

**T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKİYE FUTBOL VE BASKETBOL MEVZUATINA GÖRE
SPOR DİSİPLİN İHLALLERİ VE YARGILAMASI**

DOKTORA TEZİ

CAN YALÇINKAYA

1520000030

ANABİLİM DALI: KAMU HUKUKU

PROGRAM: KAMU HUKUKU

TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. DURMUŞ TEZCAN

KASIM, 2020

**T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKİYE FUTBOL VE BASKETBOL MEVZUATINA GÖRE
SPOR DİSİPLİN İHLALLERİ VE YARGILAMASI**

DOKTORA TEZİ

**CAN YALÇINKAYA
1520000030**

**ANABİLİM DALI: KAMU HUKUKU
PROGRAM: KAMU HUKUKU**

TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. DURMUŞ TEZCAN

**TEZ JÜRİ ÜYELERİ
PROF.DR.DR.H.C.MULT.BAHRİ ÖZTÜRK
PROF. DR. DURMUŞ TEZCAN
PROF. DR. MURAT BALCI
PROF. DR. OĞUZ SANCAKDAR
PROF. DR. ZEHREDDİN ASLAN**

KASIM, 2020

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
KISALTMALAR	vi
TÜRKÇE KISA ÖZET	viii
İNGİLİZCE KISA ÖZET (ABSTRACT).....	ix

GİRİŞ	1
-------------	---

BÖLÜM I: SPOR VE HUKUK

1.1. Spor Hukuku (Lex Sportiva) ve Tarihsel Gelişimi	3
1.2. Spor Hukukunun Kaynakları	7
1.3. Spor Hukukunun Temel İlkeleri ve Oyun Kuralları (Lex Ludica)	9
1.4. Spor Hukukunun Özellikleri, Amacı ve Kendine Özgüllüğü	11

BÖLÜM II: FUTBOL VE BASKETBOL MEVZUATIMIZIN TANIDIĞI ULUSLARARASI SPOR BİRLİKLERİ

2.1. Genel Olarak	16
2.2. Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) ve Ulusal Olimpiyat Komiteleri ...	20
2.3. Dünya Anti Doping Ajansı (WADA)	
2.3.1. Uluslararası Birliğe İhtiyaç ve Dünya Anti Doping Ajansı (WADA)'nın Kuruluşu	23
2.3.2. Temel Faaliyetler ve Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA) Kodu	25
2.3.3. Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA)'nın Organları	27
2.4. Spor Tahkim Mahkemesi (C.A.S.) ve Spor Tahkim Konseyi (ICAS)	29
2.5. Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA)	37
2.6. Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA)	42

2.7. Dünya Basketbol Birlikleri Federasyonu (FIBA) ve Basketbol Tahkim Mahkemesi (BAT)

2.7.1. Dünya Basketbol Birlikleri Federasyonu (FIBA)	46
2.7.2. Dünya Basketbol Birlikleri Federasyonu (FIBA) Yargılama Mercileri	50
2.7.3. Basketbol Tahkim Mahkemesi (BAT)	53

BÖLÜM III: TÜRKİYE’DE SPORUN İDARİ VE YARGISAL YAPILANMASI

3.1. Gençlik ve Spor Bakanlığı	56
3.2. Gençlik ve Spor Bakanlığı’na Bağlı ve Bağımsız (Kısmen Bağımsız) Spor Federasyonları	60
3.2.1. Bağlı Spor Federasyonları	60
3.2.2. Bağımsız (Kısmen Bağımsız) Spor Federasyonları	62
3.2.3. Bağlılık, Bağımsızlık ve Özerklik	66
3.3. Gençlik ve Spor Bakanlığı Sportif Yargı Sistemi	69
3.3.1. Bağımlı ve Bağımsız (Kısmen Bağımsız) Federasyonlar İlk Derece Disiplin Yargılaması	70
a. Federasyonların Faaliyet Programlarında Yer Almayan Organizasyonlar	70
b. Kurum Veya Kuruluşlarca İzin Alınarak Gerçekleştirilen Organizasyonlar	72
c. Bağımsız (Kısmen Bağımsız) Federasyonların Faaliyet Programlarında Yer Alan Organizasyonlar	72
3.3.2. Bağımsız (Kısmen Bağımsız) Federasyonlar Tahkim Yargılaması ...	75
3.4. Türkiye Basketbol Federasyonu	78
3.5. Türkiye Futbol Federasyonu	81

BÖLÜM IV: SPOR DİSİPLİN SUÇLARI

4.1. Genel Olarak	93
4.2. Sportmenliğe Aykırı Hareket	97
4.3. Sportmenliğe Aykırı Açıklamalar	100
4.4. Kişilik Haklarına Saldırı ve Hakaret	107
4.5. Tehdit	114
4.6. Ayrımcılık	116
4.7. Kural Dışı Hareket, Sert ve Ciddi Faul, Şiddetli Hareket, Saldırı ve Kavga	121
4.7.1. Türkiye Futbol Federasyonu Disiplin Yargılamalarında Kural Dışı Hareketler (Sert ve Ciddi Faul & Şiddetli Hareket)	123
4.7.2. Basketbol Disiplin Yargılamasında Kural Dışı Hareket	130
4.7.3. Saldırı	133
4.7.4. Kavga	138
4.7.5. Tükürme	144
4.8. Talimatlara Aykırı Hareket	145
4.9. Belgelerin Haksız Kullanımı Ve Sahtecilik	155
4.10. Cezaya, Tedbire Ve Disiplin Kurulu Kararına Uymama	
4.10.1. Disiplin Cezaları	161
4.10.2. Tedbir Uygulaması	161
4.10.3. Cezaya ve Tedbire Uymama	162
4.11. Milli Müsabakaya ve Federasyon Etkinliklerine Katılmama	165
4.12. Saha ve Seyirci Olayları	167
4.13. Çirkin Ve Kötü Tezahürat (ÇKT)	177
4.14. Müsabaka Sonucunu Etkileme	182
4.15. Bahis	194
4.16. Görevi Kötüye Kullanma ve İhmal	196
4.17. Tanıklıktan veya Belge ya da Bilgi İbrahiminden Kaçınma, Gerçeğe Aykırı Beyan	198
4.18. Hükümlülük	199
4.19. Müsabakaya Katılmama, Ligden veya Müsabakadan Çekilme	200
4.20. Doping	205

BÖLÜM V: SPOR DİSİPLİN YARGILAMALARINDA DELİLLER VE SORUMLULUĞU ETKİLEYEN NEDENLER

5.1. Deliller	208
5.2. “Şüpheden Sanık Yararlanır” İlkesi & “İhtimal Dengesi (Olabilirlik İhtimali)” Prensibi	210
5.3. Kusursuz Sorumluluk Kuralı ve Avrupa Adalet Divanı (ECJ) Meca-Medina-Majcen Kararı	213
5.4. Taraftar Eylemlerinde Kulüplerin ve Doping İhlallerinde Sporcuların Objektif Sorumluluğu	216
5.5. Teşebbüs	218
5.6. İştirak	221
5.7. Suçların ve Cezaların Birleşmesi	222
5.8. Tekerrür	224
5.9. Haksız Tahrik	227
5.10. Takdiri İndirim Nedenleri	229
5.11. Zamanaşımı	230

BÖLÜM VI: SPOR DİSİPLİN CEZALARI VE CEZALARIN SONUÇLARI

6.1. Genel Olarak	233
6.2. İhtar	236
6.3. Para Cezası	237
6.4. Ödüllerin İadesi	239
6.5. İhraç	240
6.6. Müsabakadan Men	241
6.7. Hak Mahrumiyeti	243
6.8. Lisansın ile Diğer Uygunluk Belgelerinin Askıya Alınması ve İptali	244
6.9. Seyircisiz Oynama ve Saha Kapatma	245
6.10. Hükmen Mağlubiyet	248
6.11. Puan İndirme ve Bir Alt Lige Düşürme	250
6.12. İnfazın Ertelenmesi	251

BÖLÜM VII: SONUÇ	253
KAYNAKLAR	265
ARARLANILAN ULUSLARARASI MAHKEME & TAHKİM KARARLARI.....	271
SIKÇA ZİYARET EDİLEN İNTERNET SİTELERİ	273
ÖZGEÇMİŞ	274

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
A.Ş.	: Anonim Şirketi
AFC	: Asya Futbol Konfederasyonu
AFDK	: Amatör Futbol Disiplin Kurulu
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AY	: Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
AYM	: Anayasa Mahkemesi
BAT	: Basketbol Tahkim Mahkemesi
BDT	: Basketbol Disiplin Talimatı
Bknz.	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
CAF	: Afrika Futbol Konfederasyonu
CONCACAF	: Kuzey ve Orta Amerika ile Karayip Federasyonu Futbol Konfederasyonu
CONMEBOL	: Güney Amerika Futbol Konfederasyonu
ÇKT	: Çirkin ve Kötü Tezahürat
Dk.	: Dakika
ECJ	: Avrupa Adalet Divanı
E.	: Esas
Ed.	: Editör
FA	: İngiltere Futbol Federasyonu
FDT	: Futbol Disiplin Talimatı
FIBA	: Dünya Basketbol Birlikleri Federasyonu
FIFA	: Futbol Birlikleri Uluslararası Federasyonu
GMP	: Manchester Polis Teşkilatı
GSB	: Gençlik ve Spor Bakanlığı
IAAF	: Uluslararası Atletizm Federasyonu
ICAS	: Spor Tahkim Konseyi
IOC	: Uluslararası Olimpiyat Komitesi
ISSF	: Uluslararası Atıcılık Federasyonları
ITF	: Uluslararası Tenis Federasyonu
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
İKÜ	: İstanbul Kültür Üniversitesi
K.	: Karar
Md.	: Madde
MHK	: Merkez Hakem Kurulu
NBA	: Amerika Ulusal Basketbol Birliği
OFC	: Okyanusya Futbol Federasyonu
PFDK	: Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu
RG	: Resmi Gazete
T.	: Tarih
TBF	: Türkiye Basketbol Federasyonu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TC	: Türkiye Cumhuriyeti

TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TFF	: Türkiye Futbol Federasyonu
TMOK	: Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi
TUE	: Tedavi Amaçlı Kullanım İstisnası
UÇK	: Uyuşmazlık Çözüm Kurulu
UEFA	: Avrupa Futbol Federasyonları Birliği
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu Vakfı
Vb.	: Ve benzerleri
Vs.	: Ve sair
WADA	: Dünya Anti Doping Ajansı
YCGK	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

Üniversite : İstanbul Kültür Üniversitesi
Enstitüsü : Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : Kamu Hukuku
Program : Kamu Hukuku
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Durmuş Tezcan
Tez Türü ve Tarihi : Doktora – Kasım 2020

KISA ÖZET

TÜRKİYE FUTBOL VE BASKETBOL MEVZUATINA GÖRE SPOR DİSİPLİN İHLALLERİ VE YARGILAMASI

Can Yalçınkaya

Bu doktora tezinin özünü Türkiye Cumhuriyeti Futbol ve Basketbol Federasyonları tarafından gerçekleştirilen disiplin yargılama faaliyetinin incelenmesi oluşturmaktadır. Tez 7 bölüme ayrılmıştır. İlk bölümde spor hukuku, tanımı, kaynakları, tarihsel gelişimi ve özellikleri üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde, yerel düzlemde gerçekleştirilen disiplin yargılamalarının kimi zaman uluslararası alanda da karşılığı olabildiğinden bağlantılı uluslararası spor birlikleri ve disiplin yargılaması usulleri incelenmiştir. Üçüncü bölümde Türkiye’de sporun idari ve yargısal yapılanması Gençlik ve Spor Bakanlığı, Basketbol Federasyonu ve Futbol Federasyonu ayrı ayrı ele alınarak incelenmiştir. Çalışmamızın dördüncü bölümünde, Basketbol Federasyonu ve Futbol Federasyonu disiplin mevzuatı içerisinde yer alan disiplin suç tipleri örnek içtihatları ile karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Beşinci bölümde, sadece ülkemiz spor federasyonlarının değil, uluslararası düzlemde karar vermeye yetkili spor disiplin yargılaması yapmakla görevli makamların kriterleri de göz önüne alınarak spor disiplin yargılamalarında deliller ve sorumluluğu etkileyen nedenler açıklanmıştır. Altıncı bölümde Basketbol Federasyonu ve Futbol Federasyonu disiplin mevzuatı içerisinde yer alan disiplin suçlarına yönelik uygulanan cezalar ele alınmıştır. Çalışmamızın yedinci ve son bölümünde spor disiplin yargılamalarında aksaklık olarak nitelendirilebilecek tespitler işaret edilip yargılamaların daha sağlıklı ve adalet duygularını tatmin eder şekilde yürütülebilmesi için bir kısım öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Spor Hukuku, Spor Federasyonları, Futbol, Basketbol, Disiplin Yargılaması.

University : Istanbul Kültür University
Institute : Institute of Graduate Studies
Department : Public Law
Program : Public Law
Supervisor : Prof. Dr. Durmuş Tezcan
Degree Awarded and Date : Doctorate – November 2020

ABSTRACT

SPORT DISCIPLINARY VIOLATIONS AND JURISDICTIONS ACCORDING TO TURKISH FOOTBALL AND BASKETBALL LEGISLATION

Can Yalçınkaya

The essence of the doctorate thesis is examining the disciplinary proceedings carried out by the Football and Basketball Federation of the Republic of Turkey. The thesis is divided into 7 chapters. In the first part, sports law, its definition, sources, historical development and features are emphasized. In the second part, international sports associations and disciplinary proceeding procedures of disciplinary bodies which are related to the local level are examined. In the third part, the sport's administrative and judicial structure of the Ministry of Youth and Sports, Basketball Federation and the Football Association were examined separately. In the fourth part of our study, the types of disciplinary violations which are included in the discipline legislation of the Basketball Federation and Football Federation were evaluated comparatively with the case law. In the fifth part, penal responsibility, criteria, evidences, which are effective on disciplinary proceedings of not only the sports federations of our country, but also the authorities responsible for at the international level are explained. In the sixth section, penalties for disciplinary violations in the Basketball Federation and Football Federation disciplinary legislation are discussed. In the seventh and last part of our study, some suggestions were made on identified deficiencies in sports disciplinary proceedings that can be described as a problem for disciplinary proceedings, in order to satisfy public sense of justice.

Key Words: Sports Law, Sports Federations, Football, Basketball, Disciplinary Procedure

GİRİŞ

Ülkemiz spor mevzuatı, Gençlik ve Spor Bakanlığı'nca hazırlanan yönetmelikler ile spor federasyonların yayınladığı talimatları ihtiva etmekte ve bunlar içerisindeki Disiplin Talimatları da hem usul hükümlerini, hem suç tiplerini, hem yaptırımları hem de infaz rejimlerini düzenlemektedir. Ayrıca spor disiplin yargılamaları uluslararası spor birlikleri ile etkileşim nedeni ile ulusal sınırları aşan neticeler de doğurabilmektedir. Böylelikle kendisine özgü birçok spesifik hususu bünyesinde barındıran spor disiplin hukuku alanındaki çalışmamızın çerçevesi ülkemizin futbol ve basketbol spor disiplin yargılaması ekseninde tutulmuş; çok az kişi tarafından bilinen uygulama yargı kararları ile açıklanmış ve karşılaşılan sorunlar tespit edilerek bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin ortaya konması amaçlanmıştır.

Tezimizin çerçevesinin ülkemizdeki futbol ve basketbol disiplin yargılaması ile çizilmesinin sebebi sporun ülkemizdeki idari yapılanmasından ötürüdür. Türkiye Futbol Federasyonu'nun idari yapılanması ile Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı, bağımsız (kısmen bağımsız) olan ülkemizdeki tüm diğer spor federasyonlarının yapılanması, seçim usulleri, yürütme ve yargı fonksiyonlarının oluşumları ve alınan kararlarının neticeleri birbirinden farklıdır. Bu nedenle çalışmamızda; ülkemizdeki ikili spor disiplin yapılanması modeli (futbol ve diğerleri) göz önünde tutularak, futbol ve -diğer spor branşlarına örnek olarak da- basketbol temel alınmıştır.

Spor disiplin yargı kararlarına ulaşım imkânı bir yana, ülkemizde spor hukukuna ilişkin diğer yazılı kaynaklar dahi kısıtlıdır. Gerek doktrin, gerekse de içtihatlarla ulaşmak mümkün olmamakta ve kamuoyu ile spor hukuku ile ilgilenmek isteyen profesyoneller spor disiplin yargılaması yapan mercilerin kısa kararlarından yola çıkarak –*adeta karanlıkta yol alıp*- içtihat gerekçelerini anlamaya çalışmaktadır. Çalışmamız gerek ulusal gerekse de uluslararası yargılama mercii kararlarını, yerel ve uluslararası doktrin çalışmalarını ihtiva etmesi suretiyle spor disiplin suçları ve bu suçların karşılığı cezaların hem ulusal hem de uluslararası anlamlarıyla daha iyi kavranmasına olanak sağlayabilecektir. Hatta çalışmamız ile uygulamadaki eksiklikler tespit edilerek yapıcı çözüm önerileri sunulması da amaçlanmıştır.

Yedi bölümden oluşan çalışmamızın ilk bölümde spor hukuku, tanımı, kaynakları, tarihsel gelişimi ve özellikleri üzerinde durulurken spor hukukunun multidisipliner özelliği yanında hakem kararlarının dokunulmazlığı ile bu dokunulmazlığın haklı gerekçeleri üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde, yerel düzlemde gerçekleştirilen disiplin yargılamalarının kimi zaman uluslararası alanda da karşılığı olabildiğinden; bağlantılı uluslararası spor birlikleri ve disiplin yargılaması usulleri incelenmiştir. Bu kapsamda Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), Dünya Anti Doping Ajansı (WADA), Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA), Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) ve Dünya Basketbol Birlikleri Federasyonu (FIBA) yapısal olarak incelenerek bünyelerindeki disiplin yargılaması faaliyetleri açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde Türkiye’de sporun idari ve yargısal yapılanması Gençlik ve Spor Bakanlığı, Basketbol Federasyonu ve Futbol Federasyonu ayrı ayrı ele alınarak incelenmiştir. Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı ve bağımsız (kısmen bağımsız) federasyonların yapıları ile disiplin yargılamaları, Türkiye Futbol Federasyonu yapısı ve disiplin yargılamaları ilk aşamalarından kararlarının kesinleşmesine kadar ayrıntısı ile incelenmiştir.

Çalışmamızın dördüncü bölümünde, Basketbol Federasyonu ve Futbol Federasyonu disiplin mevzuatı içerisinde yer alan disiplin suç tipleri örnek içtihatları ile karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. İhlal tipleri incelenirken uluslararası mercii kararlarından da yararlanılmış, uygulamada birliğin sağlanabilmesi için bilhassa ulusal ve uluslararası mercilerin kararlarının gerekçeleri üzerinden yeknesak bir suç sistematığı düzenlenmesinin önemi vurgulanmıştır.

Beşinci bölümde, sadece ülkemiz spor federasyonlarının değil, uluslararası düzlemde karar vermeye yetkili spor disiplin yargılaması yapmakla görevli makamların kriterleri de göz önüne alınarak spor disiplin yargılamalarındaki deliller ve sorumluluğu etkileyen nedenler açıklanmıştır. Kanunilik ilkesi, şüpheden sanık

yararlanır ilkesi gibi evrensel hukuk kurallarının spor disiplin yargılaması içerisinde nasıl yorumlandığı bu bölümde açıklanırken spor disiplin yargılamasında müsabaka görevlilerin raporları delillerin ispat kuvveti, takdiri indirim sebepleri ve ceza sorumluluğunu etkileyen nedenlerin uygulamaya tesirleri üzerinde durulmuştur.

Çalışmamızın altıncı bölümünde Türkiye Basketbol Federasyonu ve Türkiye Futbol Federasyonu disiplin mevzuatı içerisinde yer alan disiplin suçlarına uygulanması ön görülen cezalar ele alınmış, bu cezaların infazlarının ne şekilde yapılacağına üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda seyirci eylemleri nedeni ile kulüplerin maruz kaldığı cezalar ve bu cezalara hükmedilirken hangi ölçütlerin dikkate alınması gerektiği de çalışmamızın bu bölümünde açıklanmıştır.

Doktora tezimizin son bölümünde, tüm çalışmamız boyunca tespit edilen spor disiplin yargılamalarındaki aksaklık olarak nitelendirilebilecek eksiklikler işaret edilip yargılamaların daha sağlıklı ve adalet duygularını tatmin eder şekilde yürütülebilmesi için bir kısım öneriler sunulmuştur.

Bu noktada terminoloji anlamında yapılan bir tercihten bahsetmekte de yarar vardır. Görüleceği üzere tezimizin başlığı “Türkiye Futbol ve Basketbol Mevzuatına Göre Spor Disiplin Suçları Ve Yargılaması” olarak belirlenmiştir. Bu tercih uygulamayı dikkate alınarak yapılmıştır. Çalışmamızın içeriğinde ise alıntı yapılan karar veya görüşler, mevzuat içerikleri ile -“*disiplin suçu*” *özelinin dışında*- genel olarak yaptırıma bağlanan eylemlerin ifade edildiği haller haricinde Disiplin Hukuku ilkeleri paralelinde “disiplin ihlali” yerine “disiplin suçu” terimini tez izleme komitesindeki kıymetli Profesörlerimizin tavsiyesi doğrultusunda kullandığımızı vurgulamak isterim.

BÖLÜM I: SPOR VE HUKUK

1.1. Spor Hukuku (Lex Sportiva) ve Tarihsel Gelişimi

Kökeni eski Fransızcada eğlenmek, oylanmak anlamına gelen “desport”^[1] kelimesinin zaman içerisinde ilk hecesi düşmüş ve günümüzde birçok dilde “spor” olarak ifade edilmeye başlanmıştır. Spor kelimesinin Türk Dil Kurumu sözlüğündeki karşılığı “*Bedeni veya zihni geliştirmek amacıyla kişisel veya toplu olarak gerçekleştirilen, bazı kurallara göre uygulanan hareketlerin tümü*” olarak ifade edilmektedir.^[2]

Günümüzde spor, tüm Dünya’da gerek sosyal gerekse de ekonomik anlamda temas ettiği kitlelerin büyüklüğü bakımından dünya ticaret hacmine başka hiç bir sektörün yaklaşamayacağı kadar büyük bir organizasyon haline gelip basın, reklam, tekstil gibi başka sektörleri de içine çekmeyi başarmıştır. Geline nokta Deloitte&Touche raporlarına göre dünya futbolunda 2000’li yılların ilk 10 senesinde dönen para 200 milyar dolarlık bir hacme ulaşmıştır.^[3] Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA)’nın 2002 yılında düzenlediği Dünya Kupası’nın sadece yayın gelirleri 1,3 milyar İsviçre Frankı, 2006 yılında düzenlenen turnuva için 1,5 milyar İsviçre Frankı’dır.^[4] 2009/2010 sezonunda Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) Şampiyonlar Ligi’nde toplam 764.400.000.-€ ödül dağıtılmıştır.^[5] Yani artık sadece “bedeni ve zihni geliştirmek amacıyla” yapılan etkinlik sınırını çoktan aşmış olan sporun hukuki çerçevesinin net bir şekilde belirlenmesi zorunluluğu kaçınılmazdır. Zira Dünya’da da ortak dil haline gelmiş olan sporun hukuki sınırlarının çizilmesi sadece uygulayıcılar açısından değil, aynı zamanda tüketici konumundaki izleyiciler açısından da yalnızca bir ihtiyaç değil aynı zamanda bir zorunluluktur.

^[1] <https://www.etimolojiturkce.com/kelime/spor1>, 28.10.2018 tarihinde erişildi.

^[2] <http://www.tdk.gov.tr>, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi.

^[3] İlker Aktükün. Futbolun Siyasi Tarihine Kenar Notları. (Cogito 3 Aylık Hukuk Dergisi, Sayı:63, 2010), 8.

^[4] Tuğrul Akşar, Endüstriyel Futbol, (İstanbul: Literatür Yayıncılık, 2005), sayfa 24.

^[5] Onur Özdoğan, Türkiye’de Sporun Vergilendirilmesi, (İstanbul: Legal Kitapevi, 2014), 8.

Bünyesinde başka birçok sektörü barındırması yanında evrensel bir ekonomi haline de gelen sporun en etkin şekilde düzenlenmesi spor hukukunun yeknesaklığı ile sağlanacaktır. Düzenlediği alanın karmaşıklığı neticesinde karma bir yapıda olması kaçınılmaz olan spor hukuku; spor süjelerinin birbirleri ile münasebetlerini düzenleyen, bunların hak ve yükümlülüklerini ortaya koyan kurallar bütünü sistematik biçimde inceleyen disiplin olarak ^[6] bu karma yapısı nedeni ile günümüzde dahi halen gerek evrensel anlamda gerekse de ulusal düzlemde hukuk bilimi içerisinde münferit varlığını ispat zorunluluğu hissetmektedir.

Ancak tarihsel gelişimi incelendiğinde, ilk dönemlerinde sadece oyun kurallarının standartlaşması olarak görülen spor hukukunun günümüzde geldiği nokta dikkate değerdir. Uluslararası alanda spor oyun kuralları ile spor mevzuatının ayrışmasının belirgin biçim almasının Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) kuruluşu ile gerçekleştiği, bu gelişmenin spor hukukunun ileri tarihlerde bağımsız bir hukuk disiplini olarak ortaya çıkma iddiasında temel teşkil ettiği söylenebilecektir. ^[7] Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) ve diğer uluslararası spor federasyonlarının ^[8] kuruluşları ve yukarıda da değinildiği gibi spor ekonomisinin evrensel bir güç olmaya başlayıp tüm Dünya'nın ilgisini üzerinde toplaması ile birlikte spor hukuku açıklanan multidisipliner yapısına kavuşmuştur.

Yani spor hukuku oldukça homejen ve hepsinden öte, sadece ulus ötesi değil, aslında "küresel" dir: Sadece devletler tarafından değil, aynı zamanda merkezi spor kurumları [Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), Uluslararası Spor Federasyonları ve Dünya Anti Doping Ajansı (WADA)] ve ulusal spor organları (Ulusal Olimpiyat Komiteleri ve Ulusal Doping Mücadele Organizasyonları gibi); ayrıca spor normları,

^[6] Recep Gülşen, Spor Hukuku, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2013), 59.

^[7] Bahadır Apaydın. Türk Spor Hukuku'nun Tarihsel Gelişimi. (Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2005/2), 87.

^[8] Bknz. Bölüm 2.

sporcular gibi bireyleri doğrudan ele alır ve düzenler.^[9] Bu yapısı, özerkliği ve potansiyeli nedeniyle spor hukuku (lex sportiva), Gunther Teubner'in "Legal Pluralism in the World Society" makalesindeki ifade ile "devletsiz küresel bir yasa" olarak değerlendirilmektedir.^[10]

Ülkemizde ise spor hukukuna ilişkin ilk yapılanmaların güreş, okçuluk, binicilik gibi spor branşlarının hem severek yapılmaları hem de bu branşların savaşa hazırlık olarak görülmesi nedeni ile kurulan spor tekkelerinin^[11] ve ahilik teşkilatının gençleri disipline etmek amacı ile örgütlediği topluluklar olduğu, bu toplulukların düzenleyici kuralları ise spor hukukunun ilk uygulamaları olduğu söylenebilir.

Devam eden yıllarda Osmanlı Devleti içerisinde bilhassa okullar bünyesinde bir araya gelinerek gerçekleştirilen spor faaliyetlerinin, yasal dayanakları olan hukuki yapılar olarak çıkması, II.Meşrutiyet sonrası yürürlüğe giren 1909 tarihli Cemiyetler Yasası ile mümkün olmuştur. Bu yasa ile Kulüpler ilk kez dernek vasfına kavuşmuşlardır. Osmanlı Devleti sonrası Türkiye Cumhuriyeti açısından spor hukuku mevzuatında dolaylı ve doğrudan özel yasalar arasında 1938 tarihli Beden Terbiyesi Kanunu ilk olma özelliğini göstermektedir.^[12] Bu kanuna dayanarak kurulan Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü ile Türk Spor Mevzuatı şekillenmeye başlamış ve sporun idari yapılanmasına ve bu yapılanmaların düzenlediği organizasyonun disiplin de dâhil sportif faaliyetlerin tüm organizasyonuna ilişkin yazılı kurallar oluşturulmuştur.^[13]

^[9] Lorenzo Casini "Further Fields of Judicial Lawmaking: The ICJ and the Cas The Making of a Lex Sportiva by The Court Of Arbitration For Sport", (German Law Journal Vol.12, No.05) 1318, (<https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/germlajo12&i=1338>, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi).

^[10] Tom Serby "Sports Corruption: Sporting Autonomy, Lex Sportiva and the Rule of Law", (Entertainment and Sports Law Journal, Vol. 15), 5 (<https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/entersport15&i=6>, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi).

^[11] Haydar Gölbaşı, Osmanlı Devleti'nde Spor Tekkeleri, (İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Sayı: 15, Temmuz 2018), 41.

^[12] Apaydın, 87-92.

^[13] Bknz. Bölüm 3.

1.2. Spor Hukukunun Kaynakları

Büyüklüğü ne olursa olsun, ulusal ve uluslararası organizasyon ve federasyonlar ile bunların bağluları için bağlayıcı olup sportif faaliyetlerin organizasyonu, pazarlanması, gerçekleştirilmesi, disipline edilmesi, teyit ve tasdik edilmesi dâhil ezcümle tamamını düzenleyen hukuki norm ve kurallar bütününe de “Lex Sportiva” yani “Spor Hukuku” denmektedir.

Tarihsel gelişim başlığı içerisinde incelendiği üzere başlangıcı itibari ile örf adet hukukuna dayanan Spor Hukukunun yazılı birincil kaynakları Uluslararası Olimpiyat Komitesi’nin Olimpik Şartı ve uluslararası spor federasyonlarının statü ve talimatlarıdır. Spor Hukukunun ikincil yazılı kaynakları olarak ulusal olimpik komiteler ile ulusal spor federasyonlarının mevzuatları gösterilebilir. Burada en dikkat çekici husus, tüm bu kaynakların hükümetler dışı özel hukuk sükeleri tarafından düzenlenerek yürürlüğe konuyor olmasıdır. Böylelikle yukarıda açıklandığı gibi birçok sektöre temas zorunluluğunda olan spor hukuku, bünyesinde sadece kamu hukuku ya da özel hukuk öğeleri değil, aynı zamanda uluslararası hukuk öğeleri de barındırmaktadır. Neredeyse tüm Dünya’da ortak bir etki alanı olup ekonomik ve sosyal hayatın farklı dallarına aynı anda tesir edebilen sporu düzenleyen spor hukuku kaynaklarının bağımsızlığından da anlaşılabilir gibi spor hukuku, devletlerin resmi sınırlamalarından önemli ölçüde muaf kalarak aslında imtiyazlı bir “uluslar ötesi” hukuk dalı olarak evrensel hukuk sisteminde kendisine yer bulmaktadır. ^[14]

Gerçekten de spor hukuku çok unsurlu bir hukuk dalı olması yanında sadece uluslararası olarak nitelendirilemez. Yukarıda da değinildiği gibi spor hukuku bağımsız ve ayrıcalıklı özellikleri ile aynı zamanda “küresel” ^[15] bir hukuk dalı olarak

^[14] Kısmet Erkiner, “Bir Hukuk Disiplini Olarak ‘Spor Hukuku’ Kavramları Ve Özellikleri”, (<http://www.sporhukuku.org/bir-hukuk-disiplini-olarak-spor-hukuku-kavramlari-ve-ozellikleri/>, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi).

^[15] Lorenzo Casini “Further Fields of Judicial Lawmaking: The ICJ and the Cas The Making of a Lex Sportiva by The Court Of Arbitration For Sport”, (German Law Journal Vol.12, No.05), 1318 (<https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/germlajo12&i=1338>, son erişim 21.07.2020).

değerlendirilmelidir. Çünkü yukarıda da değinildiği gibi sadece devletlerin değil ulusal ve uluslararası spor organizasyonlarının kurallarından da kaynağını alan bu hukuk dalı, milliyet ya da coğrafya ayrımı gözetmeksizin kişi ve kurumların haklarına aynı şekilde tesir etmektedir.

Her ne kadar doktrinde halen bazı yazarlarca Spor Hukuku kendine özgü kuralları olan münhasır bir hukuk dalı olarak görülmesine de ^[16] bugün hâkim olan görüş Spor Hukuku'nun; kendine ait kuralları olan, kamu hukuku, özel hukuk, idare hukuku ve uluslararası hukuk gibi hukuk dallarına ait özellikleri bünyesinde barındıran multidisipliner bir alan olduğu yönündedir. Spor Hukuku'nu doktrinde kısaca "*sportif faaliyetlerle ve sportif örgütlerle ilgili hukuk kurallarını sistematik şekilde inceleyen hukuk dalı*" olarak tanımlayan akademisyenler mevcuttur. ^[17] Bir cümle ile özetlemek gerekirse "*spor hukuku ve bütünlüğü; farklı hukuk dallarının, öncelikli pratik ihtiyaçlar nedeni ile ayrı bir sistemde birleşmesinin neticesi*" ^[18] olduğu söylenebilir.

Bazı kaynaklarda sportif uyumsuzlukların niteliklerine göre dörde ^[19] ayrılacağı ve buna göre tasnifin şu şekilde yapılacağı belirtilmektedir;

- a) Spor faaliyeti ile ilgili ticari uyumsuzluklar.
- b) Spor organizasyonları ile ilgili çalıştırılan personele ilişkin uyumsuzluklar.
- c) Spor organizasyonlarının kendi içerisindeki uyumsuzluklar.
- d) Sporu yöneten yapıların bünyelerindeki sujelere uyguladıkları cezalara ilişkin uyumsuzluklar.

^[16] Seref Ertaş, Hasan Petek, (Spor Hukuku, Ankara:Yetkin Yayınları, 2005), 30.

^[17] Gülşen, 60.

^[18] Lazar Nanev "Sports Law as an Independent Branch of Law", (2 Balkan Soc. Sci. Rev. 167, 2013),1 (<https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/bssr2&i=166>, son erişim 21.07.2020).

^[19] Rifat Erten, Milletlerarası Özel Hukukta Spor, (Ankara:Adalet Yayınevi, 2007), 195.

1.3. Spor Hukukunun Temel İlkeleri ve Oyunun Kuralları (Lex Ludica)

Lex ludica spor branşları icra edilirken uyulan resmi kurallar ile birlikte adil oyun (fair-play) prensibini de ifade eder. ^[20] Denilebilir ki Lex Ludica genel olarak oyunun kuralları ve bu kuralların kesin dokunulmazlığı anlamına gelir. Oyunun kuralları olimpik sporlar ya da olimpik olmayan sporlar ayrımı olmaksızın hiçbir ulusal veya uluslararası mahkeme yahut başka bir devlet otoritesinin yargılamasına tabi tutulamaz.

Sadece oyun kuralları değil, müsabakalar oynanırken hangi branş olursa olsun hakemlerin verdikleri kararlar da Lex Ludica'nın koruması altındadır ve hakemlerin de müsabaka içerisinde vermiş oldukları kararlar açısından mutlak dokunulmazlıkları vardır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 14.12.2017 tarih ve E.2017/434, K.2017/431 sayılı kararına konu dosyada ki müsabaka görevlileri raporlarına göre; resmi müsabaka kuralları gereğince sadece antrenör ya da yardımcısı müsabaka esnasında ayakta durabilecekken takımın bir başka görevlisi takım sıra bölgesinde müsabaka boyunca ayakta durup baş antrenör gibi takımı yönetmiştir. Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu anılan dosyada vermiş olduğu karar ile *eylemin neredeyse müsabakanın tamamı boyunca devam ettiğini, bu durumun müsabaka hakemi tarafından görülmediğinin kabul edilemeyeceğini, oyun kurallarına ilişkin talimat hükümlerinin müsabaka hakemi tarafından bilinçli olarak uygulanmadığının anlaşıldığını, Basketbol Disiplin Talimatı'nın 54. maddesinin 4. fıkrası ile Disiplin Kurulu'nun hakem tarafından verilen kararları kısmen ya da tamamen değiştiremeyeceğinin hüküm altına alındığını ve somut olayda müsabaka hakeminin herhangi bir takdirde bulunmadığı da dikkate alınarak ilgili*

^[20] Ken Foster, "Lex Sportiva and Lex Ludica: the Court Of Arbitration for Sport's Jurisprudence", *(Entertainment and Sports Law Journal)*, (3) 2), 1-15.

(<https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/entersport3&i=65>, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi).

hakkında ceza verilmesine yer olmadığına dair kararın verilmesi gerektiğine hükmetmiştir.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 01.03.2019 tarih ve E.2019/78, K.2019/91 sayılı kararına konu müsabaka görevlisi raporlarında *“baş antrenörün takımından bir oyuncusunun yaptığı pozisyona sinirlenerek elindeki su şişesini kendi takım sıra bölgesinde yere fırlattığı, plastik su şişesi yere hızla fırlatıldığından sıçrayarak kapağı açılmış bir şekilde sahaya girdiği, su şişesindeki tüm suyun sahaya döküldüğü, temizlik görevlileri ellerindeki moblarla sahayı silerek suyu daha da yayınca devam eden müsabakada herhangi bir tehlike yaşanmaması için havlularla silinmesi gerektiğini söyledikleri, havlular gelip saha silinene kadar müsabakanın 5 dk. durduğu, baş antrenörün teknik faulle cezalandırıldığı”* hususları tespit edilmiştir. Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu, sportmenliğe aykırılık şüphesi ile kendisine sevk edilen dosyada vermiş olduğu karar ile *müsabaka hakemi tarafından teknik faul kararı verildiği yani diskalifiyeye gerek görülmeyerek sportmenliğe aykırılık suçunun (yani disiplin suçunun) oluşmadığı müsabaka hakemi tarafından değerlendirildiği, başkaca bir delil olmaksızın müsabaka hakeminin bu tespitine aykırı işlem yapılamayacağı, zira hakem kararına müdahale edilemeyeceği* dikkate alınarak ilgili hakkında ceza verilmesine yer olmadığına dair kararın verilmesi gerektiğine hükmetmiştir.

Türkiye Futbol Federasyonu Hukuk Müşavirliği'nin 11.12.2014 tarihli 659-2 sayılı yazısı gerekçe gösterilerek bu yazı aleyhine yapılan başvuru neticesinde Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu'nun 30.10.2014 tarih ve E.2014/278, K.2014/282 sayılı kararı ile hakem kararlarının değişmezliğini; *“...Hukuk Müşavirliği'nin 11.12.2014 tarihli PFDK'ya sevk yazısında Mersin İdman Yurdu Spor Kulübü'nden 'takım halinde sportmenliğe aykırı hareket' nedeniyle savunma istendiği; buna karşılık müsabakanın 90.dakikasında "oyun kurallarını ihlal ettiği" gerekçesiyle hakem tarafından kırmızı kartla cezalandırılan futbolcunun eyleminin aynı zamanda "disiplin ihlali" oluşturmaması dikkate alınarak futbolcu hakkında ayrıca bir disiplin*

soruşturması açılmadığı; bu haliyle esasında başvurunun, müsabaka hakeminin "oyun kurallarını ihlal" nedeniyle "kırmızı kartla cezalandırılmasına dair" kararını hedef aldığı ve bu kararın kaldırılmasının istendiği; oysa yürürlükteki ulusal ve uluslararası futbol mevzuatı gereği müsabaka hakeminin oyun kuralları ihlaline karşı "sarı veya kırmızı kart" uygulamalarının disiplin kurullarında tartışılmasının mümkün olmadığı; sadece eylemin aynı zamanda bir disiplin ihlali olması ve bu hususta usule uygun soruşturma yapılarak kovuşturma aşamasına geçilmesi halinde disiplin kurullarının yargılama görev ve yetkilerinin söz konusu olabileceği anlaşılmış olmakla, başvurunun reddine karar vermek gerekmiştir.” şeklinde açıklamıştır.

Lex Ludicia’nın dokunulmazlığının bir takım istisnaları mevcuttur. Gerek doktrinde gerekse Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) içtihadında, hakemlerin kasten ve kötü niyetli olarak verdikleri kararlar ile hukukun genel prensiplerine aykırı ve sporcular arasında eşitliği zedeleyecek kararlar açısından böyle bir denetimin yapılabileceği kabul edilmektedir. ^[21] Ayrıca hakem kararlarının şahısta hata yapılarak uygulandığı hallerde (fail dışındaki sporcunun ihracı gibi) de ihracın neticelerinin ortadan kaldırılabilmesinin kabulü gerekmektedir.

1.4. Spor Hukukunun Özellikleri, Amacı ve Kendine Özgüllüğü

Bağımsız bir Spor Hukukunun varlığı artık ulusal ve uluslararası düzlemde çoğunlukla kabul edilen görüştür ve bu doğrultuda sportif uyuşmazlıkların çözümünün de özel hukuki bilgi gerektirdiği neredeyse ihtilafsız bir şekilde kabul edilmektedir.

Bu gereklilik nedeniyledir ki spor hukukunun temel ayırıcı ilk özelliğinin kendisini düzenleyen bir sistem olması yani; uluslararası ve ulusal spor federasyonlarının kendi sporlarına ilişkin kuralları ayrıntılı biçimde düzenleme,

^[21] Hatice Kocasakal, Sportif Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü ve Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), (Ankara: Vedat Kitapçılık, 2013), 229-230.

uygulama ve gerektiğinde icra etmek yetkisine sahip olmaları söylenebilir. Bu yetki ikinci özelliği yani kimi zaman ulusal ya da uluslararası spor federasyonları ile ulusal hukuk düzeninin her zaman örtüşmediği çift yapıllı olmayı doğurmaktadır. ^[22]

Spor hukukunun bu iki özelliği, geri kalan karakteristiğini de belirlemiş ve günümüzde kitlesel ve ekonomik gücü sporu tabiri caiz ise hep “*şımarık çocuk*” yapmış ve buna bağlı olarak da ıslah zarureti spor söz konusu olduğunda çoğu zaman “*daha hızlı*” ihtiyaç duyulan bir kurum halini almıştır. Bu ani ve ciddi ıslah ihtiyacı karşısında, spor içerisindeki disiplin yargılamasının adli yargı ile karşılaştırıldığında, failer açısından savunma yapması daha zor ve kısıtlı imkânlı bir alan olduğu söylenebilir.

Zira spor hukukunun birincil amacı her zaman “*oyunun ruhunu*” korumaktır. Bu amaçla spor hukuku; bir yandan fahiş hatalar yapsalar dahi müsabaka görevlilerini korurken, diğer yandan oyunun neticesine etki etmese de en ufak bir yasaklı madde kullanımı vakasını affetmez; sıkı bir şekilde uygulanan kusursuz sorumluluk prensibi ile sporcu maddenin vücuduna kusuru olmaksızın girdiğini ispat etse dahi sporcuyu ağır bir şekilde cezalandırmaktan geri durmaz. Hatta spor yargısı kimi zaman (*özellikle doping, ırkçılık, müsabaka manipülasyonu gibi hususlarda*) o kadar acımasızdır ki ceza hukukunun “*şüpheden sanık yararlanır*” gibi temel prensiplerinden dahi uzaklaşabilmektedir.

İlk bakışta hukukun genel prensiplerinden bu uzaklaşma kabul edilemez gibi görünse de; Avrupa Adalet Divanı (ECJ) dahi, sporcuların aldıkları disiplin cezalarının bazı temel hakları zedelemesine ve bilhassa yasaklı madde kullanımı olaylarında kabul edilen “*sıkı sorumluluk*” ^[23] ilkesinin Avrupa Birliği (AB) prensiplerine aykırı olmasına rağmen, sporun korunacak özel yararları olduğundan bahisle hukukun genel prensiplerinden uzaklaşmayı makul görmüştür. ^[24]

^[22] Gülşen, 60.

^[23] Bknz. bölüm 5.3.

^[24] Meca-Medina ve Majcen Davası, C-519/04P, 2006, ECR I-6991, Avrupa Adalet Divanı, 18 Temmuz 2008 .

Spor hukukunun, bir kısım evrensel hukuk prensibinden uzaklaşabilmesi açısından diğer hukuk dallarından ayrılması en dikkat çekici biçimde yasaklı madde kullanımı vakalarında görülse de, bu uzaklaşma yalnızca yasaklı madde kullanımı uyuşmazlıklarına özgü değildir. Spor hukukunun ekonomik ve sosyal gücünün kendisine verdiği dokunulmazlığı Dünya üzerinde en popüler spor olan futbolda da görmek tabi ki mümkündür. Örneğin, spor disiplin hukuku açısından şüpheden sanık yararlanır ilkesinin uygulanmadığı bir vaka tüm dünyanın gözü önünde İngiltere'nin en üst futbol liginde yaşanmıştır. İngiltere Milli Takımı kaptanı John Terry, Chelsea F.C. takımı ile 23.10.2011 tarihinde, lig maçında Queens Park Rangers takımına karşı oynanan müsabakada, rakip takım futbolcusu Anton Ferdinand'a ırkçı ve aşağılayıcı ifadeler kullandığı isnadı ile müsabaka hakemi tarafından ihraç edilmişti. John Terry'nin bu hareketi hem İngiltere Futbol Federasyonu (FA) tarafından disiplin suçu olarak soruşturuldu, hem de yetkili savcılık tarafından adi bir suç olarak adli mercilere taşındı. John Terry İngiltere Futbol Federasyonu (FA) tarafından rakibine ırkçı ve aşağılayıcı ifadeler kullandığı için 27.09.2012 tarihinde 4 resmi müsabakadan men ve £200.000 para cezası ile cezalandırıldı. Adli merciiler tarafından yapılan soruşturma neticesinde açılan davada ise; John Terry 13.07.2013 tarihinde “*şüpheden sanık yararlanır*” ilkesi gereği beraat etti. Westminster ilk derece Mahkemesine göre Terry'nin tam olarak neyi hangi şekil ve tonda söylediğini kanıtlayan yeterli delil yoktu. ^[25]

Yukarıdaki örnekten de görüleceği gibi spor hukuku -bilhassa spor disiplin hukuku- yapısı ve koruduğu düzen gereği ani ve sert yaptırımların uygulanması gereken bir alandır. Bu işlevini de bir kısım evrensel hukuk kuralını bilinçli olarak görmezden gelerek yerine getirebilmektedir. ^[26]

^[25] İngiltere Futbol Federasyonu (FA) & John George Terry, 04 October 2012 <http://www.thefa.com/News/governance/2012/oct/~media/22A83175745E44468105B57232F085B7.ashx>, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi.

^[26] Bknz. Bölüm 5.2.

Bu minvalde, aynı eylem için yürütülen ceza soruşturmalarının disiplin soruşturmaları açısından bekletici mesele olarak kabul edilemeyeceğini belirtmekte fayda vardır. Bu durum spor disiplin yargılamaları için evleviyetle ortadadır. Gerçekten de spor disiplin yargılamalarının tüm diğer disiplin yargılamalarına nazaran sportif mücadelenin devamı için çok hızlı gerçekleşmesinin sağlanması gerekmektedir ve disiplin suçu olması yanında adli anlamda da suç ihtiva eden eylemlere ilişkin devam eden ceza soruşturmaları spor disiplin yargılamaları açısından bekletici mesele kabul edilmeyecektir.

Yani, disiplin soruşturması ceza muhakemesinden bağımsız olup disiplin cezası verilmesi gereken eylemler nedeniyle ceza kovuşturmasına başlanmış olması, aynı eylemlerden dolayı disiplin soruşturması yapılmasını engellemeyecek; başlamış olan disiplin soruşturmasının da durdurulmasını gerektirmeyecektir. Disiplin soruşturması kendi prosedürüne uygun şekilde devam eder ve disiplin cezası verilmesi için belirlenen zamanaşımı içerisinde sonuçlandırılır. ^[27] Hakkında spor disiplin cezası uygulanmış olmasına rağmen aynı eyleme ilişkin devam eden ceza yargılamasında beraat eden kişiler hakkında ilk kararı veren spor disiplin yargılaması yapmaya yetkili makamlar önünde yargılamanın yenilenmesi kurumu “*ihhtimal dengesi (olabilirlik ihtimali)*” prensibi ^[28] dikkate alınarak işletilebilir.

Spor disiplin yargılaması ile adli makamların yürüttüğü ceza takibatlarının da sıklıkla bir araya gelmediğini belirtmekte fayda vardır. Müsabaka sonucunu etkilemek gibi sadece sporun düzenini değil kamu düzenini de bozup adli yargılamanın da mecburen konusunu oluşturacak suçlar dışında (örneğin müsabaka içerisinde sporcuların karşılıklı sert müdahaleleri) adli yargının takibat yapmak konusunda çoğunlukla çekimser kaldığı söylenebilir.

23 Ağustos 2006'da Manchester City Stadyumu'ndaki Premier Lig futbol maçı sırasında Manchester City oyuncusu Ben Thatcher rakibi Pedro Mendes'e iki

^[27] Zehreddin Aslan. ve Halil Altındağ, Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması, (Ankara: Seçkin Yayınları 2019), 33.

^[28] Bknz. Bölüm 5.2.

dirseğiyle vurdu. Bu hareket sonrası Mendes bilincini kaybetti ve hastaneye kaldırıldı. Spor kamuoyu müdahalenin rakibi yaralamak için kabul edilemez bir girişim olduğu konusunda hem fikir olmuştu. Bu gerçekler ışığında ve bir dizi şikâyeti takiben Manchester Polis Teşkilatı (GMP) ^[29] olayla ilgili soruşturma başlattı ancak dosyayı adli makamlara sevk edip etmeme kararını vermeden önce İngiltere Futbol Federasyonunun (FA) disiplin yargılamasının sonucunu bekledi. Yapılan disiplin yargılaması neticesinde Ben Thatcher’a sekiz müsabakadan men cezası, 2 yıl ertelenmiş 15 müsabakadan men cezası ve 30.000.-£ (sterlin) para cezası verilmiştir. Manchester Polis Teşkilatı (GMP) *“Mahkemelerin yaklaşımının ne olacağına karar verirken, başlangıç noktası çoğu organize sporun kendi özel kurallarını ve standartlarını uygulamak için kendi disiplin prosedürlerine sahip olması olmalıdır. Sonuç olarak, çoğu durumda disiplin yargılaması yanında cezai takibata gerek yoktur, herhangi bir cezai takibat yapılması tercih edilmemelidir.”* gerekçesi ile adli takibata devam edilmemesi yönünde işlem yapmıştır. ^[30]

Tüm bu ayrıklıklarına rağmen; savunma hakkı ve dokunulmazlığının, eylem ile verilecek ceza arasında orantı olması zaruretinin, gizlilik ilkesinin, bir eyleme bir makam tarafından tek bir kez ceza uygulanması gereği ilkesinin adli yargıda olduğu gibi spor disiplin hukukunda da muhakkak gözetilmesi gerekmektedir.

^[29] Greater Manchester Police.

^[30] Adam Pendlebury, “The Regulation of on-the-Ball Offences: Challenges in Court”, (Entertainment and Sports Law Journal, Vol. 10, Issue 1, 2012), 6-7

(<https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/entersport10&i=14>, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi).

BÖLÜM II: FUTBOL VE BASKETBOL MEVZUATIMIZIN TANIDIĞI ULUSLARARASI SPOR BİRLİKLERİ

2.1. Genel Olarak

Ulusal ve uluslararası spor federasyonları şirket, dernek ya da vakıf veya dernek olmasa da yapıları özel biçimde belirlenmiş özel hukuk sùjeleri olarak hukuki statù kazanmaktadırlar fakat genellikle ya dernek olarak ya da dernek de sayılamayacak fakat çerçevesi kanun ile belirlenmiş bağımsız tüzel kişiler olarak yapılandırılmaları tercih edilmektedir. Bu federasyonlar, merkezleri olarak tespit ettikleri yer hukukuna tabi şekilde tüzel kişilik kazanırlar. Hukuki tabiiyetin merkezin bulunduğu yere göre belirleniyor olması nedeni ile uluslararası spor federasyonlarının merkez olarak daha ziyade kamusal kuralların çok sıkı olmadığı, daha çok bağımsızlık ve dokunulmazlık elde edip yasal korumalardan faydalanabilecekleri ülkeleri tercih ettiği görülmektedir.^[31] Tam da bu nedenle 1912’de İsveç’in Stokholm şehrinde kurulmuş olup merkezi 1946’dan 1993’e dek Birleşik Krallıkta bulunan Uluslararası Atletizm Federasyonu, devam eden bir dava ve Birleşik Krallıkta uygulanan sıkı kurallar nedeni 1993’te merkezini ile Monako’ya taşımıştır.^[32]

Uluslararası spor federasyonlarının temel amaçları esasen ilgili branşın geliştirilmesi olsa da, her bir branş ve paydaşları değışkenlik göstereceğinden, uluslararası spor federasyonlarının amaçları da bir federasyondan diğerine farklılıklar göstermektedir. Bu amaçlar başlıca üç ana konudadır. Bunlardan birincisi, ilgili spor branşını uluslararası düzeyde yönetmek, sportif disiplini sağlamaktır. Milliyeti ne olursa olsun, bütün yarışmacılara uygulanan yeknesak kurallara saygıyı sağlamak, uluslararası yarışmaların vazgeçilmez olmazsa olmaz *-sine qua non-* koşuludur. Uluslararası federasyonların ikinci amacı, sporun promosyonunu sağlamaktır. Yani sportif faaliyetin mümkün olan en ileri derecede ve en yaygın şekilde uygulanmasını,

^[31] Kısmet Erkiner, “Bir Hukuk Disiplini Olarak ‘Spor Hukuku’ Kavramları Ve Özellikleri”, (<http://www.sporhukuku.org/bir-hukuk-disiplini-olarak-spor-hukuku-kavramlari-ve-ozellikleri/>, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi).

^[32] Aynı bilgi için; <http://www.iaaf.org/about-iaaf/>, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi.

gelişmesini gerçekleştirmektir. Nihayet üçüncü ana amaç da, uluslararası şampiyonalar düzenlemek, organizasyonlarını bizzat yapmak veya gerçekleştirilmelerini denetlemektir. ^[33] Bu temel amaçların tamamı bir arada değerlendirildiğinde, uluslararası spor federasyonlarının, bir yandan sporun uluslararası düzlemde yeknesaklaşmasını sağlamak isterken bir yandan da bu yeknesaklığın sağlanabilmesi için ulusal düzlemde federasyonlar yardımıyla disiplini sağladığı görülmektedir. Örneğin spor branşına ilişkin ulusal kurulların demokratik bir biçimde oluşturulmadığının tespiti halinde ulusal spor federasyonu, uluslararası spor federasyonunun tecrite varan yaptırımları ile karşılaşabilecektir.

Gerek uluslararası gerekse de ulusal spor federasyonlarının yapıları incelendiğinde her ne kadar bulundukları ülkelerin hukukları ile bağlı olsalar dahi başka hiçbir kurum ya da kuruluşa sağlanmayan ayrıcalık ve bağışıklıkların bu federasyonlara sağlandığı görülmektedir. Bunun sebeplerinden biri elbette ki sporun özel bir alan oluşu ve idari kısımları yanında yargılama faaliyetlerinin de sportif mücadelenin devamı için çok hızlı gerçekleşmesinin sağlanması gerekmesidir. Ancak bu sebepten belki de daha tesirli olan sebebin, sporun sosyal ve ekonomik olarak topluma, hatta ülkelerin halkına ve ekonomilerine etkisi olduğu söylenebilir.

Gerek sportif mücadelenin korunması arzusu, gerek sosyo-ekonomik zorunluluklar, gerekse de uluslararası spor federasyonlarının dayatması nedeni ile Devletler, ulusal spor federasyonlarının idari sisteme bağımlı olmayan özerk yapılar olmalarını tercih etmektedir. Hatta devletler, ulusal spor federasyonlarının mevzuatları da dâhil olmak üzere tüm mevzuatlarını uluslararası spor federasyonlarının mevzuatlarına uygun hale getirme çabası içerisindeyler. Bu durum da ulusal spor federasyonların idari yapılanması ile yargı sistemi yanında mevzuat içeriklerini de uluslararası spor federasyonları ile uyumlu hale getirmesi ihtiyacını doğurmaktadır.

Spor hukukunun birincil kaynaklarından Olimpik Şart'ın yayınlayıcısı olan Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), sporun yapılanmasında piramidin en

^[33] Hüseyin Alpay Köse, Avrupa Birliği Hukuk Sisteminin Spor Hukukuna Etkileri, (İstanbul: Legal Kitapevi, 2011), 39.

tepesinde bulunan kurumdur. ^[34] Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) yerel yapılanması olarak her ülkede Milli Olimpiyat Komiteleri bulunmaktadır.^[35] Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tarafından olimpik olduğu kabul edilen sporlar; uluslararası spor federasyonları, bölgesel spor federasyonları, ulusal spor federasyonları ve kulüpler şeklinde spor yapılanmasının piramidinde tabana yayılmaktadır.

Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC)'ye ekonomik bağıllık sadece her dört senede bir gerçekleşen Olimpiyat Oyunlarının reklam, yayın vs. gelirleri ile açıklanamaz. Zira bir sporun “Olimpik Spor” olup olmamasına Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tarafından karar verilebilecek olması dahi; en azından en popüler sporlar olmaktan çok uzak diğer sporların, bu sporları yapan sporcuların, ailelerinin bir anlamda hayatlarının Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC)'nin tercihlerine bağlı olduğunu anlatmaya yetecektir.

Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC)'ye hukuki bağıllık bir anlamda organizasyona da bağıllıktır. Zira Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tüm sporların “Olimpik Şart” doğrultusunda ve kabul edilen etik değerlere bağlı şekilde yapılmasını isterken bunu temin için de Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) ve Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) ajanlarının oluşumuna ön ayak olmuş, bağıllarını da bu ajanların denetimini kabul etmeye bir anlamda mecbur bırakmıştır.

Olimpik sporlar yanında Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tarafından olimpik spor olarak kabul edilmemiş sporlar ve bu sporlara ilişkin kural ve yarışmaların düzenleyicisi federasyonlar da mevcuttur. Bu sporlara ilişkin federasyonlar da Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tarafından tanınmaktadırlar. Ancak “olimpik spor olarak kabul edilme” başvuruları Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tarafından kabul edilmediği müddetçe Olimpiyatlarda branş olarak

^[34] Bknz. Bölüm 2.

^[35] Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi için; <http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/>, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi.

bulunamazlar.^[36] Olimpik spor olarak tanınmak için spor faaliyetinin Olimpik Şartı takip eden bir Uluslararası Federasyon tarafından yönetiliyor olması, Dünya çapında yaygın olması gibi Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tarafından belirlenen bir takım kriterleri karşılaması gerekmektedir. Ancak bu kriterlerin karşılanmış olması halinde Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) Olimpiyat Programı Komisyonu'nun tavsiyesi üzerine ilgili spor Olimpik Spor olarak Olimpiyat programına eklenebilir.

Görüldüğü üzere sporun evrensel yapılanması yerel yapılanması ile iç içe geçmiş vaziyettedir ve sportif kararlar alma mekanizmalarındaki hız gereksinimi yanında sporun sosyo-ekonomik tesirinin büyüklüğü de dikkate alınarak devletler tarafından hep bir tür bağımsızlık kalkanı ile korunan sporun kendi yargılama mekanizmasının olması da kaçınılmazdır. Çünkü sportif uyumsuzluklar;

- a. *Uyumsuzlukların içtihat birliği içerisinde çözümüne,*
- b. *Hızlı çözüm ve kararlara,*
- c. *Özel eğitilmiş ve alanında uzman yargıçlara,*
- d. *Etkili biçimde infaz edilebilir kararlara, ihtiyaç duymaktadır.*

Dolayısıyla da bir sporcunun veya kulübün disiplin yaptırımına ulusal bir mahkemede itiraz etmesi mantıklı bir seçenek olarak görünebilecekse de, uygulama genellikle başka bir yol izlemenin gerekli olduğunu göstermektedir. Birçok ulusal spor federasyonu ve neredeyse tüm uluslararası spor federasyonları, anlaşmazlıkların özel tahkim şartı ile çözümlenmesini sağlayacak mekanizmalar kurmuşlardır. ^[37] Bu nedenle sporun ulusal ve uluslararası düzlemde kendi içerisindeki yargılama mekanizması; tahkim yargılamasına benzer çalışan ilk derece disiplin kurulları ile bu

^[36] Olimpik ve olimpik olmayan spor dalları için; <http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Detay/Olimpiyatlar/Olimpik-Spor-Dallari-ve-Uluslararası-Federasyonlar/49/1>, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi.

^[37] Rosmarijn van Kleef "Reviewing Disciplinary Sanctions in Sports", (Cambridge Journal of International and Comparative Law, vol.4, no.1, 2015), 13.

(<https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/cajoincl4&i=9>, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi).

kurulların kararlarına karşı başvurulacak yine tahkim yargılamasına benzer çalışan ve bir anlamı ile istinaf incelemesi yapan kurullardan oluşur.

2.2. Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) ve Ulusal Olimpiyat Komiteleri

Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), olimpiik hareketin otoritesidir ve Baron Pierre de Coubertin Olimpiyat Hareketi'nin babası olarak kabul edilmektedir. Baron Pierre de Coubertin, 1894 Haziran'ında Sorbonne Paris'te spor dallarını temsil eden 10 ülkeden delegelerin katıldığı bir toplantı düzenledi ve bu toplantıdan sonra 23 Haziran 1894'te Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) kuruldu. Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC); merkezi günümüzde Lozan İsviçre'de bulunan, 1 Kasım 2000 tarihinde yürürlüğe giren bir anlaşma ile İsviçre Federal Konseyi tarafından tanınmış, tüzel kişi statüsünde bulunan, sınırsız süreli, kâr amacı gütmeyen, uluslararası hükümet dışı bir örgüttür.^[38]

Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC); yaz ve kış olimpiyatları da dâhil olimpiyatları düzenlemek yanında sporun evrensel yapılanması içerisinde piramidin en üst noktasında bulunuyor olduğundan Olimpik Hareketi geliştirmek ve yaygınlaştırmak amacı ile dünya çapında bir ya da birden çok spor dalını yöneten ve bu sporların ulusal düzeyde idaresini üstlenmiş federasyon/kuruluşları himayesinde bir araya toplayan, statüleri, uygulamaları ve faaliyetleri Olimpik Antlaşma ile uyumlu olan uluslararası hükümet dışı örgütleri *-kendi sporunun yönetiminde bağımsızlığını ve özerkliğini korumaları kaydıyla-* “Uluslararası Spor Federasyonları” olarak tanıyabilir.^[39] Uluslararası spor federasyonları dışında Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC); ülkelerle olan ilişkilerini, her ülkeden ya da bölgeden seçtiği üyelerle ve tanıdığı bir Ulusal Olimpiyat Komitesi aracılığıyla sağlar. Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) her ülke ya da bölgeden yalnızca bir üye ve bir milli olimpiyat komitesi tanır. Bir spor organizasyonunu milli olimpiyat komitesi olarak kabul etmek

^[38] Erten, 27.

^[39] Olimpik Şart, madde 25.

tamamen Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) Genel Kurulunun inisiyatifindedir.
[40]

Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), düzenleyici etkisini sadece Uluslararası Spor Federasyonlarını tanımak sureti ile yerine getirmemektedir. Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC)'nin asıl önemli bölgesel ve yerel bağlantıları Ulusal Olimpiyat Komiteleridir. Olimpik sporlar böylelikle hem Ulusal Olimpiyat Komiteleri hem de Ulusal ve Uluslararası Spor Federasyonları eliyle Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) karar ve kurallarını takip etmektedir. [41]

Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC)'nin üyeleri toplam 115'i geçmeyecek şekilde; faal sporcular, Uluslararası Federasyonlarda ya da Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tarafından tanınan diğer kuruluşlarda Başkanlık ya da üst düzey liderlik görevinde bulunanlar, Dünya ya da kıta spor birliklerinde Başkanlık ya da üst düzey liderlik görevinde bulunanlardan oluşur.[42]

Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC)'nin organları “Genel Kurul”, “Yürütme Kurulu” ve “Başkan”dır. [43] Tüm üyeler birlikte her yıl olağan olarak toplanan “Genel Kurul”u oluşturur ve Genel Kurul, Olimpik Şart'ın 18.maddesinde yazılı *–komite üyelerini seçmek, yürütme kurulunu seçmek, mevzuat yapmak vb.-* görevleri yerine getirir.

Yürütme Kurulu ve Başkan, Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC)'nin icracı kurullarıdır. Başkan, Komiteyi temsil eder ve tüm faaliyetlerinden sorumludur. Bu büyük sorumluluk karşısında Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC)'nin en çok eleştirildiği hususlardan biri başkanların anti demokratik olarak nitelendirilecek şekilde ortalama 15 sene görev yapması [44] ve bir kotanın bulunmamasıdır.

[40] Erten, 44-45.

[41] Olimpik Şart, madde 1.

[42] Olimpik Şart, madde 16.

[43] Olimpik Şart, madde 17.

[44] Erten, 31.

Olimpik Şart üç adet organdan bahsetmişse de, Genel Kurul'un tavsiyesi üzerine Yürütme Kurulu ve Başkan tarafından farklı komisyonlar kurulabilir. Bu komisyonlardan bir kısmı halazırda Olimpik Şart'ın 21.maddesi ile kurulmuş vaziyettedir. Madde ile sporcu, etik, atama, dayanışma, aday şehirler için değerlendirme, olimpik oyunlar koordinasyon ve bilimsel tıbbi komisyon adı altında komisyonlar öngörölüp hayata geçirilmiştir.

Olimpik Şart'ın 59.maddesiyle, yargısal denetim gerektiren haller; Olimpik Şartın, Dünya Anti Doping Kodu'nun ya da sair başka mevzuatın ihlali olarak düzenlenmiştir. Yargısal denetim gerektiren hallerde; Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) Genel Kurulu ve Yürütme Kurulu idari görevleri dışında yargısal faaliyeti de gerçekleştirmektedirler. Ancak Yürütme Kurulu yargılama görevini, gerekmesi halinde kurulacak bir Disiplin Kurulu'na da bırakabilecektir. Verilebilecek cezalar yine aynı madde metninde ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Olimpik şart ayrıca 61.maddesi ile Olimpiyatlarda gerçekleşecek sportif ihlaller ile bazı diğer hallerde Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'ın görevini de tanımaktadır.

Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) ile birlikte anılması gerekli diğer topluluklar Ulusal Olimpiyat Komiteleridir. Ulusal Olimpiyat Komitelerinin ana görevi, olimpik hareketi Olimpik Şarta uygun biçimde ülkelerinde geliştirmeye yardımcı olmaktır. ^[45] Buna uygun olarak da Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) her ülkeden sadece bir tek Ulusal Olimpiyat Komitesi tanımaktadır. Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC)'nin ülke bazında muhatabı Ulusal Olimpiyat Komiteleri olduğundan, spor branşlarını temsil eden ulusal federasyonların da Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tarafından tanınmaları için, Ulusal Olimpiyat Komitesi yapısı içerisinde yer alması gereklidir.

Aşağıda görüleceği üzere Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA) ve uluslararası spor federasyonlarının Uluslararası Olimpiyat

^[45] Olimpik Şart, madde 28.

Komitesi (IOC) ile irtibatı dikkate alındığında, spor branşlarını temsil eden ulusal federasyonların kendi ülkelerinin Ulusal Olimpiyat Komitesi ile en azından sıcak ilişkiler içerisinde olması noktasındaki zaruret anlaşılabılır.

Muhakkak ki her münhasır ulusal spor federasyonu kendi branşına ilişkin uygulama, denetim ve yargılama yetkisini elinde tutmak isteyecektir. Buna örnek olarak yasaklı madde kullanımı kontrolü yapılması yetkisi verilebilir. Örneğin; Dünya Anti Doping Ajansı (WADA)'nın, Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) üzerinden, Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC)'nin de uluslararası spor federasyonları üzerinden ulusal federasyonlara yapacağı “yasaklı madde kullanımı kontrolleri her branşta Ulusal Olimpiyat Komitesi tarafından yapılacak” şeklindeki dayatmasına, uluslararası turnuvalara katılımı tehlikeye düşecek olan ulusal spor federasyonlarının sonsuza dek direnebilmesi mümkün değildir.

Ulusal Olimpiyat Komitelerinin, ait oldukları kıtanın kıta birliğine üye olmaları gerekmektedir. Bu birlik Ulusal Olimpiyat Komiteleri Birliği'dir. Afrika, Pan-Amerika, Asya, Avrupa, Okyanusya Ulusal Olimpiyat Komitelerine bu kıtalardaki ülkelerin Ulusal Olimpiyat Komiteleri üyedir. Ulusal Olimpiyat Komiteleri Birliği, Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC)'ne her düzeyde destek yanında ülkelerin olimpiik hareketteki rollerini ve bilgi, tecrübe ile elbette finansal avantajların artırılması amacını gütmektedir. ^[46]

2.3. Dünya Anti Doping Ajansı (WADA)

2.3.1. Uluslararası Birliğe İhtiyaç ve WADA'nın Kuruluşu

1998 yılında düzenlenen Fransa Bisiklet Turuna dek bisiklet sporu camiası doping söylentileri ile çalkalanıyordu ancak o yıla kadar hiçbir sporcu, o sırada gerçekleştirilen sıradan doping kontrollerinden herhangi biri ile performans artırıcı

^[46] Erten, 33.

madde kullansa dahi yakalanmadı. 1998 yılında Fransa Bisiklet Turu devam ederken polis soruşturması çerçevesinde Festina ve TVM takımlarında organize olarak performans artırıcı madde kullanıldığı tespit edildi ve sonuç olarak bu takımlar yarıştan çekilmek zorunda kaldı. Turun on altıncı etabından sonra polis, otel odasında yasaklı maddeler bulduğundan dolayı, sporcu Rodolfo Massi'yi yarışı terk etmeye zorlandı. Konuya ilişkin polis çalışması o denli yoğun devam etti ki, on yedinci etapta dört İspanyol takımı ile bir İtalyan takımının yarıştan çekilme şeklindeki protestosu ile karşılaşıldı. ^[47]

1998 yazında bisiklet dünyasını sarsan bu olaylardan sonra Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) bir Dünya Doping Konferansı tertipleyerek dopingle mücadelede yer alan bütün tarafları bir araya getirmeye karar verdi. 2-4 Şubat 1999 tarihlerinde İsviçre Lozan'da düzenlenen Dünya Doping Konferansı, Sporda Doping Hakkında Lozan Deklarasyonu'nu hazırladı. Bu belge, 2000 yılında Sydney'deki 27.Olimpiyat Oyunları için faaliyet gösterecek bağımsız bir uluslararası anti-doping ajansının oluşturulmasını sağladı.

Dünya Anti Doping Ajansı (WADA); Sporda Doping Hakkında Lozan Deklarasyonu doğrultusunda, Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), hükümetler arası örgütler, hükümetler, kamu otoriteleri ve sporda dopingle mücadele eden diğer kamu ve özel kuruluşların desteğiyle 10 Kasım 1999 tarihinde Lozan'da kuruldu. Dünya Anti Doping Ajansı (WADA), Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) ve hükümetler (*Afrika%0.5, Amerika%29, Asya%20.46, Avrupa%47.5, Okyanusya%2.54*) tarafından yarı yarıya finanse edilip bunların temsilcilerinin eşit temsili ile idare edilen uluslararası bağımsız bir kuruluş olarak varlığına devam etmektedir. ^[48]

Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA) hukuki tüzel kişilik olarak bir İsviçre Özel Hukuk kuruluşu niteliğinde olup İsviçre İç İşleri Bakanlığının denetimi

^[47] <https://www.theguardian.com/sport/gallery/2008/jul/09/tourdefrance.cycling>, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi.

^[48] Kısmet Erkiner. (Hukuk Boyutunda Doping, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2006), 20.

altındadır. Merkezi İsviçre’de olabileceği gibi başka bir ülkeye de taşınabilir olduğundan 21 Ağustos 2001’de Kurucular Kurulu’nda yapılan bir oylama sonucunda 17’ye karşı 15 oyla Kanada’nın Montreal kentine taşınmıştır. Bunda Kanada hükümetinin beş yıl için Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA)’ya bir takım vergi avantajları ve bazı giderlerini karşılama vaadi etkili olmuştur. ^[49]

Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA) günümüzde dopinge mücadele için misyonu çerçevesinde bilimsel araştırmalar yürütmekte, yıllık olarak yasaklı maddelerin listesini yayınlamakta ve yasaklı metotlar listesi ile akredite laboratuvarların tespitini yapıp biyolojik pasaport ile ilgili çalışmalar yürütmektedir. Bunlarla beraber anti doping kayıt ve yönetim sistemi ile küresel doping ile mücadele etmede koordinasyonu sağlamakta, bölgesel anti doping organizasyonunun programı ile temiz spor kültürünü önceden dünyanın dokunulmayan taraflarına yaymakta ve genç sporcuları, antrenörleri, doktorları, sporcu ailelerini eğitim programları ile bilinçlendirmeye çalışmaktadır.^[50]

2.3.2. Temel Faaliyetler ve Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) Kodu

Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) Kodu, tüm Dünya’da anti-doping politikaları, kuralları ve düzenlemeleri için çerçeve sağlayan temel belgedir. Kod; ilgili kamu otoriteleri, spor federasyonları ve ilgili tüm gerçek ve tüzel kişilerin dopinge mücadelede takip etmesi gereken usul ve esasları belirlemektedir. Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) Kodu; numune alımından alınan numunelerin tetkikine, yargılamada dikkat edilecek usule ilişkin işlemlerden hangi durumda ne ceza verileceğine kadar dopinge mücadele kapsamındaki bütün kural ve hükümleri evrenselleştiren bir belgedir. Kod ve kodun verdiği görev dolayısıyla Dünya Anti Doping Ajansı (WADA), her yıl yasaklı maddelere ilişkin bir liste yayınlamakta ve gerektiğinde bu listeyi yenilemektedir. Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) Kodu adeta bir Uluslararası Anlaşma niteliğindedir ve ülke ulusal spor federasyonlarının, uluslararası

^[49] Erkiner (2006), 19.

^[50] Bilge Doruk, “Uluslararası Spor Organizasyonlarının Geleceği”, Yunus Emre Karakaya (Ed.), Sporda Yeni Yaklaşımlar “Güncel Konular ve Yeni Gelişmeler”, (Ankara: Gazi Kitapevi, 2017), 42.

spor federasyonlarının, ulusal olimpiyat komitelerinin; dopingle mücadele mevzuatlarını bu belgeye uyumlu yapmak mecburiyetleri vardır.

Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) görevinin gereğini yerine getirmek ve sporculardan alınan numunelerin test edilebilmesi için doping kontrol merkezi olarak çalışan laboratuvarlara akreditasyon yani doping testi yapma yetkisi vermektedir. Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) tarafından sadece akredite bu merkezlerde test edilen numunelerden alınan sonuçlar değil, aynı zamanda numuneleri toplayan Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) ajanları (çoğu zaman Ulusal Olimpiyat Komiteleri ve yetkilendirilen diğer özel/tüzel kişiler) ve laboratuvarlar ile numune toplama usulleri de gözlemlenip denetlenmektedir.

Bu incelemeler neticesinde aynı sporculardan alınan numunelerdeki mevcut değerlerin farklılıkları da takip edilmektedir. Bu şekilde, sporcuların Dünya Anti-Doping Ajansı'nın (WADA) kontrolünden uzun vadede kaçmaları neredeyse imkânsızdır. Bir ilaç yalnız bir kez kullanılsa dahi bir sporcu birkaç kez numunelerini verdiği için Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA) sporcunun değerlerinin değişimini takip edebilmektedir.

Tüm bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) müsabakalardaki numune alımlarının, tahlillerin, sporcuların seçimi gibi konularda standartlara uygun davranılıp davranılmadığını bağımsız gözlemciler heyeti vasıtasıyla gözlemler ve bunları rapor halinde yayınlar. Yoksa Dünya Anti Doping Ajansı (WADA)'nın dopingli çıkan sporculara ceza verme yetkisi bulunmamaktadır. Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) Kodundaki cezalar, Kodu kabul eden spor organizasyonları tarafından uygulanacak cezalardır. ^[51]

Dünya Anti Doping Ajansı (WADA)'nın, amacına uygun olarak temel faaliyetleri arasında bilimsel araştırma, eğitim, anti-doping kapasitelerinin geliştirilmesi ve Dünya Doping Mücadele Koduna riayet edilmesinin sağlanması ile

^[51] Erten, 40.

tüm ülkelerde anti-doping politikalarını uyumlu hale getirmek hedefi vardır. Günümüzde Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) Kodu; Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA), Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) gibi uluslararası spor federasyonları yanında ulusal federasyonlar ve Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) gibi 600'den fazla spor kuruluşu ^[52] tarafından benimsenmiştir. Uluslararası ve Ulusal Spor Federasyonları, Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) Koduna göre talimatlarını düzenlemektedirler.

Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) Kodu'nun 13. maddesine göre; ulusal ve uluslararası spor federasyonlarının dopinge ilişkin kararlarına yönelik son “temyiz” makamı Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'dir. Ulusal ve uluslararası spor federasyonları kendilerine bağlı sporculara ilişkin yargılamayı yapar ve Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA) gerekli görürse bu kararlar aleyhine Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'a başvurabilir.

2.3.3. Dünya Anti Doping Ajansı (WADA)'nın Organları

a) Vakıf Kurulu: Dünya Anti Doping Ajansı (WADA)'nın yüksek karar organıdır. Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) ve hükümetler, hükümet dışı örgütlerin oluşturduğu iki ayrı koldan gelen eşit sayıda temsilcilerden olmak üzere toplam 38 üyeden oluşur. Üyelerin kimler olacağı Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) Kurucu Anlaşmasının 6.maddesinde belirlenmiştir. Vakıf Kurulu, faaliyetlerin yürütülmesi ve varlıkların yönetimi de dâhil olmak üzere vakfın gerçek yönetimini ve yürütülmesi için aldığı kararları Dünya Anti Doping Ajansı (WADA)'nın nihai icra organı olan Yürütme Kuruluna aktarır.

b) Yönetim Kurulu: Yönetim Kurulu Dünya Anti Doping Ajansı (WADA)'nın icracı kuruludur. Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) ve hükümetlerin eşit temsilcilerinden olmak üzere Vakıf Kurulunca atanan toplam 12 üyeden oluşur. Bu kurulun Başkanı aynı zamanda Dünya Anti Doping Ajansı

^[52] <https://www.wada-ama.org/en/code-signatories>, son olarak 30.07.2020 tarihinde erişildi.

(WADA) Başkanıdır. Kurul içerisinde kurulan komiteler yönetim kurulu için danışma komiteleri olarak hareket eder ve vakfın programları için rehberlik hizmeti sağlar. Bu komiteler de Yönetim Kurulu üyelerinden oluşur.

c) Sporcu Komitesi: Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) Sporcu Komitesi, 2005 yılında sporcuların haklarını temsil etmek ve korumak için kurulmuş olup, anti-dopingle ilgili olarak sporcuların rol ve sorumlulukları hakkında gözetimi sağlar. Genellikle olimpik sporcular olan komite üyeleri, özellikle sporcuların karşılaştığı zorlukların anlaşılmasında önemli bir role sahiptir.

d) Uyum Gözden Geçirme Komitesi: Dünya Anti Doping Ajansı (WADA), anti-doping uygulamalarının Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) Koduna uygunluğunu izlemek için bir Uyum Gözden Geçirme Komitesi kurmuştur. Bu bağımsız, politik olmayan kurum, Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) Vakıf Kuruluna uyum konuları hakkında tavsiye verme, rehberlik etme görevinde bulunmaktadır. Komite, spor ile ilişkili olmayan endüstri temsilcilerinin yanı sıra sporcu, hükümet temsilcileri ve uzmanlardan oluşmaktadır.

e) Eğitim Komitesi: Eğitim Komitesi, Dünya Anti Doping Ajansı (WADA)'ya kısa ve uzun vadeli eğitim stratejileri ve faaliyetleri ile ilgili olarak uzman tavsiyesi verme, rehberlik etme görevinde bulunmaktadır. Komite ayrıca Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) tarafından finanse edilecek proje ve araştırmalarının tercih sürecine dahil olmaktadır.

f) Etik Komitesi: Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) Etik Komitesi, gerektiğinde, sporda dopingle mücadelede ortaya çıkabilecek acil veya tartışmalı etik konuların gözden geçirilmesi ve etik açıdan sağlıklı politika veya önerilerin geliştirilmesi ya da tavsiye edilmesi yoluyla, genellikle kısa sürede uzman etik görüşü sağlamaktadır.

g) Finans ve İdari Komite: Finans ve İdare Komitesi, bütçe geliştirme, finansman, mali ve idari politika ile ilgili olarak Dünya Anti Doping Ajansı

(WADA)'nın yönetim organlarına uzman tavsiyesi ile öneriler verip rehberlik hizmeti sağlamaktadır.

h) Sağlık, Tıbbi Araştırmalar Komitesi: Komite, sporda sağlık, tıp ve araştırma konularında Dünya Anti Doping Ajansı (WADA)'ya hizmet etmektedir. Komitenin faaliyetleri temel olarak; dopingsiz spor pratiğinin korunmasını amaçlayan spordaki bilimsel gelişmelerin izlenmesi ve *Yasaklı Liste, Tedavi Amaçlı Kullanım İstisnası (TUE), Laboratuvar Akreditasyonu* ve *Gen Dopingi* gibi uzman grupların denetlenmesi olarak açıklanabilir. Komite ayrıca Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) tarafından finanse edilen bilimsel araştırma projelerinin tercih sürecine katılır.

ı) Uzman Gruplar: Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) bünyesinde anılan organlar dışında *Yasaklı Liste, Tedavi Amaçlı Kullanım İstisnası (TUE), Laboratuvar Akreditasyonu* ve *Gen Dopingi* gibi uzman grupları bulunmakta ve bu gruplar ilgili oldukları komiteler tarafından takip edilip kendilerine verilen görevleri yerine getirmektedirler.

2.4. Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) ve Spor Tahkim Konseyi (ICAS)

Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) 06.04.1983 tarihinde Yeni Delhi'de yapılan Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) Genel Kurulu'nda statüsü onaylanarak resmen kurulmuştur. Kuruluşundaki temel amaç sportif alanda çıkacak uyuşmazlıkları çözecek uluslararası bir tahkim mahkemesi ihtiyacının karşılanmasıdır ve spora ilişkin tüm uyuşmazlıklar Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'ın görev alanına girmektedir. Günümüzde ihtilafsız şekilde spordaki yüksek mahkeme olarak kabul edilen Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), genellikle diğer tahkim alanlarına örnek olarak alınır ve verimlilik için bir referans olmaya devam eder. ^[53] Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) nezdinde yargılamalar Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) Kodu'na göre yapılmaktadır.

^[53] Laurence Boisson de Chazournes, Ségolène Couturier, CAS Procedures And Their Efficiency, Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) Bulletin, 2019/2, sayfa 17.

Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'ın genel merkezi İsviçre Lozan'dadır. Ayrıca merkeze bağlı iki farklı ofisi de Sidney ve New York'ta olmak üzere mevcuttur ancak bu merkezlerde karar verilse dahi hakem kararı Lozan'da verilmiş kabul edilmektedir. Böylece tahkimin fiilen gerçekleştiği yere bakılmaksızın bütün yargılamada aynı usul hukukunun uygulanması ve hakem kararına karşı aynı mahkemede yani İsviçre Federal Mahkemesi'nde iptal davası açılması sağlanmıştır. ^[54] Mahkemenin kabul ettiği resmi diller Fransızca ve İngilizcedir fakat taraflar anlaşır ve Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) kabul ederse, yargılama başka bir dilde de yapılabilir.

Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) ilk kez oluşturulduğunda hakemleri; Uluslararası Olimpiyat Komitesi, Uluslararası Spor Federasyonları, Ulusal Olimpiyat Komiteleri ve Uluslararası Olimpiyat Komitesi başkanı tarafından seçilmekteydi. Ayrıca günümüzden en önem farklılık, Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'ın tüm finansmanının Uluslararası Olimpiyat Komitesi tarafından karşılanmasıydı.

Bu yapı 1994 yılına kadar devam etmiştir. 1992 yılında Alman binici Elmar Gundel'in atının kanında performans arttırıcı madde tespit edilmesi üzerine Uluslararası Binicilik Federasyonu tarafından binicinin 3 ay yarışlardan yasaklanmasına karar verilmiştir. Elmar Gundel bu karar aleyhine Spor Tahkim Mahkemesine (CAS)'a başvurmuş ve başvurusu üzerine ceza 1 ay yarışlardan yasaklanma olarak düzeltilmiştir.^[55] Ardından Elmar Gundel bu kez, Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'ın bağımsız ve tarafsız olmadığı iddiası ile İsviçre Federal Mahkemesine başvurmuştur. İsviçre Federal Mahkemesi 15 Mart 1993 tarihinde *“Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'ın tarafsızlığını ve bağımsızlığını etkileyecek hiçbir durumun bulunmadığına”* karar vermiştir ancak *“Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'ın, Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tarafından finanse ediliyor oluşunun, finanse*

^[54] Nuray Ekşi, “Başlıca Spor Tahkim Mahkemeleri, Spor Tahkim Türleri”, Spor Tahkimine İlişkin Sorunlar ve Türk Spor Tahkimi İçin Öneriler, Kamu Denetçiliği Kurumu (Ed.), (Sporda Hak İhlalleri ve Denetim Çalıştay Raporu. Ankara 2018), 158.

^[55] Spor Tahkim Mahkemesi (C.A.S.) karar numarası 92/63, Gundel v. Uluslararası Binicilik Federasyonu.

eden Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC)'nin Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) statüsünü değiştirebilecek oluşunun ve Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) hakemlerinin seçiminde Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC)'nin önemli rol oynamasını gelecekte Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC)'nin taraf olabileceği uyuşmazlıklara tarafsızlık ve bağımsızlığı konusunda büyük bir şüphe uyandırabileceğine” açıkça işaret etmiştir.

Bu karardan sonra 22.06.1994 tarihinde Spor Tahkim Konseyi (ICAS) Paris Antlaşması ile kurulmuş ve finansmanını Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), uluslararası federasyonlar ve ulusal milli olimpiyat komiteleri arasında paylaştırılarak Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'ın yönetiminden sorumlu kılınmıştır. Ayrıca yeni yapıda Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC)'nin, Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) bünyesindeki hakemlerin seçimine etkisi azaltılmıştır. Böylelikle Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC)'nin artık Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'ın doğrudan operasyonel kontrolüne sahip olmaması ve uluslararası tahkim mahkemesi için daha fazla özerklik sağlanmıştır. ^[56]

İsviçre Federal Mahkemesi, Elmar Gundel kararında *uluslararası spor federasyonlarının Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) 'a emir talimat vermeyeceğini yani bu kurumlar arasında organik bağ olmadığını ve Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) hakemlerinin bir kısmının olimpik hareket dışından seçilmesi* karşısında Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'ın gerçek ve bağımsız hakem kararlarını veriyor olduğuna hükmetmesine rağmen; Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC)'nin bu denli hızlı davranıp Spor Tahkim Konseyi (ICAS)'ı kurmasının nedeni, Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) üzerindeki finansal, idari ve kontrol yetkilerini Spor Tahkim Konseyi (ICAS)'a devredip, Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'ın kendisinden bağımsız bir kurum olduğu hususunda tüm şüpheleri gidermek istemiş olmasıdır. ^[57]

^[56] Nancy K. Raber, “Dispute Resolution In Olympic Sport: The Court Of Arbitration For Sport”, (Seton Hall Journal of Sport Law 8 Seton Hall J. Sport Law, vol.8, 1998), 83.

(<https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/shjls18&i=81>, 21.07.2020 tarihinde erişildi).

^[57] Erten, 238.

Spor Tahkim Konseyi (ICAS), Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)’ın yönetim organı olarak görev yapmaktadır. Spor Tahkim Konseyi (ICAS) yönetim yapısı yirmi dört üyeden oluşurken kuruluşunu sağlayan kurumlardan bağımsızdır. Üyelerin görev süresi 4 yıldır. Üyelerin temel görevleri olarak Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)’ın finans kaynaklarını yönetmek yanında hakem ve arabulucu listelerinin oluşturulması, reddi ve azli gibi konularda karar vermek sayılabilir.^[58]

İsviçre Federal Mahkemesi’nin Elmar Gundel kararı üzerine Spor Tahkim Konseyi (ICAS)’ın kurulması ile tamamlanan reform sonrası Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)’ın bağımsızlığına yönelik tüm endişeler son bulmasa da önemli ölçüde azalmıştır. İsviçre Federal Mahkemesi, Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC)’nin taraf olmadığı uyuşmazlıklarda Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)’ın tam bir hakem mahkemesi olarak kabul edilebileceğini 1996 tarihli “Lu Na Wang & Uluslararası Yüzme Federasyonu” kararı ile tespit etmiştir. Ancak Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC)’nin taraf olduğu uyuşmazlıklar açısından Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)’ın gerçek bir hakem mahkemesi olup olmadığı noktasında tereddütlerin devam ettiği İsviçre Federal Mahkemesi tarafından 2000 Yaz Olimpiyat Oyunları sonrası alınan “Raducan & IOC” kararı ile ortaya konmuştur. 2004 Kış Olimpiyatlarından sonra yine İsviçre Federal Mahkemesi, bu kez alınan “Lazutina & IOC – Uluslararası Kayak Federasyonu” kararı ile Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)’ın bağımsızlığı yönünde doktrinde de özellikle “*Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC)’nin zaten sporun yapılanma piramidinde en üst noktada olup tüm paydaşlara ve paydaşların ona tesirinin yadsınamaz olması*” gerekçe gösterilerek çokça eleştirilen bir karara imza atmıştır.^[59]

Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)’ın temel olarak üç ayrı işlevi vardır. Olağan Tahkim Dairesi tarafların anlaşması üzerine spora ilişkin sözleşmeler ve haksız fiillere

^[58] Bilge Doruk, “Uluslararası Spor Organizasyonlarının Geleceği”, Yunus Emre Karakaya (Ed.), Sporda Yeni Yaklaşımlar “Güncel Konular ve Yeni Gelişmeler”, (Ankara: Gazi Kitabevi, 2017), 39.

^[59] Hatice Kocasakal, “Spor Yargısı ve Özerklik”, Kısmet Erkiner (Ed.), “Spor Federasyonları Özde mi Yoksa Sözde mi Özerktir”, İstanbul Barosu & Spor Hukuku Enstitüsü, (İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2009), 193-194.

ilişkin ilk derece tahkim yargılamasını yapmaktadır. Temyiz Tahkim Dairesi ise spor federasyonlarının, kulüplerin ve diğer spor yapılarının kararlarına karşı başvuru temyiz makamıdır. Üçüncü olarak 1999 yılından bu yana Arabuluculuk Usul Kuralları uyarınca gerçekleştirilen arabuluculuk hizmeti de kurum tarafından sunulmaktadır. Yani Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)’ın yargılama mercii olarak olağan ve temyiz tahkim prosedürleri dâhil olmak üzere anlaşmazlıkları ele almak için 2 ayrı bölümden oluşmaktadır. Bölümlerin her birinin kendine özgü usul kuralları vardır. Ayrıca mahkeme, Olimpiyat ve Futbol Dünya Kupası gibi önemli spor müsabakaları için belirlenen geçici *ad hoc* yargılama usulünü de yürütmektedir. *Ad hoc* yargılamaların da -Olimpiyat Oyunlarının Tahkim Kuralları gibi- kendine özgü usul kuralları da vardır. Bu olağan, temyiz ve *ad hoc* yargılama usulleri dışında taraflar, mahkemenin arabuluculuğunu kabul ettikten sonra anlaşmazlıklarını arabuluculuk yolu ile çözebilmesi için Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)’ne başvurup istedikleri hakemleri Spor Tahkim Konseyi (ICAS) tarafından hazırlanan listeden atayabilirler. ^[60] Uyuşmazlıkları nihai olarak sonlandıran anılan bu işlevleri dışında Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)’ın bağlayıcı olmayan tavsiye kararları vermek, başka bir anlatımla sporla ilgili kişi ve kurumların sorularına ilişkin görüşler bildirme işlevi de mevcuttur. ^[61]

Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)’ın olağan tahkim dairesi olarak ilk derece mahkemesi gibi görev yaptığı durumda kural olarak uyuşmazlığın çözümünde tarafların seçtiği hukuk uygulanır, eğer bu konuda bir anlaşma yoksa İsviçre Hukuku uygulanacaktır. Taraflar hakemlerin hakkaniyet kurallarına (*ex aequo et bono*) göre karar vermesi hususunda da anlaşabilirler. ^[62] Esasen Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) Olağan Tahkim Prosedürü, tamamen ticari nitelikteki uyuşmazlıkları ele almak

^[60] Davanloo Mohamad Reza, The Procedural Rules of the Court of Arbitration for Sport, (Journal of Politics and Law; Vol. 10, No. 4, 2017), 163, (<https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/jpola10&i=931>, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi).

^[61] Bilge Doruk, “Uluslararası Spor Organizasyonlarının Geleceği”, Yunus Emre Karakaya (Ed.), Sporda Yeni Yaklaşımlar “Güncel Konular ve Yeni Gelişmeler”, (Ankara: Gazi Kitapevi, 2017), 40.

^[62] Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) Kodu, madde 45.

amacıyla oluşturulmuştur. ^[63] Olağan tahkim dairesi olarak yapılan görev tarafların uyuşmazlığın bu şekilde çözülmesi hususunda anlaşması halinde genellikle; sponsorluk sözleşmeleri, yayın hakları gibi ticari uyuşmazlıklarda ortaya çıkmaktadır.

Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'ın temyiz mahkemesi olarak görev yaptığı durumda kural olarak uyuşmazlığın çözümünde tarafların seçtiği hukuk uygulanır, eğer bu konuda bir anlaşma yoksa başvuran uluslararası/ulusal federasyon ya da ilgili organın yerleşik olduğu ülkenin hukukuna veya hakemlerin uygun gördüğü kurallara göre karar verilir. ^[64]

Temel olarak taraflar arasında Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'a başvuru konusunda bir tahkim anlaşması sağlanmışsa Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'a gidilebileceği gibi neredeyse tüm Uluslararası Olimpik Federasyonlar da zaten Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'ın yargılama yetkisini tanımışlardır.

Yukarıda da değindiğimiz üzere, Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'ın bir de *ad hoc* hakemler atayıp yargılama faaliyeti yürüttüğü işlevi mevcuttur. Bilhassa Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) olimpiyat oyunları ile ilgili olarak ya da oyunlar sırasında ortaya çıkacak uyuşmazlıkları çözmesi için *ad hoc* yargılaması için Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'a başvurmakta ve oluşturulan *ad hoc* tahkim kurulu ile uyuşmazlıklar 24 saat içerisinde sonlandırılmaktadır. *Ad hoc* tahkim kurullarının ilki bu amaçla ilk kez 1996 Atlanta Olimpiyatlarında oluşturulmuştur. ^[65] Olimpiyat Oyunlarına katılan taraflar açısından Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'ın yetkisini iki hüküm tesis etmektedir; Olimpik Şart'ın, olimpiyat oyunları dolayısıyla ortaya çıkacak uyuşmazlıklarda Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'ın yetkisini öngören hükmü ve olimpiyat oyunlarına katılan kişilerin imzaladığı kayıt formunda yer alan ve oyunlar

^[63] Hubert Radke, Sports Arbitration ex aequo et bono: Basketball as a Groundbreaker, (Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) Bulletin, 2019/2) 34.

^[64] Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) Kodu, madde 58.

^[65] Kocasakal, 343.

çerçevesinde ortaya çıkabilecek uyuşmazlıkların münhasıran Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) tarafından çözümleneceğini öngören hükümler. ^[66]

Olimpiyat oyunlarından ayrı olarak Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) Avrupa Şampiyonası ve Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) Dünya Kupası turnuvalarında da Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'ın *ad hoc* yargılamasına başvurulmaktadır. Kurulan her bir *ad hoc* bölüm için Spor Tahkim Konseyi (ICAS) tarafından, kodun tamamlayıcısı olarak tahkim kuralları yürürlüğe konmaktadır. Tahkim usulüne ilişkin düzenlemeler içeren bu kurallarda, etkinliğin niteliğine ve ihtiyaçlara göre bazı değişiklikler öngörülebilmektedir. ^[67]

Belirtildiği üzere, Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) aynı zamanda bir arabulucu olarak da görev yapabilecektir. Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'ın arabuluculuk faaliyetinin en önemli özelliği tahkimin en açık özelliklerinden biri olan gizlilik ve mahremiyettir. Üstelik, arabuluculuk faaliyetinde, bazen üçüncü tarafların da sürecin çözüme ulaşması için katılımı mümkün olabilmektedir. ^[68]

Tüm bu işlevlerden ayrı olarak da bir kez daha belirtmekte fayda var ki uyuşmazlıkları nihai olarak sonlandıran anılan olağan, temyiz, *ad hoc* yargılama ve arabuluculuk usulleri işlevleri dışında Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'ın bağlayıcı olmayan tavsiye kararları vermek, başka bir anlatımla sporla ilgili kişi ve kurumların sorularına ilişkin görüşler bildirme işlevi de mevcuttur. ^[69]

^[66] Kısmet Erkiner. Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) 2010 Değişiklikleri İçeren Açıklamalı Mevzuatı, (İstanbul: 12 Levha Yayınları, 2010), 101.

^[67] Erten, 241.

^[68] Mohamad Reza Davanloo, The Procedural Rules of the Court of Arbitration for Sport, (Journal of Politics and Law; Vol. 10, No. 4, 2017), 163.

(<https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/jpola10&i=931>, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi).

^[69] Bilge Doruk, “Uluslararası Spor Organizasyonlarının Geleceği”, Yunus Emre Karakaya (Ed.), Sporda Yeni Yaklaşımlar “Güncel Konular ve Yeni Gelişmeler”, (Ankara: Gazi Kitabevi, 2017), 40.

Diğer uluslararası spor federasyonları ve dolayısıyla bağılıları ulusal spor federasyonları gibi Uluslararası Anti Doping Ajansı (WADA) da Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) yetkisini kabul etmiş olduğundan, Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) neredeyse tüm sportif ihtilaflarda –İsviçre Federal Mahkemesi’ni saymazsak- son yetkili yargı mercii olmaktadır.

Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) kararları aleyhine İsviçre Federal Mahkemesi’ne başvuru için bazı ön şartlar aranmaktadır. Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) kararları aleyhine iptal talebi ile İsviçre Federal Mahkemesi’ne başvurulabilmesi için;

- i. *Hakemlerin usule uygun seçilmemesi,*
- ii. *Hakemlerin ve Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)’ın kendisini haksız yere yetkili sayması,*
- iii. *Başvurunun ötesinde talepten fazlasına karar verilmesi,*
- iv. *Temel usuli prensipler ve silahların eşitliğine aykırılık,*
- v. *Kamu düzenine aykırılık iddiasının bulunması gerekmektedir.* ^[70]

Bölümün başında da açıkladığımız gibi Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) nezdindeki yargılamanın fiilen gerçekleştiği yere bakılmaksızın bütün yargılamalarda tahkim yeri İsviçre olarak kabul edildiğinden, hakem kararına karşı ancak İsviçre Federal Mahkemesi’nde iptal davası açılabilir. Neredeyse tüm uluslararası federasyon ve denetim mekanizmalarını sınırları içerisinde bulunduran İsviçre, Federal Mahkemesi eliyle nihai karar verme kudretini böylelikle elinde tutmaktadır. İşte İsviçre Federal Mahkemesi önünde iptal davası olarak devam edecek bu davada yargılama usulü ve iptal sebepleri İsviçre Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu’nda düzenlenmiştir. ^[71] Zira pek doğaldır ki her ülke hukuk sistemi, kendi ülkesinde kurulu spor teşkilatlanması üzerinde kamu düzeni denetim gerçekleştirebilecektir.

^[70] Türker Arslan, “Spor Tahkim Mahkemesi (CAS-TAS)”, Tacar Çağlar (Ed.), Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av.Atilla Elmas Armağanı, (Ankara: Ankara Barosu 2012), 98-99.

^[71] Nuray Ekşi, “Başlıca Spor Tahkim Mahkemeleri, Spor Tahkim Türleri”, Spor Tahkimine İlişkin Sorunlar ve Türk Spor Tahkimi İçin Öneriler, Kamu Denetçiliği Kurumu (Ed.), (Sporda Hak İhlalleri ve Denetim Çalıştay Raporu. Ankara 2018), 161.

Ancak İsviçre Federal Mahkemesi'nin iptaline hükmettiği Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) kararı sayısı çok azdır zira yapılacak inceleme sınırlı sebeplerle mümkün olup; iptal davasında, tarafların iddia ve savunmalarının incelendiği ve değerlendirildiği yeni bir yargılama yapılmamaktadır. ^[72]

Aslında İsviçre Federal Mahkemesi, Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) kararlarına karşı son başvuru mercii gibi görünse de, Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) kararları Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) denetiminden muaf değildir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Mutu – Pechstein & İsviçre kararında ^[73] sporcuların Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) yetkisini kabul etmek zorunda bırakılıp bir nevi dayatmaya maruz kaldıkları söylenebileceği, Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) kararlarının insan hakları denetiminden muaf olmadığı ve Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) yargılamalarının aleni yapılması gerektiği tespitleri yapılmıştır.

2.5. Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA)

Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) İsviçre Medeni Kanunu'nun 60.maddesi uyarınca tescili yapılmış bir dernektir, merkezi İsviçre Zürih'te bulunmaktadır.^[74] Ülkesinde futbolu organize edip yönlendirmekle görevli tüm topluluklar, hangi hukuki statüde olurlarsa olsunlar Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) üyesi olabilirler. Ancak bu toplulukların Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA)'ya üye olabilmeleri için, kendileriyle aynı coğrafi bölgede olan ülkelerin futbolu yöneten topluluklarının bir arada olduğu ve Dünya Futbol

^[72] Rifat Erten, “Spor Tahkiminde Güncel Gelişmeler”, Nuray Ekşi (Ed.), (İstanbul Spor Hukuku Dergisi, Cilt I, Sayı 2, 2019), 128.

^[73] 05.02.2019 tarihli AİHM Kararı; Mutu – Pechstein & İsviçre (Başvuru Numaraları: 40575/10-67474/10).

^[74] Futbol Birlikleri Uluslararası Federasyonu (FIFA) statüsü 2018, madde 1.

Federasyonları Birliği (FIFA)’nın da tanıdığı birliğe (statüdeki ifadesiyle “konfederasyon”) dâhil olmaları gerekmektedir. ^[75]

Günümüzde Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA)’ya 211 Federasyon üyedir. Bu 211 Federasyon 6 ayrı konfederasyona bağlıdır. Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA)’nın da tanıdığı bu bölgesel 6 konfederasyon şu şekildedir:

- i. Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA)
- ii. Güney Amerika Futbol Konfederasyonu (CONMEBOL)
- iii. Asya Futbol Federasyonu(AFC)
- iv. Afrika Futbol Konfederasyonu (CAF)
- v. Kuzey ve Orta Amerika ile Karayip Federasyonu Futbol Konfederasyonu (CONCACAF)
- vi. Okyanusya Futbol Federasyonu (OFC)

Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA)’nın yapısına bakıldığında idari ve yargısal organlardan oluştuğu görölmektedir. 2018 tarihli Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) Statüsü’nün 24.maddesi idari organları düzenlemektedir. Buna göre Genel Kurul en üst organ ve mevzuat yapıcıdır, Yönetim Kurulu yürütme görevi üstlenmiştir, Genel Sekreterlik idari makamdır ve bunlar dışında Yönetim Kurulu’na görevini yerine getirirken yardımcı olmak için kurulan sabit ya da *ad hoc* komitelerin varlığı da mümkündür.

Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA), yukarıda anılan organları eliyle tüm dünyada futbolu organize etmeye, gözden geçirmeye, düzenlemeye ve yaymaya çalışır. Bunu yaparken de aynı zamanda ulusal federasyonlar ve bölgesel federasyonların (konfederasyon) tüm idari ve adli prosedürlerini birbiri ile uyumlu hale getirmek amacı güder. Bu doğrultuda ulusal federasyonların, kulüplerin ve kulüp üyelerinin taraf olduğu disiplin uyumazlıklarının adli makamlara intikali

^[75] Futbol Birlikleri Uluslararası Federasyonu (FIFA) statüsü 2018, madde 11.

yasaklanmıştır. İdari anlamdaki bu ortak işleyiş yargısal düzlemde de olmalıdır. Bu doğrultuda ulusal federasyonların, kulüplerin ve kulüp üyelerinin taraf olduğu disiplin uyuşmazlıklarının da adli makamlara intikali Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) Statüsünün 59.maddesi ile yasaklanmıştır.^[76] Statülerle getirilmiş bu kısıtlama, bütün üye federasyonları ve diğer futbol hukuku sùjelerini bağlar niteliktedir.^[77]

Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) her ne kadar idari ve daha ziyade yürütme görevi gören bir topluluk gibi görünse de kendi organize ettiği müsabakalarda, uluslararası müsabakalarda ve temyiz makamı olabileceği uyuşmazlıklarda görev yapabilmesi için bünyesinde bağımsız yargı makamlarına ihtiyacı vardır.

Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA)'nın yargısal işlev gören makamlarının üç tanesi disiplin yargılaması yapmaktadır. Bu makamlar Statüde açıkça Disiplin Kurulu, Bağımsız Etik Kurulu ve Tahkim Kurulu olarak belirtilmiş ve görevleri Disiplin Talimatı, Etik Talimatı içerisinde düzenlenmiştir. 2018 tarihli Statüde, Disiplin yargılaması dışında oyuncuların statü ve transferlerine ilişkin olarak uyuşmazlık çözme makamı olarak 46.maddede *-statüde bulunmamasına rağmen özel olarak-* Oyuncu Statüsü ve Uyuşmazlık Çözüm Kurulu tespit edilmiştir. Özel olarak belirtmekte faydadır ki Statüde belirtilen yargı kurullarına üyeler Kongre tarafından seçilmekte ve bu üyeler Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA)'nın başka bir daimi kurulunda görev yapamamaktadırlar.^[78] 2018 tarihli Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) Statüsünde 52.madde ile düzenlenmiş disiplin yargılaması makamları Disiplin Kurulu, Etik Kurulu ve Tahkim Kurulu'dur.

a) Disiplin Kurulu: Disiplin Kurulu; başkan, başkan vekili ve gerekli görülen sayıda üyeden oluşur. Başkan ve başkan yardımcısının hukuk

^[76] Ercan İlgen, "Futbol ve Tahkim", Celal Ülgen ve Coşgun Ongun (Ed.), İstanbul Barosu Dergisi Spor Hukuku Özel Sayısı, (İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2007), 149 .

^[77] Uğur Mutlu, "Tahkim Kurulu Kararlarının İcrası", Celal Ülgen ve Coşgun Ongun (Ed.), İstanbul Barosu Dergisi Spor Hukuku Özel Sayısı, (İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2007), 209.

^[78] Futbol Birlikleri Uluslararası Federasyonu (FIFA) statüsü 2018, madde 52/5.

eğitimi olmalıdır. Komite, Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) Disiplin Talimatına uygun olarak hareket eder, Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA)'nın dñzenlediđi organizasyonlarda gerçekleşen ve Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) Disiplin Talimatına aykırı tñm disiplin suçlarında verilecek cezaları belirler. Bu cezalar yine talimatla belirlenen cezalar olup bu cezalara karşı tahkime başvurulabilmektedir. Kararlar en az üç üye ile alınır. Özel durumlarda, başkan tek başına karar verebilir.

Disiplin Kurulu, Statñde ve Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) Disiplin Talimatında tanımlandığı şekilde üyelere, kulñplere, görevlilere, oyunculara, mñsabaka görevlilerine ve menajerlere yaptırım uygulayabilir.

Kongre ve Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) Konseyi, ùyelerin üyeliklerinin askıya alınması ve ùyeleri üyelikten çıkartmaya ilişkin her zaman karar verebilir.

b) Etik Kurulu: Etik Kurulu, öncelikle Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) Etik Talimatının olası ihlallerini araştırmakla sorumludur. 2012'den beri, iki ayrı kurula ayrılmıştır; buna göre soruştırma kurulu ve yargı kurulu olarak iki ayrı kurul Etik Kurulu bünyesinde mevcuttur. Etik Kurulu, Etik Talimatı (Code of Ethics)'nın öngördñđü koşullar neticesinde yargılama yapmaya yetkilidir. Etik Kurulu, genel itibariyle mñsabaka içinde yaşanan ihlallerden çok, mñsabaka dışında gerçekleşen etik ihlallerini cezalandırmakla görevlidir. Bunlar şike, rñřvet, mñsabakanın ruhuna aykırı hareketler, bahis gibi durumlardır. Bu durumlarda Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) Etik Kurulu gerekli yargılamayı gerçekleştirmektedir. Kurulun verdiği kararlar belirli cezalar bakımından nihai olup bunun dışındaki tñm cezalara Tahkim Kurulu'na başvuru yolu açıktır. Uyarı, kınama, üç mñsabaka altında kalan men cezaları, 3 ayın

altındaki men cezaları, 7.500 İsviçre Frangı altındaki cezalar bakımından Tahkim yoluna gidilememektedir.^[79]

c) Tahkim Kurulu: Tahkim Kurulu; başkan, başkan vekili ve gerekli görülen sayıda üyeden oluşur. Başkan ve başkan yardımcısının hukuk eğitimi olmalıdır.

Kurul, Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) Disiplin Talimatına uygun olarak hareket eder. Kararlar en az üç üye ile alınır. Özel durumlarda, başkan tek başına karar verebilir.

Tahkim Kurulu, Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) düzenlemelerinin nihai karar merci olarak Disiplin Kurulu ya da Etik Kurulu’nu belirlemediği hallerde, bu kurulların kararlarına karşı itirazların incelenmesinden sorumludur.

Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) Tahkim Kurulu kararları, ilgili tüm taraflar için kesin ve bağlayıcıdır. Ancak bu kararlara aleyhine dahi; Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)’a itiraz hakkı mevcuttur.

Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA)’nin yargı kurulları, kendi organizasyonlarına ilişkin (*Dünya Kupası vs.*) yargılama yapmak yanında diğer bazı alanlarda da ulusal federasyonların üst yargı mercii veya doğrudan ilk derece yargı mercii olarak görev yapabilmektedir.

Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA)’nın yargılama yapmaya yetkili kurulları, ülkemiz açısından yabancılık unsuru taşıyan sözleşmesel uyuşmazlıklarda yargılama yapmaya yetkili olduğu gibi aynı zamanda yargılama konusunun “ayrımcılık”, “doping”, “müسابaka sonucunu etkileme”, “müسابaka görevlilerine yönelik olumsuz hareket” ve “sahtecilik” olması halinde de ulusal federasyon disiplin

^[79] Levent Bıçakçı, “Uluslararası Spor Yargılaması”, Tacar Çağlar (Ed.), Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av.İsmail İnönü Armağanı, (Ankara: Ankara Barosu, 2013), 127.

kurulunun vermiş olduğu disiplin cezasının incelenmesinde başvuru üzerine ve cezanın dünya çapında etkisi olması halinde resen karar verebilmektedir.^[80]

Dünya Futbol Federasyonları Birliğı (FIFA), Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'ın yetkisini kabul etmiş olduğu için; yargılama yapmaya yetkili kurullarının vermiş olduğu kararlar aleyhine Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'a başvurulabilecek ve İsviçre Federal Mahkemesi en son karar mercii olacaktır.

2.6. Avrupa Futbol Federasyonları Birliğı (UEFA)

Avrupa Futbol Federasyonları Birliğı (UEFA), İsviçre Medeni Kanunu'na göre kurulmuş ve ticaret siciline kayıtlı bir dernektir. 15 Haziran 1954'te İsviçre'de bulunan Basel şehrinde kurulmuştur. Dünya Futbol Federasyonları Birliğı (FIFA)'nın altı üyesinden biridir. Avrupa Futbol Federasyonları Birliğı (UEFA) bünyesinde 2020 yılı itibari ile 55 üye ulusal futbol federasyonu vardır.

Her ulusal federasyon kendi topraklarında yönetim ve yargı egemenliğini kullanır. Elbette ki bu egemenlik, her ulusal federasyonun kendi özel yetkili makamları eliyle kullanmaktadır. Aynı şekilde Avrupa Futbol Federasyonları Birliğı'nin (UEFA) bünyesinde de kendi etkinliklerinin organizasyon ve yürütülmesi için idari, aynı zamanda bu etkinliklerde işlenen disiplin suçlarını ele alan münhasır yargı organları bulunmaktadır.

Avrupa Futbol Federasyonları Birliğı (UEFA) statüsünün 11.maddesi ana organlarını düzenlemiştir. Buna göre Kongre, Yönetim Kurulu, Başkan ve yargısal organlar Avrupa Futbol Federasyonları Birliğı (UEFA)'nın ana organlarıdır.

^[80] FIFA Konseyi onay tarihi 03.06.2020 ve yürürlük tarihi 15.07.2020.

Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA)'nın yargılama yetkisinden farklı olarak Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) ancak Şampiyonlar Ligi, UEFA Avrupa Ligi, Avrupa Uluslar Ligi, Avrupa Şampiyonası vb. kendi organizasyonları içerisinde gerçekleşen disiplin suçlarına ilişkin soruşturma ve yargılama yapabilir. Ancak buna rağmen Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) etik ve disiplin müfettişlerinin Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA)'nın egemenlik alanındaki tüm müsabakalara ilişkin olarak müsabaka sonucu etkileme gibi önemli disiplin suçlarını tespit etme ve eğer üye ülke federasyonu soruşturmuyorsa soruşturma başlatma yetkileri vardır. ^[81]

Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA)'nın disiplin organları yalnızca kendi organizasyonları (*mesela Şampiyonlar Ligi*) açısından ve kendi organizasyonlarına katılan kulüp/şahıslar hakkında, yalnızca kendi organizasyonlarına şamil olacak şekilde karar vermeye yetkilidirler.

Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) da üst birliği olan Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) gibi Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'ın yetkisini kabul etmiş olduğu için; disiplin kurullarının vermiş olduğu kararlar aleyhine Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'a başvurulabilecek ve Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA)'nın da merkezinin bulunduğu İsviçre'nin Federal Mahkemesi en son karar mercii olacaktır.

Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA)'nın yargı organları Statüsünün 32, 33 ve 34.maddeleride düzenlenmiştir.

a) Genel Olarak Yargısal Organlar (Madde 32): Madde ile yargısal organların bağımsızlığı vurgulanmakta ve bu organların üyelerinin 4 yıllık görev süreleri için Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) Yönetim Kurulu tarafından seçildiği ve seçilen üyelerin Kongre tarafından onaylanması gerektiği

^[81] Avrupa Futbol Birlikleri Federasyonu (UEFA) Disiplin Talimatı 2017, madde 2/4.

düzenlenmektedir. Statü içerisinde Kurullar genel olarak düzenlenmiş ve asıl ayrıntılı düzenleme özel talimatlara bırakılmıştır.

b) Kontrol, Etik ve Disiplin Kurulu (Madde 33): Kurul, Başkan, iki Başkan Vekili ve ayrıca yedi üyeden oluşur. Kurul, Yönetim Kurulu tarafından yürürlüğe konan talimat ve statü uyarınca yargı alanına giren tüm etik ve disiplin yargılamasını yapmaya görevlidir. Kurul, heyet olarak yargılama yapabildiği gibi, bazı durumlarda da tek hakemli olarak karar alabilmektedir.^[82] Kurul, müsabakalardan sonra toplanarak organizasyon çerçevesinde raporlar ile tespit edilen disiplin suçlarını görüşüp bunlar ile ilgili Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) Disiplin Talimatı çerçevesinde gerekli cezaları vermekle yükümlüdür. Disiplin Kurulu'nun verdiği kararlar nihai kararlar değildir ve bu kararlara karşı 3 gün içinde Tahkim Kurulu'na başvurulabilir.^[83]

c) Tahkim Kurulu (Madde 34): Kurul, Başkan, iki Başkan Vekili ve ayrıca dokuz üyeden oluşur. Kurul genel olarak, Kontrol Etik ve Disiplin Kurulu'nun kararları aleyhine yapılan başvuruları inceler. Tahkim Kurulu, mutlaka duruşma yaparak tek oturumda nihai kararını verir. Ancak bazı durumlarda Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) Tahkim Kurulu direkt olarak ilk ve son yargı merci olarak karar vermekle yükümlüdür. Özellikle, bir takımın turnuvadan men edilmesi ya da turnuvaya dâhil edilmesi gibi konularda, Tahkim Kurulu doğrudan tek başına karar verebilir. Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) bünyesindeki son yargı mercii Tahkim Kurulu olmakla beraber bu kararlara karşı da Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'ne başvuru yolu açıktır. Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) Tahkim Kurulu kararları, talimatlarında belirtilen şekliyle ve Avrupa Futbol Federasyonları

^[82] Ercan İlgen, “Futbol ve Tahkim”, Celal Ülgen ve Coşgun Ongun (Ed.), İstanbul Barosu Dergisi Spor Hukuku Özel Sayısı, (İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2007), 173.

^[83] Levent Bıçakçı, “Uluslararası Spor Yargılaması”, Tacar Çağlar (Ed.), Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av.İsmail İnönü Armağanı, (Ankara: Ankara Barosu, 2013), 125.

Birliği (UEFA) uhdesindeki tüm hukuk yollarının tüketilmesi şartı ile temyiz yargılaması için Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)’ne başvuru konusu yapılabilir. ^[84]

d) Etik ve Disiplin Müfettişleri (Madde 34bis): Müfettişler, Yönetim Kurulu tarafından gerekli görölen sayı kadar atanırlar ve Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA)’yı Kontrol, Etik ve Disiplin Kurulu ile Tahkim Kurulu önündeki yargılamalarda temsil ederler. Disiplin müfettişleri, Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) İcra Kurulu tarafından atanan bir başkan ile yapılanmıştır. Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) disiplin müfettişlerinin çeşitli görevleri vardır. Adli yargıda görev yapan savcılar gibi, onlar da Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) çerçevesinde gerçekleştirilen tüm organizasyonları denetleyip, süreç içerisinde oluşun tüm hukuksuz durumlara karşı Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA)’yı temsil etmekle yükümlü olup, Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) Yürütme Kurulu, Başkan ve Genel Sekreter’in talebi üzerine tek başına ya da bağımsız kurullar ve merciler ile beraber soruşturma açıp, süren soruşturmalarda ve Disiplin Kurulu, Tahkim Kurulu toplantılarında Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) adına beyanları sunmakla görevlilerdir. Disiplin müfettişleri, yürüttükleri soruşturmalar ile ilgili olarak tıpkı adli yargıdaki savcılarının sahip olduğu ve savcılık makamının bir soruşturmanın akliselim yürütölmesi için gerekli olan tüm haklara sahip olup, soruşturmalarla ilgileri olduğunu kanıtlayabildiği müddetçe tüm bilgi ve belgelere ulaşma imkânına sahiptir. ^[85]

e) Kulüp Finansal Kontrol Kurulu (Madde 34ter): Kurul Başkan, iki Başkan Vekili ve Yönetim Kurulu tarafından gerekli görölen sayı kadar üyeden oluşup daha ziyade egemenlik alanındaki Kulüplerin finansal yapılarının belirli bir standarda getirilmesine zorlayıcı tedbirler alıp incelemeler yapmakla görevlidir. Bu Kurul da tıpkı Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) Disiplin Kurulu gibi belirli konularda yargılama yapmaya ve karar vermeye yetkilidir. Kurul, Kulüplerin Kulüp

^[84] Levent Bıçakçı, “Uluslararası Spor Yargılaması”, Tacar Çağlar (Ed.), Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av.İsmail İnan Armağanı, (Ankara: Ankara Barosu, 2013), 126.

^[85] Levent Bıçakçı, “Uluslararası Spor Yargılaması”, Tacar Çağlar (Ed.), Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av.İsmail İnan Armağanı, (Ankara: Ankara Barosu, 2013), 126.

Lisanslama ve Finansal Dürüstlük Talimatı (Club Licensing and Financial Fair Play Regulations)’nda belirlenen kriterlere uygunluklarını denetlemekle yükümlüdür. Kısaca, Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) organizasyonlarına katılma hakkı kazanan kulüplerin, bu organizasyonların gerekli teknik lisanslama ve finansal açıdan gerekli kriterlere uyup uymadıklarını kontrol etmekle, bunlara uymayan kulüplere de yaptırımlar uygulamakla görevlidir. Bazı durumlarda yetki alanları Disiplin Kurulu’nun yetki alanıyla karışmakta olup, bu gibi durumlarda Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) Yürütme Kurulu tarafından belirlenen üyeler ile birlikte, bunun hangi kurulun görev alanına girdiğine karar verilmektedir. Bazı durumlarda ise de sadece gerekli denetleme raporlarını Disiplin Kurulu’na sunmakla görevlidir.^[86]

2.7. Dünya Basketbol Birlikleri Federasyonu (FIBA) ve Basketbol Tahkim Mahkemesi (BAT)

2.7.1. Dünya Basketbol Birlikleri Federasyonu (FIBA)

Dünya Basketbol Birliği (FIBA), 1932 tarihinde Arjantin, Yunanistan, İtalya, İsviçre, Portekiz, Romanya, Letonya ve o zamanki adı ile Çekoslovakya tarafından kurulmuştur. Günümüzde 213 Ulusal Basketbol Federasyonunu bir araya getiren ve basketbol sporunun Dünya üzerinde Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tarafından tanınan tek otoritesidir. İsviçre hukukuna göre bir dernek olarak kurulan Dünya Basketbol Birliği (FIBA)’nın genel merkezi^[87] İsviçre’nin Cenevre Gölü kıyısındaki Mies’de bulunmaktadır.

Dünya Basketbol Birliği (FIBA)’nın en üst karar organı Genel Kurul’dur ve her biri eşit oy hakkı olan tüm Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Ulusal Üye

^[86] Levent Bıçakçı, “Uluslararası Spor Yargılaması”, Tacar Çağlar (Ed.), Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av.İsmail İnönü Armağanı, (Ankara: Ankara Barosu, 2013), 126.

^[87] Patrick Baumaan House of Basketball (Basketbol Evi).

Federasyonlarından müteşekkildir.^[88] Genel Kurul (Kongre) bir Başkan ve Yönetim Kurulu'nu 4 yıl için seçer. Yönetim Kurulu da; İcra Kurulu, Genel Sekreter^[89] ve yapı içerisinde sporun belirli yönlerini inceleyen ve tavsiyelerde bulunan yedi daimi komisyonun (kurul)^[90] üyelerini atamaktadır. Konumuz ile bağlantısı dolayısıyla hukuk komisyonunun daha ziyade hukuki mütalaa verip danışma kurulu görevi gördüğünü, mevzuat değişiklik çalışmalarında etkin rol oynadığını, kurumun diğer kişi ve kuruluşlarla ilişkilerini gözlemleyip tavsiyelerde bulunduğunu belirtmemiz yeterli olacaktır.

Dünya Basketbol Birliği (FIBA)'nın yürütme organı Yönetim Kuruludur. Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Yönetim Kurulu; Başkan, FIBA Genel Sekreteri ve Sayman, her bir Bölgenin Başkanı, Genel Kurul (Kongre) tarafından kıta merkezli bir kota sistemine göre (Afrika'dan 2, Amerika'dan 3, Asya'dan 2, Avrupa'dan 4, Okyanusya'dan 2) seçilen 13 üyeden oluşmaktadır. Başkan, FIBA Genel Sekreteri ve Sayman ve anılan 13 kişiden ayrı bir NBA temsilcisi ve bir Oyuncu temsilcisi de Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Yönetim Kurulu çalışmalarına katılmaktadırlar.

Dünya Basketbol Birliği (FIBA)'nın yürütme organı olan Yönetim Kuruluna ve Başkan'a bağlı ulusal üye federasyonlara doğrudan hizmet verecek Afrika (54 ulusal federasyon), Amerika (43 ulusal federasyon), Asya (44 ulusal federasyon), Avrupa (50 ulusal federasyon), Okyanusya (22 ulusal federasyon) olmak üzere beş Bölge Ofisi^[91] (konfederasyon) vardır. Aslında Dünya Basketbol Birliği (FIBA) statüsünde bölge ofisi olarak adlandırılan bu yapılanmalar; merkezlerinin bulunduğu ülkenin yasalarına göre kurulan dernekler^[92] olup, ulusal federasyonları bünyesinde

^[88] FIBA Genel Statüsü madde 14.

^[89] FIBA Genel Statüsü madde 16.5'e göre Genel Sekreter, Dünya Basketbol Birliği (FIBA)'nın tek yetkili yasal temsilcisidir.

^[90] FIBA Genel Statüsü madde 20.1'e göre komisyonlar; teknik komisyon, yarışma(organizasyon) komisyonu, hukuk komisyonu, 3x3 komisyonu, oyuncular komisyonu, finans komisyonu, sağlık komisyonu.

^[91] FIBA Genel Statüsü madde 19.

^[92] Örneğin Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Avrupa'nın merkezi Münih'tedir ve FIBA Avrupa, Almanya Kanunlarına göre kurulmuş bir dernektir.

barındıran konfederasyon niteliğindedirler.^[93] Kendilerine münhasır Başkan, Genel Kurul (Kongre), Yönetim Kurulu ve aynı Dünya Basketbol Birliği (FIBA)'da olduğu gibi yapı içerisinde sporun belirli yönlerini inceleyen ve tavsiyelerde bulunan daimi komisyonları (kurul) mevcuttur. Fakat kuruluşları Dünya Basketbol Birliği (FIBA) statüsü gereğidir, mevzuatları Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Yönetim Kurulu onayı ile yürürlüğe girer^[94]. Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Başkanı ve Genel Sekreterinin bölgesel ofislerin (konfederasyonların) toplantılarına katılma hakları mevcuttur, Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Yönetim Kurulu bölgesel ofislere (konfederasyonlara) aynı zamanda *ex officio* bölgesel ofis (konfederasyon) Yönetim Kurulu üyesi olan bir icra direktörünü atar^[95] ki bu icra direktörleri uygulamada bölgesel ofislerin idaresinde çok etkilidirler, Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Yönetim Kurulu, kararları bölgesel ofislerce takip edilmediğinde bu ofislere yaptırım da uygulayabildiği bağlayıcı emirler verebilir. ^[96] Tüm bunlar birlikte değerlendirildiğinde; bölgesel ofislerin aslında Dünya Basketbol Birliği (FIBA) bünyesi içerisinde oldukları kabul edilmelidir. ^[97]

Bir üst paragraftaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, Basketbol açısından aslında tek birlik Dünya Basketbol Birliği (FIBA)'dır. Dünya Basketbol Birliği (FIBA) bünyesindeki bölgesel yapılanmalar, bölgesel basketbol federasyonları olmalarına rağmen, Dünya Basketbol Birliği (FIBA)'dan tam bağımsız değildirler ve Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Yönetim Kurulu'na bağlı olarak çalışırlar. Zaten bu bölgesel yapılanmaların başkanları da Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Yönetim Kurulu'nun doğal üyesi sayılmaktadır.

^[93] Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Avrupa İç Tüzüğü (byelaw) madde 1.

^[94] FIBA Genel Statüsü madde 15.2.3 ve 18.1.

^[95] FIBA Genel Statüsü madde 19.2.

^[96] FIBA Genel Statüsü madde 19.5.

^[97] Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Avrupa İç Tüzüğü (byelaw) ilk maddesinde, Avrupa yapılanmasının Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Statüsü kapsamında oluşturulduğu açıkça kabul edilmektedir.

Bölgesel yapılanmalara örnek olması açısından Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Avrupa yapılanmasına kısaca değinmekte fayda vardır. Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Avrupa, Dünya Basketbol Birliği (FIBA)'nın beş bölgesinden biridir (Afrika, Amerika, Okyanusya ve Asya ile birlikte) ve 50 üyesi bulunan birlik, Avrupa ulusal basketbol federasyonlarından oluşan uluslararası bir konfederasyondur.

Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Avrupa yapılanmasının en yüksek karar organı Genel Kuruludur ancak yürütme işleri Genel Kurul'da Ulusal Federasyonlar tarafından seçilen^[98] ve Dünya Basketbol Birliği (FIBA)'yı temsil eden gerçek kişilerden oluşan Yönetim Kurulu (FIBA Avrupa Kurulu) tarafından icra edilmektedir. Yönetim Kurulu (FIBA Avrupa Kurulu) Avrupa'daki basketbol sporunun kontrolünden ve geliştirilmesinden sorumludur. Yönetim Kurulu (FIBA Avrupa Kurulu) bu görevi Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Avrupa Genel Kurulundan alıp daha ziyade kendi içerisinde oluşturduğu icra kurulu vasıtası ile yerine getirmektedir. Görüleceği üzere aynı Dünya Basketbol Birliği (FIBA)'da olduğu gibi Başkan, Genel Kurul (Kongre), Yönetim Kurulu, İcra Kurulu ve daimi komisyonları (kurul) mevcuttur.

Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Avrupa yapılanması içerisinde; Tahkim Kurulu^[99], Yarışma (Organizasyon) Komitesi, Hukuk Kurulu^[100], Finans Komitesi, Gelişmekte Olan Ülkeler Komisyonu, Teknik İşler Komisyonu, Gençlik Komisyonu gibi daimi komisyonlar (kurul) mevcuttur.

Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Avrupa yapısı içerisinde bir de Koordinasyon Kurulu mevcuttur. Koordinasyon Kurulu; Dünya Basketbol Birliği

^[98] Seçim işleri Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Avrupa İç Tüzüğü (byelaw) 6 numaralı ekinde belirtilen usulde gerçekleştirilmektedir.

^[99] Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Avrupa İç Tüzüğü (byelaw) 27.maddesine göre; Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Avrupa'nın herhangi bir organının kararından etkilenenler tarafından başvuru temyiz makamıdır.

^[100] Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Avrupa İç Tüzüğü (byelaw) 30.maddesine göre; Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Avrupa'nın organlarına danışmanlık ve hukuki belgeleri hazırlama görevini yürütür.

(FIBA) ile Avrupa yapılanmasının Başkanları, Genel Sekreterleri ve Mali İşlerden Sorumlu Yönetim Kurulu Üyelerinden oluşarak her iki yapılanmanın koordineli bir şekilde çalışmasını sağlamaktan sorumludur.

Dünya Basketbol Birliği (FIBA)'nin gölgesi altındaki bölgesel ofislerin (konfederasyonların) temel görevi, bölgeleri içerisindeki kulüp ve milli takım müsabakaları ile hakemlerini yönetmektedir. Örneğin Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Avrupa Şampiyonası'nı yine Dünya Basketbol Birliği (FIBA) düzenlemektedir ancak yönetimi Avrupa yapılanmasına bırakılmıştır.

Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Avrupa da üst birliği olan Dünya Basketbol Birliği (FIBA) gibi Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'ın yetkisini kabul etmiş olduğu için; kurullarının vermiş olduğu kararlar aleyhine ya da mevzuatlarından kaynaklanan uyuşmazlıklarda Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Tahkim Kuruluna ve sonrasında Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'a başvurulabilecek^[101] ve İsviçre Federal Mahkemesi en son karar mercii olacaktır. Zaten Dünya Basketbol Birliği (FIBA) İç Tüzüğü 5.Kitap (Internal Regulation) 68.maddesi; bölgesel ofislerin (konfederasyonların); Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Genel Sekreterliği, Disiplin Kurulu, Tahkim Kurulu, Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) ve Basketbol Tahkim Mahkemesi (BAT) yetkisini tanımasını emretmektedir.

2.7.2. Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Yargılama Mercileri

Dünya Basketbol Birliği (FIBA) bünyesindeki yargılama makamları Etik Kurulu, Disiplin Kurulu ve Tahkim Kurulu'dur. Bu kurullar Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Statüsü ile ihdas edilmiş ve ayrıntısı Dünya Basketbol Birliği (FIBA) İç Tüzüğü 1.Kitap ile düzenlenmiştir.

a) Etik Kurulu (Madde 16-55): Genel Kurul tarafından atanan en az üç, en fazla altı kişiden oluşur. Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Etik Kurulu, basketbolun

^[101] Dünya Basketbol Birliği (FIBA) İç Tüzüğü 5.Kitap (Internal Regulation) madde 68.

güvenilirliğini korumak için birlik ile doğrudan ya da dolaylı ilişki içerisinde olan paydaşların etik olmayan eylemlerini önleyebilmek amacı ile Dünya Basketbol Birliği (FIBA) İç Tüzüğü 1.Kitap (Internal Regulation) 22 ve 43.maddeler arasında belirtilen etik kurallara uyulmasını Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Başkanı, Yönetim Kurulu, Genel Sekreteri ya da ulusal federasyonların talebi ile denetleyip rapor hazırlamakla görevlidir. Etik Kurulun doğrudan cezalandırma yetkisi yoktur. Hazırladığı rapor üzerine Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Yönetim Kurulu veya Genel Sekreteri'nin yönlendirmesi ile Disiplin Kurulu önünde yargılama başlatılabilir.

Dünya Basketbol Birliği (FIBA) İç Tüzüğü 1.Kitap (Internal Regulation) 22 ve 43.maddeler arasında belirtilen etik kurallarının ihlali ihbarı üzerine ulusal federasyonlar da soruşturma yapıp yaptırım uygulayabileceklerdir. Bu halde Dünya Basketbol Birliği (FIBA) evrensel hukuk kurallarına uygun bir yargılama yapıp uygun yaptırım uygulanmasını takip etmektedir. Eğer yapılan işlemler yeterli görülmez ise Dünya Basketbol Birliği (FIBA) kendisi meseleyi devralıp Etik Kurulu vasıtası ile denetleme yapıp gerekirse Disiplin Kurulu tarafından yaptırım uygulayabilecektir.^[102]

b) Disiplin Kurulu (Madde 152-167 ve 170-172): Dünya Basketbol Birliği (FIBA) statüsü ve iç tüzüklerinde ana hatlarıyla ancak sınırlı sayılmadan belirtilen ve Genel Sekreter tarafından ihbarda bulunulan etik ihlalleri, resmi basketbol kurallarının ihlalleri, iç tüzük ihlalleri, dopingle mücadele kurallarının ihlali gibi sınırlı sayılamayacak hususlarda yargılama yapıp yaptırımlar uygulamak konusunda Disiplin Kurulu yetkili ve görevlidir.

Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Genel Sekreteri, en az biri Hukuk Kurulu ve biri de Sağlık Kurulu üyesi olmak üzere en az iki, en fazla altı kişiden müteşekkil Disiplin Kurul için atama yapar. Vaka ile karşılaşıldığında, kurul içerisinden vakayı inceleyecek tek hâkimi ya da 2 veya 3 kişilik kurulun Başkanını ve üyelerini yine Genel Sekreter atamaktadır.^[103]

^[102] Dünya Basketbol Birliği (FIBA) İç Tüzüğü 1.Kitap (Internal Regulation) madde 55.

^[103] Dünya Basketbol Birliği (FIBA) İç Tüzüğü 1.Kitap (Internal Regulation) madde 153.

Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Disiplin Kurulu önünde yapılan yargılamalar esnasında herkesin dinlenme ve savunma yapma hakkı mevcuttur. Üstelik kişiler yasal temsilcileri ve/veya ulusal federasyonlarının atadığı temsilcinin de yardımını alabilirler.

Hemen belirtmekte fayda var ki Genel Sekreter önüne gelen vakıada dosyayı Disiplin Kurulu'na sevk etmek yerine kendisi ya da vekili de yaptırım uygulamaya muhtardır. Ayrıca Milli Takım Turnuvalarında bir teknik komite teşekkül ettirilmişse, o turnuva içerisindeki müsabakalarda ilgili komite ilk derece yargı görevi yapmaktadır, bu komitenin kararlarına da Dünya Basketbol Birliği (FIBA) İç Tüzüğü 2.Kitap uyarınca kurulabilecek olan Tahkim Jürisine itiraz edilebilmektedir.

c) Tahkim Kurulu (Madde 174): Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Tahkim Kurulu, bölgesel yapılanmaları bünyesindeki Tahkim Kurullarının konusu olmadıkça ya da mevzuat ile açıkça Tahkim incelemesinden ayrı tutulmadıkça, disiplin organları da dâhil olmak üzere Dünya Basketbol Birliği (FIBA) organlarının kararlarından etkilenenlerin başvurularını inceler. Ancak Tahkim Kurulu, hakemlerin veya masa görevlilerinin müsabaka sırasında veya müsabakaların sonunda aldığı kararlarla ilgili itirazları elbette dinlememektedir. Bu tür kararlar ve itirazlar Resmi Basketbol Kurallarına uygun olarak ele alınır.

Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Tahkim Kurulu, Genel Kurul tarafından 4 yıl için seçilen ve hukukçu olan bir Başkan ve en az altı üyeden oluşmaktadır.

Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Tahkim Kurulu önünde yapılan yargılamalar esnasında da herkesin dinlenme ve savunma yapma hakkı mevcuttur. Üstelik kişiler yasal temsilcileri ve/veya ulusal federasyonlarının atadığı temsilcinin de yardımını alabilirler.

Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Statüsü 14.1.13. ve 33. Maddeleri uyarınca bölgesel ofislerin (konfederasyonların), Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Genel

Sekreterliği, Disiplin Kurulu, Tahkim Kurulu kararlarına karşı Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)’a başvurulması mümkündür.

2.7.3. Basketbol Tahkim Mahkemesi (BAT)

Basketbol Tahkim Mahkemesi (BAT), Dünya Basketbol Birliği (FIBA) tarafından tanınan ve Dünya Basketbol Birliği (FIBA) tarafından desteklenerek basketbolun parçası olan oyuncular, menajerler, koçlar ve kulüpler arasındaki uyuşmazlıkların kısa zamanda basit biçimde çözümü için 2006 yılında Dünya Basketbol Birliği (FIBA) tarafından kurulmuş, merkezi Cenevre’de olan yargılama merciidir. Basketbol Tahkim Mahkemesi (BAT) kurallarına göre uyuşmazlığın çözümü başka bir yerde gerçekleşse de tahkim yeri Cenevre olarak kabul edilecektir, bu şekilde İsviçre Hukukuna bağlı kalınmak istenmiştir.

Basketbol Tahkim Mahkemesi (BAT)’ın işleyişi ayrı bir talimatla düzenlenmiştir. Basketbol Tahkim Mahkemesi (BAT), Kural olarak bağımsızdır ancak finansal olarak Dünya Basketbol Birliği (FIBA) garantisi altındadır. Bu garanti, Basketbol Tahkim Mahkemesi (BAT)’ın Başkanı ve Başkan vekilinin Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Genel Kurulu tarafından atanması karşısında “bağımlılık tavizine karşı” gibi yorumlanabilecektir.

Basketbol Tahkim Mahkemesi (BAT), tarafların kendisine başvurmak konusunda anlaşması veya sözleşmelerinde bu yönde bir hüküm bulunması durumunda görevli hale gelir. Fakat Dünya Basketbol Birliği (FIBA) organlarının taraf olduğu uyuşmazlıklar için bu tahkim yoluna başvurulamaz.

Basketbol Tahkim Mahkemesi (BAT) yargılamasına ilişkin usul kuralları, uyuşmazlıkların son derece basit şekilde çözömlenmesine yönelik hazırlanmıştır. Usul Kurallarına göre Hakem, tarafların ikameti nerede olursa olsun, ikamet yerlerinin hukukuna göre değil, hakkaniyete dayalı olarak karar vermektedir.

Hakkaniyete dayalı tahkim, İsviçre hukuku bünyesindeki genel tahkime göre farklılık arz etmektedir. Hakkaniyete dayalı tahkimde, Hakemler yürürlükteki olan kanunlara dayalı bir adalet anlayışıyla karar vermez. Tarafların, belirli bir hukuk seçiminde anlaşması hali dışında Hakem; herhangi bir ulusal veya uluslararası hukuka atıf yapmadan, adalet ve hakkaniyet nasıl gerektiriyorsa öyle karar vermektedir. Yani *ex aequo et bono*, kelimenin tam anlamıyla “adil ve iyi olana göre” karar vermek anlamına gelir. Böylece hakem, somut olayın özelliklerine göre adil ve iyi olduğuna inandığı kararı verir. ^[104] Hatta verilen kararlar kanunlarla çelişebilir fakat temel amaç somut olay adaletinin sağlanması olduğundan bu tahkim tarzında netice kabul edilebilir olacaktır. Ancak hakkaniyete dayalı tahkim sayesinde yorum ve somut olay hakkaniyetinin yaratılması noktasında Hakemlere ciddi bir hareket alanı sağlamaktadır.

Sadece talep üzerine duruşma yapılmasına karar verilebilen ve 6 hafta içerisinde hızlı bir şekilde karar verilen Basketbol Tahkim Mahkemesi (BAT) yargılaması kararları İsviçre Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu kapsamında tahkim kararı olarak değerlendirilmektedir.

Basketbol Tahkim Mahkemesi (BAT)’a başvuru için Basketbol Tahkim Mahkemesi (BAT) internet sitesinde mevcut başvuru formunun doldurulup iade edilmeyen harcın ödenmesi gerekmektedir.

Basketbol Tahkim Mahkemesi (BAT) Sekreteryasının çevrimiçi platformu, Basketbol Tahkim Mahkemesi (BAT) Başkanı ve Hakemlerin tüm bilgilere internet üzerinden erişebilmelerini sağlamaktaysa da bir başvuru akabinde Basketbol Tahkim Mahkemesi (BAT) Sekreteryası, Başkanı yeni dava hakkında bilgilendirir ve belgeleri gözden geçirdikten sonra başvurunun Basketbol Tahkim Mahkemesi (BAT) kurallarına uygunluğunu tespit ederse somut uyuşmazlığın çözümü için bir Hakem atar. Atanan tek Hakem, Sekreteryaya tarafından çevrimiçi platforma yüklenen tüm

^[104] Hubert Radke, “Sports Arbitration ex aequo et bono: Basketball as a Groundbreaker”, (Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) Bulletin, 2019/2), 26.

belgeleri alarak Sekretarya vasıtasıyla uyuşmazlığın karşı tarafını da bilgilendirerek görevine başlamaktadır.

Basketbol Tahkim Mahkemesi (BAT) Sekretaryası tarafından başvuru evrakları kendisine iletilen uyuşmazlığın diğer tarafı sunacağı cevap dilekçesinde tüm vaka ve delillerini (keşif ve bilirkişi talebi varsa açıkça) bildirmelidir. Zira cevap dilekçesinden sonra başkaca bir dilekçe sunulması mümkün değildir.

Cevap dilekçesi kendisine ulaştıktan sonra görevli Hakem; yasal argümanları inceleyerek tek başına karar taslağını hazırlamakta ve bu taslağı gözden geçirilmek ve karara bağlamak için Basketbol Tahkim Mahkemesi (BAT) Başkanına göndermektedir. Başkan şekle ilişkin önerilerde bulunabilir, esasa ilişkin bazı hususlara dikkat çekebilir, ancak hakemin karar verme özgürlüğüne müdahale edemez. [105] Verilen nihai karar Basketbol Tahkim Mahkemesi (BAT) Sekretaryasına ve oradan taraflara gönderilir.

Yukarıda da belirtilmiş olduğu gibi Basketbol Tahkim Mahkemesi (BAT) yargılaması kararları İsviçre Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu kapsamında tahkim kararı olarak değerlendirilmektedir, kararlar kesindir ve uyuşmazlığın değerinin 30.000.-€'dan az olması halinde, kararların gerekçesiz verilmesi öngörülmüştür. Tarafın, kararın kendisine tebliğinden itibaren 10 gün içinde Basketbol Tahkim Mahkemesi (BAT) Sekretaryasının belirttiği gibi masrafları karşılayarak gerekçeli kararı talep etme hakkı bulunmaktadır.

Dünya Basketbol Birliği (FIBA) Statüsü'nün 7. kısmındaki düzenlemeye göre, Basketbol Tahkim Mahkemesi (BAT) kararlarının uygulanmaması durumunda, kararı uygulamayan tarafa Dünya Basketbol Birliği (FIBA) tarafından yaptırımlar uygulanmaktadır.

[105] Nuray Ekşi, “Başlıca Spor Tahkim Mahkemeleri, Spor Tahkim Türleri, Spor Tahkimine İlişkin Sorunlar ve Türk Spor Tahkimi İçin Öneriler”, Kamu Denetçiliği Kurumu (Ed.), (Sporda Hak İhlalleri ve Denetim Çalıştay Raporu. Ankara 2018), 163.

BÖLÜM III: TÜRKİYE’DE SPORUN İDARİ VE YARGISAL YAPILANMASI

3.1. Gençlik ve Spor Bakanlığı

En geniş anlamı ile spor yapma hakkı da bu hak kullanılırken tabi olunan yargı yetkisine ilişkin düzenleme de Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 59.maddesinde ifade edilmiştir:

“Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder.

Devlet başarılı sporcuyla korur.

Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz.”

Anayasanın 59.maddesi incelendiğinde öncelikle göze çarpan husus; spor yapmanın bir hak olarak kabul edilmiş olmasıdır. Bu hak doğrultusunda Devlet, sporun kitlelere yayılmasını teşvik etmeli ve başarılı sporcuları korumalıdır.

Anayasanın 59.maddesinin ilk iki fıkrasında Devlete yüklenen görevlerin lehtarı aynı değildir. Birincisi Türk vatandaşlarının tamamı, ikincisi ise başarılı sporculardır. Bu ayrım maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen disiplin yargısı bakımından da kendisini gösterir. Zira Anayasamız vatandaşın spor yapma hakkının korunması gereğini belirtirken diğer yandan da sportif uyumsuzlukların varlığı halinde müstakil ve münhasır bir sportif yargı sisteminin kurulmasını öngörmektedir.

Spor federasyonları da, Anayasanın 59.maddesi ile kendisine terk edilen kimi zaman kısmi kimi zaman külli idare ve disiplin yargılaması kudretlerini; kuruluşlarının dayandığı kanun, ilgili yönetmelik ve Genel Kurullarında kabul edilen statü ve Yönetim Kurullarınca hazırlanan talimatlarına dayanarak ilgili Kurulları eli ile kullanmaktadır.

Anayasamızın öngördüğü spor federasyonları ve bunların disiplin yargılamalarına ilişkin sistemleri ile sporun geliştirilmesine yönelik emredici hükmü öncelikle Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından yerine getirilmektedir. 10.07.2018 Tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan (1) Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 184.maddesinde Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın Anayasa'nın emrini yerine getirmek çerçevesindeki görevleri şu şekilde tanımlamıştır:

- “a) Gençliğin kişisel ve sosyal gelişimini destekleyici politikaların tespiti amacıyla gerekli çalışmaları yapmak, farklı genç gruplarının ihtiyaçlarını da dikkate alarak gençlerin kendi potansiyellerini gerçekleştirebilmelerine imkân sağlamak, karar alma ve uygulama süreçleri ile sosyal hayatın her alanına etkin katılımını sağlayıcı öneriler geliştirmek ve bu doğrultuda faaliyetler yürütmek, ilgili kurumların gençliği ilgilendiren hizmetlerinde koordinasyon ve işbirliğini sağlamak,*
- b) Gençliğin ihtiyaçları ile gençliğe sunulan hizmet ve imkânlar konusunda inceleme ve araştırmalar yapmak ve öneriler geliştirmek, gençlik alanında bilgilendirme, rehberlik ve danışmanlık yapmak,*
- c) Gençlik çalışma ve projelerine ilişkin usul ve esasları belirlemek,*
- ç) Gençlik çalışma ve projeleri yapmak, bu çalışma ve projeleri desteklemek, bunların uygulama ve sonuçlarını denetlemek,*
- d) Spor faaliyetlerinin plan ve program dâhilinde ve mevzuata uygun bir şekilde yürütülmesini gözetmek, gelişmesini ve yaygınlaşmasını teşvik edici tedbirler almak,*
- e) Spor alanında uygulanacak politikaların tespit edilmesi amacıyla gerekli çalışmaları yapmak, teşkilatlanma, federasyonların bağımsızlığı, spor tesisleri, eğitim, sponsorluk, sporcu sağlığının korunması, uluslararası organizasyonlarla ilgili çalışmaları koordine etmek, değerlendirmek ve denetlemek,*
- f) Spor kuruluşlarının kurulmasına ve diğer hususlara ilişkin usul ve esasları tespit etmek,*

- g) *Gençlik ve spor kulüpleri ile başarılı sporcuları ve çalıştırıcıları desteklemek,*
- ğ) *Yurt yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettirmek, desteklemek ve yurt hizmetlerine ilişkin usul ve esasları belirlemek,*
- h) *Öğrencilere verilecek öğrenim kredisi, burs ve diğer yardımlara ilişkin hizmetleri yürütmek ve bunlara dair usul ve esasları belirlemek,*
- ı) *Bakanlık hizmetlerini destekleyici arsa ve arazi temin etmek, bina ve tesis yapmak, yaptırmak, satın almak, kiralamak, devretmek, devralmak ve bu hizmetlerle ilgili her türlü mali ve ekonomik girişimde bulunmak,*
- i) *Kanunlarla veya Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle verilen diğer görevleri yapmak.”*

(1) Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi uyarınca yurt içi (merkez ve taşra) ve yurt dışı teşkilatından müteşekkil olabilecek olan Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın merkez ve taşra teşkilatı mevcuttur.

Gençlik ve Spor Bakanlığı mevzuatın kendisine vermiş olduğu görevi yerine getirebilmesi için merkez yönetimi içerisinde iş bölümü yaratabileceği birimler kurmuştur. ^[106] Bu doğrultuda Bakanlık bünyesinde doğrudan Bakan'a bağlı Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü, Eğitim, Araştırma ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü yanında Bakan Yardımcıları mevcuttur. Bakan Yardımcıları da belirli alanlarda görevlendirilmekte ve bu görevlendirme doğrultusunda görev yapmaktadırlar.

Türkiye Cumhuriyeti İç İşleri Bakanlığı'nın 2019 yılında açıkladığı verilere göre ülkemizin nüfusunun 24.465.689'ı Marmara Bölgesi'nde, 12.705.812'si İç Anadolu Bölgesi'nde, 10.552.942'si Akdeniz Bölgesi'nde, 10.318.157'si Ege Bölgesi'nde, 8.876.531'i Güneydoğu Bölgesi'nde, 7.674.496'sı Karadeniz Bölgesi'nde, 5.966.101'i Doğu Anadolu Bölgesi'nde yaşamaktadır. ^[107]

^[106] 10.07.2018 Tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan (1) Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin "Hizmet Birimleri" başlıklı 186.maddesi.

^[107] <https://www.icisleri.gov.tr/turkiyenin-nufus-haritasi>, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi.

Ülkemizin bu demografik yapısı dikkate alınarak, merkezi işleyiş içerisinde iş bölümü yapılan birimler yanında, Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın görevlerinin tüm ülke sathına yayılabilmesi amacıyla taşra teşkilatlanmasına da ihtiyaç duymaktadır. Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın Bakan'a doğrudan bağlı bir diğer birimi olan taşra teşkilatlanması çerçevesinde, 10.07.2018 Tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan (1) Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 211.maddesi uyarınca Gençlik Spor İl Müdürlükleri ihdas edilmiştir.

Merkezde Bakanlık ve Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü, taşrada ise Gençlik Spor İl Müdürlükleri Anayasa'nın devlete vermiş olduğu spor faaliyetlerini koordine etme görevini yerine getirirken; spor branşlarının faaliyetleri de spor federasyonları eliyle yürütülmektedir.

10.07.2018 Tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan (1) Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 189.maddesinin 1/j bendinde, Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne *“spor dallarının belirlenmesini tayin ve tespit etmek, spor federasyonlarının kurulmasına ve faaliyetlerinin sona erdirilmesine ilişkin iş ve işlemleri yapmak”* görevi verilmiştir. Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü bu görevi yaparken aslında *“Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Spor Federasyonlarının Teşkilatı Çalışma, Görev, Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliği”* ^[108] uyarınca Bakan'a yeni kurulacak ya da sona erdirilecek federasyona ilişkin tüm bilgi ve belgeleri hazırlamak görevini yerine getirmiş olmaktadır. Bu işlemler neticesinde; Bakan kararı ile Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı ve Cumhurbaşkanı kararı ile de Gençlik ve Spor Bakanlığından bağımsız (bizce kısmen bağımsız) spor federasyonları kuruluşu gerçekleşmektedir.

^[108] 10.07.2018 Tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan (1) Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi uyarınca *“Gençlik ve Bakanlık Spor Federasyonlarının Teşkilatı Çalışma, Görev, Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliği”*.

3.2. Gençlik ve Spor Bakanlığı'na Bağlı ve Bağımsız (Kısmen Bağımsız) Spor Federasyonları

Spor kulüpleri; dernek statüsünde ve tüzüklerinde belirtilen amaçlar doğrultusunda gençlik kulübü, spor kulübü, gençlik ve spor kulübü olarak kurulmakta, ^[109] sonrasında Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından spor kulübü olarak tescil edilmektedirler. ^[110]

Spor federasyonları, spor kulüplerini bünyesinde barındıran ve kulüplerin, spor federasyonunun temsil ettiği branştaki faaliyetlere katılmasını organize eden yapılanmalardır.

3289 Sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu'nun 18.maddesine göre Gençlik ve Spor Bakanlığı, bir veya birden fazla ^[111] spor dalını, teknik ve idari yönden bir federasyona bağlar. Bu spor dalları da Bakanlık tarafından belirlenmektedir. Yukarıda da değinildiği üzere; spor kulüpleri, anılan tescil sonrası denetim, lisanslama gibi tüm hususlarda Bakanlığa dâhil olan spor kulüpleri, branşları ile ilgili federasyonun organize ettiği spor faaliyetlerine katılabilmektedir.

3.2.1. Bağlı Spor Federasyonları

Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı federasyonların faaliyetlerini bakanlık desteği olmaksızın sağlıklı bir şekilde yürütemeyeceği, ancak belirli mali ve idari disipline kavuştuktan sonra bağımsızlık için Bakanlık'a başvurup onay verilmesi

^[109] Ferhat Uslu, Spor Hukuku Dersleri, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2016), 96

^[110] Fehim Üçışık, "Spor Yargısı ve Özerklik", Kısmet Erkiner (Ed.), "Spor Federasyonları Özde mi Yoksa Sözde mi Özerktir", İstanbul Barosu & Spor Hukuku Enstitüsü, (İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2009), 145.

^[111] Türkiye Curling Federasyonu, Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı Spor Genel Müdürlüğü Merkez Danışma Kurulu'nun 20 Ocak 2015 tarihli ve 78 sayılı Bakanlık onayı ile Curling Branşı Türkiye Buz Pateni Federasyonu Başkanlığı'ndan ayrılarak Genel Müdürlük bünyesinde "Türkiye Curling Federasyonu Başkanlığı" ismi altında kurulmuştur.

halinde ilk genel kurullarını toplayabildiklerini açıklamak; bu federasyonların neden bağılı olduğunun anlaşılması için faydalı olacaktır.

Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağılı federasyonlar ve çalışma usulleri; “Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Spor Federasyonlarının Teşkilatı Çalışma, Görev, Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliği” (Resmî Gazete Tarihi: 22.11.1993 Resmî Gazete Sayısı: 21766) ^[112] ile düzenlenmektedir.

Bakanlığa bağılı bu federasyonlar, 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanununun 18.maddesi uyarınca, Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün teklifi ve Gençlik ve Spor Bakanı kararı ile kurulur. Yönetim kurulları da Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Spor Federasyonlarının Teşkilatı Çalışma, Görev, Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliğinin 6.maddesi uyarınca Gençlik ve Spor Bakanı tarafından atanmaktadır. Bağılı federasyonların başkanlarıysa “Spor Genel Müdürlüğü Federasyon Başkanları Seçim Yönetmeliği” ^[113] içerisinde öngörülen şartlara sahip kişiler yine bu yönetmeliğe uygun biçimde seçim ile başkan olabilmektedirler. Yani Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağılı federasyon başkanları seçim ve Bakan'ın onayı ile göreve gelirken, diğer organlar Bakanlık tarafından atanmaktadırlar. Zaten yönetim kurulları Gençlik ve Spor Bakanı tarafından atanan, tüzel kişilikleri bulunmayan bu federasyonların rutin işleri dışındaki tüm kararları Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın onayına tabi olduğundan, ne idari ne de mali bağımsızlığından söz etmek mümkün değildir.

Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağılı federasyon sayısı artık yok denecek kadar azdır. Bugün bu federasyonlar; Rafting, Kızak, E-spor, Kaykay ve Gelişmekte Olan Spor Branşları Federasyonudur. ^[114] Bağılı federasyonlar ve Türkiye Futbol

^[112] 10.07.2018 Tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan (1) Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi uyarınca “Gençlik ve Bakanlığı Spor Federasyonlarının Teşkilatı Çalışma, Görev, Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliği”.

^[113] 10.07.2018 Tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan (1) Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi uyarınca “Gençlik ve Spor Bakanlığı Federasyon Başkanları Seçim Yönetmeliği”.

^[114] 28.03.2020 tarihi itibarıyla.

Federasyonu dışındaki diğer tüm spor federasyonları ismen bağımsız olarak adlandırılmaktadır ancak bizce “kısmen” bağımsızdırlar.

3.2.2. Bağımsız (Kısmen Bağımsız) Spor Federasyonları

Aslında kısmen bağımsız olarak değerlendirmesi gereken fakat mevzuatta “bağımsız federasyon” olarak tabir edilen federasyonlar Gençlik ve Spor Bakanlığı teklifi ve Cumhurbaşkanı kararı ile kurulur, Cumhurbaşkanı’nın kuruluşu ilişkin kararının Resmi Gazetede yayınlanması ile tüzel kişilik kazanır. Başkanları, yönetim, denetim ve disiplin kurulları seçimle göreve gelirler. Bağımsız (kısmen bağımsız) federasyonlar 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunun ^[115] Ek-9.maddesinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Bağımsız (kısmen bağımsız) spor federasyonları; Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik’in tanımlar kısmında; “3289 sayılı Kanunun ^[116] Ek 9 uncu maddesi hükümlerine göre kurularak tüzel kişilik kazanan, organları genel kurul tarafından seçimle göreve gelen, her türlü kararlarını kendi organları içerisinde alan, bütçesi genel kurul tarafından onaylanan ve ibra edilen, özel hukuk hükümlerine tabi bağımsız spor federasyonu” şeklinde tanımlanmaktadır.

Bağımsız (kısmen bağımsız) spor federasyonları; Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu’nun Ek-9.maddesi uyarınca faaliyetlerine başlamakta ve devam etmektedirler. Bu federasyonlar, ilgili sporun ulusal ve uluslararası faaliyetlerini yürüten, Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu kararlarını uygulayan, özel hukuk hükümlerine tabi tüzel kişiliklerdir. Bu federasyonların Gençlik ve Spor Bakanlığı ile arasındaki ilişki

^[115] 10.07.2018 Tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan (1) Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi öncesi “Spor Genel Müdürlüğü’nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun”.

^[116] 10.07.2018 Tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan (1) Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi öncesi “Spor Genel Müdürlüğü’nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun”.

“Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Özerk Spor Federasyonları Çerçeve Statüsü”^[117] (Resmi Gazete Tarihi: 14.07.2004 Resmi Gazete Sayısı: 25522) ile sağlanmaktayken, şimdi “Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik” (Resmi Gazete Tarihi: 19.07.2012 Resmi Gazete Sayısı: 28358) ile sağlanmaktadır. Bağımsız (kısmen bağımsız) spor federasyonları, ilgili olduğu spor dallarında taşra bağlantılarını sağlamak amacıyla ise illerde fahri olarak görev yapmak üzere birer federasyon temsilcisi bulundurmaktadır.

Kanun düzenlemesi uyarınca bağımsız olarak adlandırılan federasyonların, “kısmen bağımsız” olarak değerlendirmesi gerektiğini yukarıda belirtmiştik. Gerçekten de aslında Gençlik ve Spor Bakanlığının idari, mali ve hukuki denetimi altındaki bu federasyonların tam bağımsız olduklarından söz etmek mümkün değildir.

Gerçekten de; idari vesayet ya da diğer deyişle yönetsel vesayet; üniter devlet yapısı içerisinde merkezi yönetim ile yerel yönetim arasındaki denetim mekanizmasıdır ve idari anlamda bütünlük kurmayı amaçlar. Bu amaç doğrultusunda, devletin diğer sorumlulukları yanında Gençlik ve Spor Bakanlığı eliyle yürüttüğü faaliyetleri de merkezi yönetimin denetim ve gözetimi altındadır. Aşağıda değinileceği üzere kamu tüzel kişisi olan Gençlik ve Spor Bakanlığı’ndan bağımsız (kısmen bağımsız) spor federasyonları da aslında tam bağımsız değildirler. Anayasa’nın idarenin bütünlüğüne ilişkin 123.maddesi doğrultusunda elbette ki “bağımsız” ifadesinin “teknik olarak” doğru olmadığı düşünülmelidir ve daha ziyade “dar anlamda özerk”^[118] yapıda oldukları ifade edilebilecektir.

İdari vesayet ya da diğer deyişle yönetsel vesayet ifadesinin de çıkış noktası olan “idarenin bütünlüğü” ilkesinin gereği olarak kanun koyucu kamu tüzel kişilerine

^[117] 10.07.2018 Tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan (1) Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi uyarınca “Gençlik ve Spor Bakanlığı Özerk Spor Federasyonları Çerçeve Statüsü”.

^[118] Mustafa Avcı, “Spor Genel Müdürlüğü ve Spor Federasyonlarının Hukuki ve İdari Yapısı”, Kamu Denetçiliği Kurumu (Ed.), (Sporda Hak İhlalleri ve Denetim Çalıştay Raporu. Ankara 2018), 45.

Devlet tüzel kişiliğinin idari ve mali denetiminden muafiyet tanımamaktadır. ^[119] Nitekim idari işlemle kurulan bağımsız (kısmen bağımsız) spor federasyonları; idari ve mali denetim yükümlüğü altında olmaları yanında 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu'nun Ek Madde 9/1 maddesi uyarınca mallarının haczedilemeyeceği ve görevlilerinin görevleri ile ilgili olarak kamu görevlisi sayılmaları gibi bir takım kamu gücü ayrıcalıklardan da yararlanmaktadır. Federasyon mallarına devlet malı statüsü tanıma ve haciz yasağı getirme ile federasyon personelinin işlediği suçlar bakımından kamu görevlisi sayılması, özel hukuka yabancı ve özel hukukun tüzel kişilik tiplerinin hiçbirisi ile bağdaşmayacak imtiyazlardır ve federasyonların kamusal yönünü açıkça ortaya koymaktadır. ^[120]

Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 25.03.2015 tarihli ve E.2013/12-1705, K.2015/1085 sayılı kararında da; bağımsız (kısmen bağımlı) Türkiye Yüzme Federasyonunun bütün menkul, gayrimenkul malları, hak ve alacakları ile her türlü gelirlerinin devlet malı hükmünde olduğu ve bunların haczedilemeyeceğine karar verilmiştir.

Konu ile ilgili Anayasa Mahkemesi de 02.07.2009 tarihli ve E.2006/118, K.2009/107 sayılı kararında şu tespiti açıkça yapmıştır;

“...Özerk spor federasyonları ^[121] denetim bakımından merkezi idareye bağlıdırlar. Ek Madde 9'un son fıkrasına göre, bu federasyonların her türlü faaliyet ve işlemleri Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanlığın denetimine tâbidir. Bu denetim sonucunda görevi başında kalmasında sakınca görülen federasyon başkanı veya yönetim kurulu üyeleri hakkında karar almak üzere,

^[119] Celal Erkut, “sunum”, Kısmet Erkiner (Ed.), “Spor Federasyonları Özde mi Yoksa Sözde mi Özerktir”, İstanbul Barosu & Spor Hukuku Enstitüsü, (İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2009), 28.

^[120] Zehreddin Aslan ve Halil Altındağ. “Bağımsız Spor Federasyonlarının Kamu Tüzel Kişiliği Sorunu”, Nuray Ekşi (Ed.) (İstanbul Spor Hukuku Dergisi, Cilt I, Sayı 1., 2019), 191.

^[121] 29.03.2011 tarihli ve 6215 sayılı Kanununun 10 uncu maddesiyle 3289 sayılı Kanununun Ek 9 uncu maddesinde yapılan değişiklikle "özerk spor federasyonlarının" ismi "bağımsız spor federasyonları" olarak değiştirilmiştir.

Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakan, genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırabilir. Bunların Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından öngörülen çerçeve statüye uygun şekilde hazırlanması zorunlu olup, ceza veya disiplin kurullarınca verilen kararlara karşı Genel Müdürlük bünyesinde oluşturulacak Tahkim Kurulu'na itiraz edilebilir.

... Yukarıda anılan özerk federasyonların kuruluşları, denetimleri, mali yapıları, ve kararlarına karşı merkezi idare içerisinde oluşturulan Tahkim Kurulu'na başvurulabilmesi gibi hususlar göz önünde bulundurulduğunda, bunların hizmet yerinden yönetim kuruluşları oldukları sonucuna varılmaktadır. Özerk federasyonların hizmet yerinden yönetim ilkesine göre kurulmaları nedeniyle Anayasa'nın 123. maddesi uyarınca kanunla düzenlenmesi gerekmektedir...”

Danıştay 10.Dairesi ise 27.02.2019 tarih ve E.2018/2808, K.2019/1548 sayılı kararında;

“...özel hukuk hükümlerine tâbi ve tüzel kişiliği haiz bağımsız spor federasyonlarının, 3289 sayılı Kanunun Ek 9. maddesinde sayılan hukuki uyumsuzluklarının Tahkim Kurulunca; bu kapsama girmeyen uyumsuzluklarının ise adli yargı yerince çözümlenmesi gerektiği sonucuna varılmaktadır.” şeklinde bir tespitte bulunmuştur.

Danıştay 10.Dairesinin yukarıda alıntılanan kararının bütünü incelendiğinde bağımsız (kısmen bağımsız) spor federasyonlarının kamu tüzel kişisi olup olmadıkları hususunda bir değerlendirme olmadığı görüldüğünden, Danıştay 10.Dairesinin “Tahkim Kurulu görevine girmeyen uyumsuzlukların adli yargı mercilerinde çözüleceğine” ilişkin tespitinin Kanundaki “özel hukuk hükümlerine tabi” ibaresinden kaynaklandığı ve kamu tüzel kişiliği ya da özel hukuk tüzel kişiliği noktasında bir tespit barındırmadığı, idari yargının bu tartışmadan açıkça kaçındığı söylenebilir.

Tüm bu açıklamalar ışığında; 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu’nun Ek Madde 9/1.maddesi uyarınca özel hukuk hükümleri tabi olarak

düzenlenmişlerse de, aynı madde hükmünün bahsettiği özel hukuk tüzel kişiliği ile bağdaşmayacak imtiyazları kullanmaları yanında idari kararlarla kuruluyor ve lağvedilebiliyor olmaları ile Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın mali idari denetimi altında olmaları birlikte değerlendirildiğinde; bağımsız (kısmen bağımsız) spor federasyonlarının kamu tüzel kişisi olduğu yorumu yapılabilecektir.

Nitekim Anayasa Mahkemesi de Anayasa Mahkemesi'nin 16/01/2014 tarihli ve E.2013/77 K.2014/4 sayılı kararında bağımsız ve özerk spor federasyonlarının aynı niteliği haiz olduğu ve kararda ifade edildiği şekilde *“hizmet yerinden yönetim kuruluşu, dolayısıyla kamu kurumu (kamu tüzel kişisi)”* belirlenmiştir.

3.2.3. Bağlılık, Bağımsızlık ve Özerklik

Bu noktada sporumuzun idari yapılanmasının 3'lü bir ayrıma gittiğinden bahsedebiliriz. Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı spor federasyonları ifadesiyle ilk anda hiyerarşik olarak tam bağımlılık, bağımsız federasyon ifadesi de tüm denetimlerden muaf olacak şekilde tam bağımsızlık anlaşılabilecekse de hukuki durum daha farklıdır; ne bağlı federasyonlar tam bağlı, ne bağımsız federasyonlar tam bağımsızdır.

Spor federasyonları anlamında bağımlılığı mali, idari ve hukuki denetim yönünden bağımlılık olarak algılamak gereklidir. Bağımsız federasyon ifadesini de kısmen bağımsızlık olarak algılamakta fayda vardır. Zira 3289 Sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu ^[122] çerçevesinde bağımsız olduğu belirtilen federasyonların bağımsızlığı yukarıda açıklandığı üzere kısmen bağımsızlıktır. Çünkü bu federasyonların gelirlerinin büyük kısmı Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı, giderleri de yine bakanlığın ciddi denetimi altındadır. Her ne kadar kendi bütçelerini Yönetim Kurulları tarafından yapılıp kendi Genel Kurulları ile ibra ediliyorlarsa da, Gençlik ve

^[122] 10.07.2018 Tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan (1) Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi öncesi “Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun”.

Spor Bakanı tarafından görevlendirilecek denetim elemanları ^[123] eliyle gerçekleştirilen mali denetim ve Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu ^[124] eliyle gerçekleştirilen hukuki denetim altındaki federasyonların tamamen bağımsız olduğundan söz edilemez.

Danıştay 10.Dairesi 30.05.2006 tarihli ve 2004/12049 sayılı kararı ile bağımsız (kısmen bağımsız) federasyonların tam bağımsız olmayıp kamusal görev gördükleri şu şekilde açıklanmıştır;

“...Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’nün ve federasyonların kamu tüzel kişisi olduğunda ve federasyonların tesis edecekleri işlemlerin idari işlem niteliği taşıdığı ve tahkim kurulunun idari işlemlere ilişkin kullanacağı

^[123] 3289 sayılı Gençlik Ve Spor Hizmetleri Kanunu madde Ek-9/16: Federasyonların her türlü faaliyetlerinin denetimi; genel kurul, denetim kurulu ve Bakan tarafından görevlendirilecek denetim elemanlarınca yapılır. Federasyon harcamalarının yerindelik denetimi yetkili kurullarınca, Gençlik ve Spor Bakanlığınca yapılan her türlü yardımların amaca uygunluğu ve denetimi ise Gençlik ve Spor Bakanlığınca yapılır. Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından yapılan ayni ve nakdi yardımların mevzuata ve amacına uygun olarak harcanmaması halinde oluşacak zarar, kusurları bulunan federasyon başkanı ve yönetim kurulu üyelerinden tahsil edilir ve bunlar hakkında suç duyurusunda bulunulur. Teknik elemanlar ve sporculara ödenecek ücretler hariç, federasyonda çalışan personel ve diğer görevlilere verilecek ücret ve yolluklar kamu kaynakları ve Spor Toto Teşkilat Başkanlığından sağlanan reklam gelirlerinden karşılanamaz.

^[124] 3289 sayılı Gençlik Ve Spor Hizmetleri Kanunu madde Ek-9/8 ve 9: Tahkim Kurulu, federasyon ile kulüpler, sporcular, hakemler, teknik direktör ve antrenörler; kulüpler ile teknik direktörler, antrenörler ve sporcular; kulüpler ile kulüpler arasında çıkacak ihtilaflarla, federasyonlarca verilecek kararlar ile disiplin veya ceza kurulu kararlarını, ilgililerin itirazı üzerine inceleyerek sonuçlandırır. Tahkim Kurulu; itiraz üzerine Gençlik ve Spor Bakanlığı ile federasyonlar ve federasyonların birbirleri arasında çıkacak ihtilafları inceleyerek sonuçlandırır.

Tahkim Kurulu, bu maddenin üçüncü fıkrasının (b) bendinin (1) numaralı alt bendi ile dördüncü fıkrasında belirtilen hallerde federasyonu genel kurula götürecektir komisyonu belirler. Federasyon başkanı ile yönetim, disiplin ve denetim kurulu üyelerinin, spor ahlakına ve disiplinine aykırı davranışlarının tespiti halinde Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından Merkez Spor Disiplin Kuruluna sevk edilmeleri sonucunda, Merkez Spor Disiplin Kurulunca verilecek kararlara karşı, ilgililerin itirazı üzerine karar verir.

yetkinin idari yargının Anayasa ile korunan görev alanı ile ilgili olacağında kuşkuyla yer bulunmamaktadır.”

Yukarıda alıntılanan Danıştay kararının bir diğer anlamı da bu federasyonların idarenin mali ve hukuki denetimi altında olmaları mecburiyetidir.

Ülkemizde kurulu mevcut spor federasyonları içerisinde sadece Türkiye Futbol Federasyonu bağımsız olarak kabul edilmelidir. Zira Türkiye Futbol Federasyonu, “kısmen bağımsız” federasyonlardan da ayrı olarak; münferit bir Kanun ile kurulmuş, kendi kanunu uyarınca hüküm sürüp Bakanlık onayı olmadan mevzuatını oluşturup uygulayan yegâne spor federasyonudur. Türkiye Futbol Federasyonu diğer idari makamların mali denetiminin de dışında olan bağımsız bir otoritedir.

Gençlik ve Spor Bakanlığı’na bağımlı ve bağımsız (kısmen bağımsız) federasyonlar ile Türkiye Futbol Federasyonu’nun idari yapılanma içerisindeki durumlarından bu şekilde bahsettikten sonra özerklik ifadesinin bu çalışmada bilhassa kullanılmadığını belirtmek gerekmektedir. Özerklik; Türk Dil Kurumu Sözlüğü’nde *“Bir üst organa bağlı olmakla beraber ayrı bir yasayla kendini yönetme yetkisi olan (kuruluş, devlet vb.), muhtar, otonom.”* olarak ifade edilmektedir. Doktrinde *“Kararlarını tek başına alıp herhangi başka bir makamın iradesine ihtiyaç olmaksızın, herhangi bir başka makamın direktif ve talimatları olmaksızın yasalar çerçevesinde hukuk düzeninde etki ve sonuçlar yaratabilme gücüne sahip olan kamu tüzel kişilerine özgü bir müessese”* ^[125] olarak daha ayrıntılı tanımlanan özerklik kavramına uyabilecek yegâne ulusal spor federasyonu Türkiye Futbol Federasyonu’dur. Ancak bir idare hukuku kavramı olup devlete bağımlı olma nitelik ve anlamını muhafaza eden “özerklik” kavramı yerine ^[126], 5894 sayılı “Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun” uyarınca kendi faaliyeti içerisinde tam bir özgürlük

^[125] Celal Erkut, “sunum”, Kısmet Erkiner (Ed.), “Spor Federasyonları Özde mi Yoksa Sözde mi Özerktir”, İstanbul Barosu & Spor Hukuku Enstitüsü, (İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2009), 31.

^[126] Erkan Küçükgüngör, “sunum”, Celal Erkut, “sunum”, Kısmet Erkiner (Ed.), “Spor Federasyonları Özde mi Yoksa Sözde mi Özerktir”, İstanbul Barosu & Spor Hukuku Enstitüsü, (İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2009), 37.

serbestisi içerisinde hareket eden Türkiye Futbol Federasyonu için “tam bağımsız” ifadesinin kullanılması daha uygun olacaktır.

Zaten Anayasa Mahkemesi de Anayasa Mahkemesi’nin 16/01/2014 tarihli ve E.2013/77 K.2014/4 sayılı kararında; “...5105 sayılı Yasada “özerk federasyon” kavramına, 6215 sayılı Yasada ise, *“bağımsız spor federasyonu” kavramına yer verilmiş olmakla birlikte; bu federasyonların, her iki Yasada da, merkezi idare bünyesinde yer alan Spor Genel Müdürlüğüne verilen bazı görevlerin daha verimli şekilde yürütülmesi amacıyla kamu hukuku alanında faaliyet göstermek üzere kurulması, kamu hizmetinin ifasını teminen bir takım kamusal yetki ve ayrıcalıklarla ... donatılması, ... söz konusu kavram farklılığının esasa etkili olmadığı, her iki kavramla Genel Müdürlük bünyesinden ayrılmış, aynı niteliği haiz spor federasyonlarının kastedildiği sonucuna varılmaktadır...*” demek sureti ile mevzuattaki kavram kargaşasına değinilip tanımlar yerine hak ve sorumluluklar üzerinden değerlendirme yapılması gerektiği üzerinde durmuştur.

3.3. Gençlik ve Spor Bakanlığı Sportif Yargı Sistemi

Gençlik ve Spor Bakanlığı, kendisine 5894 sayılı “Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanun” ile özerklik bahşedilip tam bağımsız olarak kabul edilebilecek Türkiye Futbol Federasyonu dışındaki diğer tüm federasyonların finansal ve idari olduğu gibi disiplin el anlamda da amiri pozisyonundadır. Finansal ve idari denetimi müfettişleri vasıtası ile yapan Spor Genel Müdürlüğü, disiplin el denetimi ise bünyesindeki Tahkim Kurulu eli ile yapmaktadır.

Gençlik ve Spor Bakanlığı’na bağılı ve bağımsız (kısmen bağımsız) federasyonların disiplin yargılamalarında en son karar merci in Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu olduğu 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu ^[127] Ek-9.maddesinin 8.fıkrasında *“Tahkim Kurulu, federasyon ile kulüpler, sporcular,*

^[127] 10.07.2018 Tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan (1) Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi öncesi “Spor Genel Müdürlüğü’nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun”.

hakemler, teknik direktör ve antrenörler; kulüpler ile teknik direktörler, antrenörler ve sporcular; kulüpler ile kulüpler arasında çıkacak ihtilaflarla, federasyonlarca verilecek kararlar ile disiplin veya ceza kurulu kararlarını, ilgililerin itirazı üzerine inceleyerek sonuçlandırır. Tahkim Kurulu; itiraz üzerine Gençlik ve Spor Bakanlığı ile federasyonlar ve federasyonların birbirleri arasında çıkacak ihtilafları inceleyerek sonuçlandırır.” şeklinde açıklanmıştır.

Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı spor federasyonlarının Genel Kurullarınca kabul edilip Bakanlık tarafından uygun bulunduktan sonra Resmi Gazetede yayınlanıp yürürlüğe giren Statüleri doğrultusunda Yönetim Kurulları tarafından kabul edilip yine Bakanlık tarafından uygun bulunduktan sonra yürürlüğe giren Talimat/Yönergeleri uyarınca disiplin yargılamasını kendileri yürütmektedirler. Ancak mevzuatta “bağımsız” olarak nitelendirilseler dahi denetim mekanizması olan Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu sporun işleyişine ilişkin kararları kesin olan en üst yargı merciidir.

3.3.1. Bağımlı ve Bağımsız (Kısmen Bağımsız) Federasyonlar İlk Derece Disiplin Yargılaması

Gençlik ve Spor Bakanlığı disiplin yargılamasının kendi içerisinde 3'e ayrıldığından bahsedilebilir. Bunlardan birincisi, Bakanlık uhdesinde düzenlenen yani federasyonların faaliyet programlarında yer almayan organizasyonlara ilişkin yargılamalar; ikincisi, sair kurum ve kuruluşlarca izin alınarak gerçekleştirilen organizasyonlara ilişkin yargılamalar; üçüncüsü ise bağlı federasyonların düzenlediği yarışmalara ilişkin yargılamalardır.

a. Federasyonların Faaliyet Programlarında Yer Almayan Organizasyonlar: 28358 sayılı Resmi Gazetede 19.07.2012 tarihinde yayınlanan “Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik” 18.maddesinin 1.fikrasının (b) bendi şu şekildedir;

“Federasyonların faaliyet programlarında yer almayan il veya ilçe müdürlüklerince düzenlenen müsabaka ve faaliyetlerde; kulüpler, ilgili spor dalında faaliyette bulunan kuruluşlar, sporcular, hakem, antrenör, menajer, yönetici ve görevli diğer kişilerin spor ahlakına ve disiplinine aykırı davranışlarına ilişkin ceza işlerine il veya ilçe ceza kurulları bakmaktadır.”

10.07.2018 Tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan (1) Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 212.maddesi ile 30830 sayılı Resmi Gazetede 13.07.2019 tarihinde yayınlanan “Spor Disiplin Yönetmeliği” içeriği uyarınca, Gençlik ve Spor Bakanlığı’na bağlı İl Ceza Kurulları ve Merkez Ceza Kurulunun yerini İl Spor Disiplin Kurulları ve Merkez Spor Disiplin Kurulu almıştır.

30830 sayılı Resmi Gazetede 13.07.2019 tarihinde yayınlanan “Spor Disiplin Yönetmeliği” ile İl ve Merkez Spor Disiplin Kurullarının görevleri belirlenmiştir. Buna göre bağımsız (kısmen bağımlı) federasyonların faaliyet programlarında yer almayan (yerel ligler, Bakanlık tarafından organize edilen bölgesel ligler gibi) organizasyonlarda gerçekleşen disiplin suçları ile ilgili ilk karar mercii il disiplin kurullarıdır. İl Disiplin Kurulu kararına yönetmelikte öngörüldüğü biçimde Merkez Disiplin Kurulu’na itiraz edilebilir.

Merkez Spor Disiplin Kurulu ise; spor disiplinine aykırı davranışlarının tespiti üzerine Bakan tarafından sevk edilecek Federasyonların başkan ve yönetim kurulu üyeleri, bağımsız (kısmen bağımlı) spor federasyonlarının disiplin ve denetim kurulu üyeleri ile Vali tarafından sevk edilecek İl spor disiplin kurullarının başkan ve üyelerinin spor disiplin ve ahlakına aykırı eylemleri hakkında da karar verir. Merkez Spor Disiplin Kurulu’nun başkan ve üyelerinin spor ahlakına ve disiplinine aykırı davranışlarına ilişkin kararlarıysa Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu vermektedir.

Merkez Spor Disiplin Kurulu ayrıca İl Spor Disiplin Kurulu kararlarına yönelik itirazları incelemek yanında, bağlı federasyonlar bünyesinde gerçekleştirilen faaliyetlerde ortaya çıkan disiplin suçlarına ilişkin karar vermekle de görevlidir.

Merkez Spor Disiplin Kurulu tarafından verilen kararlara da ilgili yönetmelikte belirlenen süre ve usulde Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu nezdinde itiraz edilebilmektedir.

30830 sayılı Resmi Gazetede 13.07.2019 tarihinde yayınlanan “Spor Disiplin Yönetmeliği”, Merkez ve İl Spor Disiplin Kurullarının kuruluşunu ve işleyişini düzenlemek yanında adından da anlaşılacağı üzere disiplin hükümlerini de içermektedir. İhlal ve cezalara ilişkin genel hükümlerin, suç ve ceza tiplerinin düzenlendiği bu yönetmelik infaz hükümleri de içererek Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesinde düzenlenen faaliyetler açısından eşgüdüm sağlamak sureti ile çok önemli bir hukuki ihtiyacı karşılamıştır.

b. Kurum Veya Kuruluşlarca İzin Alınarak Gerçekleştirilen Organizasyonlar: 28358 sayılı Resmi Gazetede 19.07.2012 tarihinde yayınlanan “Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik” 18.maddesinin 1.fikrasının (c) bendi şu şekildedir;

“Kurum veya kuruluşlarca federasyondan, il veya ilçe müdürlüklerinden izin alınmak suretiyle düzenlenen müsabaka ve faaliyetlerde; ilgili spor dalında faaliyette bulunan kuruluşlar, kulüpler, sporcular, hakem, antrenör, menajer, yönetici ve görevli diğer kişilerin spor ahlakına ve disiplinine aykırı davranışlarına ilişkin ceza işlerine, izin alınan merciin disiplin/ceza kurulu bakmaktadır.”

Burada bahsedilen müsabakalara örnek olarak, federasyonların hakem gönderdiği ya da sair şekillerde destek olduğu şirketler arası turnuvalar gösterilebilir.

c. Bağımsız (Kısmen Bağımsız) Federasyonların Faaliyet Programlarında Yer Alan Organizasyonlar: 28358 sayılı Resmi Gazetede 19.07.2012 tarihinde yayınlanan “Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik” 18.maddesinin 1.fikrasının (a) bendi şu şekildedir;

“Federasyonların faaliyet programında yer alan müsabaka ve faaliyetlerde; kulüpler, federasyona bağlı spor dallarında faaliyette bulunan kuruluşlar, sporcular, hakem, antrenör, menajer, yönetici ve görevli diğer kişilerin spor ahlakına ve disiplinine aykırı davranışlarına ilişkin ceza işlerine federasyonun ceza/disiplin kurulları bakmaktadır.”

Burada anılan organizasyonlar hepimizin yakından takip ettiği, basketbol ligleri voleybol ligleri ya da ilgili federasyonlarının düzenledikleri diğer turnuvalardır.

Federasyonların ana statüsü Resmi Gazetede, ana statüye dayanılarak Yönetim Kurulları tarafından hazırlanan talimatları/yönergeleri ile diğer alt düzenleyici işlemler ise Gençlik ve Spor Bakanlığı internet sitesinde yayınlanmak sureti ile yürürlüğe girer. Federasyonlar, faaliyette bulundukları spor dalları ile ilgili olarak bağlı oldukları uluslararası federasyonun kurallarını göz önünde bulundurarak hangi eylem ve davranışlara ne tür sportif ceza verileceğini, disiplin/ceza talimatında/yönergesinde düzenler. Federasyonların programlarında yer alan veya federasyonların izni ile yapılan faaliyetlerden dolayı sportif ceza verme yetkisi bizzat ilgili federasyonun disiplin/ceza kuruluna aittir.

3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu ^[128] Ek-9.maddesinin 2.fıkrası da; *“Federasyonların merkez teşkilatı; genel kurul, Yönetim, Denetim, Disiplin Kurulları ile Genel Sekreterlikten teşekkül eder”* demektedir ve disiplin yargılaması işini federasyon bünyesinde kurulacak disiplin kurullarına bırakmaktadır. Maddenin 4.fıkrasının (b) bendi *Disiplin Kurulu üyelerinin Genel Kurul tarafından seçileceğini* düzenlemektedir.

Bağımsız (kısmen bağımsız) spor federasyonlarının kendilerinin hazırladığı disiplin talimat/yönergesi uyarınca kendi bünyelerindeki disiplin kurulları vasıtasıyla disiplin yargılamalarını yürüteceklerinden bahsedilmiştir. İşte bu bağımsız (kısmen bağımsız) spor federasyonların faaliyet programlarında yer almayan veya onlardan

^[128] 10.07.2018 Tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan (1) Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi öncesi “Spor Genel Müdürlüğü’nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun”.

izin almadan düzenlenebilen müsabakalar açısından 30830 sayılı Resmi Gazetede 13.07.2019 tarihinde yayınlanan “Spor Disiplin Yönetmeliği” uygulanacak ve İl Disiplin Kurulları ile Merkez Disiplin Kurulu görevli olacaktır. Spor Disiplin Yönetmeliği’nin 2.maddesinin 2.fıkrası ile “*Bağımsız spor federasyonlarının faaliyet programında yer alan veya bunlardan izin alınmak suretiyle düzenlenen müsabaka ve faaliyetler*”, yönetmeliğin uygulanması kapsamı dışında bırakılmıştır.

Açıklandığı üzere; bağımsız (kısmen bağımsız) federasyonların disiplin yargılamalarını, kendi bünyelerinde oluşturulacak disiplin kurulları eli yapmaları istenmektedir. Çünkü basketbol, voleybol gibi yurt sathında kendi örgütlenmesi ve izleyici kitlesi olan branşların gerek idari gerekse de hukuki işleyişinin bu branşlara özel bilgi ve tecrübe gerektirdiği kabul edilmektedir. Fakat bu yerinde kabule karşın, bağımsız (kısmen bağımsız) spor federasyonlarının disiplin kurullarının vermiş oldukları kararların Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu denetimine tabi olması uygulamada çeşitli sorunlar çıkartmaktadır.

Konusunda uzmanlaşmış Kurulların bağlı oldukları federasyonun düzenlediği spor branşına ilişkin vermiş oldukları kararlar, Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu tarafından başkaca branşlardaki uyuşmazlıklar referans alınarak değiştirildiğinde hakkaniyete aykırı durumlar ortaya çıkabilmektedir. Zira bir voleybol müsabakasına ilişkin oluşabilecek ihlaller ile basketbol müsabakası gibi temaslı bir spora ilişkin oluşabilecek ihlaller benzer olmayacak, dolayısıyla da her federasyonun bünyesindeki disiplin kurulları kendi disiplin talimatı ve uygulaması açısından uzmanlaşmış olacaktır. Fakat son karar mercii olan Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu kendisine başvurulması halinde her iki branşta verilen kararı aynı süzgeçten geçirerek yorumladığında hakkaniyete aykırı neticeler ortaya çıkacaktır.

Örneğin; X Federasyonu Disiplin Kurulu’nun rakibe yumruk atmak eylemine yıllardır 6 müsabakadan men cezası vermiş olduğunu düşünelim. Y Federasyonu Disiplin Kurulu da rakibe yumruk atılmasına 3 müsabakadan men cezası veriyor olduğunu kabul edelim. X ve Y Federasyonları Disiplin Kurulu’nun verdiği cezaların genellikle Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu’na başvurulmadan kesinleşmesi

günümüzde yaşanan duruma uygun düşmektedir. Şu halde, Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu ya her branşın kendi dinamikleri olduğunu ve bunların en iyi ilgili Disiplin Kurulu tarafından değerlendirilebileceğini kabul edip her iki kararı da onayacak ya da kendisi eylem için bir standart getirmeye çalışacaktır. Kararlar bozulursa daha önce verilmiş cezalar doğrultusundaki içtihat birliği bozulacak ve hakkaniyete aykırı durumlar ortaya çıkacaktır. Kararlar bozulmaz ise bu kez Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu adeta bir noter durumuna getirilmiş olacaktır.

Bu çözümsüz gibi duran halin sebebi, Anayasamızın 59.maddesinin 3.fıkrasındaki münhasır yargı yetkisinin korunmak istenmesidir. Sorunun çözümü ise gerek mali, gerek idari, gerekse de takip edilirlilik açısından belirli ölçeğin üzerine çıkmış federasyonların, Türkiye Futbol Federasyonu gibi tam bağımsız olabilip kendi içlerinde Tahkim Kurulu ihdas ederek yargılama yapabilmelerindedir. Bunun için Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın ve çoğu zaman doğrudan merkezi idarenin desteği olmaksızın finansal sürdürülebilirliğin sağlanması çok önemlidir ve açıklanan kuvvete ulaşacak spor branşının federasyonunun tam bağımsız olmak için gereken girişimleri yapmaktan geri durmaması gerektiğine de şüphe yoktur.

Spor disiplin hukuku açısından yapılması gereken bu olsa da; denilebilir ki basketbol, voleybol ve hentbol gibi federasyonlar, kendilerine her ne kadar bağımsız dense de, kısmen bağımsız oldukları düzenin avantajlarının daha çok olduğunu düşünmektedirler ki sistemin dışına çıkmak için bir çaba kamuoyunun gündemine sunulmuş değildir.

3.3.2. Bağımsız (Kısmen Bağımsız) Federasyonlar Tahkim Yargılaması

Türkiye Futbol Federasyonu haricindeki tüm, yani Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı ve bağımsız (kısmen bağımsız) federasyonların disiplin yargılamasının son başvuru mercii –*İl Disiplin Kurulları ve Merkez Disiplin Kurulu'nun son karar mercii olduğu haller hariç*- Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kuruludur.

10.07.2018 Tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan (1) Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 212.maddesi uyarınca yeniden düzenlenen Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu, 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu ^[129] Ek-9.maddesinin 7.fikrasından itibaren ayrıntısı ile yapılandırılmakta ve görevini anılan yazılı düzenlemeler doğrultusunda 28187 sayılı Resmî Gazetede 28.01.2012 yayınlanan "Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu Yönetmeliği" ^[130] çerçevesinde sürdürmektedir.

3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu ^[131] Ek-9.maddesinin 8.fikrasında Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu'nun görevi şu şekilde açıklanmıştır;

"Tahkim Kurulu, federasyon ile kulüpler, sporcular, hakemler, teknik direktör ve antrenörler; kulüpler ile teknik direktörler, antrenörler ve sporcular; kulüpler ile kulüpler arasında çıkacak ihtilaflarla, federasyonlarca verilecek kararlar ile disiplin veya ceza kurulu kararlarını, ilgililerin itirazı üzerine inceleyerek sonuçlandırır. Tahkim Kurulu; itiraz üzerine Gençlik ve Spor Bakanlığı ile federasyonlar ve federasyonların birbirleri arasında çıkacak ihtilafları inceleyerek sonuçlandırır."

Toplam 7 asil üye ve yedek üyelere müteşekkil Kurulun üyeleri Gençlik ve Spor Bakanı tarafından atanmaktadır ve Kurul Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı bütün federasyonların son yargı merciidir. Bu noktada futbol dışındaki tüm spor branşları ile ilgili ihtilafların son karar merci olan Kurulun sadece 7 asil üye ile karar almasını eleştirmek gerekmektedir. Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu'nun futbol dışındaki tüm spor branşlarının en üst yargı merci olması yönündeki mevcut

^[129] 10.07.2018 Tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan (1) Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi öncesi "Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun".

^[130] 10.07.2018 Tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan (1) Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi uyarınca "Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu Yönetmeliği".

^[131] 10.07.2018 Tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan (1) Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi öncesi "Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun".

yapı tamamen değişmediği takdirde dahi, daha çok üyenin Yargıtay daireleri gibi ihtisaslaştığı bir sistem hukuk güvenliğinin tesisi ve adaletin gecikmeden tecellisi hususlarında bilhassa faydalı olacaktır. ^[132]

Gerek Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu, gerekse de Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu; Anayasa’da sayılı yüksek yargı makamlarından biridir. Gerçekten de Anayasa’nın 59.maddesinin 3.fıkrası bu Kurulların kararlarının kesin olduğunu aşağıdaki şekilde düzenlemektedir:

“Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz.”

Bu noktada, Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu’nun kararlarının kesinliğinin yalnızca “spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine” ilişkin kararlar açısından olduğuna dikkat çekilmesinde fayda vardır. Bu kısıtlama, Anayasamızın 59.maddesinin gerekçesinde de açıkça belirtilmiştir. ^[133]

^[132] Benzer görüş için: Fehim Üçışık, “Spor Yargısı ve Özerklik”, Kısmet Erkiner (Ed.), “Spor Federasyonları Özde mi Yoksa Sözde mi Özerktir”, İstanbul Barosu & Spor Hukuku Enstitüsü, (İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2009), 145.

^[133] Anayasa madde 59/3 gerekçe: “...Anayasada yapılan bu değişikliklerle, sportif faaliyetlerin yönetilmesine ve disiplinine ilişkin ihtilafların süratle ve yargı denetimine tabi olmaksızın kesin olarak çözüme kavuşturulması amaçlanmıştır. Bu çerçevede ilgili kurulların müsabakalarla, kulüplerle, sporcularla ve sporla ilgili diğer kişiler hakkında verdikleri müsabakadan men, küme düşürme, ligden ihraç, ihraç, seyircisiz oynama ve puan tenzili gibi kararlarına karşı süratli ve kesin bir denetim yolu öngörülmektedir.

Bununla birlikte, kulüpler ile sporcu ya da teknik adamlar gibi diğer kişiler arasındaki alacak uyuşmazlıkların bu şekilde çözüme kavuşturulmasına dair bir zorunluluk bulunmamaktadır. Dolayısıyla, spor kulüpleri ile sporcu, teknik adam ve sporla ilgili diğer kişiler arasındaki alacak haklarına dair uyuşmazlıklar yetki ve göreve ilişkin genel hükümler çerçevesinde adli yargı yerlerinde görülecektir. Böylece, sporla ilgili hizmet, vekalet veya benzeri diğer sözleşmelerden kaynaklanan ifa, ifa etmeme, fesih ve tazminat gibi uyuşmazlıklar ile diğer alacak hakları, genel hükümlere tabi olacaktır.”

Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu kararlarının infaz kabiliyeti, 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu ^[134] Ek-9/A.maddesinin 9.fıkrasında; *“Kararlar, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 38 inci maddesi hükmü uyarınca ilam mahiyetinde sayılır.”* demek sureti ile Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu kararlarına nazaran bir hayli arttırılmıştır.

3.4. Türkiye Basketbol Federasyonu

20.12.1958 tarihinde kurulan Türkiye Basketbol Federasyonu 1 Mart 1959 tarihinde evvelce bünyesinde olduğu “Spor Oyunları Federasyonu” çatısı altından ayrılıp müstakil bir federasyon olarak fakat yine dönemin ilgili bakanlığının denetimi altında faaliyetlerini 2004 yılına kadar devam ettirmiştir. 15 Mayıs 2004 tarihinde, 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu^[135] madde Ek-9 hükmü gereği Başbakanlığın MDK-168 sayılı oluru ile idari ve mali yönden “özerklik”^[136] tanınmış ve Basketbol Federasyonu 05.01.2005 tarihinde Ankara’ da ilk genel kurulunu yaparak bağımsız (kısmen bağımsız) yapıya kavuşmuştur.

Basketbol Federasyonunun en üst organı Genel Kuruldur. Diğer bağımsız (kısmen bağımsız) federasyonlarda olduğu gibi Basketbol Federasyonu’nun da genel işleyişi Genel Kurul’da kabul edilip Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Statüsünde düzenlenmiştir. Genel Kurul’da delegeler Başkan ve Yönetim Kurulu’nu, Disiplin Kurulunu ve Denetim Kurulu’nu ayrı ayrı seçer.

Genel Kurul’un seçtiği organlar dışında, mevzuatta ve statüsünün 6.maddesinde ayrıntısı ile belirtilen görevleri yerine getirebilmesi için Türkiye

^[134] 10.07.2018 Tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan (1) Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi öncesi “Spor Genel Müdürlüğü’nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun”.

^[135] 10.07.2018 Tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan (1) Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi öncesi “Spor Genel Müdürlüğü’nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun”.

^[136] İlgili Başbakanlık kararında kullanılan “özerklik” ifadesi korunmuştur ancak çalışmamız içerisinde karar ile yaratılan durumun “kısmen bağımsızlık” olarak ifade edildiğini hatırlatmakta yarar görüyoruz.

Basketbol Federasyonu Yönetim Kurulu; Merkez Hakem Kurulu üyelerini, Temsilciler Kurulu ve üyelerini, Sağlık Kurulu ve üyelerini, Hukuk Kurulu ve üyelerini, Genel Sekreter ve yardımcısını görevlendirir. Genel sekreterliğe bağlı olarak da rutin işlerin devamı için dış ilişkiler, alt yapılar, tesisler, pazarlama, mali işler, medya gibi sınırlı sayılamayacak idari birimler ihdas edilmiştir. Basketbol Federasyonunun da diğer bağımsız (kısmen bağımsız) spor federasyonları gibi, ilgili olduğu spor dallarında taşra bağlantılarını sağlamak amacıyla illerde fahri olarak görev yapmak üzere birer federasyon temsilcisi bulunmaktadır. Bu temsilcilerin her müsabakaya münferiden gönderilen ve müsabakada yaşanan sportif, idari ve sair tüm ihlalleri rapor eden müsabaka temsilcileri ile karıştırılmaması gerekmektedir. İl temsilcileri bulundukları illerde basketbol branşının gelişmesi için çalışmalar yapar ve Federasyon Başkanı'nı temsil eder. İl temsilcilerinin çalışma usul ve görevleri ayrı bir talimat ile belirlenmektedir.

Türkiye'deki tüm basketbol müsabakalarından Türkiye Basketbol Federasyonu sorumlu değildir. Kısmen bağımsızlığın bir görünüşü olarak; yerel liglerde oynanan müsabakalar (futbol açısından il disiplin kurullarının görevli olduğu müsabakalar ile mukayese edilebilir) ile okul müsabakaları (ilköğretim ve lise ile üniversite müsabakaları) Türkiye Basketbol Federasyonu yetki ve sorumluluğunda değildir. Bu nedenledir ki bu müsabakalarda gerçekleşen disiplin suçları ile ilgili olarak il spor disiplin kurulları ile merkez ceza kurulu görevlidir.

Türkiye Basketbol Federasyonu'nun sorumluluğunda gerçekleşen basketbol faaliyetleri; yerel liglerin Türkiye Şampiyonluğuna ulaşan ayağı olan Yurtiçi Faaliyetler, her yaştaki erkek ligleri müsabakaları ile her yaştaki kadın ligleri müsabakalarıdır. Bu müsabakalarda gerçekleşen disiplin suçları ile ilgili olarak Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu görevlidir.

Türkiye Basketbol Federasyonu disiplin yargılamasında olduğu gibi bağımsız (kısmen bağımsız) spor federasyonlarının disiplin yargılamaları da statülerinde belirtilen kurulları vasıtasıyla ve Yönetim Kurulları tarafından kabul edilip Bakanlık onayı ile yürürlüğe giren talimatlar uyarınca gerçekleştirilir. Süreleri ve bir kısım

usulleri elbette ki farklı olsa da genel itibari ile birbirine benzer süreçler ihtiva eden bağımsız (kısmen bağımsız) spor federasyonları disiplin yargılamalarına örnek olması açısından Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu vasıtasıyla gerçekleştirilen işlemlerden bahsetmekte yarar vardır.

Türkiye Basketbol Federasyonu’nun yetki ve sorumluluğu altında gerçekleşen müsabakalarda Federasyon tarafından bir ya da daha çok “müsabaka temsilcisi” görevlendirilir. Müsabaka temsilcileri, müsabakalardaki seyirci olayı, çirkin ve kötü tezahürat gibi suç şüpheleri yanında Federasyon tarafından konulan tüm kurallara (sponsorluk, sağlık, tesislerin durumu gibi) riayet edilip edilmediğini rapor etmektedirler. Bu rapor Temsilciler Kurulu Başkanlığı’na sunulmakta ve rapor edilen her vakıa Hukuk Müşavirliği’ne iletilmektedir. Türkiye Basketbol Federasyonu Hukuk Müşavirliği de aynı Futbol Federasyonu örneğinde olduğu gibi Yönetim Kurulu’nun hukuk danışmanı olması yanında aynı zamanda bünyesindeki hukuk fakültesi mezunu disiplin müfettişleri vasıtasıyla adeta savcılık makamı gibi çalışarak müsabakalarda kendilerine müsabaka temsilcisi ve diğer görevlilerden (hakemler ve hakem gözlemcileri raporları Merkez Hakem Kurulu vasıtasıyla, diğer görevliler) ulaşan raporları esas alarak Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu’na sevkler yaparak yargılamayı başlatmaktadır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Genel Kurulu tarafından seçimle göreve gelen Disiplin Kurulu; 1 Başkan ve 4 Üyeden oluşmaktadır. Disiplin Kurulu önüne gelen dosyada temel olarak müsabaka görevlileri raporları doğrultusunda inceleme yapıp karar vermektedir ancak karar verirken yayıncı kuruluş, müsabaka görevlisinden ya da sair güvenilir kaynaktan temin edilmiş olması kaydıyla müsabaka görüntülerinden de yararlanmaktadır. Kural olarak otomatik savunma gönderilmesi gereken haller (anons yapılmış olması ve doğrudan diskalifiye hali) dışında her dosya için muhakkak savunma istenmektedir ki savunma istenmeyen hallerde dahi savunma süresi beklenmektedir, bu anlamda anons veya doğrudan diskalifiye mevcutsa suç şüphesinden zaten haberdar olan ilgiliden süre kaybetmeden savunmasını göndermesi beklenmektedir. Savunma süresi yargılamanın gerektirdiği hız dikkate alınarak 24 saat olarak belirlenmiştir ve yine aynı gerekçe ile tebligatlar her sezon başında kulüplerden

alınan elektronik posta adresleri üzerinden gerçekleştirilmektedir. Yargılama dosya üzerinden yürütülmekte, istisnai hallerde resen ya da talep ile duruşma yapılması, tanık dinlenilmesi gibi usullere karar verilebilmektedir.

Basketbol Disiplin Talimatı'nın 60/5.maddesi gereğince para cezalarının kararın tebliğinden itibaren 30 gün içerisinde Türkiye Basketbol Federasyonu'na irat kaydedilmek üzere yatırılması gerekmektedir.

Para cezaları yatırılmadığı takdirde genellikle Kulüplerin Türkiye Basketbol Federasyonu'ndan olan alacaklarından mahsup edilmektedir.

Basketbol Disiplin Talimatın 54/12. maddesi atfı ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu'nun "Ek Madde 9/A" maddesi uyarınca TBF Disiplin Kurulu kararının bildirilmesinden itibaren 10 gün içerisinde Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu nezdinde gerekçeleri belirtilerek yazılı itirazda bulunulabilecektir.

3.5. Türkiye Futbol Federasyonu

Türkiye Futbol Federasyonu, 5894 sayılı "Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanun" uyarınca *"her türlü futbol faaliyetlerini milli ve milletlerarası kurallara göre yürütmek, teşkilatlandırmak, geliştirmek"* görevine haiz özerk (tam bağımsız), özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliği olan (kısmen bağımsız federasyonların da vardır) bir federasyondur.

Türkiye Futbol Federasyonu, kendisine Kanun ile bahşedilen özerklik (tam bağımsızlık) neticesinde, Gençlik ve Spor Bakanlığı ya da Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü de dâhil olmak üzere herhangi bir devlet yapılanmasına doğrudan bağlı olmadan kendi bütçesi ve planlaması ile hareket etmektedir. Bu itibarla da idari yargı

değil, adli yargı denetimine tabi olup kendisine ait bütçesi olan bir özel hukuk tüzel kişisi olduğu öğreti ve yargı kararları ile kabul edilmektedir. ^[137]

Türkiye Futbol Federasyonu her ne kadar adli yargı sistemine bağlı bir tüzel kişi olsa da, bu durum bir yanı ile de kamu görevi görüyor olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Nitekim TBMM Kamu Denetçiliği Kurumu kendisine yapılan bir başvuruda bu hususu “*Futbol sporunu ulusal düzeyde yürütme ve buna bağlı olarak ulusal düzeyde etki doğuran, futbola ilişkin bağlayıcı nitelikte düzenleme yapma yetkisini tek başına elinde bulundurması, TFF’ye yüklenen milli ödev ve sorumlulukların varlığı gibi unsurlar TFF’nin kamu gücünü ve yetkisini kullanan tekel niteliğine haiz kamu hizmeti gören bir kuruluş olduğunun açık ifadesidir.*” ^[138] şeklinde açıkça tespit etmiştir. Lakin 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’un 1.maddesinde Türkiye Futbol Federasyonu’nun özel hukuk tüzel kişisi olduğu belirtildiği gibi, bağımsız (kısmen bağımsız) spor federasyonlarının aksine kamunun idari ve mali denetimi altında olmaması ve bir takım kamu gücü ayrıcalıklardan da yararlanmıyor oluşu birlikte değerlendirildiğinde; TBMM Kamu Denetçiliği Kurumu’nun bu tespiti dahi Türkiye Futbol Federasyonu’nu kamu tüzel kişisi haline getirmemektedir. Üstelik futbol ve Türkiye Futbol Federasyonu kaynağını, doğrudan doğruya ulusal değil uluslararası futbol hukuku düzeninden ve düzenlemelerinden almaktadır. ^[139]

Nitekim Danıştay da Türkiye Futbol Federasyonu’nun “özel hukuk tüzel kişisi” olduğunu daha 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ve içerisindeki “özel hukuk hükümlerine tabi” ifadesi yürürlüğe girmeden önce, 1996-1997 yayın talimatına karşı açılan iptal davasında verdiği görev yönünden redde ilişkin kararda şu şekilde ifade etmiştir:

^[137] Danıştay 10.Dairesi T.25.02.1998, E.1997/3478, K.1998/826.

^[138] TBMM Kamu Denetçiliği Kurumu T.18.02.2019, Başvuru No:E.2018/ 11786.

^[139] Duygu Yaşar, “FIFA ve UEFA Düzenlemeleri Doğrultusunda Üye Federasyonların ve Özel Olarak Türkiye Futbol Federasyonu’nun Hukuki Yapısı”, Kamu Denetçiliği Kurumu (Ed.), (Sporda Hak İhlalleri ve Denetim Çalıştay Raporu. Ankara 2018), 33.

“...Türkiye Futbol Federasyonunun genel idarenin dışında kalan ve kamu kurumu niteliği taşımayan bir özel hukuk tüzelkişisi olması nedeniyle idari işlem niteliğinde bulunmayan 1996-1997 sezonu Yayın Talimatına karşı açılan davanın çözümünün adli yargının görevine girdiği..”^[140]

Yukarıdaki açıklamalar ve bağlayıcı yargı kararları ışığında Türkiye Futbol Federasyonu’nu özel hukuk tüzel kişisi olarak kabul etmemiz gerekse de, özel hukuk hükümlerine bağlı tüzel kişilik ile özel hukuk tüzel kişiliğini birbirine karıştırmamak gerektiğini ^[141], tam bir özel hukuk tüzel kişiliğinin varlığından söz edebilmek için Türkiye Futbol Federasyonu’nun kanun ve sair idari işlemler ile kurulmuş kamu tüzel kişisi “görünümündeki” yapısının değiştirilmesi gerektiğini belirtmekte fayda vardır.

Aslına bakılırsa bu noktada Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin Trabzonspor Kulübü ile ihtilaf yaşayan futbolcu Ömer Kerim Ali Rıza ve Merkez Hakem Kurulu ile uyuşmazlık yaşayan hakem Serkan Akal’ın Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu’nun tarafsız ve bağımsızlığına ilişkin başvuruları üzerine verilen karara ^[142] değinmekte fayda vardır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin başvuruları kabul edilebilir bulup nihai karara bağlamış olması, Türkiye Futbol Federasyonu’nun kamu hizmeti gördüğünün kabul edildiği anlamı taşıması açısından önemlidir. Bilindiği gibi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde devletler yargılanmaktadır. Dolayısıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin anılan kararları öncelikle Türkiye Futbol Federasyonunun her ne kadar ulusal anlamda özel hukuka tabi olsa da kamu görevi gördüğünün şüphe götürmemesi açısından önemlidir. Konumuzla ilgisi olması bakımından kararların; Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu’nun, görev süreleri aynı olan Federasyon Yönetim Kurulu tarafından atanıyor

^[140] Danıştay 10. Dairesi T.14.06.2001, E.1999/5415, K.2001/2323.

^[141] Aytaç Özelçi, “Türkiye Futbol Federasyonu’nun Türk Hukukundaki Yeri”, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2010), 97.

^[142] 28.01.2020 tarihli AİHM Kararı; Ali Rıza ve Diğerleri & Türkiye (Başvuru Numarası. 30226/10 ve 5506/16 numaralı başvurular 30226/10 sayılı başvuru içerisinde birleşmiştir).

olmasından dolayı etkiye açık olması Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde aranan bağımsızlık ve tarafsızlık kriterlerini sağlamadığından başvuruların kabulüne karar verilmiş olduğunu da belirtmekte fayda vardır.

Türkiye Futbol Federasyonu, Kanunla kendisine bahşedilen özerklikten (tam bağımsızlık) doğan bağımsız otorite olma imtiyazını, imtiyazının dayandığı Kanuna dayanılarak hazırlanan, Genel Kurulu tarafından kabul edilen, Kanuna göre çok daha ayrıntılı hükümler içerip Federasyon yapısını düzenleyen Statüsü ve bu Statüye dayanarak Yönetim Kurulu tarafından hazırlanan Talimatlar vasıtası ile kullanmaktadır.

Türkiye Futbol Federasyonu, bünyesindeki kurullar vasıtası ile idare ve yargı faaliyetlerini yürütmektedir. Bilhassa yargı işlevinin olağan mahkemeler dışında bağımsız bir tahkim tipi yargılama sistemine bırakılması Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) Statüsünün 60.maddesinin bir gereğidir. Futbol müsabakalarının oynanmasındaki süreklilik ve kısa aralık, başkaca özellikler, hızla ve kesin sonuç doğuracak şekilde karar alabilecek böyle bir yapıyı zorunlu kılmaktadır. ^[143] Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) ve Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA)'nın organizasyonu içerisinde kalmak, onun kurallar bütününe uymayı gerektirmektedir. Üstelik bu gereklilik, sadece Türkiye Futbol Federasyonu değil, tüm üye federasyonları için geçerlidir. Futbola ilişkin uyuşmazlıkların çözümünde adli yargının görevli olduğu yönünde diretilmesi ve Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) ve Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) statülerine aykırı olarak adli yargının görevli olduğunun tanınmasının sonucu, söz konusu organizasyonların dışında kalarak, kendi yerel organizasyonumuzda futbol karşılaşmaları düzenlemek olacaktır. ^[144]

^[143] Ümit Kocasakal, "TFF Tahkim Kurulu", Celal Ülgen ve Coşgun Ongun (Ed.), İstanbul Barosu Dergisi Spor Hukuku Özel Sayısı, (İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2007), 44.

^[144] İsmail Altay, "Sporda Uyuşmazlıkların Alternatif Çözümü ve Türk Futbolunda Tahkim", Kısmet Erkiner (Ed.), Spor Hukuku Tezleri Yayın No:3. (İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 2007), 61.

Türkiye Futbol Federasyonunun yürütme işlevini, görevini Genel Kurul'dan alan Yönetim Kurulu yerine getirmektedir. Yönetim Kurulu müsabaka tekrarı, küme düşme gibi bazı konularda ilk derece yargı mercii olarak da görev yaparak kararlar verir. Ancak yine de Türkiye Futbol Federasyonu yargı kurulları olarak öncelikle, Hukuk Kurulu, Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu (PFDK) ve Tahkim Kurulu'nu saymak gerekmektedir.

Hukuk Kurulu disiplin soruşturma ve yargılamasında Türkiye Futbol Federasyonunu (TFF) temsil etmektedir. Türkiye Futbol Federasyonunu (TFF) Hukuk Kurulu, Yönetim Kurulu'nun hukuk danışmanı olması yanında aynı zamanda bünyesindeki hukuk fakültesi mezunu disiplin müfettişleri vasıtasıyla adeta savcılık makamı gibi çalışarak profesyonel müsabakalardan kendilerine temsilci ve diğer görevlilerden (hakemler ve hakem gözlemcileri raporları Merkez Hakem Kurulu vasıtasıyla, diğer görevliler) ulaşan raporları esas alarak Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu (PFDK)'ya sevkler yaparak yargılamayı başlatır. Hukuk Kurulu re'sen yahut ihbar üzerine de soruşturma başlatabilir ve Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu (PFDK)'na sevk işlemi yapabilir.

Yargılamanın Hukuk Kurulu tarafından başlatılmasının üç istisnası mevcuttur. Birinci istisna hakemler ve müsabaka temsilcileri için öngörülmüştür. Buna göre Hakemlerin ve gözlemcilerin fiilleri önce Merkez Hakem Kurulu'nca, temsilcilerin fiilleri ise önce Temsilciler Kurulu'nca incelenir ve düzenlenen rapor Hukuk Kurulu'na iletilir.

Yargılamanın Hukuk Kurulu tarafından başlatılmasının ikinci istisnası Federasyon Yönetim Kurulu üyeleri, Kurulların başkan ve üyeleri ile Federasyon çalışanları hakkında Yönetim Kurulunun disiplin suçu iddialarını incelenmesi için öncelikle Etik Kurul'una sevki ve Etik Kurulu tarafından hazırlanacak rapor üzerine gerek görüldüğü takdirde disiplin yargılaması yapılması amacıyla bu kişilerin Disiplin Kurulu'na sevkine Yönetim Kurulu tarafından karar verilmesi halidir.

Yargılamanın Hukuk Kurulu tarafından başlatılmasının üçüncü istisnası, yargılama kurullarına verilen ve incelenen olayla sınırlı kalmak kaydıyla sevk edilmeyen diğer sorumlular hakkında, yargılama yapmaya yetkili kurulların doğrudan soruşturma ve yargılama yapabilme yetkisidir.

Amatör futbol da Türkiye Futbol Federasyonu bünyesinde organize edilmektedir. Başlıca görevi olarak, amatör futbolun ülkemizde geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için gereken projeleri hazırlayarak Türkiye Futbol Federasyonu Yönetim Kuruluna sunmaktır. Bu görevin yerine getirilebilmesi için amatör futbol ile ilgili olarak Türkiye Futbol Federasyonu bünyesinde Amatör İşler Kurulu kurulmuştur. ^[145] Bu kurul ile birlikte çalışan il tertip komitesi tarafından amatör futbol açısından sevk işlemleri yapılmaktadır. İl tertip komitesi talimatla belirlenmiş bir kısım suça ilişkin İl Disiplin Kuruluna yahut doğrudan Amatör Futbol Disiplin Kurulu (AFDK)’na sevk işlemini yerine getirmektedir.

Gerek amatör futbol ve il disiplin kurulları ve Amatör Futbol Disiplin Kurulu (AFDK)’nın yargılaması, gerekse de Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu (PFDK) önünde gerçekleşen yargılama; Türkiye Futbol Federasyonu Disiplin Talimatı ile düzenlenmektedir.

Türkiye Futbol Federasyonu Disiplin Talimatının 67.maddesi, İl Disiplin Kurullarının görevini belirlemektedir. Buna göre; “*amatör futbol faaliyetlerinde bulunan kulüp, futbolcu ve diğer kişilerin fiillerinden doğan disiplin ihlallerini birinci derecede değerlendirme*” görevi İl Disiplin Kurullarına verilmiştir. İl Disiplin Kurulu’nun kararlarına karşı aynı talimatın 63.maddesi uyarınca Amatör Futbol Disiplin Kurulu (AFDK)’na itiraz edilebilir.

^[145] Ercan Karaoğlu, “Spor Hukukunun Temel Kavramları ve Sportif Alanda Doğabilecek Hukuki İhtilaflar”, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017), 25.

Amatör Futbol Disiplin Kurulu (AFDK), Futbol Disiplin Talimatının 63.maddesi uyarınca; “*Türkiye birinciliğine varan futbol müsabakalarına*” ilişkin olarak ilk derece disiplin kurulu olarak görev yapar.

Bir örnekle daha açık ifade etmek gerekirse, amatör müsabakalar illerde başlamakta, illerde belirli bir dereceye giren takımlar bölge şampiyonalarına gitmekte ve nihayet bölgelerde başarılı olan takımlar da Türkiye birinciliğine varan şampiyonalarda müsabakalar oynamaktadır. İşte bu örnekte il disiplin kurulları Türkiye birinciliğine varan şampiyonalara kadar olan müsabakalarda ilk derece disiplin kurulu olarak görev yaparken, tüm bölgelerin en başarılı takımlarının yarıştığı en son Türkiye birinciliği müsabakalarına ilişkin disiplin suçlarında Amatör Futbol Disiplin Kurulu (AFDK) ilk derece disiplin kurulu olarak görev yapacaktır.

İl Disiplin Kurulu, Amatör Futbol Disiplin Kurulu (AFDK) ve Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu (PFDK) talimata uygun yargılama yaparak ilgilileri cezalandırır ya da ceza verilmesine yer olmadığı kararı da verebilir.

İl Disiplin Kurulu kararlarına karşı kural olarak üst merci olarak 7 gün içerisinde Amatör Futbol Disiplin Kurulu (AFDK)’ya başvurulabilmektedir. Bu kuralın istisnası verilen cezanın belirli ağırlığı geçmediği hallerde İl Disiplin Kurulu kararlarının kesin oluşudur. ^[146]

Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu (PFDK) ve Amatör Futbol Disiplin Kurulu (AFDK)’ca verilen karar üzerine 7 gün içerisinde Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu’na başvurulabilir. Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu tarafından verilen “spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine” ilişkin kararlar

^[146] 2019-2020 Sezonunda yürürlükte olan Futbol Disiplin Talimatı madde 87/1: İl Disiplin Kurulları tarafından kişilere verilen ihtar kınama, iki veya daha az, müsabakadan men, soyunma odası ve yedek kulübesine giriş yasağı ile on beş gün (on beş dahil) stadyuma giriş yasağı veya hak mahrumiyeti cezası ve kulüplere verilen bir müsabaka için saha kapatma ya da müsabakayı seyircisiz oynama cezaları kesin olup bu ceza kararlarına itiraz edilemez.

kesindir ve Anayasa'nın 59.maddesi uyarınca başkaca bir yargısal denetime tabi değildir.

Türkiye Futbol Federasyonunun başkaca kurulları da kendi görevlerine giren konularda idari ve yargısal kararlar verebilirler. Bu kararlar da Tahkim Kurulu'na itiraz yolu ile götürülebilir. Kendi görevlerine giren kararları itiraz yolu Tahkim Kurulu'nun incelemesine sunulabilecek kurullardan biri Türkiye Futbol Federasyonu Yönetim Kurulu'dur. Nitekim Futbol Federasyonu Yönetim Kurulu'nun tüm kararlarına ilişkin ilgililerinin itirazlarının değerlendirilmesi görevi Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu Talimatı ile Tahkim Kurulu'na verilmiştir. Uygulamada, Yönetim Kurulu tarafından verilmiş kararların neredeyse tamamı Tahkim Kurulu nezdinde itiraza maruz kalmakta ve nihai kararlar bu kurul tarafından verilmektedir. [147]

Türkiye Futbol Federasyonu Kulüp Lisans Kurulu; UEFA Kriterlerini de gözeterek kulüplere, müsabakalara iştirak etme hakkı verip vermemeye karar verebilmekte ya da kriterlere riayet etmedikleri için talimatında yazılı bir kısım cezayı verebilmektedir. Türkiye Futbol Federasyonu Kulüp Lisans Kurulu kararları aleyhine de 7 gün içerisinde ilgilisi tarafından Tahkim Kurulu'na başvurulabilir.

Türkiye Futbol Federasyonu bünyesinde mevcut bir başka yargısal kurul da Uyuşmazlık Çözüm Kurulu (UÇK)'dur ve bu kurul futbol sujeleri (kulüpler, futbolcular, teknik direktörler vs.) arasındaki mali ihtilafları çözümlemek hususunda görevlidir. Kurulun görevleri; sportif cezalara ilişkin uyuşmazlıklar, yetiştirme tazminatına ilişkin uyuşmazlıklar ve futbol sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar olarak üçe ayrılabilir. [148] Kurulun görevi; sportif cezalara ilişkin uyuşmazlıklar ve yetiştirme tazminatına ilişkin uyuşmazlıklar açısından mecburi, futbol sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar bakımındansa ihtiyaridir. Uyuşmazlık Çözüm

[147] Uğur Mutlu, "Tahkim Kurulu Kararlarının İcrası", Celal Ülgen ve Coşgun Ongun (Ed.), İstanbul Barosu Dergisi Spor Hukuku Özel Sayısı, (İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2007), 209.

[148] Nuray Ekşi, "Anayasa Mahkemesi'nin 18 Ocak 2018 Tarihli Kararının Değerlendirilmesi", Nuray Ekşi (Ed.) (İstanbul Spor Hukuku Dergisi, Cilt I, Sayı 1, 2019), 158.

Kurulu (UÇK) kararları aleyhine de 7 gün içerisinde Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu'na başvurulabilecektir.

Türkiye Futbol Federasyonu bünyesinde mevcut yargısal kurulların neredeyse tamamında, diğer spor yapılanmalarının yargı kurullarında olduğu gibi incelemeler kural olarak dosya üzerinden yapılmakta, savunmalar muhakkak incelenmekte, ender durumlarda duruşma açılıp taraflar dinlenmektedir. Verilen bir karar aleyhine Amatör Futbol Disiplin Kurulu (AFDK)'ya veya Tahkim Kurulu'na itiraz için; Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu Talimatı ve diğer talimatlarla (Örneğin Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Talimatı) belirlenen harcın yatırılması gereklidir. Gerek savunma istekleri gerekse de karar tebliğleri faks ya da elektronik posta yolu ile yapılmaktadır. İlgili kendisini avukat ile temsil ettiriyorsa tebligatlar avukata yapılmaktadır.

Yukarıda değinildiği gibi Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu kararları kesin olup Anayasa'nın 59.maddesi uyarınca kararları başkaca adli ya da sair yargı kurumu denetimine tabi tutulamayacaksa da bu kuralın "spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine" ilişkin kararlar için olduğunu hatırdan çıkartmamak gerekmektedir. Dolayısıyla futbol sujeleri (kulüpler, futbolcular, teknik direktörler vs.) arasındaki mali ihtilafları çözümlmek görevini yürüten Uyuşmazlık Çözüm Kurulu (UÇK)'nın yalnızca sportif cezalara ilişkin uyuşmazlıklar ile yetiştirme tazminatına ilişkin uyuşmazlıklar futbolun yönetimi ve disiplinine ilişkin olduğundan Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun bu hususlarda verdiği kararlara karşı başvurulabilip TFF Tahkim Kurulu'nun bu hususlardaki kararlarının kesin olduğundan bahsedilebilecek ancak futbol sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklarda ise bu kesinlikten bahsetmek mümkün olmayacaktır. Anayasamızın 59.maddesi uyarınca, Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) Disiplin Kurulu ya da Etik Kurulu tarafından verilen disiplin cezalarının tamamı ise Tahkim Kurulundan başkaca bir mercii önünde itiraz konusu yapılamayacaktır.

Türkiye Futbol Federasyonu bünyesinde gerçekleşen sportif disiplin yargılamaları neticesinde verilen kararlar kesinleştikten sonra bazı şartların ortaya çıkması halinde yargılamanın yenilenmesi yoluna başvurmak mümkündür. Türkiye

Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu hukukî niteliği itibariyle (kurumsal tahkim müessesesi olarak) önüne gelen dosyalarda kararları bizzat onamakta veya iptal edip değiştirmektedir. Bu sebeple, ihtiyarî ve *ad hoc* tahkim açısından kabul edilebilecek olan yeni bir heyet oluşturulması uygulamasının Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu bakımından uygulanması düşünülemez. ^[149]

2019-2020 Futbol Sezonunda yürürlükte olan Futbol Disiplin Talimatı; delillerin gerçeğe aykırı olması, kararı etkileyecek yeni bir delilin ortaya çıkması, mevzuatta lehe değişiklik yapılması hallerini yargılamanın yenilenmesi sebebi olarak kabul etmiştir. Yargılamanın yenilenmesi yoluna başvurmak mümkünse de kurul içtihatlarına göre karar düzeltme yoluna gitmek mümkün değildir. Bu yolun kapalı tutulması, sportif faaliyetlerin sürekli tekrarlanması karşısında bir an önce karar verilmesi, kararın sürüncemede kalmaması, yargılamanın yenilenmesi halleri dışında kararın yeniden tartışılmaması amacına dayanmaktadır. ^[150]

Türkiye Futbol Federasyonu, Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA)'yı ve talimatlarını tanımakta, TFF Statüsü'nün 2.maddesi uyarınca Yönetim Kurulu uluslararası federasyon ve organizasyonlara uygun talimatlar çıkartmak zorundadır. Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) tarafından da (dolayısıyla Türkiye Futbol Federasyonu tarafından da) Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) son yargı mercii olarak kabul edilmektedir. Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA), ulusal federasyonların iç işlerine müdahale etmekten imtina ettiğinden ulusal federasyonların disiplin yargılamalarını ve bu yargılamalar neticesinde alınan kararların uluslararası bir merciin denetimi olmaksızın kesinleşmesini kabul etmektedir.

Ulusal liglerde verilen cezaların denetimine ya da infazına müdahale etmeyen Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA), Profesyonel Futbolcuların Transfer ve

^[149] Ejder Yılmaz, "Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu Kararlarına Karşı Yargılamanın Yenilenmesi", Tacar Çağlar (Ed.), Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av.İsmail İnan Armağanı, (Ankara: Ankara Barosu, 2013), 892.

^[150] Ümit Kocasakal, "TFF Tahkim Kurulu", Celal Ülgen ve Coşgun Ongun (Ed.), İstanbul Barosu Dergisi Spor Hukuku Özel Sayısı, (İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2007), 55.

Statüsüne ilişkin talimatın ^[151] 12.maddesi ile, belli sayıda müsabakadan men ya da belirli süreden fazla hak mahrumiyeti cezası alınması ve infazının tamamlanmaması halinde infazın transfer olunan diğer bağlı federasyon bünyesinde devam edebileceği belirtilmektedir. Bu, ulusal disiplin kurulunun vermiş olduğu disiplin cezasının dünya çapında etkisi olmasının bir örneğidir.

Cezanın ve yargılama yetkisinin dünya çapında etkili olduğu diğer haller ise Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) Disiplin Talimatı ^[152] 66.maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre yargılama konusunun “*ayrımcılık*”, “*doping*”, “*müsabaka sonucunu etkileme*”, “*müsabaka görevlilerine yönelik olumsuz hareket*” ve “*sahtecilik*” olması halinde Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)’ın yetkisi kabul edilmekte olup bu hallerde Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu kararları Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)’ın yargı denetimine tabi sayılmaktadır. Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) Disiplin Talimatında, dünya çapında etkili ceza gerektiren disiplin suçları sınırlı sayılmamıştır. Maddede sayılan ve benzer eylemler nedeni ile alınan cezalarının infazı, ceza alınan federasyondan başka federasyona bağlı çalışma ya da başka bir Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) bağlısı ülkeye transfer olunması halinde de devam edecektir.

Son olarak Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Disiplin Kurulu (PFDK) ve Tahkim Kurulu hakkında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)’nin vermiş olduğu karara değinmekte fayda vardır. Her ne kadar ilgili mevzuatta bağımsız oldukları belirtiliyor olsa da; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Türkiye Futbol Federasyonu yürütme organının, her zaman büyük ölçüde futbol kulüplerinin üyeleri veya yöneticilerinden oluşan Yönetim Kurulu olduğunu ve Tahkim Kurulunun organizasyonu ve işleyişi üzerinde çok güçlü bir etkiye sahip olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca Türkiye Futbol Federasyonu mevzuatının, Tahkim Kurulu üyelerini herhangi bir dış baskıdan korumak için uygun önlemler barındırmadığı da tespit edilerek, futbol

^[151] FIFA Konseyi onay tarihi 15.03.2020 ve yürürlük tarihi 01.06.2020.

^[152] FIFA Konseyi onay tarihi 03.06.2020 ve yürürlük tarihi 15.07.2020.

uyuşmazlıklarının çözüme kavuşturulmasıyla ilgili sistemik bir sorunu gün yüzüne çıkartan bir dava neticesinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin, Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulunun yapısal bağımsızlığını sağlamak için önlemler alması gerektiğine dikkat çekmiştir.^[153]

^[153] 28.01.2020 tarihli AİHM Kararı; Ali Rıza ve Diğerleri & Türkiye (Başvuru Numarası. 30226/10 ve 5506/16 numaralı başvurular 30226/10 sayılı başvuru içerisinde birleşmiştir).

BÖLÜM IV: SPOR DİSİPLİN SUÇLARI

4.1. Genel Olarak

Disiplin sözcüğü konuşma dilinde birçok anlama gelmekle beraber, hukuki anlamda, “ilgili kurumun veya kuruluşun düzeni ile amaç, faaliyet ve ilkelerine aykırı davranışlarından ötürü o kuruma dâhil olanların tabi oldukları yaptırımlar bütünü” olarak tanımlanmaktadır.^[154] Bu tanımla ile disiplin cezaları birer idari yaptırımdır. Gerçekten de idari yaptırımın tanımında^[155] olduğu gibi spor disiplin cezaları; kanunların açıkça yetki verdiği hallerde (5894 sayılı “Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun” veya 3289 sayılı “Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu”), yargı kararına ihtiyaç duymaksızın idarenin doğrudan doğruya bir idari işlemle (Federasyon Disiplin Kurulları işlemleri) vermiş oldukları cezalardır.

Spor disiplin yargılamasında disiplin suçu olarak kabul edilen eylemler genel olarak tüm spor dallarında aynı ya da birbirine benzerdir. İhlal çeşitleri Bıçakçı’nın tasnifi ile müsabakanın organizasyon düzenini ve güvenliğini engelleyen disiplin suçları, sportmenliğe ve oyun kurallarına aykırı hareket olarak nitelendirilen disiplin suçları ve saha-seyirci olayları şeklinde gerçekleşen disiplin suçları olarak sınıflandırılabilir.^[156] Bizce tasnifin failine (kulüp, taraftar, sporcu, yönetici vb.) ve müsabaka içi/dışı olmalarına göre yapılması; seyirci olaylarının organizasyonun düzenini de bozuyor olması durumu gibi iç içe geçen neticelerin varlığı nedeni ile daha doğru olacaktır.

Sadece sporcular tarafından ika edilebilecek spor disiplin suçları gibi diğer hukuk sükeleri tarafından gerçekleştirilebilecek suçlar da mevcuttur. Bunun gibi bazı

^[154] Levent Bıçakçı “Sporda Disiplin ve Siyaseti”, Celal Ülgen ve Coşgun Ongun (Ed.), İstanbul Barosu Dergisi Spor Hukuku Özel Sayısı, (İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2007), 57.

^[155] Aslan ve Altındağ, 57.

^[156] Levent Bıçakçı “Sporda Disiplin ve Siyaseti”, Celal Ülgen ve Coşgun Ongun (Ed.), İstanbul Barosu Dergisi Spor Hukuku Özel Sayısı, (İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2007), 180.

disiplin suçları hem müsabaka içinde hem de dışında ika edilebilecekken, bazılarının müsabaka içinde (tersi olarak dışında) ika edilme ihtimalleri yoktur.

Faile göre yapılan sınıflandırma; sporcu, kulüp görevli ve idarecileri, idari otorite görevlileri, kulüpler ve taraftarlar arasında yapılabilir. Örneğin çirkin ve kötü tezahürat eylemi sadece taraftarlar ve/veya idareciler, görevliler tarafından gerçekleştirilebilecekken, sert ve ciddi faul suçu ancak sporcu tarafından gerçekleştirilebilir.

Müsabaka içi/dışı olmalarına göre sınıflandırma; müsabaka öncesi/sonrası, müsabaka ile bağlantılı/bağılantısız ve münferit disiplin suçları olarak yapılabilir. Örneğin hakaret eylemi gerek müsabaka içerisinde gerekse de müsabaka dışında gerçekleştirilebilecekken, sert ve ciddi faul suçu ancak müsabaka içerisinde gerçekleştirilebilir.

Önemle belirtmekte fayda var ki disiplin suçları sınırlı sayıda değildir. İlgili makamlarca kabul edilen mevzuat içerisinde düzenlenen bu suç tipleri düzenlenirken gözetilen en önemli hassasiyet, karşılaşılabilecek her olumsuz durumun kapsam dâhiline alınmış olmasıdır. Yoksa spor disiplin yargılaması açısından evrensel kabul görmüş isimleri ile suç tiplerinin varlığından söz etmek her durumda mümkün değildir. Yine de gerek ulusal gerekse de uluslararası düzlemde mevzuat yapıcının, karşılaştırmalı hukuku dikkate alarak birbirine benzer spor disiplin suç tiplerine benzer yaptırımlar öngörülmesini gözettiği söylenebilir.

Spor disiplin suçlarının bağlandığı yaptırımlar olan disiplin cezaları ile olumsuz eylemlerin önüne geçilerek genel olarak; spor faaliyetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlayacak sportif, ekonomik ve toplumsal değerlerin ve düzenin korunması amaçlanmaktadır. ^[157] Spor dalları arasındaki farklılıklardan ötürü her branşta farklı suç ve ceza tipleri düzenlendiği düşünülürse, bu spesifik amaca genel düzenleyici kanun yapımı faaliyeti ile erişilemeyeceği anlaşılabacaktır. Gerçekten de;

^[157] Adnan Türkan, “Disiplin Hukukunda Delil ve Savunma Hakkı” Kısmet, Erkiner (Ed.), Spor Hukuku Dersleri Yayın No:2. (İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 2007), 323.

sporun icrai hareketleri de, idari kısmına ilişkin yaptırıma bağlanan eylem tipleri de çoğu zaman genel (çerçeve) tanımlar ile mevzuatlarda yer almaktadır. Suçların nitelendirilmesi noktasında uygulayıcıya daha esnek bir takdir hakkı sunulması, tüm disiplin yargılamalarında olduğu gibi spor disiplin yargılamalarında da geçerlidir. Böylelikle diğer disiplin suç ve cezalarında da olduğu gibi; spor disiplin hukukundaki kanunilik ilkesinin ceza hukukundaki kanunilik ilkesi ile aynı içeriğe sahip olmadığı, tüm bu açıklamalar ışığında spor disiplin yargısında kıyas yasağının da ceza yargılamasından daha esnek şekilde yorumlanması gerektiği söylenebilir. ^[158]

Çalışmamızın disiplin suçlarına ilişkin dördüncü bölümünün başında cezanın kanunilik ilkesi *nulla poena sine lege* aykırılığına ilişkin olduğu için değindiğimiz Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) yeni tarihli bir kararında, Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) tarafından uygulanan bir orantısızlığı da öne sürülerek yapılan bir temyiz başvurusunu incelemiştir. Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)’a göre;

“...Uluslararası Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA)’nın kulüplere yaptırım veya disiplin önlemleri uygulama hakkı Devlet tarafından yetki verilen bir yetkinin kullanılması değil, dernek ve federasyonların özgürlüğünün ifadesidir ve spor federasyonlarının disiplin işlemleri, kendi mevzuat veya kararlarının ihlal edilmesini önlemek veya temel amaçlarını korumak içindir.

Aslında, kanunilik -nulla poena sine lege- ilkesinin belirli içeriklerinin spor organizasyonları bağlamındaki disiplin hükümleri ve kovuşturmalarına da uygulanabileceği konusunda genel bir fikir birliği vardır. Özellikle Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), “öngörülebilirlik testi” (predictability test) adı verilen bir değerlendirme ölçütünü uygulamak sureti ile spor organizasyonlarının disiplin soruşturmaları ve düzenlemelerinin kanunilik ilkesine uygunluğunu denetleyebilmektedir. Öngörülebilirlik testi uygulamasına göre bir spor federasyonun disiplin hükümleri ve işlemleri

^[158] CAS 2013/A/3139 2019/A/6278 Cruzeiro EC & Futbol Birlikleri Uluslararası Federasyonu (FIFA).

aşağıdaki kriterleri sağlıyor ise kanunilik -nulla poena sinüs lege- ilkesine uygun olarak değerlendirilmelidir:

- (i) İlgili düzenlemeler ve hükümler usulüne uygun olarak yetkilendirilmiş kuruluşlardan sadırsa;*
- (ii) İlgili düzenlemeler ve hükümlerin anayasal olarak uygun yollarla kabul edilmişse;*
- (iii) İlgili düzenlemeler ve hükümler, muğlak bir mevzuat yapma ya da hükümleri bir araya getirme sürecinin ürünü değilse;*
- (iv) İlgili düzenlemeler ve hükümler başka düzenlemelerle karşılıklı çatışma veya çelişkili halde değilse;*
- (v) İlgili düzenlemeler ve hükümler, küçük bir gruba yönelik fiili uygulama – de facto- biçiminde yıllar boyunca devam eden pratikler olarak algılanmıyorsa;*
- (vi) İhlal ile uygulanan yaptırım arasında açık bir bağlantı varsa.*

Öngörülebilirlik ve yasallık ilkelerine uyulması için, yaptırım uygulanan paydaşın uygulanacak kesin yaptırımı önceden bilmesi gerekli değildir. Bu temel ilkeler, disiplin kuralları her uygun şekilde kabul edildiğinde, ihlali açıklar ve doğrudan veya referans olarak ilgili yaptırımı sağlar. Disiplin yönetmeliklerini uygulayan yetkili organın, bu kuralları ihlal eden bir oyuncunun bireysel davranışı için geçerli sayılan kurallarda belirtilen yaptırımı ayarlama yetkisine sahip olması, bu ilkelere aykırı değildir. Yaptırımlar uygun ve öngörülebilir bir çerçeveye düştüğü, kararın ve uygulanan yaptırımların temelini oluşturan hususlar ile müzakerelerin yeterince kesin olarak belirlenmesinin mümkün olduğu hallerde, disiplin cezası kararına ilişkin tüm müzakerelerinin ayrıntılı biçimde karar içerisinde gösterilmesi gerekli değildir.

Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), bir federasyonun yargı organının disiplin kararını, yalnızca ilgili yargı organının özerkliği ilkesine göre kendisine verilen takdir yetkisini aştığı veya keyfi hareket ettiği durumlarda değiştirebilir. Meğer ki Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), ancak ilgili

yaptırımın açıkça ve ciddi bir şekilde suçla orantısız olduğu düşünülüyor olsun...” [159]

Kanunilik ilkesi *nulla poena sine lege*’nin idari suçlar yönünden daha esnek uygulanması yönündeki genel kabul sadece Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) kararı gereği değildir. Anayasa Mahkemesi (AYM)’de birçok kararında, idari yaptırımlara ilişkin olarak kanunilik ilkesinin adli yargıya nazaran daha esnek biçimde yorumlanması gerektiğine [160] kanunilik ilkesine hâlel getirmeyeceğine hükmetmiştir.

Yine de kanunilik ilkesi *nulla poena sine lege*’nin idari suçlar yönünden daha esnek uygulanması sınırsız bir esneklik anlamına gelmemektedir. Bu bağlamda disiplin suç tipleri ve ilgili yaptırımlara ilişkin düzenlemelerin kanun metninde yer alması yeterli görülmemekte, bu düzenlemelerin içeriklerinin de ihdas gayelerini gerçekleştirmeye elverişli olmaları gerekmektedir. [161] Dolayısıyla spor disiplin suç ve cezalarının düzenleneceğini öngören kanunlarda en azından genel olarak hangi fiillere hangi yaptırımların uygulanabileceğinin anlaşılabilir şekilde kaleme alınması gerekmektedir. Anayasa Mahkemesi (AYM) bu bağlamda yukarıda anılan 14.01.2015 tarihli kararında; disiplin suç ve cezalarının düzenleneceğini öngören kanunlarda disiplin yaptırımlarının sayılmasını ve hangi fiile hangi yaptırımın uygulanacağını görevli kurullara bırakıldığının öngörülmesini kanunilik ilkesi *nulla poena sine lege*’ye aykırı bulmamıştır. Anayasa Mahkemesi bu görüşünü T.16.01.2014, E.2013/110, K.2014/8 sayılı kararında; “*idarenin faaliyetleri çok çeşitli, karmaşık ve değişken olduğundan disiplin cezasını gerektirecek fiillerin tümünün kanunda tek tek belirtilmesi güçtür.*” şeklinde açıklamıştır.

[159] CAS 2013/A/3139 2019/A/6278 Cruzeiro EC & Futbol Birlikleri Uluslararası Federasyonu (FIFA).

[160] Anayasa Mahkemesi (AYM) T.25.9.2018 ve E.2018/30, K.2018/94 sayılı kararı.

[161] Anayasa Mahkemesi (AYM) T.14.1.2015 ve E.2014/100, K.2015/6 sayılı kararı, Anayasa Mahkemesi (AYM) T.14.06.2017 ve E.2016/182, K.2017/111 sayılı kararı.

4.2. Sportmenliğe Aykırı Hareket

Sportmenliğe aykırı hareket disiplin suçu tipi, adeta bir “şemsiye disiplin suç tipi” olarak neredeyse tüm spor disiplin suçlarının unsurlarını bünyesinde barındırıp, tüm spor disiplin mevzuatlarında *–farklı isimlerle de olsa–* bulunmaktadır.

Esasen sportmenliğe aykırı hareket disiplin suçunun oluşabildiğinin kabulü için sportmenliğe veya spor ahlakına aykırı hareketler ya da tutum ve davranışlar ile kişi ve kurumların saygınlığının zedelenmesi gerekliliği öngörülmektedir. Bu hükmün önleyici etkisi ile gerek sporcular, gerek kulüp görevlilerinin içerisinde bulundukları camianın saygınlığının korunması konusunda hassasiyet göstermeleri beklenmektedir.

Elbette ki disiplin suçu oluşturan her eylem sportmenliğe aykırılık unsurunu içinde barındırmaktadır. Fakat talimatlarda özel olarak düzenlenen eylemler açısından o eylem için özel olarak öngörülmüş cezaların uygulanması gerekecektir. Örnek olarak; müsabaka sonucunu etkileme eylemi elbette ki kendi içinde sportmenliğe aykırılık unsurunu barındırmaktadır ancak varlığı halinde eylemin kendisini özel olarak düzenleyen talimat maddesi (“müsabaka sonucunu etkileme” disiplin suçu da neredeyse tüm spor disiplin mevzuatlarında düzenlenmektedir) ^[162] uyarınca cezalandırılması gerekmektedir. Ya da eğer bir eylem, “hakaret”, “kural dışı hareket” ya da “saldırı” boyutuna ulaşıyorsa failin bu disiplin suçlarına uygun maddeler gereğince cezalandırılması gerekmektedir.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 22.02.2019 tarih ve E.2019/66, K.2019/80 sayılı kararında; müsabaka görevlileri raporları ile *“verilen teknik faul sonrasında karara itiraz ederek hakemlere karşı taşkın hareketlerde bulunduğu, tribüne de aynı taşkın davranışları sergilediği, bu sebeple müsabaka hakemleri tarafından diskalifiye edildiği”* anlaşılan bir takım görevlisinin eylemlerini *“sportmenliğe aykırı hareket”* olarak değerlendirmiştir.

^[162] 2019-2020 sezonunda geçerli Futbol Disiplin Talimatı md.56, Basketbol Disiplin Talimatı md.40, UEFA Disciplinary Regulations (Ed.2017) art.12 (25.03.2019).

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 14.02.2019 tarih ve E.2019/61, K.2019/71 sayılı kararında; müsabaka görevlisine yönelik olarak *“Senin hakemliğini bitireceğim”* dediği anlaşılan bir takım görevlisinin eyleminin elverişlilik unsuru barındırmadığından ve mağdurda gerçek bir korku yaratmayacağından tehdit olarak algılanamayacağına ve *“sportmenliğe aykırı hareket”* olarak değerlendirilmesi gerektiğine karar vermiştir.

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu 13.11.2014 tarih ve E.2014-2015/366, K.2014-2015/440 sayılı kararında; *“yardımcı hakeminin kaldırmış olduğu bir faul bayrağı sonrası elini yukarıdan aşağıya doğru hızlı ve itirazkar bir şekilde indirerek teknik alanı sınırlayan çizgileri hızlı ve sinirli bir şekilde ihlal edip yaklaşık 15 metre civarı ilerledikten sonra yardımcı hakemin yanına kadar gelip ‘pozisyonun faul olmadığına dair’ itirazda bulunan, itirazının kabul edilemez düzeyde olduğu değerlendirilerek ihraç edilen”* kulüp görevlisinin eylemi *“sportmenliğe aykırı hareket”* olarak değerlendirilmesi gerektiğine karar vermiştir. Bu karar Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu’nun 20.11.2014 tarih ve E.2014/256, K.2014/261 sayılı kararı ile onanmıştır.

Sportmenliğe aykırı hareket suçunun tespiti açısından ceza vermeye yetkili kurul uygulamalarında *her ne kadar müsabaka görevlileri raporlarından ya da delil olarak kullanılabileceği durumda görüntülerden ihlal tespit edilemiyorsa da eğer ihraç kararı verilmişse, hakem kararları değiştirilemeyeceğinden genellikle en alt sınırdan ceza öngören sportmenliğe aykırılığın varlığının kabul edildiğine* değinilmelidir.

Gerçekten de müsabaka hakemi tarafından tespit edilip ihraç ile cezalandırılan eylemlerin sonrasında ceza vermeye yetkili kurullarca disiplin suçu

olarak değerlendirilmemesi Lex Ludica^[163] koruması altında olan hakem kararlarının değiştirilmesi anlamına gelecek ve hakemlerin müsabaka içerisinde vermiş oldukları kararlar açısından mutlak dokunulmazlıkları olması ilkesini ihlal edecektir.

4.3. Sportmenliğe Aykırı Açıklamalar

Röportajlar, basın toplantıları, basın açıklamaları ya da sosyal medya hesapları gibi sınırlı sayıda sayılamayacak mecra ve yöntemle “*sportmenliğe aykırı açıklama*” yapılması mümkündür. Fakat hangi açıklamaların sportmenliğe aykırı olarak kabul edilip hangi açıklamaların eleştiri sınırı içerisinde kalacağı hususu tartışmalıdır.

Yorum ve eleştiri hakkı tüm demokratik toplumlar bakımından vazgeçilmez bir önem taşıyan ve ifade özgürlüğünün parçasını oluşturan haklar arasındadır. Gene bu hak hukuka uygunluk sebepleri arasında bulunmaktadır. Nitekim Anayasamızın 25. ve 26. maddeleri ile bağlayıcı olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 10. maddesinde ifade özgürlüğü hukuken koruma altına alınmıştır. İfade özgürlüğünün bir parçası olan eleştiri, belirli olayların açıklanması yanında bu olayda adı geçen kişi veya kişilerin tutum ve davranışları hakkında bir değer hükmü de içerir. Bir övgü olmayan eleştiri zorunlu olarak “sert” ve “haşın” olacaktır. Ancak eleştiri yapılırken adı geçen şahısların ahlaki ve manevi kişiliklerine saldırıda bulunulması, yapılan eleştiri açısından yarar sağlamayan küçültücü ibarelerin kullanılması gibi hallerde eleştiri sınırının aşıldığı kabul edilmelidir. Diğer bir anlatımla, başkasının ahlaki haysiyetini ve mesleki vakarını zedeleyen, manevi görüntüye karşı saldırı ifade eden, eleştirilen kimseyi faydasız ve gereksiz yere gülünç duruma düşüren, itibarını zedeleyen, hor görülmesine yol açan, ölçülü ve objektif olmayan küçültücü ve yapılmak istenen eleştiri ile uygunluk ve düşünsel bağlılık taşımayan değerlendirmelerde sınır aşılmış olur ve eleştiri hukuka aykırı hale gelir. Yani eleştiri ile kullanılan üslup arasında fikri bir bağ bulunmalıdır.

^[163] Bknz. Bölüm 1.3.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu ve Ceza Dairesi kararlarında da eleştiri ve yorum hakkı, bir hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilmekte ve eleştiri hakkı geniş olarak yorumlanmaktadır. Buna göre, tahkir ve tezyif (aşağılama, küçük düşürme) boyutuna varmadıkça, eleştiri sert ve ağır olsa da bir hukuka uygunluk sebebidir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de yerleşik kararlarında, toplumu rahatsız eden, şoke eden düşüncelerin dahi, şiddete çağrı ve küçük düşürme olmadığı sürece ifade özgürlüğünden yararlanacağını kabul etmektedir.

Eleştiri sınırlarının aşılması ve kişiliğin küçük düşürülmesinin ve kötülenmesinin hedef alınması durumunda hukuka uygunluk bulunmaz. Yukarıda belirtildiği gibi, temelde hukuka uygunluk nedeni bulunmasına karşın, konunun gerektirmediği küçültücü, adi, bayağı anlatımların kullanılması durumunda ağır kusurun (üstelik kastın) varlığı kabul edilmelidir. Yapılan eleştiri açısından gereksiz fikrin açıklanması, yararlı olmayan sözcüklerin ve anlatımın kullanılması durumunda, kişilik hakları saldırıya uğramış sayılır ve sorumluluk doğar. Bu bağlamda, yapılan eleştirinin olgusal temele de dayanması gerekmektedir, yanlış fikirleri kasten doğru gibi ifade edip kamuoyu algısını sakatlamanın da düşünce ve ifade özgürlüğü içerisinde değerlendirilmemesi gerekmektedir.

Açıklanan çerçeve içerisinde kalındığı müddetçe; demokratik hukuk devletinde kimse eleştiri dışında değildir ve olamaz. Sportif faaliyetler bakımından da bu husus geçerlidir. Bu itibarla, müsabaka görevlileri gibi diğer kişi ve kurumlar da eleştiri dışında elbette değildir. Demokratik hukuk devletinde, yorum ve eleştiri hakkının ortadan kaldırılması, ifade özgürlüğünü düzenleyen ulusal ve uluslararası düzenlemelere, özellikle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne aykırı olur. Nitekim Ceza Kanununda da eleştiri amacıyla yapılan düşünce ve açıklamaların suç oluşturmayacağı açıkça hükme bağlanmıştır.

Ancak sportif alan, son derece kırılgan, tahriklere açık, hassas dengeler üzerinde duran, sosyal patlamalara ve çalkantılara açık bir alandır. Bu özellikler ve sporun barış, kardeşlik, dostluk alanı olduğu gözetildiğinde kitleler üzerinde belirli bir

etkisi olan kişilerin, sportif barış ortamının bozulmaması, kin ve düşmanlık duygularının oluşmaması bakımından büyük sorumlulukları bulunmaktadır. Spor camiası mensubu olan kişiler konumlarını ve sorumluluklarını dikkate alarak söylemlerinde çok dikkatli ve özenli olmak durumundadırlar. Tüm diğer kulüp görevlileri ve antrenörleri gibi başkan, yöneticileri de elbette ki haksızlığa uğradıklarını düşündüklerinde kulüplerinin menfaatlerini savunma, kişi veya kuruluşları eleştirme hakkına sahiptirler. Ancak bunu yaparken kullandıkları sözcükleri özenle seçmek ve üsluplarına dikkat etmek, eleştiri sınırlarını aşmamak, sportif barış ortamını zedelememek ve ortamın gerilmesini engelleyen bu sınırlar içinde hareket etmek zorundadırlar. Aksi halde sportif alan, kendisine tamamen yabancı olması gereken kin ve düşmanlık duygularının yeşerdiği bir alan haline gelecek, bunun kaçınılmaz sonucu olarak etkilenmeye çok açık seyirci ve taraftar olumsuz duyguların etkisi altına girecek ve bu da can ve mal güvenliği, barış ortamının bozulmasına yol açabilecektir.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 18.01.2019 tarih ve E.2019/21, K.2019/33 sayılı kararında bir müsabaka ardından gerçekleşen basın toplantısında kullanılan; *“söylenecek o kadar çok şey var ki ne söylesek bize ceza olarak geri dönecek, benim gibi diğer antrenör arkadaşlar da aynı şeyi yaşıyorlar, sonuçta hakemler bugün dünya tarihine geçmiş olabilir, yani bu kadar kötü bir yönetim, bu kadar **art niyetli bir yönetim**, sonuç itibarıyla biz bunu ilettiğimiz zaman acaba ceza kurulu maçı izleyip hakemlere ceza veriyorlar mı, sonuçta biz burada yorum yapıyoruz diye bize ceza kesiyorlar, biz hakkımızı arıyoruz, hakkımızı istiyoruz, kötü yönetim olduğu ile ilgili ikazımızı belirtiyoruz, teknik faul alıyoruz, biz de kötü oynadık, o olayın ikinci tarafı, kötü oynadık kaybettik, maçın içindeydik sonuna kadar ama sonuçta bazen **insan artık art niyet düşünüyor**, özellikle ilk yarı bittikten sonra **hakem arkadaşlar sahaya art niyetli çıkıyorlar**, olmayacak faulleri çalmaya başlıyorlar, sonra ne oluyor **maç sirke dönüyor**, basketbol oynayamıyoruz, basketbol dışına çıkıyoruz, bizim takımında 20-21 yaş grubu beş altı tane çocuk var, bu çocukları biz basketbola kazandırmak için uğraşırken, hakemler bu çocukları 5 faul ile dışarı atıyorlar, **sahada çakal olan, bu hakemleri iyi***

*taniyan, hakemlerin nelerden etkileneceğini bilip, o oyuncular sahada kalıyor, genç, çömez, bu işleri bilmeyen çocuklar, saha dışına gidiyorlar, sonra biz de diyoruz ki Türk basketbolu bir yerlere gidecek, yalan dolan şeylerle uğraşıyoruz, bu arada Kulübü teknik yönetimine de teşekkür ediyorum, onların yaptıkları da çok büyük terbiyesizlik, maçın sonunda bizim oyuncular maçı bırakmışlar, at diye oradan bağıryorlar, oyuncu kaldırıp atıyor, ondan sonra olaylar nerelere gidiyor, olayı geriyorlar, **yani bugün resmen bir sirk mi diyeyim artık başka bir şey mi ne diyeyim** yani her türlü şeyi yaşadık, diyecek başka bir şey bulamıyorum”* şeklindeki Türkiye Basketbol Federasyonu’nu zan altında bırakacak, kasten bir Kulüp aleyhine olarak Türkiye Basketbolunu geliştirmek amacı dışında hareket edildiği izlenimi uyandıran, adaletsiz olmakla ve bir kısım üçüncü kişilerin kayırıldığı ithamı içeren açıklamaları sportmenliğe, spor ahlakına ve fair-play anlayışına aykırı, müsabaka görevlileri, spor kulübü veya TBF yöneticilerini rencide edecek ya da bu kişilere husumet duyulmasına neden olabilecek içeriği ile “sportmenliğe aykırı açıklama” olarak kabul edip cezalandırmıştır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 15.03.2019 tarih ve E.2019/97, K.2019/112 sayılı kararında bir müsabaka ardından gerçekleşen basın toplantısında kullanılan; *“Manevi olarak kazandığımız müsabakanın elimizden %100 alındığını düşünüyorum. Kulüp olarak güçlü bir lobimiz bulunmamaktadır. Allah play-off oynayacak takımlara yardımcı olsun. Özellikle federasyonla iyi ilişkiler içinde olmalı ve hakemlerin de artık Türkiye liginde gereken değeri ve gereken önemi göstermesini istiyorum. Bu ligin bir değeri var. Öyle sabit evden kalkıp gelip 2 dakika yönettim sonra eve döndüm falan ligi değil.”* şeklindeki ifadelerin “bir fikrin açıklanması mahiyetinde olup itham içermeksizin, istenen fikir ile bütünsel bağ içerisindeki bir kısım varsayımın sert eleştiri olarak kabulü gerektiğine” dikkat çekerek “sportmenliğe aykırı açıklama” olarak değerlendirilemeyeceğine karar vermiştir.

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu 19.09.2013 tarihli ve 2013- E.2014/101, K.2013-2014/115 sayılı kararında; müsabaka sonrası flaş röportajda kullanılan “Maçın bir (hakem ismi) bölümünü değerlendirmek lazım birde geri kalan bölümü değerlendirmek lazım. (hakem ismi) hayır nedir bizle alıp veremediği onu da çözemedim ama. Bundan önceki (kulüp ismi) maçında da aynı tavırlar ve aynı hareketler olmayan kırmızı kartı vermesi. Bu maçta da penaltının olmayan bir penaltıyı, penaltı gibi vermesi. Sonrada 6. hakemine niye bana söylemiyorsun diyerek de kendisini ikaz etmesi akabinde kırmızı kartla attığı pozisyonundaki pozisyonda da korner vermesi. Madem orada sarı kart varsa faulunu verirsin. Bu kadar basit ama baktığımızda iyi yönetemeyen, maçı tamamen katleden bir hakem faciası yaşadık bugün (şehir ismi) [...] (hakem ismi) bunları lütfen izlesin. Kendinin yaptığı hataları görsün. Bir şehrin kaderiyle bir takımın kaderiyle oynamasın lütfen rica ediyorum. (şehir ismi) maçında da aynı hareketler aynı tavırlar. MHK de böyle hakemleri lütfen benle hiçbir şekilde (hakem ismi) olduğum şehre göndermesin benim maçımı yönetmesin kimi yönetiyorsa yönetsin.” ifadelerini ve müsabaka sonrası yayıncı kuruluşa beyan edilen “Kazanmak istiyorduk fakat maçın hakemi (hakem ismi) aynı benim geçen sene (şehir ismi) maçında yönettiği gibi olmayan bir kırmızı kartı vermesi, akabinde olmayan penaltıyı vermesi, takımımı 65 – 70 dakika 10 kişi oynatmış olması, maçında bütün takdir haklarını rakibe kullanarak ta maçı bizim futbolcularımıza da her türlü pozisyonda sarı kartı vererek sindirerek maçı maçlıktan çıkartmış olduğu için de kendisini tebrik ediyorum. Benim olduğum maçlarda lütfen MHK’ye sesleniyorum (hakem ismi) vermesinler. Böyle yönetecekse vermesin. Ya gördüğünü ver göremeyecek şekilde. Ondan sonrada diyordu ki 6.hakeme. Penaltı olmadığını niye bana söylemiyordun diyor. Bak bakalım nasıl bir şey ya. Böyle bir şey olabilir mi? Sen görmeden bir şeyi penaltıyı nasıl verirsin? Bir şehrin kaderiyle nasıl oynarsın? Ne olduğu belirsiz bize de verdiği penaltıdan da bende bizim penaltımızın da penaltı olduğunu... Çünkü ilk yarıda 6.hakeme bunu söylediği için mi? Ama ben zaten 10 kişi kalmışım. ben mağlup duruma düşmüşüm. Takımı tekrar çevirmek çok kolay bir şey değildir [...] Hiç maç ceza almam. İnsanlar

düşüncelerini söylemek zorundadır. Öyle bir dünya yok. Ha ben bütün şehrimi kaderini benim her şeyimi yapacak. Ben gereken şeyi söyliysem. Öyle bir şey yok. Ben söylemicem aferin iyi yönetti diysem. Böyle bir dünya yok. Nasıl ben hatasını çekiyorsam. Yeri geldiği zaman ben bu takımın başarısından ben sorumluyum. Başarısız olunca da ben gideceksem. O da benim maçımı doğru yönetmek zorunda. Buraya doğru yönetmeye maç gelmek zorunda. Varsa benle kendi başka kini. Onu bana bunu başka türlü söyler. Onun hesabını beraber alırız. Nerde almamız gerekiyorsa [...] Hakemlerim formsuzluğuna bağlıyorum. Bakın ben hakemlerle ilgili profesyonel ligue ilgili bi hakem olayları anlattım. O olması gereken olaylar. Hakemler bu şekilde bir şehrin kaderini etkileme hakkına sahiptir. Evet cefasını onlar çekiyor, o kadar küfürü onlar yiyor. Hem de aldıkları az parayla. Ama bu şekilde değil bir hakemlik. Hakemlik camiasının değişmeye ihtiyacı var. O değişim de profesyonellik. Ne zaman ona geçerler onda sonra hataları azalır. Koşacak, nereye koşacak nasıl kondisyon olacak, hangi fizik kuralları, hangi hakemin hangi pozisyonundaki koşu stili, aurog kapasitesi, analog kapasitesi. Hiç bir şey bilmeden koşuyor adam. Neyi koşuyor. Hala benim dediğime geliyor. Türk futbolunun kalkındırmak için çok zamana ihtiyacı var.” ifadelerini “sportmenliğe aykırı açıklama” olarak değerlendirmiş ve ifade sahibini cezalandırmıştır. Ancak karar aleyhine başvuru Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu’nun 20.09.2013 tarih ve E.2013/213, K.2014/215 sayılı kararının “açıklamalarının asla tahkir ve tezyif boyutuna ulaşmış ifadeler olarak nitelenemeyeceği, bunların, ifade özgürlüğü çerçevesinde olumsuz bir değer yargısı ve eleştiri olarak kabul edilmesi gerektiği kanaatine ulaşılmıştır. Gerçekten bu ifadelerde; yapılmak istenen eleştiri ile düşünsel bağın, dolayısıyla eleştiri hakkının sınırlarının aşılmasını sonuçlayacak, hakemlerin saygınlığını zedeleyen, onları rencide edecek, küçük düşürecek hakaretimiz sözcükler kullanılmış değildir. Cumhurbaşkanının, başbakanın, genelkurmay başkanının dahi sert bir biçimde eleştirilebildiği bir hukuk düzeninde hakemlerin hiç eleştirilemeyeceğini kabul etmek ve onları eleştiri hakkının kapsamı dışında

birakmak mümkün değildir.” şeklindeki gerekçesi ile Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu kararı ile verilen cezayı kaldırmıştır.

Sportmenliğe aykırı açıklamalar her zaman yukarıdaki örneklerde olduğu gibi müsabaka sonrası basın toplantıları yolu ile gerçekleşmemektedir. Spor disiplin yargılaması yapan makamların bilhassa sosyal medya hesapları üzerinden ifade edilen beyanlara ilişkin yargılama yaptıkları sırada, ifade sahibi ile ifadenin dile getirildiği elektronik mecranın bağlantısını kurabilmesi gerekmektedir. Bunun için; ifadenin dile getirildiği elektronik mecrada alenileştirilen geçmiş paylaşımlar ile suçu gerçekleştirdiğinden şüphe edilen kişilerin ilişkisi araştırılabileceği gibi, henüz soruşturma aşamasında eylemi gerçekleştirdiğinden şüphelilerden alınacak bilgi de şüphelinin tespitine yarayabilecektir.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 17.05.2018 tarih ve E.2018/228, K.2018/226 sayılı kararında bir Kulüp Başkanı’nın bir müsabaka sonrası sosyal medya hesaplarından (*Sponsor ismi*) *Basketbol Süper Ligi* logosu görselini paylaşarak “*Bu onursuz lig sizin olsun !*” şeklinde yaptığı paylaşım sonrasında talimat gereği ^[164] Kulüpten savunma istemiş ve Kulüp tarafından gönderilen yazılı savunmada “*Yapılan açıklamaların (fail ismi) kendi şahsi hesaplarından yapıldığı, kulüplerinin resmi hesaplarından yapılmadığı*” belirtilmesi üzerine yapılan açıklama ile ligin isim sponsorunun, ligin kendisinin, Türkiye Basketbol Federasyonu ve diğer Kulüpler de dâhil tüm paydaşların saygınlığının zedelendiği ve tamamının onursuz olmakla itham edildiğini tespit ederek ilgilinin “*sportmenliğe aykırı açıklamalar*” nedeni ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

Sportmenliğe aykırı açıklamalar sadece şahısların değil, Kulüplerin sosyal medya hesapları ya da resmi internet siteleri üzerinden de gerçekleştirilebilir. Bu

^[164] Şahıslar için bağlı olduğu Kulüplerden savunma istenmesine ilişkin dönemin Basketbol Disiplin Talimatı’nın 54/7.maddesi “*Basketbolculara, yöneticilere ve görevlilere tebliğ edilecek karar ve diğer belgeler bağlı bulundukları kulübe tebliğ edilir. Avukat, vekil olarak dosyaya bildirilmişse tüm tebligatlar Avukata tebliğ edilir.*” şeklindedir.

durumda mevzuatın düzenleniş biçimine göre sadece Kulüp hakkında disiplin yargılaması yapılacağı gibi kimi hallerde ayrıca belli kişiler (Kulüp Başkanı gibi) de yargılamaya dâhil edilebilir. Bu durum Basın Kanunu'nun 13.maddesi uyarınca *sürekli yayınlarda, eser sahibi ile yayın sahibi ve varsa temsilcisi, süresiz yayınlarda ise eser sahibi ile yayımcı, yayımcının belli olmaması halinde ise basımcı müştereken ve müteselsilen sorumlu* olması haline benzetilebilir ve ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesi ile çelişmeyeceği kabul edilmelidir.

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu 04.09.2014 tarihli ve E.2013-2014/17, K.2013-2014/21 sayılı kararında bir Süper Lig Kulübü resmi internet sitesinde yayınlanan açıklama nedeni ile Kulüp ve Kulüp Başkanını “*sportmenliğe aykırı açıklamalar*” gerçekleştirilmesi nedeni ile cezalandırmıştır. Gerçekten de dönemin Futbol Disiplin Talimatı'nın 38.maddesinin 3.fıkrasında sportmenliğe aykırı açıklamanın “*kulüplerin basın yayın organları (özellikle resmi internet siteleri ve kulüp televizyonları aracılığı ile herhangi bir isim belirtilmeksizin veya yönetim kurulu tabiri kullanılarak gerçekleştirilmesi halinde*” açıklamayı yapan kulüp başkanına da ceza verileceği düzenlenmiştir. Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu'nun anılan kararı üzerine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 11.09.2014 tarih ve E.2014/201, K.2014/205 sayılı dosyasından kararın onanmasına karar vermiştir.

4.4. Kişilik Haklarına Saldırı ve Hakaret

Spor disiplin talimatlarında düzenlenen “hakaret” suçu ya da genel olarak “kişilik haklarına saldırı” olarak değerlendirilebilecek eylemlere ilişkin ihdas edilen düzenlemeler ile korunmak istenen kişilik hakları, her şahsın “kişiliğine bağlı olan” haklardır. Daha yalın bir ifade ile kişinin, “kişiliğini oluşturan tüm değerler” üzerindeki hakları onun kişilik haklarını oluşturur. Bu çerçevede kişinin şerefi, onuru, insanların gözündeki itibarı, namusu, lekelenmeme hakkı, özel hayatının gizliliği, özel veya mesleki sırları gibi tüm değerleri kişilik hakları kapsamındadır.

“Hakaret” suçu ya da genel olarak “kişilik haklarına saldırı” disiplin suçu sayılan fiil, kişiye “somut bir fiil veya olgu isnat etmek” fiilidir. Burada, somut fiil veya olgudan maksat, isnat edilen fiilin veya olgunun yer, zaman ve kişi bakımından belli, bilinen, yani muayyen olmasıdır. Fiil isnadı, muayyen bir işin veya davranışın; olgu isnadı, herhalde muayyen bir olayın, bir vakıa, hal, durum veya hadisenin yakıştırılması anlamındadır. Isnat edilen fiil veya olgu kişinin onurunu, şeref ve saygınlığını “rencide edebilecek nitelikte” olmalıdır. Isnat edilen fiil, nesnel olarak, incitici, kalp kırıcı ve küçük düşürücü bir nitelikte olmalıdır.

Doğrudan isim zikretmeksizin, dolaylı yoldan ancak mağduru kesin olarak tespit etmenin objektif olarak mümkün olduğu hallerde de “hakaret” suçu ya da genel olarak “kişilik haklarına saldırı” suçunun gerçekleştiğinin kabulü gerekmektedir. Örnek vermek gerekirse, *“Rakip takım baş antrenörü yedek sıramıza kadar gelip oyuncularına ve bana küfür etti, bu ligde bu karakterde antrenörler çalıştırılmamalı, ahlaklı insanlar istihdam edilmeli.”* şeklindeki ifade ile de “hakaret” suçu ya da genel olarak “kişilik haklarına saldırı” suçunun gerçekleştiğinin kabulü gerekmektedir.

Bu disiplin suç tipi sportif alanda maalesef en çok karşılaşılan suç tiplerinden bir tanesidir. Takım oyunu şeklinde gerçekleşen müsabakalarda sporcu ya da diğer kişilerin müsabakanın/anın gerginliği ile rakiplerine/müsabaka görevlilerine yönelen tepkilerini “hakaret” ya da genel olarak “kişilik haklarına saldırı” şeklinde ifade ettiklerine çokça rastlanmaktadır.

Sporun olağan hareketleri içerisinde değerlendirilemeyecek ve günlük hayatta adli yargı konusu olup şahsi ceza sorumluluğu ile sonuçlanabilecek bu sözlü/fiili ifadeler sporun doğası gereği çoğunlukla adli şikâyetlere konu olmamakta ve spor disiplin makamlarının kararları ile cezanın hem özel hem de genel önleme amacına ulaşılmaktadır.

“Hakaret” ya da genel olarak “kişilik haklarına saldırı” olarak kabul edilen ifadeler sözlü ya da fiili şekilde gerçekleşebilmektedir. Örneğin bir sporcunun bir

başka sporcuya vücudunun bir yerini göstermesi ya da bir başka yolla hakaret olarak algılanacak bir hareket yapması şeklinde de olabilir.

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu 20.12.2012 tarihli ve E. 2012-2013/534, K.2012-2013/637 sayılı kararı ile bir Süper Lig Kulübü futbolcusuna, hakkındaki ihraç (kırmızı kart) kararı sonrasında müsabaka hakemine elini yumruk yapıp “gay” anlamına gelecek şekilde göstermesi karşılığında “hakaret” disiplin suçu nedeni ile ceza vermiştir. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 27.12.2012 tarih ve E.2012/263, K.2012-276 sayılı dosyasından kararında, eylemin niteliğinin “hakaret” olduğunu kabul ederek *“ihraç sonrası müsabaka hakemine yönelik hakaret eyleminin ağırlığı, eylemdeki ısrar ve tekrar sayısı yanında toplumsal değerler”* dikkate alındığında cezanın alt sınırdan uzaklaşarak tayin edilmesi gerektiği belirtilerek aleyhe itiraz olmaması ve cezanın re'sen aleyhe bozulamaması nedeniyle kararın onanmasına karar vermiştir.

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu 30.01.2014 tarih ve E.2013-2014/822, K.2013-2014/1086 sayılı kararı ile; bir futbolcuya, *müsabakanın 60.dakikasında rakip takım yedek kulübesine cinsel uzvunu eli ile tutarak göstermesi ve yine rakip takım yedek kulübesine yapmış olduğu el hareketi nedeni ile hakaret disiplin suçu gerekçesi ile 5 resmi müsabakadan men cezası vermiştir.* Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 30.01.2014 tarih ve E.2014/14, K.2014/18 sayılı dosyasından vermiş olduğu karar ile Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu kararını onamıştır.

Bilindiği gibi hakaret suçunun mağduru herhangi bir kişi olabilir ancak bu kişinin belirlenebilir olması gerekmektedir. Türk Ceza Kanunu’nun 126.maddesi düzenlemesi de *“Hakaret suçunun işlenmesinde mağdurun ismi açıkça belirtilmemiş veya isnat üstü kapalı geçirilmiş olsa bile, eğer niteliğinde ve mağdurun şahsına yönelik bulunduğu duraksanmayacak bir durum varsa, hem ismi belirtilmiş ve hem*

de hakaret açıklanmış sayılır.” şeklindedir. Spor disiplini anlamında da hakaret ya da daha genel ifade ile kişilik haklarına saldırı suçunun varlığından söz edebilmek için mağdurun tespiti gerekmektedir. Spor disiplin yargılamasının alanına giren eylem ya da sözlü ifadelerin genel ahlaka aykırı olduğu kabul ediliyor ancak muhatabı tespit edilemiyorsa bu halde suçun “sportmenliğe aykırı hareket” olduğunun kabulü gerekecektir. ^[165]

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 18.01.2018 tarih ve E.2018/49, K.2018/49 sayılı kararında; *“oyun devam ederken savunmaya dönerken eliyle şortunda cinsel organının bulunduğu bölümü gösteren bir hareket yaptığı”* rapor edilip hakaret disiplin suçu şüphesi ile Disiplin Kurulu’na sevk edilen basketbolcunun eylemini yargılamış ve basketbolcunun *“devre arasında antrenörlerinin ‘rahat oynayın stres ve korkudan potaya top atamıyorsunuz, toplarınız (cinsel bölgedeki) içeri kaçtı’* şeklindeki ifadesinin etkisiyle 3.periyotta başarılı kullandığı 3 sayılık atış sonrası istem dışı olarak o bölgeyi gösteren bir hareket yaptığını ancak müsabakanın adrenalin ve stresi ile yaptığı hareketin rakip takıma ya da bir mensubuna yönelik olmadığını, hemen o anda yaptığı hareketin yanlış olduğunu anladığını ve rakip takım ile seyircilerden özür dilediğini” belirttiği savunma beyanları üzerine güvenilir müsabaka görüntülerini ^[166] incelemiştir. Yapılan inceleme neticesinde; *“görüntülerde müsabaka görevlileri raporlarında belirtildiği şekilde fiilin varlığı tespit edilmiş ancak müsabaka görevlileri raporları gibi görüntülerde de fiilin muhatabının tespiti imkânı bulunmadığı, devam eden görüntülerde (basketbolcunun ismi) gerek tribünlere gerekse de rakip takım mensuplarına derhal ‘fiilin kendilerine yönelik olmadığına’ yönelik ifadelerde bulunduğu anlaşıldığı, somut olayda (basketbolcunun ismi) her ne kadar Kurulumuza ‘hakaret’ şüphesi ile sevk edilmişse de hakaret disiplin suçunun oluşması için mağdurun tespiti gerekmesine rağmen fiilin muhatabının (mağdurun) müsabaka görevlileri raporlarından belirlenememesi ve mağdurun*

^[165] Bknz. Bölüm 4.2.

^[166] Bknz. Bölüm 5.1.

belirlenebilmesinin hakaret disiplin suçunun şartı olması karşısında ihlalin ‘sportmenliğe aykırılık’ olarak tespiti gerektiği” gerekçesi ile basketbolcuyu sevk maddesinden daha az ceza öngören [167] “sportmenliğe aykırı hareket” disiplin suçu nedeni ile cezalandırmıştır.

Hakaret disiplin suçunun ika edildiği yer veya yöneldiği mağdur itibari ile daha ağır cezalandırılmasının öngörüldüğü mevzuatlar mevcuttur. Suçun nitelikli halleri spor disiplin mevzuatları içerisinde açıkça yer almasa da uygulayıcının bu gibi unsurları dikkate alarak verilecek cezayı tayin etmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, küçüklerin, müsabaka görevlilerinin ve özellikle hakemlerin korunduğu/korunması gerektiği söylenebilir. Bu kişilere yönelen fiiller daha ağır cezalandırılırken bazen de başka kişilere yönelen ifadeler yargılamaya dahi konu edilmezken aynı eylem küçükler ya da hakemlere yöneldiğinde disiplin suçunun sübutu kabul edilebilecektir.

Hakaret disiplin suçu ile ilgili olarak sportif alanda iki ifade uygulayıcıların karşısına çokça çıkmakta ve yeknesak uygulama sağlama imkânı bulmak mümkün olmaksızın kimi zaman hakaret, kimi zaman da sportmenliğe aykırılık olarak değerlendirilmektedir. Bu ifadeler “*lan*” ve “*Allah belanı versin*” ifadeleridir.

Bu noktada belirtmek gerekir ki; bu iki ifade müsabaka içerisinde iki sporcu arasında bir anlık refleks ya da maçın stresinin getirdiği gerginlikle kullanıldığında iki arkadaş arasında günlük yaşamda kullanılıyormuş ve hakarete yönelmemiş gibi değerlendirilebilecekken, müsabaka görevlilerine yöneldiğinde biraz daha hassas şekilde değerlendirildikleri görülmektedir.

Gerçekten de her ne kadar sportif yargı adli yargıdan ayrı olup kendi hukuku ve bu hukuku düzenleyen normlar uyarınca işliyor olsa da “*lan*” ifadesi; adli yargı sisteminin en üst mercii olan Yargıtay’ın muhtelif kararlarında belirtildiği gibi düşünce açıklanırken “*belirtilmesi zorunlu olmayan, küçültücü değer yargıları*” içermektedir. “*Lan*” ifadesi kökeninde “*oğlan*” kelimesinden ses düşmesi yolu ile

[167] Bknz. Bölüm 4.2.

türemiş olup, “oğlan” ifadesi de Türk toplumunda farklı cinsel tercihleri olan erkekler için toplumun genelinde küçültücü ve aşağılayıcı bir algı yaratmak için kullanılmaktadır.

“Lan” ifadesi genellikle müsabaka hakemine ya da başka bir görevlisine yöneldiği taktirde rapor edilmekte ve disiplin yargılamasına konu olmaktadır. Zaten ifadenin müsabakanın hakemine yönelmiş olması da “lan” sözünün alelade iki arkadaş arasında günlük yaşamda kullanılıyormuş ve hakarete yönelmemiş gibi değerlendirilmesine imkân vermemektedir. Bu itibarla; iki sporcunun anlık tepki ile birbirlerine “lan” demesi uyarıya dahi neden olmamaktayken, müsabakanın otoritesi durumundaki hakem veya sair görevlilere yönelen “lan” ifadesi hakaret olarak kabul edilmelidir.

Türkiye Futbol Federasyonu Amatör Futbol Disiplin Kurulu 16.03.2012 tarih ve E.2011-2012/729, K.2011-2012/1084 sayılı kararı ile; bir futbolcuya, müsabakanın 51. dakikasında hakemin vermiş olduğu ihtar kararı sonrası “böyle kart mı olur, hoca akıllı ol, çıkamazsın bu sahadan lan” dediği Hakem, 4. Hakem ve gözlemci raporlarında belirtildiğinden hakeme yönelik hakaret ettiği gerekçesi ile 3 resmi müsabakadan men cezası vermiştir. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 23.03.2012 tarih ve E.2012/73, K.2012/84 sayılı dosyasından vermiş olduğu karar ile Amatör Futbol Disiplin Kurulu kararını onamıştır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 08.03.2018 tarih ve E.2018/115, K.2018/115 sayılı kararında bir basketbolcunun müsabaka görevlilerine yönelik söylediği “Çalsana hadi lan şimdide, çalsana teknik faul, anca o düdüğü ağzına alırsın.” ifadesinin “hakaret” olması nedeni ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

"Allah belanı versin" sözü ise temelde beddua (kötü temenni) ise de oluşa ve söylenen kişiye göre sövme olarak vasıflandırılabilir. Müsabaka görevlisinin görevi sırasında kamu otoritesini, makam sahibinin prestijini sarsacak veya saygınlığını

rencide edecek şekilde söylenirse sövmek sureti ile hakaret suçunu oluşturur. Spor disiplini anlamında; müsabaka görevlilerine başkalarının bulunduğu bir ortamda “Allah belanı versin” demek hem kişinin hem de makamın saygınlığına saldırıdır, bu ifade prestij ve otoriteyi sarsar. Prestijin Türkçe karşılığı itibardır. İtibarı sarsan bir sözcük de sövmek sureti ile hakaret suçunu oluşturur. Bu söz alelade bir kavga esnasında bir şahsa söylense beddua ya da ağır eleştiri olarak görülebilecekken bir makam sahibine hem de görevi dolayısıyla söylendiğinde, durum farklılık arz eder. İhlal olmadığı kabul edilirse; müsabaka görevlilerine, müsabaka öncesi, sırası ve sonrasında devamlı suretle "Allah belanı versin" denebilir ve bu da gerek kişilerin gerekse de Federasyonun otoritesinin sarsılmasına neden olur. Dolayısıyla genel kanı, “Allah belanı versin” ifadesinin özellikle de müsabaka görevlilerine görevleri dolayısıyla söylendiğinde; spor disiplin suçlarından hakaret olarak değerlendirilmesi yönündedir.

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu 30.10.2014 tarih ve E.2014-2015/296, K.2014-2015/340 sayılı kararı ile; bir futbolcunun *ihraç sonrasında müsabaka hakemine “Allah belanı versin”* şeklinde kullandığı ifadeyi “sportmenliğe aykırı hareket” olarak değerlendirip cezalandırmıştır. Futbolcunun karar aleyhine başvurduğu Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 06.11.2014 tarih ve E.2014/140, K.2014/145 sayılı dosyasından vermiş olduğu kararı “*ihraç sonrası müsabaka hakemine yönelik hareketi FDT'nin 36. maddesi kapsamında sportmenliğe aykırı hareket kabul edilmek suretiyle ceza tayin edilmiş ise de, eylemin FDT'nin 41/1-a. maddesi kapsamında hakaret niteliğinde olduğu anlaşıldığından, eylemin niteliğinin bu şekilde düzeltilerek onanmasına; bu kabule uygun olarak cezanın da eylemin hakaret niteliğine uygun şekilde tayin edilmesi gerekmekte birlikte, aleyhe itiraz olmaması ve cezanın da re'sen aleyhe bozulamaması nedeniyle PFDK'ca verilen 1 resmi müsabakadan men cezası ve 1.500.-TL para cezasının onanmasına*” şeklinde düzelterek onamıştır. Yani Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu, müsabaka hakemine yönelen “Allah belanı versin” ifadesini hakaret olarak kabul etmiştir.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 15.02.2018 tarih ve E.2018/97, K.2018/96 sayılı kararında bir *Kulüp Başkanının tribünün ön kısımlarına kadar gelerek “Allah belanızı versin hepinizin verecekseniz buna da ceza verin neyse parası öderiz kim yazacaksa yazsın Allah bunların belasını versin”* demesi şeklinde gerçekleştirdiği eylemini “hakaret” olması nedeni ile cezalandırılmıştır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 15.03.2018 tarih ve E.2018/127, K.2018/127 sayılı kararında bir *Kulüp görevlisinin müsabaka bitiminde hakem masasının arkasında bulunan ve kulüp yöneticilerinin bulunduğu tribünden el kol hareketleri ile herkesin duyabileceği şekilde müsabaka hakemlerine karşı yüksek sesle “Allah belanızı versin, Allah belanızı versin.”* şeklinde bağırması şeklinde gerçekleşen eylemi “hakaret” disiplin suçu uyarınca cezalandırmıştır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 28.03.2019 tarih ve E.2019/115, K.2019/130 sayılı kararında bir *Kulüp idarecisinin müsabaka hakemlerine “Allah belanızı versin, Allah belanızı versin.”* şeklinde bağırması şeklinde gerçekleşen eylemi “hakaret” disiplin suçu uyarınca cezalandırmıştır.

4.5. Tehdit

Spor disiplin yargılaması bakımından tehdit; müsabaka görevlilerine, sporculara, yöneticilere veya diğer ilgili kulüp ve kişilere karşı “*kendisine bir kötülük edileceği ve zarar verileceği*” hususunda objektif olarak ciddi kaygı ve tedirginlik yaratabilecek söylem ve eylemlerde bulunulmasıdır. Belirtilen kötülük ve zarar her şey olabilecektir. Bu kötülük ve zarar spora özgü olabileceği gibi adi suç oluşturabilecek eylemler de olabilecektir.

Bu anlamda tehdit suçunun gerçekleştiğinden söz edebilmek için iki unsurun bir arada bulunması muhakkak gerekmektedir. Bunlar; objektif olarak kişide korku yaratması ve aslında bu korkuyu yaracak olan elverişlilik unsurlarıdır. Yani tehdit olarak kabul edilecek zarar verme veya sair kötülüğün gerçekleşmesinin muhtemel olması gerekmektedir. Başka bir ifade ile tehdidin varlığının tespiti için, mağdur üzerinde ciddi korku ve endişe yaratacak elverişlilikte olup olmadığı; eylemin işlendiği ortam, olaya özgü koşullar, tarafların maddi ve manevi durumlarının her somut olayda ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir.

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu 19.11.2013 tarih ve E.2013-2014/347, K.2013-2014/400 sayılı kararı ile; küçük bir doğu ilinde oynanan müsabakada ev sahibi takım futbolcusunun müsabaka hakemine şahsına *“hoca sen ne yaptığını zannediyorsun, kabadayı kabayı maç yönetme yoksa stadın kapısına dizerim adamları buradan çıkamazsın. Adam akıllı maç yönet.”* şeklindeki ifadesinin “tehdit” olduğunu tespit ederek cezalandırmıştır. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 28.11.2013 tarih ve E.2013/281, K.2013/283 sayılı dosyasından vermiş olduğu karar ile Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu kararını onamıştır.

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu 30.10.2014 tarih ve E.2014-2015/290, K.2014-2015/335 sayılı kararı ile; İstanbul ilinde oynanan en üst erkekler ligi müsabakası devre arasında ev sahibi olan ülkenin en büyük takımlarından birinin başkanının müsabaka hakemine yönelik *“Adam gibi maç yönetin. Bir daha burada size maç yönettirmem”* şeklindeki ifadesinin “tehdit” olduğunu tespit ederek cezalandırmıştır. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 30.10.2014 tarih ve E.2014/238, K.2014/243 sayılı dosyasından vermiş olduğu karar ile Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu kararını onamıştır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 14.02.2019 tarih ve E.2019/61, K.2019/75 sayılı kararında en üst olmayan kadınlar ligi

müsabakalarından birinde müsabaka görevlisine yönelik olarak “*Senin hakemliğini bitireceğim*” dediği anlaşılan bir takım görevlisinin eyleminin elverişlilik unsuru barındırmadığından, mağdurda gerçek bir korku yaratmayacağından tehdit olarak algılanamayacağına ve “*sportmenliğe aykırı hareket*” olarak değerlendirilmesi gerektiğine karar vermiştir.

4.6. Ayrımcılık

Ayrımcılık suç tipi spor mevzuatları içerisinde sadece ayrımcılık, ayrımcılık ve ırkçılık, sadece ideolojik propaganda ya da sadece ırkçılık olarak da düzenlenebilmektedir. Spor mevzuatları içerisinde bazen ayrımcılığın tanımı ve tasnifi (din, dil, ırk vs.) yapılmadığı gibi ayrımcılık içeren eylem nedeni ile zarar meydana gelmesi koşulu da genellikle aranmamaktadır. Ya da Futbol Disiplin talimatında olduğu gibi ayrımcı bir kısım eylem ile insan onurunun zedelenmesi şartı aranabilir. Aşağıda açıklanacağı gibi ayrımcılığa ilişkin düzenlemeler toplumsal ihtiyaçlar dikkate alınarak yapılmaktadır, kimi durumlarda çok ayrıntılı düzenlemelerle de karşılaşmak mümkündür. Örneğin Asya Futbol Konfederasyonu (AFC) Disiplin ve Etik Kodu'nun 58.maddesi uyarınca “*ırk, ten rengi, cinsiyet, engellilik, dil, yaş, fiziksel görünüm, din, siyasi görüş, servet, doğum veya başka herhangi bir statü, cinsel yönelim veya etnik, ulusal veya sosyal kökenli ile ilgili aşağılayıcı, ayrımcı veya aşağılayıcı kelimeler veya eylemlerle bir kişinin veya bir grup insanın haysiyetini rahatsız etmek.*” eylemleri “ayrımcılık” olarak değerlendirilmektedir.^[168]

Ayrımcılık suçu kulüp görevlileri, idareciler ve sporcular tarafından müsabaka içerisinde sözlü biçimde ika edilebileceği gibi, taraftarlar tarafından da türlü biçimlerde bu suçun gerçekleştirilmesi mümkündür. Bu halde ilgili mevzuatın düzenlemesine göre (ayrımcılık çirkin ve kötü tezahüratın nitelikli hali olarak düzenlenmiş ya da kulübün objektif sorumluluğu ayrımcılık maddesi içerisinde düzenlenmiş olabilir) ceza vermeye yetkili makamın değerlendirme yapması

^[168] <https://www.the-afc.com/documents/afc-disciplinary-and-ethics-code-2019-edition>, son olarak 30.07.2020 tarihinde erişildi.

gerekmektedir. Sadece sözlü ifadeler tezahüratlar değil, taraftarların açtığı pankartlar dahi ayrımcılık suçunun gerçekleşmesini sağlayabilir. Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)’ın bir kararında; Bir stadyumda asılan ve “İngiliz Köpekleri Yok Et, Hong Kong Bağımsızlık Zehirini Yok Et” kelimelerini içeren bir afişin, Hong Kong’un İngiltere ile tarihsel bağlantısı bağlamında bağımsızlığa gönderme yapan ve Hong Kong halkı ile Hong Kong kökenli insanlar açısından açıkça aşağılayıcı olması dolayısıyla Asya Futbol Konfederasyonu (AFC) Disiplin ve Etik Kodu’nun 58.maddesi anlamında “ayrımcılık” olarak değerlendirilmiştir. ^[169]

Bilindiği gibi suçlar (adli yargı anlamında), toplumsal ihtiyaçlar nedeni ile ihdas edilmekte ve bağlandıkları yaptırımlar ile hem özel hem genel önleme amacı hâsıl edilmeye çalışılmaktadır. Spor disiplininin sağlanması için de disiplin suç tipleri belirlenirken dönemin, coğrafyanın, toplumun ve camiaların ihtiyaçları dikkate alınmaktadır.

Bu nedenledir ki Türkiye gibi ideolojik propaganda yapılması fırsatının kollanıp her türlü mecra siyasi/ideolojik propaganda için kullanılmaya çalışılan coğrafyalarda sportif alanların bu tip manipölasyonlardan özellikle korunması için “ideolojik propagandanın” yasak olduğunun spor disiplin talimatlarında bilhassa açıklanmasına maalesef ihtiyaç duyulmaktadır. Aynı ihtiyaç cinsiyet ayrımcılığı hastalığı için de maalesef geçerlidir ve spor disiplin mevzuatlarımızda cinsiyet ayrımcılığına özellikle dikkat çekildiği görülmektedir.

Yazılı hukuk belgelerinde, bir hususa özellikle vurgu yapılması genellikle o konudaki zafiyetten kaynaklanmaktadır. İşte maalesef Türk spor mevzuatında da, ikası gerekli eylem olarak sadece “ayrımcılık” denmesi ile yetinilmemekte ve tipe uygun olabilecek hususların bir kısmının mevzuat içerisine yerleştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bir kısım eylem özellikle ayrımcılık olarak tarif edilmek isteniyorsa dahi dikkat edilmesi gereken husus bunların sınırlı sayılmadığının ayrımcılığı düzenleyen madde içerisinde muhakkak belirtilmesi gereğidir. Aksi halde mevzuat

^[169] CAS 2017/A/5306 Guangzhou Evergrande Taobao FC & Asya Futbol Konfederasyonu (AFC).

hazırlanırken öngörülemeyen bir çeşit ayrımcılık (örneğin ırkçılık sınırlı sayıdaki ayrımcılık ihlalleri içerisinde düzenlenmemişse) gerçekleştirildiğinde bu en iyimser ihtimalle ancak “sportmenliğe aykırı hareket” olarak kabul edilebilecektir. İlgili başlık altında da açıkladığımız gibi “sportmenliğe aykırı hareket”^[170] disiplin suçu tipi olarak adeta bir şemsiyedir ve özel olarak düzenlenemeyen tüm olumsuz hareketlerin bu tipe uygun hareketi meydana getirdiğinden bahsedilebilecektir.

2018-2019 sezonları için yürürlükte olan Türkiye Futbol Federasyonu ve Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Talimatlarının ayrımcılığa ilişkin maddeleri şu şekildedir:

Türkiye Futbol Federasyonu Disiplin Talimatı

Madde 42 – Ayrımcılık ve İdeolojik Propaganda

(1) Irk, dil, din, etnik köken ayrımcılığı veya herhangi bir şekilde ayrımcılık yaparak insanlık onurunu zedeleyen,

(a) Futbolculara 4 ila 8 müsabakadan men cezası,

(b) Kulüp yöneticilerine ise 45 ila 90 gün hak mahrumiyeti cezası ve Süper Lig kulübü yöneticileri için 26.000.-TL’den 105.000.-TL’ye kadar, 1. Lig kulübü yöneticileri için 13.000.- TL’den 52.000.-TL’ye kadar, 2. Lig kulübü yöneticileri için 10.000.-TL’den 20.000.-TL’ye kadar, 3. Lig kulübü yöneticileri için 6.500.-TL’den 13.000.-TL’ye kadar para cezası,

(c) Görevlilere ve diğer kişilere, 4 ila 8 müsabakada soyunma odasına ve yedek kulübesine giriş yasağı, veya 30 ila 60 gün arasında hak mahrumiyeti cezası, verilir.

(2) Mensupları ve taraftarları 1. fıkra da tanımlanan fiili gerçekleştiren kulüplere ise ayrıca Süper Lig için 65.000.-TL’den 200.000.-TL’ye kadar, 1. Lig için 40.000.-TL’den 100.000.- TL’ye kadar, 2. Lig için 20.000.- TL’den 40.000.-TL’ye kadar, 3. Lig için 10.000.-TL’den 20.000.-TL’ye kadar para cezası verilir.

^[170] Bknz. Bölüm 4.2.

- (3) Ayrıca ihlalin ağırlığına göre veya tekrerrür halinde, kulübe bir veya daha fazla müsabakayı seyircisiz oynama, saha kapatma, hükmen mağlubiyet, puan silme ve ihraç gibi ek cezalar da verilebilir.
- (4) Müsabaka öncesinde, esnasında ve sonrasında her türlü ideolojik propaganda yapmak yasaktır. Bu yasağa uyulmaması halinde bu maddede belirtilen cezalar uygulanır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Talimatı

Madde 42 – Ayrımcılık ve İdeolojik Propaganda

- (1) Müsabaka öncesinde, esnasında, sonrasında, basın ve yayın organları, sosyal medya yahut sair iletişim aracılığıyla yahut diğer vasıtalarla her türlü ırk, dil, din, etnik köken ve ideoloji ayrımcılığı yapan veya herhangi bir şekilde ayrımcılık yapan basketbolcu ve kulüp görevlilerine 6 ila 24 müsabakadan men ve en üst erkekler basketbol ligi için 75.000.-TL'den 300.000.-TL'ye kadar, en üst kadınlar basketbol ligi ve en üst erkekler basketbol liginin bir alt ligi için 25.000.-TL'den 125.000.-TL'ye kadar, diğer büyükler ligleri için 7.500.-TL'den 37.500.-TL'ye kadar, alt yaş kategorileri için 2.000.-TL'den 10.000.-TL'ye kadar para cezası verilir.
- (2) İhlalin kulüp yöneticileri tarafından gerçekleştirilmesi halinde 60 günden 180 güne kadar hak mahrumiyeti cezası ile en üst erkekler basketbol ligi için 100.000.-TL'den 350.000.-TL'ye kadar, en üst kadınlar basketbol ligi ve en üst erkekler basketbol liginin bir alt ligi için 30.000.-TL'den 150.000.-TL'ye kadar, diğer büyükler ligleri için 10.000.-TL'den 50.000.-TL'ye kadar, alt yaş kategorileri için 3.000.-TL'den 15.000.-TL'ye kadar para cezası verilir.
- (3) Taraftarları yukarıda tanımlanan fiili gerçekleştiren ya da failin kastı ve fiilin niteliğine göre cezaya konu fiil kendisinden sadır sayılacak kulüplere en üst erkekler basketbol ligi için 100.000.-TL'den 350.000.-TL'ye kadar, en üst kadınlar basketbol ligi ve en üst erkekler basketbol liginin bir alt ligi için 30.000.-TL'den 150.000.-TL'ye kadar, diğer büyükler ligleri için

10.000.-TL'den 50.000.-TL'ye kadar, alt yaş kategorileri için 3.000.-TL'den 15.000.-TL'ye kadar para cezası verilir.

(4) İhlalin failinin müsabaka görevlisi veya resmi görevli olması halinde, 1 yıldan 4 yıla kadar hak mahrumiyeti cezası verilir.

(5) Ayrıca ihlalin ağırlığına göre kişi ve kulüplere; bir veya daha fazla müsabakayı seyircisiz oynama, salon kapatma, hükmen mağlubiyet, ödüllerin iadesi, lisansın iptali, sürekli hak mahrumiyeti, puan indirme, bir alt lige düşürme, ihraç ve para cezası gibi ek cezalar da birlikte veya ayrı ayrı verilebilir.

Görülebileceği üzere ülkemizde 2018-2019 sezonu açısından ayrımcılık kabul edilen eylemler gerek futbol gerekse de basketbol disiplin mevzuatlarında sınırlı biçimde sayılmamıştır. Üstelik “ayrımcılık ve ideolojik propaganda” suçu açısından öngörülen cezaların da (alt sınırları itibari ile) gayet ağır oldukları söylenebilir.

Yukarıda alıntılanan mevzuat metinlerinde, öngörülen cezaların –*yerinde olarak*- ağır biçimde saptanması ve cinsiyet ayrımcılığının –*olumsuz olarak*- özellikle ifade edilmemesi her iki mevzuat açısından da ortak noktadır. Fakat madde metinleri incelendiğinde Basketbol Disiplin Talimatında “ırk” ayrımcılığının özel olarak düzenlendiği ancak Futbol Disiplin Talimatında bu ifadeye yer verilmediği görülmektedir. Burada bilinçli bir tercihten çok unutkanlıktan bahsedilebileceği gibi, Futbol Disiplin Talimatını hazırlayanların ülkemizde ırkçılık sorunu olmadığını düşünüp bu olumlu durumu dikkate aldıkları da düşünülebilir.

Aslında; çok da önemli görünmeyen, iyimser bir yaklaşımla unutkanlıkla dahi açıklanabilecek eksiklikler de, ayrıntılı mevzuat yapıcılık da temel bir tedirginlikten kaynaklanmaktadır. Bu da uygulayıcıya yani karar vericilere duyulan güvensizliktir.

Pek tabi ki “ayrımcılık yapılması yasaktır ve cezası da şu kadardır” şeklindeki talimat maddesi yeterlidir. Gerekli görülürse “ayrımcılık; ırkçılık, cinsiyet ayrımcılığı şeklinde gerçekleşirse verilecek ceza şu kadar arttırılır” gibi özel görünüş biçimleri de yaratılabilir. Ancak ayrımcılığın tanımının yapılmak istenmesi dönemsel

ihtiyaçlardan; aynı madde içerisinde ideolojik propaganda yapılmasının yasaklanması ve böylece ideolojik propagandaya adeta ayrımcılık mertebesinde tehlike atfedilmesi de ülkenin ihtiyaçlarından kaynaklanmaktadır.

4.7. Kural Dışı Hareket, Sert ve Ciddi Faul, Şiddetli Hareket, Saldırı Ve Kavga

Sokakta yürüyen birine arkadan kayarak müdahalede bulunduğunda bu hareket ceza kanunu anlamında müessir fiil olarak kabul edilecekken futbol müsabakasında bazen sarı bazen de kırmızı kart ile cezalandırılmakta ancak kesinlikle adli yargının konusu olmamaktadır. Bu durum, spor hareketlerinin “hukuka uygunluk nedeni” olarak kabul edilmeleri sebebiyledir.

Farklı şekillerde de olsa temel olarak fiziksel mücadeleye dayanan spor müsabakaları içerisinde sporcular kimi zaman birbirleri ile oyun kurallarının çerçevesini aşacak sertlikte müdahalelerde bulunabilirler ancak oyun kuralları içerisinde makul kabul edilen bu eylem müsabaka içerisinde dahi cezalandırılmaz. Örneğın boks müsabakasında tarafların birbirlerine yumruk atması boks sporun en normal hareketidir. Burada boks sporunun yapıyor olması gerek adli yargı gerekse de spor disiplin yargısı açısından “hukuka uygunluk nedeni” oluşturacaktır.

Müsabaka kuralları içerisinde cezalandırılan ve yaralama kastıyla gerçekleştirilmeyen diğerk tüm hareketlerinde “hukuka uygunluk sebebi” sınırları içerisinde kaldığı kabul edilmelidir. Yani, spor karşılaşmasının somut seviyesinin açılmaması durumunda, sert ya da saldırgan tutum ve davranışların adli yargı konusu edilmesi mümkün değildir. Bu halde sporcunun eyleminin objektif hukuka uygunluk nedeni çerçevesinde değerkendirilmesi gerekmektedir.

Yapılan spora göre sporcuların müdahalelerinin hukuka uygunluk sınırı değirmektedir. Yukarıda örneğini verdiğimiz boks müsabakasında oyunun olağın hareketleri diğerk birçok spor dalında en ağır şekilde cezalandırılmaktadır. Yine de

dikkat edilmelidir ki, yaralama özel kastı olmadığı takdirde eylemi cezalandıran sporlarda dahi eylem adli yargının konusu olmayabilecektir. Yumruk atılması bu duruma örnek değilse de (*kasten yumruk atılması müessir fiildir*), kırmızı kart ile cezalandırılan sıradan bir kayarak faul eylemi nedeni ile savcılıklara başvurulmaması – yaralama özel kastı olmadığı takdirde eylemi cezalandıran sporlarda dahi eylemin adli yargının konusu olmamasına- ikna edici bir örnek olabilecektir.

Açıklandığı üzere, yumruk atılması gibi örnekler açısından (*boks vb. istisnalar dışında*); bir spor müsabakasında sporcuların birbirlerine karşı eylemlerinde hukuka uygunluk sınırının adli yargı bakımından da aşılması mümkündür. Sporcunun hareketinin müessir fiil olarak kabul edilmesi için Türk Hukukunda da aynı Alman Ceza Kanunu’nun 26.ve 27.maddeleri düzenlemeleri doğrultusunda, sporcunun hareketinin tipik, kastı ve hukuka aykırı olması gerekir. ^[171]

Sporcunun tipik, kastı ve hukuka aykırı olmayan fakat spor karşılaşmasının somut seviyesini aşan sert ya da saldırgan sözlü ya da fiili tutum ve davranışları uluslararası spor disiplin mevzuatları içerisinde genellikle “misconduct” olarak adlandırılmaktayken yerel spor disiplin mevzuatlarımızda “hakaret”, “tehdit”, “sert ve ciddi faul”, “kural dışı hareket”, “saldırı”, “kavga”, “tükürme” şeklinde isimlendirilen özel disiplin suç tipleri ile tanımlandığı görülmektedir.

2019-2020 sezonları için yürürlükte olan Türkiye Futbol Federasyonu ve Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Talimatlarının uluslararası spor disiplin mevzuatları içerisinde genellikle “misconduct” olarak adlandırılan sözlü ya da fiili müdahaleler farklı isimlerle ayrı ayrı düzenlenmiş ancak hiç bir eylemin tanımı yapılmayarak tipe uygun hareket biçimlerinin tanımlanması uygulayıcıya bırakılmıştır.

Aslında burada da “ayrımcılık” suçu için yaptığımız açıklamaları tekrarlayabiliriz. Spor müsabakaları içerisinde gerçekleşip de spor karşılaşmasının

^[171] Wolfgang Schild, “Antrenörün Hakemin Ve Seyircinin Ceza Sorumluluğu”, (Çev.Hakan Hakeri), Kayıhan İçel (Ed.). Spor ve Ceza Hukuku, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2004), 41-50.

somut seviyesini aşan sert ya da saldırgan tutum ve davranışların cezalandırılacağı eylemler; “kural dışı hareket” ya da başka bir isimle tek bir başlık olarak kısaca tanımlanarak disiplin mevzuatına eklenebilir ve uygulamasında eylemlerin cezalandırılması uygulayıcıya bırakılabilir. Ancak ülkemizin nüfusunun spora, özellikle de futbola yaklaşımı nedeni ile talimat yapımında daha kazuistik bir metot benimsenerek uluslararası spor disiplin mevzuatında tek bir suç tipi olan eylemler farklı suç tipleri olarak tanımlanmış ancak bu tiplere uygun hareketler talimat ile belirlenmemiştir. Yani hangi hareketin “kural dışı hareket”, “sert ve ciddi faul”, “saldırı” ya da “kavga” olduğunu 2019-2020 sezonlarında ülkemizde yürürlükte olan Futbol ve Basketbol Disiplin Talimatlarına bakarak tespit etmek mümkün değildir.

2019-2020 sezonlarında ülkemizde yürürlükte olan Futbol ve Basketbol Disiplin Talimatlarında suç tipi olarak belirtilen “kural dışı hareket”, “sert ve ciddi faul”, “saldırı” ya da “kavga” eylemlerinin gerçekleştiğinin kabulünün hangi hallerde mümkün olduğu, ancak disiplin yargılaması yapan makamların verdikleri kararların incelemesi neticesinde tespit edilebilecektir.

4.7.1. Türkiye Futbol Federasyonu Disiplin Yargılamalarında Kural Dışı Hareketler (Sert ve Ciddi Faul & Şiddetli Hareket)

Türk spor disiplin talimatları ve uygulamalarında özellikle futbola ilişkin mevzuatta “sert ve ciddi faul” yanında “şiddetli hareket” ayırımına da yer verilmektedir. Lakin evvelce değinildiği üzere spor disiplin mevzuatlarında genellikle suçların ne şekilde ika edilmiş sayılacağına açıklanmasından imtina edilmektedir ve bu hal “sert ve ciddi faul” ile “şiddetli hareket” suç tipleri için de geçerlidir. Futbol mevzuatımızda “sert ve ciddi faul” ile “şiddetli hareket” suç tipleri “kural dışı hareketler” başlığı altında uzun zamandır ayrı ayrı düzenlenmekte ancak suçları meydana getiren eylemler açıklanmamaktadır.

Türkiye Futbol Federasyonu Disiplin Talimatı

Madde 43 – Kural Dışı Hareketler

Futbol oyun kurallarına aykırı olarak sert ve ciddi faul yapan futbolculara 2 ila 4, şiddetli harekette bulunan futbolculara ise 3 ila 6 müsabakadan men cezası verilir.

Futbol Disiplin Talimatı'nın düzenlemesi kendi içerisinde ikili bir ayrıma giderek “sert ve ciddi faul” ile “şiddetli hareket” eylemlerini birbirinden ayırmakta ve “şiddetli hareket” e “sert ve ciddi faul” den daha fazla ceza verilmesini öngörmektedir. Farklı ceza uygulamasına konu olan bu iki eylemin birbirinden ayrılması için bazı kriterlere ihtiyaç olduğu şüphesizdir ancak bu kriterleri madde metninden çıkartmak mümkün olmamaktadır. Bu hususta benimsenmesi gereken esas şöyledir:

Sert Ve Ciddi Faul: Failin, top ile oynama, topu kazanma ve oyun içinde avantajlı konuma geçme gayreti ve kastına yönelmiş, ancak kontrol edilemeyen hareket ve güç ile gerçekleşmiş eylemlerin “**sert ve ciddi faul**” olarak kabulü gerekmektedir. *(ataktan olan rakipten topu alabilmek için oyun kurallarının uygun gördüğü şiddet ve şekilde yatarak yapılan sert müdahale gibi)*

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu 19.09.2013 tarih ve E.2013-2014/94, K.2013-2014/81 sayılı kararı ile; bir futbolcunun rakip takım futbolcusuna yönelik eylemi şiddetli hareket olarak değerlendirilmiştir. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 20.09.2013 tarih ve E.2013/212, K.2013/214 sayılı dosyasından vermiş olduğu karar ile “*futbolcunun rakibine avantaj sağlamak amacıyla eli ve dirseği arasındaki kısım ile rakibinin omzundan ittiği; bu haliyle eylemin; PFDK’ca şiddetli hareket olarak kabulünün aksine, futbolcunun topa mücadele ederken rakibine karşı kontrolsüz ve orantısız güç kullanmasından kaynaklanan sert ve ciddi faul olarak kabul edilmesi gerektiği anlaşılmıştır*” gerekçesi ile eyleminin niteliğini “sert ve ciddi faul” olarak düzelterek cezaya da bu disiplin suçu için öngörüldüğü şekilde

hükmederek Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu kararını düzelterek onamıştır.

Türkiye Futbol Federasyonu Amatör Futbol Disiplin Kurulu 27.11.2014 tarih ve E.2014-2015/552, K.2014-2015/744 sayılı kararı ile; *ev sahibi takım futbolcusunun müsabakanın 90.dakikasında taç çizgisi yakınlarında oyun oynandığı sırada topla hiçbir şekilde oynama niyeti olmadan misafir rakip takımın 9 numaralı futbolcusunun kaval kemiğine kasıtlı olarak sert bir şekilde tekme atması sonrasında kırmızı kart ile ihraç edildiği* eylemi şiddetli hareket olarak değerlendirilmiştir. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 04.12.2014 tarih ve E.2014/266, K.2014/271 sayılı dosyasından vermiş olduğu karar ile “*ev sahibi takım futbolcusunun, top ile oynama, topu kazanma ve oyun içinde avantajlı konuma geçme gayreti ve kastına yönelmiş, ancak kontrol edilemeyen hareket ve güç ile gerçekleşmiş eylemde bulunduğu, bu itibarla eyleminin “sert ve ciddi faul” olduğu tespit edilmiştir*” gerekçesi ile eyleminin niteliğini “sert ve ciddi faul” olarak düzeltip cezaya da bu disiplin suç tipi için öngörüldüğü şekilde hükmederek Amatör Futbol Disiplin Kurulu kararını düzelterek onamıştır.

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu 31.10.2013 tarih ve E.2013-2014/255, K.2013-2014/288 sayılı kararı ile müsabakanın 80.dakikasında bir hava topu mücadelesinde aşırı güç kullanarak dirseği ile rakibinin burnuna temas ettiği ve bu eylem neticesinde ihraç edildiği rapor edilen futbolcunun “sert ve ciddi faul” suçu nedeni ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 07.11.2013 tarih ve E.2013/261, K.2013/263 sayılı dosyasından vermiş olduğu karar ile Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu kararı ile tespit edilen disiplin suç tipi vasfını onamıştır.

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu 12.12.2013 tarih, E.2013-2014/443 ve K.2013-2014/537 sayılı kararı ile; *müsabakanın 87.dakikasında rakibiyle topla birlikte yan yana koşarken rakibinin pozisyon*

almasını engellemek için rakibinin önüne doğru uzattığı sol kolunu geriye doğru savurarak sol elinin üst kısmı ile rakibinin yüzüne vurduğu için kırmızı kart görerek ihraç edildiği rapor edilen futbolcunun “sert ve ciddi faul” suçu nedeni ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 17.12.2013 tarih ve E.2013/301, K.2013/302 sayılı dosyasından vermiş olduğu karar ile Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu kararı ile tespit edilen disiplin suç tipi vasfını onamıştır.

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu 20.03.2014 tarihli ve E.2013-2014/907, K.2013-2014/1039 sayılı kararı ile; topla oynama isteği ile rakibin sağlığını tehlikeye atacak şekilde ayakları ile kayarak rakibine faul yaptığı ve bu nedenle ihraç edildiği rapor edilen futbolcunun “sert ve ciddi faul” suçu nedeni ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 27.03.2014 tarih ve E.2014/107, K.2014/111 sayılı dosyasından vermiş olduğu karar ile Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu kararı ile tespit edilen disiplin suç tipi vasfını onamıştır.

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu 09.10.2014 tarihli ve E.2014-2015/174, K.2014-2015/209 sayılı kararı ile; müsabakanın 29.dakikasında rakibi hava topunu uzaklaştırmak için havaya yükseldiğinde ve topa vurduktan sonra sağ ayak tabanı ile kafasına vurmuş olması nedeniyle ihraç edildiği rapor edilen futbolcunun “sert ve ciddi faul” suçu nedeni ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 16.10.2014 tarih ve E.2014/227, K.2014/232 sayılı dosyasından vermiş olduğu karar ile Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu kararı ile tespit edilen disiplin suç tipi vasfını onamıştır.

Şiddetli Hareket: Yine top ile oynama, topu kazanma ve oyun içinde avantajlı konuma geçme gayreti ve kastına yönelmiş (kimi zaman olağan bir temasın abartılarak gerçekleştirilmesi sureti ile meydana getirildiğinden kastın neye yöneldiği tam olarak tespit edilemediğinde de) olmasına rağmen, eşit, adil ve etik yarış yerine, oyun

kurallarının kabul etmeyeceği düzeyde şiddetle gerçekleşen, bu arada failin de eyleminin oyun kurallarına uygun olmadığını bilmesinin kendisinden beklendiği hallerdeki eylemin “**şiddetli hareket**” olarak kabulü gerekecektir (*Serbest vuruş kullanan rakip takımın oyuncusunu savunurken kafa topuna çıkmaması için ayağına sertçe basılması ya da karnına dirsek atılması gibi*).

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu 29.08.2013 tarih ve E.2013-2014/9, K.2013-2014/14 sayılı kararı ile; *Müsabakanın 86. dakikasında verilen bir faul kararı sonrasında rakibi ile fiziksel mücadele devam ederken kendisi yerde olan futbolcunun ayaktaki rakibinin diz bölgesine kramponlarının altı ile vurması şeklinde eylemi rapor edilen futbolcunun “şiddetli hareket” suçu nedeni ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 05.09.2013 tarih ve E.2013/203, K.2013/205 sayılı dosyasından vermiş olduğu karar ile Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu kararı ile tespit edilen disiplin suç tipi vasfını onamıştır.*

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu PFDK'nın 14.11.2013 tarihli ve E.2013-2014/319, K.2013-2014/388 sayılı kararı ile; *müsabakanın 90. Dakikasında topsuz alanda rakibinin yüzüne dirsek atarak vurduğu gerekçesi ile ihraç edildiği şeklinde eylemi rapor edilen futbolcunun “şiddetli hareket” suçu nedeni ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 21.11.2013 tarih ve E.2013/276, K.2013/276 sayılı dosyasından vermiş olduğu karar ile Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu kararı ile tespit edilen disiplin suç tipi vasfını onamıştır.*

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu PFDK'nın 12.12.2013 tarih, E.2013-2014/469 ve K.2013-2014/518 sayılı kararı ile; *müsabakanın 10.dakikasında rakibi ile yaşadığı bir sürtüşme esnasında rakibinin sol ayağının üzerine sert ve kasten basmış, bu nedenle ihraç edildikten sonra kısa sürede oyun alanını terk ettiği şeklinde eylemi rapor*

edilen futbolcunun “şiddetli hareket” suçu nedeni ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 17.12.2013 tarih ve E.2013/302, K.2013/303 sayılı dosyasından vermiş olduğu karar ile Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu kararı ile tespit edilen disiplin suç tipi vasfını onamıştır.

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu PFDK'nın 20.02.2014 tarihli ve E.2013-2014/754, K.2013-2014/888 sayılı kararı ile; *müsabakanın 94.dakikasında, rakip ile kale alanı içerisindeki bir karambolden sonra ev sahibi takım kalecisi yatarak yerde topa sahip olup topu kucağına almış iken kalecinin kafasına bilerek tekme attığı için ihraç edildiği* şeklinde eylemi rapor edilen futbolcunun “şiddetli hareket” suçu nedeni ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 27.02.2014 tarih ve E.2014/78, K.2014/83 sayılı dosyasından vermiş olduğu karar ile Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu kararı ile tespit edilen disiplin suç tipi vasfını onamıştır.

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu PFDK'nın 27.02.2014 tarih ve E.2013-2014/789, K.2013-2014/916 sayılı kararı ile; *müsabakanın 58.dakikasında rakibinin kendisine karşı gerçekleştirmiş olduğu ve sarı kart gerektiren arkadan bacaklarına sarılması ihlali karşısında yerden kalkarken bacaklarına sarılan oyuncunun karın bölgesine ayak tabanı ile vurduğu, bu nedenle ihraç edildiği* şeklinde eylemi rapor edilen futbolcunun “şiddetli hareket” disiplin suçunu ika etmesi ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 06.03.2014 tarih ve E.2014/84, K.2014/89 sayılı dosyasından vermiş olduğu karar ile Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu kararı ile tespit edilen disiplin suç tipi vasfını onamıştır.

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu PFDK'nın 16.09.2014 tarihli ve E.2014-2015/56, K.2014-2015/58 sayılı kararı ile; *müsabakanın 88.dakikasında rakip takım atağında kendisi topla geçmek*

isteyen oyuncuya kendi sağ dirseği ile vurduğu ve dirseğinin rakibinin sol omzuna isabet ettiği, bu nedenle ihraç edildiği, şeklinde eylemi rapor edilen futbolcunun “şiddetli hareket” suçu nedeni ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 18.09.2014 tarih ve E.2014/206, K.2014/210 sayılı dosyasından vermiş olduğu karar ile Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu kararı ile tespit edilen disiplin suç tipi vasfını onamıştır.

Türkiye Futbol Federasyonu Amatör Futbol Disiplin Kurulu AFDK'nın 19.09.2014 tarih ve E.2014-2015/14, K.2014-2015/24 sayılı kararı ile; müsabakanın 80.dakikasında orta sahada ikili mücadele sonrasında topu kapma mücadelesi ederken rakip takımın 10 numaralı futbolcusunun ayak bileğine tekme attığı ve bu nedenle ihraç edildiği şeklinde eylemi rapor edilen futbolcunun “şiddetli hareket” suçu nedeni ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 25.09.2014 tarih ve E.2014/209, K.2014/213 sayılı dosyasından vermiş olduğu karar ile Amatör Futbol Disiplin Kurulu kararı ile tespit edilen eylem vasfını onamıştır.

Türkiye Futbol Federasyonu Amatör Futbol Disiplin Kurulu AFDK'nın 02.10.2014 tarihli ve E.2014-2015/101, K.2014-2015/129 sayılı kararı ile; top oynundayken rakip takımın topla ilerleyen futbolcusunun göğüs bölgesine doğru kramponlarının alt kısmı ile sert bir müdahalede bulunması dolayısıyla ihraç edildiği şeklinde eylemi rapor edilen futbolcunun “şiddetli hareket” suçu nedeni ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 16.10.2014 tarih ve E.2014/225, K.2014/230 sayılı dosyasından vermiş olduğu karar ile Amatör Futbol Disiplin Kurulu kararı ile tespit edilen eylem vasfını onamıştır.

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu PFDK'nın 09.10.2014 tarihli ve E.2014-2015/176, K.2014-2015/210 sayılı kararı ile; müsabakanın 72.dakikasında top oyuna taç atışı ile girmeden önce pozisyon

alma mücadelesi sırasında rakibinin formasını çekmesi sonrasında rakibinin karnına yumruk attığı, şeklinde eylemi rapor edilen futbolcunun “şiddetli hareket” suçu nedeni ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 16.10.2014 tarih ve E.2014/229, K.2014/234 sayılı dosyasından vermiş olduğu karar ile Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu kararı ile tespit edilen eylem vasfını onamıştır.

Türkiye Futbol Federasyonu Amatör Futbol Disiplin Kurulu AFDK'nın 27.11.2014 tarihli ve E.2014-2015/572, K.2014-2015/754 sayılı kararı ile; *müsabakanın 70.dakikasında kendi sahasında top ile ilerleyen rakip takım oyuncusuna arkadan top ile oynama niyeti olmadan şiddetli şekilde bacağı gergin ve krampon vidalarını göstererek sol ayak bileğine bastığı için kırmızı kart ile ihraç edildiği* şeklinde eylemi rapor edilen futbolcunun “şiddetli hareket” suçu nedeni ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 04.12.2014 tarih ve E.2014/265, K.2014/270 sayılı dosyasından vermiş olduğu karar ile Amatör Futbol Disiplin Kurulu kararı ile tespit edilen eylem vasfını onamıştır.

Eylem neticesinde oluşan zararın ağırlığı eylemin niteliğini belirlemeyeceği gibi, gözle görülür hiçbir zarar oluşmasa dahi (*rakibin saçından çekilmesi, yüzüne hafifçe elle vurulması gibi*) eylemin iki halden birine uygun olduğuna karar verilebilecektir. Anlaşılabileceği üzere eylemin sert ve ciddi faul veya şiddetli hareket olup olmadığının tayin ve tespitinde; müsabaka görevlisinin raporu veya müsabaka görüntüleri eşliğinde, failin kastı ve hareketin oluşumunun değerlendirilmesi gerekmektedir.

4.7.2. Basketbol Disiplin Yargılamasında Kural Dışı Hareket

Ülkemiz basketbol disiplin yargılaması açısından “kural dışı hareket” suçu, 2017-2018 sezonu öncesi yayınlanan Disiplin Talimatı ile birlikte “sert ve ciddi faul”

ile “şiddetli hareket” suç tiplerini birlikte düzenlenmesi sonucu bir olarak disiplin mevzuatında yerini almıştır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Talimatı

Madde 33 – Kural Dışı Hareketler, Saldırı ve Kavga

(1) Basketbol oyun kurallarına aykırı sert, ciddi ve şiddetli fiili müdahalesi nedeniyle müsabakadan doğrudan diskalifiye edilen (müsabakadan çıkarılan) yahut diskalifiyeyi gerektiren sert, ciddi ve şiddetli fiili müdahalesi rapor edilen basketbolcuya ve kulüp görevlisine 2 ila 5 müsabakadan men cezası ile; erkekler basketbol ligi için 25.000.-TL’den 125.000.-TL’ye kadar, en üst kadınlar basketbol ligi ve en üst erkekler basketbol liginin bir alt ligi için 7.500.-TL’den 22.500.-TL’ye kadar, diğer büyükler ligleri için 2.000.-TL’den 10.000.-TL’ye kadar, alt yaş kategorileri için 750.-TL’den 4.000.-TL’ye kadar para cezası verilir...

Kural dışı hareket TBF Basketbol Disiplin Talimatı’nın 33/1.maddesinde düzenlenmiş ve suçun maddi unsurunun “basketbol oyun kurallarına aykırı sert ciddi ve şiddetli fiili müdahale” olduğu belirlenmiştir. Eylem sonunda diskalifiye kararı verilmesi suçun sübutu için gerekli değildir, eylemin diskalifiye gerektirdiğinin müsabaka görevlileri raporlarından anlaşılması halinde de suçun gerçekleştiği kabul edilecektir.

Bu itibarla denilebilir ki, Basketbol Disiplin Talimatı’nın “kural dışı hareket” disiplin suçu tipi, Futbol Disiplin Talimatı’nda düzenlenen “sert ve ciddi faul” ve “şiddetli hareket” disiplin suç tiplerinin tamamını bünyesinde barındırmaktadır. Genel bir tanımlama yapmak gerekirse; failin, top ile oynama, topu kazanma ve oyun içinde avantajlı konuma geçme gayreti ve kastına yönelmiş (*failin eyleminin oyun kurallarına uygun olmadığını bilmesinin kendisinden beklenemeyeceği ve bekleneceği*) tüm eylemlerin “kural dışı hareket” olarak kabulü gerekmektedir.

Görülebileceği üzere uluslararası mevzuatlarda “misconduct” olarak düzenlenen sözlü ya da fiili müdahaleler ülkemizde özel olarak ayrı ayrı düzenlenmiştir. Bu

nedenle de özel olarak düzenlenmiş olan spor disiplin suç tiplerinin birbirlerinden farklarının ortaya konulması önemli bir ihtiyaç hatta bir zorunluluktur.

Futbol açısından bünyesinde “sert ve ciddi faul” ile “şiddetli hareket” suç tiplerini bünyesinde barındıran eylemler, Basketbol Disiplin Talimatında sadece “kural dışı hareket” başlığı altında bir bütün olarak ele alınmışlardır. Nasıl düzenlenmiş olursa olsun, “kural dışı hareket” suçunu meydana getiren fiiller, spor disiplin talimatlarında düzenlenen “saldırı” ve “kavga” disiplin suç tiplerinden ayrılmaktadırlar. Bu ayrımın en önemli ipucu fiillerin müsabakanın devamına ilişkin olup olmadığıdır. Denilebilir ki “sert ve ciddi faul”, “şiddetli hareket” ve “kural dışı hareket” suç tipleri müsabaka içerisindeki mücadeleye dairken, “saldırı” ve “kavga” disiplin suçlarının müsabaka içerisindeki mücadele ile bağlantılarından bahsedilemez.

Hemen aşağıdaki başlıklarda değinileceği üzere “saldırı” disiplin suçu *“müsabaka içinde gerçekleşen olağan mücadeleye dair olmayan vücut bütünlüğüne zarar vermeye yönelmiş her türlü tehdidi içeren eylemi”* ifade eder. Böylelikle “saldırı” disiplin suçu en ciddi karşılıklı fiili müdahaleyi bünyesinde barındıran disiplin suç tipi olarak diğer disiplin suçlarından ayrılır. Saldırı suçunu oluşturan fiillerin müsabaka içi mücadele ile ilgileri bulunmamaktadır.

“Kavga” disiplin suçu da; bir fiili müdahalenin mağduru tarafından fiili müdahalenin failine yönelecek bariz şekilde orantısız olmayan karşılık fiili (*bu karşılık fiil ilk teması “karşılıklı fiili münakaşa” haline dönüştürmektedir*) ya da mevcut bir karşılıklı fiili müdahaleye müdahil olmak eylemini ya da karşılıklı fiili münakaşanın kim tarafından başlatıldığının belli olmadığı hallerde de tarafların bir diğerine göre bariz şekilde orantısız olmayan eylemlerini ifade etmektedir. Böylelikle “kavga” disiplin suçu diğer disiplin suçlarından ayrılır. Kavga suçunu oluşturan fiillerin müsabaka içi olağan mücadele ile ilgileri bulunmamaktadır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 15.11.2018 tarih ve E.2018/306, K.2018/305 sayılı kararına konu hakem raporunda *“müsabakanın son periyodunun bitimine 03:06 saniye kala rakip oyuncuya*

bilerek tam burnunun üzerine dirsek attığı için diskalifiye edildiği” rapor edilen basketbolcunun eyleminin “müsabaka oynandığı sırada, oyun kurallarına aykırı biçimde gerçekleşen ciddi bir fiili müdahale olduğu ancak izlenen görüntüler karşısında vücut bütünlüğüne zarar vermek kastı da içermediğinden saldırı boyutuna ulaşmadığı” tespit edilerek basketbolcu “kural dışı hareket” suçu nedeni ile cezalandırılmıştır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 17.05.2019 tarih ve E.2019/210, K.2019/225 sayılı kararına konu müsabaka görevlileri raporunda *“müsabaka bitmeden önce A takımı basketbolcusu ile B takımı basketbolcusunun pota altında oyun gereği mücadelede bulunduğu, bu sırada müsabakanın bittiğini gösteren sesli işaretin çalmasıyla birlikte A takımı basketbolcusunun B takımı basketbolcusunu ittiği, akabinde B takımı basketbolcusunun A takımı basketbolcusunun boynuna sarıldığı”* rapor edilmiş, A takımı basketbolcusu Türkiye Basketbol Federasyonu Hukuk Müşavirliği tarafından “saldırı” şüphesi ile Disiplin Kurulu’na sevk edilmiştir. Dosyayı inceleyen Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu, *müsabaka görevlileri raporlarında belirtilen eylemin müsabaka oynandığı sırada başladığı ancak devamı sırasında müsabakanın bittiği anlaşıldığı ve A takımı basketbolcusunun eyleminin top ile oynama, topu kazanma ve oyun içinde avantajlı konuma geçme gayreti ve kastına yönelmiş (failin eyleminin oyun kurallarına uygun olmadığını bilmesinin kendisinden beklenemeyeceği ve bekleneyeceği) olarak başlayıp bu eylem bütünlüğü içerisinde devam etmiş olduğu* tespitleri ile A takımı basketbolcusunun eylemini *“kural dışı hareket”* olarak kabul edip ilgili talimat maddesi ile cezalandırılmıştır.

4.7.3. Saldırı

Saldırı eylemi futbol ve basketbol disiplin talimatlarımızda bir disiplin suç tipi olarak düzenlenmekle beraber “saldırı” tanımı açıkça yapılmamıştır.

Spor disiplin yargılaması anlamında saldırı eyleminin tanımının; “*müsabaka içindeki olağan mücadeleye dair olmayan vücut bütünlüğüne zarar vermeye yönelmiş her türlü tehdidi içeren eylemi*” olduğu kabul edilmelidir.

Saldırı eyleminin gerçekleşmiş olması için somut zararın meydana gelmesi ya da başka bir deyişle fiziki temasın meydana gelmesi şart değildir. Muhatabın vücut bütünlüğüne zarar verme kastıyla gerçekleştirilen her eylemin; müsabaka öncesi mi, müsabaka esnasında mı yoksa müsabaka bitiminde mi olduğuna bakmaksızın saldırı boyutuna ulaştığı kabul edilmelidir. Eylemin saldırı olarak nitelendirilmesinde, eylemin sonuçlarının, eylemi gerçekleştiren kişi tarafından öngörülebilecek olması yeterli olup, kast edilen sonucun ortaya çıkmaması eylemin oluşmuş sayılması bakımından bir önem taşımaz. Failin eyleminin arzuladığı neticeye ulaşp ulaşmaması ya da fiziki temasa varmamış olması da suçun gerçekleşmediği anlamına gelmediği gibi suçun teşebbüs aşamasında kaldığı anlamına da gelmez. Zira saldırı suçu, sırf hareket suçu (sonucu harekete bitişik) olduğundan, teşebbüs kurumunun uygulanmasına müsait değildir. Çünkü mağdura yönelen eylem ile duyulan korku, saldırı suçunun gerçekleşmiş olmasını sağlamaktadır.

Teşebbüs kurumunun uygulanmasına müsait olmayan saldırı disiplin suçun tamamlanma anı, suç tamamlandığında harici âlemde meydana gelmiş olan netice, kastın yoğunluğu, eylemin oluş biçimi, eylemin kime ya da kimlere karşı işlendiği gibi hususlar gibi ancak verilecek cezanın alt sınırdan ne kadar uzaklaşılarak verileceği noktasına etki edecektir. Burada önemli olan husus eylemin “*müsabaka içindeki olağan mücadeleye dair olmayan vücut bütünlüğüne zarar vermeye yönelmiş her türlü tehdidi içeren eylem*” olmasıdır. Bu doğrultuda örnek vermek gerekirse müsabaka hakemine saldırmak kastı ile müsabaka hakemine doğru yönelen bir sporcunun, bir başka sporcu tarafından engellendiği için amacına ulaşamamış olması disiplin suçunun oluşmasını engellemeyecek ve suçun teşebbüs aşamasında kaldığından bahsedilemeyecektir. Yukarıda değinildiği gibi bu örnekte de disiplin suçunun varlığı kabul edilecek ancak verilecek ceza “*müsabaka içindeki olağan mücadeleye dair olmayan vücut bütünlüğüne zarar vermeye yönelmiş her türlü tehdidi içeren eylemin*” durdurulduğu nokta da dikkate alınarak tayin edilecektir.

Yukarıda açıklandığı üzere “*müسابaka içindeki olağan mücadeleye dair olmayan vücut bütünlüğüne zarar vermeye yönelmiş her türlü tehdidi içeren eylemi*” ifade eden “saldırı” disiplin suçunun; “kural dışı hareket”, “sert ve ciddi faul”, “şiddetli hareket”, “kavga” gibi spor disiplin suçlarından ayrıldığı görülmektedir.

Gerçekten de bir suçun “kural dışı hareket”, “sert ve ciddi faul” ya da “şiddetli hareket” olarak değerlendirilebilmesi için *müسابaka devam ettiği esnada* basketbol oyun kurallarına aykırı sert, ciddi ve şiddetli fiili müdahalenin varlığı gerekliken, “saldırı” disiplin suçu ise müسابaka içerisindeki olağan mücadele ile ilgisi olmayan eylemlerle meydana getirilmektedir.

Farklılık kavga disiplin suçu için de geçerlidir. “Kavga” disiplin suçunun varlığından söz edilebilecek birden farklı durum mevcuttur ancak bu durumların ortak noktası “karşılıklı fiili müdahale” içeriyor olmalarıdır. Gerek bir fiili müdahalenin mağduru tarafından fiili müdahalenin failine yönelecek bariz şekilde orantısız olmayan karşılık fiili (*bu karşılık fiil ilk teması “karşılıklı fiili münakaşa” haline dönüştürmektedir*), gerek mevcut bir karşılıklı fiili müdahaleye müdahil olunması, gerekse de karşılıklı fiili münakaşanın *kim tarafından başlatıldığı* belli olmadığı hallerin içerisinde bulunulması hali olsun; hepsinin ortak noktası karşılıklı fiili müdahale ihtiva ediyor olmalarıdır. Saldırıda ise tek bir failin eylemi mevcuttur. Kişi, kendisine yönelen fiili bir müdahaleye karşılık verdiğinde bu eylem *-ilgili talimatta düzenlenmiş ise-* ya “kavga” olarak değerlendirilecek ya da meşru müdafaa kapsamında mütalaa edilecektir. Hemen belirtmekte yarar var ki fiili müdahaleye karşılık eylem orantısız ise artık kavgadan değil, münferit bir saldırıdan söz edilebilecektir. Örneğin omzundan düşmesine neden olmayacak şekilde itilen bir kimse bunu yapan kişiye yumruk ile karşılık veriyor ise burada olayın oluşuna göre ya ilk eylemin “sportmenliğe aykırı hareket” ve diğerinin “saldırı” ya da her iki eylemin de “saldırı” olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu 17.09.2013 tarih ve E.2013-2014/55, K.2013-2014/66 sayılı kararına konu hakem

raporunda “müsabaka bittikten sonra her iki takım soyunma odalarına doğru giderken ev sahibi takım futbolcularından birinin rakip takım oyuncusu ile konuşmaya başladığı, bu konuşma sonrasında futbolcu ev sahibi takım futbolcusunun rakip takım sporcusuna doğru koşarak gelerek tekme ve yumruk vurduğu, güvenlik kuvvetleri ve takım arkadaşlarının araya girmesi ile olayın sona erdiği, futbolcunun eyleminden dolayı müsabaka hakemi tarafından ihraç edildiği” rapor edilmiş ve Kurul tarafından futbolcu “saldırı” suçu nedeni ile cezalandırılmıştır. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 21.09.2013 tarih ve E.2013-216 K.2013-217 sayılı dosyasından vermiş olduğu karar ile “rakip takım futbolcusunun vücut bütünlüğüne bilerek ve isteyerek zarar vermeye yönelik gerçekleştirildiği anlaşılan eylemin” Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu tarafından “saldırı” olarak değerlendirilerek ceza verilmesine ilişkin kararı onamıştır.

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu 07.11.2013 tarih ve E.2013-2014/286, K.2013-2014/334 sayılı kararına konu hakem raporunda “müsabaka bittikten sonra sportmenliğe aykırı davranışlarından dolayı görmüş olduğu ikinci sarı kart ile oyundan ihraç edildiği, kırmızı kart sonrası rakip 29 numaralı oyuncunun boynunu kolunun altına sıkıştırıp bir müddet yürüdüğü, dördüncü hakemin bildirdiğine göre rakibinin boynunu kolunun altına sıkıştırıp yürürken 10 saniye boyunca da rakibinin yanağını parmakları ile kavrayıp çektiği” rapor edilen futbolcuyu “saldırı” suçu nedeni ile cezalandırılmıştır. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 14.11.2013 tarih ve E.2013/273 K.2013/273 sayılı dosyasından vermiş olduğu karar ile “rakip takım oyuncusunun boynunu kolunun altına sıkıştırıp bir müddet yürüdüğü, bu esnada 10 saniye boyunca da rakibinin yanağını parmakları ile kavrayıp çektiği sabit olan” futbolcunun eyleminin Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu tarafından “saldırı” olarak değerlendirilerek ceza verilmesine ilişkin kararı onamıştır.

Türkiye Futbol Federasyonu Amatör Futbol Disiplin Kurulu 02.10.2014 tarihli ve E.2014-2015/104, K.2014-2015/133 sayılı kararına konu hakem

raporunda “müsabaka bitiminde hakemlerin elini sıkıldığı esnada 2.yardımcı hakemin elini sıkıp bırakmadığı halde karnına yumruk attığı ve bu nedenle ihraç edilmiş olduğu” rapor edilen futbolcuyu “saldırı” suçu nedeni ile cezalandırılmıştır. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 09.10.2014 tarih ve E.2014/223 K.2014/228 sayılı dosyasından vermiş olduğu karar ile Amatör Futbol Disiplin Kurulu tarafından “saldırı” olarak değerlendirilerek ceza verilmesine ilişkin kararı onamıştır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 08.02.2019 tarih ve E.2019/38, K.2019/52 sayılı kararına konu hakem raporunda *“maçın 4. çeyreğinin bitimine 08:41 dk. kala verilen bir karar sonrası B takımının kadroda olmayıp saha kenarında (courtside) oturan bir oyuncusunun sahaya doğru uzanarak hakem kararına itiraz ettiği, bu sırada protokol tribününden başka birinin saha kenarına (courtside) doğru gelerek bu oyuncu ile laf dalaşına girdiği, gerginlik yaşandığı, bu esnada sahadaki B takımının sahada bulunan 5 numaralı oyuncusunun tribüne doğru gelerek saha kenarında bulunan takım arkadaşı ile tartışan kişiyi göğsünden iteklediği, bu nedenle B takımı 5 numaralı oyuncusunun diskalifiye edildiği”* şeklinde tespit edilen eylemi nedeniyle B takımı 5 numaralı basketbolcusunu “saldırı” suçu uyarınca cezalandırılmıştır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 08.02.2019 tarih ve E.2019/51, K.2019/65 sayılı kararına konu resmi görevli raporunda *“...maç bitiminde antrenörlerin tokalaşması sırasında A Takımı Genel Menajerinin B Takımı yardımcı antrenörü ile sert bir şekilde tokalaştığı, A Takımı Yardımcı Antrenörünün bu esnada A Takımı Genel Menajerinin arkasından giderek B Takımı yardımcı antrenörünün göğsüne sağ eliyle vurduğu ve yakasındaki sahaya çıkış kartını aşağı doğru çektiği, bu müdahale ile kartın koptuğu, daha sonrasında ortalığın karıştığı, sporcuların tarafları ayırdığı...”* şeklinde tespit edilen eylemi nedeniyle A Takımı Yardımcı Antrenörünü “saldırı” suçu uyarınca cezalandırılmıştır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 29.04.2019 tarih ve E.2019/70, K.2019/185 sayılı kararına konu müsabaka görevlileri raporlarında “*müsabakanın bitiminden sonra A Takımı baş antrenörünün tokalaşma esnasında müsabakanın 2. yardımcı hakeminin karın bölgesine sert bir hareket yaparak yumruk salladığı, yumruğun 2. Yardımcı hakeminin karnına temas ettiği*” şeklinde tespit edilen eylemi nedeniyle A Takımı Baş Antrenörünü “*saldırı*” suçu uyarınca cezalandırılmıştır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 08.05.2019 tarih ve E.2019/198, K.2019/213 sayılı kararına konu hakem raporunda “*maçın 4. Çeyreği oynanırken B takımı 20 forma no.lu oyuncusu, rakibini iterek faul yaptıktan sonra durmayarak rakibin üstüne yürüdüğü ve bacaklarına doğru “tekme” attığı, bu nedenle oyuncunun “Resmi Basketbol Oyun Kuralları Kitabı” madde 38.1.1 gereğince diskalifiye edildiği*” şeklinde tespit edilen eylemi nedeniyle B Takımı 20 numaralı oyuncusunu “*saldırı*” suçu uyarınca cezalandırılmıştır.

4.7.4. Kavga

Kavga eylemi futbol ve basketbol disiplin talimatlarımızda bir disiplin suçu olarak düzenlenmekle beraber “kavga” tanımı açıkça yapılmamıştır.

“Kavga” disiplin suçu bir fiili müdahalenin mağduru tarafından fiili müdahalenin failine yönelecek bariz şekilde orantısız olmayan karşılık fiili (*bu karşılık fiil ilk teması “karşılıklı fiili münakaşa” haline dönüştürmektedir*) ya da mevcut bir karşılıklı fiili müdahaleye müdahil olmak eylemini ya da karşılıklı fiili münakaşanın kim tarafından başlatıldığının belli olmadığı hallerde de tarafların bir diğerine göre bariz şekilde orantısız olmayan eylemlerini ifade etmektedir. Böylelikle “kavga” disiplin suçu diğer disiplin suçlarından ayrılır. Kavga suçunu oluşturan fiiller de saldırı suçunda olduğu gibi müsabaka içi mücadele ile ilgili değildirler.

“Kavga” suçunun oluşmasını sağlayan eylemlerin de “Saldırı” suçunun oluşmasını sağlayan eylemlerde olduğu gibi tanımı ve unsurları ilgili mevzuatlarda açıkça belirtilmemektedir fakat yukarıda “Saldırı” suçunun “*müşabaka içindeki olağan mücadeleye dair olmayan vücut bütünlüğüne zarar vermeye yönelmiş her türlü tehdidi içeren eylemi*” ifade ettiği açıklanmıştı. Bu hali ile “kavga” suçu da, “saldırı” suçu gibi; “kural dışı hareket”, “sert ve ciddi faul” ya da “şiddetli hareket” tiplerinden ayrılmaktadır. Zira saldırı ve kavga tipine uygun hareketlerin; “kural dışı hareket”, “sert ve ciddi faul” ya da “şiddetli hareket” disiplin suçlarından farklı olarak “müşabaka içi olağan mücadele” ile bağlantıları yoktur.

Kabul edilmesi gereken ölçütler uyarınca; “kavga” disiplin suçunun bünyesinde rakibe yönelen birden fazla “saldırı” içerebileceği, ard arda gerçekleşen “saldırıları” bütünü oluşturabileceği değerlendirilerek ilk bakışta daha ağır cezalandırılması gerektiği düşünülebilecekken gerek futbol, gerekse de basketbol disiplin mevzuatlarında “kavga” suçu, “saldırı” disiplin suçundan daha az ceza ile yaptırıma bağlanmıştır.

İlgili mevzuatların tüm sistematiği ile birlikte değerlendirildiğinde “kavga” disiplin suçunun bu şekilde ayırık tutularak “sportmenliğe aykırı hareket”, “kural dışı hareket”, “sert ve ciddi faul” ya da “şiddetli hareket” disiplin suçlarından daha ağır (ya da benzer), fakat “saldırı” disiplin suçundan ise daha hafif cezalarla yaptırıma bağlanmış olmasında asıl belirleyici olanın “*karşılıklı fiili münakaşa*” olduğu kabul edilmelidir. Zira kavga suçu halinde fail ya kendisine yönelen bir fiili müdahale ile karşı karşıyadır, ya başlamış bir münakaşaya dâhil olmaktadır, ya da ilk fiili müdahalede bulunanın kim olduğu belli değildir. Mevzuatlar genellikle, karşılıklı fiili münakaşayı başlatana (fiili münakaşa “saldırı” ile başlamışsa, “kural dışı hareket” vs.de olabilir) daha ağır yaptırım öngörmektedir ve bu yaklaşım yerindedir.

Şu halde; *vücut bütünlüğüne zarar vermeye yönelmiş her türlü tehdidi içeren fiziki eylemin* “saldırı” olarak kabul edilmesi; bu saldırının mağduru tarafından saldırının failine yönelecek bariz şekilde orantısız olmayan karşılık fiilinin ise (*bu karşılık fiil ilk teması “karşılıklı fiili münakaşa” haline dönüştürmektedir*) “kavga”

olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Bazı örneklerde “şiddetli hareket”, “kural dışı hareket” ve hatta “hakaret” ya da “tehdit” gibi sözle gerçekleştirilen spor disiplin suçlarına karşılık olarak gerçekleştirilecek bariz şekilde orantısız olmayan karşılık fiilinin ise *(bu karşılık fiil ilk teması “karşılıklı fiili münakaşa” haline dönüştürmektedir)* “kavga” olarak kabul edilmesi gerekmektedir.

Başlamış bu kavga *karışan ve fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmeyen* diğer kişiler de “kavga” disiplin suçunun faili olacaklardır. Yani bir “saldırı” üzerine başlayan “kavga”, saldıran ve bariz şekilde orantısız olmayan fiil ile karşılık veren arasında devam ederken bu kavgaya dâhil olan 3.kişiler; eylemlerinin niteliği değerlendirilerek “saldırı”, “kavga” veya eylemleri daha ağır cezayı gerektiriyorsa talimatta yazılı sair ilgili maddeler uyarınca cezalandırılabilirlerdir.

Özet olarak denilebilir ki; saldırıya (ya da bazı hallerde “şiddetli hareket”, “kural dışı hareket” ve hatta “hakaret” ya da “tehdit” gibi sözle gerçekleştirilen disiplin suçlarına) maruz kalan mağdurun karşılık fiili tek başına “saldırı” olarak değerlendirilecekse de; bariz şekilde orantısız olmayan karşılık fiili kendisine yönelen bir saldırıya karşılık olup *“karşılıklı fiili münakaşa”* meydana getiriyor olduğundan artık kendisi açısından “kavga” olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu nedenledir ki içeriklerinde “saldırı” ve “kavga” spor disiplin suç tiplerine ayrı ayrı yer veren spor disiplin talimatları, yukarıdaki açıklamalarımıza uygun olarak ilk eylemi “saldırı” olarak nitelendirip failine, karşılık eylemi ile “kavga” disiplin suçunu gerçekleştiren faile verdiğiinden daha ağır bir ceza öngörmektedir.

Bütün bu hallerden ayrı olarak; fiili münakaşanın *kim tarafından başlatıldığı* belli olmadığı hallerde de eğer tarafların bariz şekilde orantısız olmayan fiilleri için “kavga” disiplin suçunun gerçekleştiğinin kabulü gerekmektedir.

Dolayısıyla; “kavga” disiplin suçunun da; saldırı, tükürme, hakaret, tehdit vs. gibi müstakil bir suç olduğunun, saldırıya karşılık yapılan bariz şekilde orantısız olmayan fiili müdahalelerin *“karşılıklı fiili münakaşa”* meydana getirdiğinden bahisle her halükarda kavga olarak değerlendirilmesi gerektiğinin kabulü gerekmektedir.

Bir dönem spor disiplin yargılama mercileri tarafından kavga disiplin suçunun gerçekleşmiş sayılması için aradığı “*fiili münakaşanın bir zaman fasılasında devam etmesi*” kriterinin, “kavga” disiplin suçunun ancak ağırlaştırıcı nedeni olarak kabul edilmesi gereklidir. Suçun sübutunun tespiti içinse “*karşılıklı fiili münakaşa*” yeterli görülmelidir.

Yine bir dönem spor disiplin yargılama mercileri tarafından kavga suçu bünyesinde zaten haksız tahrik barındırmasından ötürü failinin “haksız tahrik” hükümlerinden yararlanamayacağı kabul edilmişse de, talimatta münferit olarak düzenlenen suça ilişkin tahrik hükümlerinin uygulanabileceğinin kabulü gerekmektedir. Tahrik hükümleri ancak “karşılıklı fiili münakaşanın kim tarafından başlatıldığının tespit edilemediği” hallerde uygulanamaz zira bu halde haksız tahrik hükümlerinin uygulanabilmesi için gerekli “faile yönelmiş haksız bir eylemin” ispatı mümkün değildir. Diğer hallerde tahrik hükümlerinin uygulanması çoğu zaman adaletli kararlar verilmesini de sağlayacaktır ki “kavga” suçunun her görünüş şekli bünyesinde tahrik de barındırmamaktadır.

Örneğin başlamış bir münakaşaya dâhil olunması halinde ilk eylemin mağduru olunmadığından “haksız tahrik” varlığından söz edilemez. Fakat futboldan örnek vermek gerekirse; pozisyon alma sırasında yüzüne yumruk atılmak sureti ile şiddetli harekete maruz kalan bir futbolcunun rakibini iterek karşılıklı fiili münakaşa başlatması halinde ilk hareket “şiddetli hareket” olarak değerlendirilecek ve ikinci hareketin de “kavga” disiplin suçunu oluşturduğu kabul edilecektir. Her iki disiplin suçu için öngörülen ceza Futbol Disiplin Talimatı’nda aynıdır. Bu örnekte adaletli karar verilebilmesi için “kavga” disiplin suçunu oluşturan hareketi yapan futbolcu açısından “haksız tahrik” hükümlerinin uygulanması gerekmektedir.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 08.03.2019 tarih ve E.2019/92-93, K.2019/105-106 sayılı kararlarına konu dosyalarındaki temsilci raporunda “*müsabakanın bitimine 22.2 saniye kala, A Takımı benchi önünde, A takımından 8 forma numaralı basketbolcunun, rakip 5 forma*

numaralı basketbolcusuna yaptığı faul sonrasında iki basketbolcu arasında yaşanan elektriklenme ile birlikte A Takımı benchindeki 12 forma numaralı basketbolcunun koşarak saha içine girdiği, B Takımından 5 forma numaralı basketbolcuya sıçrayarak yumruk attığı, B Takımından 13 forma numaralı basketbolcunun da yumruk atan A Takımı 12 numaralı basketbolcusunu iterek olayların büyümesine neden olduğu...” hususları rapor edilmiştir. Aynı müsabakaya ilişkin Hakem Raporu ile de “müsabakanın 4. Çeyreğinin bitimine 22.2 saniye kala A takımından 8 forma numaralı basketbolcunun yaptığı bireysel faulden sonra B Takımı 13 numaralı oyuncusunun gösterdiği tepki nedeniyle A Takımı benchinden 12 numaralı oyuncunun sırtından yumruk vurarak yere yatırdığı ve yüzüne doğru yumruk atmaya devam ettiği, B Takımı 13 numaralı oyuncusunun oyuncuya yumrukla karşılık vererek ittiği...” hususları rapor edilmiştir. Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu anılan dosyalarından vermiş olduğu karar ile A Takımı 12 numaralı basketbolcuyu “saldırı” ve B Takımı 13 numaralı basketbolcuyu ise “kavga” disiplin suçları nedeni ile cezalandırmıştır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 12.04.2019 tarih ve E.2019/142-152, K.2019/143-153 sayılı kararlarına konu dosyalarındaki müsabaka görevlileri raporlarında “Müsabakanın 4. çeyreğinin bitimine 4 dakika 39 saniye kala, A Takımından sahadaki aktif oyuncu konumundaki 11 forma numaralı basketbolcunun kendisini yakından savunan B Takımı 6 forma numaralı basketbolcusunun bilinçli olarak burnuna sert bir şekilde kafa attığı, aynı duran saat içinde B Takımından sahada aktif oyuncu konumundaki 8 forma numaralı basketbolcunun A Takımında kafa vuran oyuncuyu göğsünden refleksle ittiği,” hususları rapor edilmiştir. Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu anılan dosyalarından vermiş olduğu karar ile A Takımı 11 numaralı basketbolcuyu “saldırı” ve B Takımı 8 numaralı basketbolcuyu ise “kavga” disiplin suçları nedeni ile cezalandırmıştır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 12.04.2019 tarih ve E.2019/146-155, K.2019/147-156 sayılı kararlarına konu dosyalarındaki müsabaka görevlileri raporlarında “müsabakanın 2. Çeyreğinde, 2.33 süre varken, bir faul sonrasında B Takımı 18 forma numaralı oyuncusunun A takımı 15 numaralı oyuncusunun burnunun üstünden sertçe kafası ile itmesi üzerine, A takımından 15 forma numaralı oyuncusunun eli ile B takımım 18 numaralı oyuncusunu çenesinden sertçe ittiği ve iki oyuncunun da diskalifiye edildiği” hususları rapor edilmiştir. Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu anılan dosyalarından vermiş olduğu karar ile B Takımı 18 numaralı basketbolcuyu “saldırı” ve A Takımı 15 numaralı basketbolcuyu ise “kavga” disiplin suçları nedeni ile cezalandırmıştır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 17.05.2019 tarih ve E.2019/210-225, K.2019/211-226 sayılı kararlarına konu dosyalarındaki müsabaka görevlileri raporlarında “müsabakanın bitişini gösteren maç saatinin sesli işaretinin hemen akabinde A takımı 10 numaralı oyuncusunun, B takımı 22 numaralı oyuncusunu itmesi ve B takımı 22 numaralı oyuncusunun da A takımı 10 numaralı oyuncusunun boynuna sarılması üzerine itiş kakış meydana geldiği, bu esnada iki oyuncunun birbirinin omuz ve göğüs bölgelerine vurmak suretiyle tokatlaşırken kavganın şahsı ve diğer oyuncu ve antrenörlerin araya girmesiyle sonlandığı” hususları rapor edilmiştir. Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu anılan dosyalarından vermiş olduğu karar ile A Takımı 10 numaralı basketbolcunun hareketinin “...müsabaka oynandığı sırada başladığı ancak devamı sırasında müsabakanın bittiği anlaşılmaktadır. A Takımı 10 numaralı basketbolcunun eylemi top ile oynama, topu kazanma ve oyun içinde avantajlı konuma geçme gayreti ve kastına yönelmiş (failin eyleminin oyun kurallarına uygun olmadığını bilmesinin kendisinden beklenemeyeceği ve bekleneyeceği) olarak başlayıp bu eylem bütünlüğü içerisinde devam etmiş olduğundan “kural dışı hareket” olarak kabul edilmelidir” gerekçesi ile “kural dışı hareket” suçu ve B Takımı 22 numaralı basketbolcuyu “kavga” suçu nedeni ile cezalandırmıştır.

4.7.5. Tükürme

Tükürme eylemi bilinçli bir şekilde, bir kişiyi hedef alarak, ağızdan tükürük sıvısı fırlatılmasıdır. “Tükürme” de maalesef spor disiplin talimatlarımızda ayrıca düzenlenmiştir. *“Ceza, topluma büyük ölçüde zarar veren fiiller karşılığı olarak Devletin kanun ile yarattığı ve izlediği diğer amaçlar yanında, özellikle suçu işleyeni bazı yoksunluklara tabi kılmak böylece toplumun işlenen fiili tasvip etmeme duygusunu belirtmek üzere bir yargı kararı ve sorumluluk derecesi ile orantılı olarak uygulanan korkutucu müeyyidedir.”* ^[172] Demek oluyor ki tükürme eylemi ülkemizde spora büyük ölçüde zarar vermektedir, bu nedenle de spor disiplin mevzuatlarında tükürme eylemi özel olarak bir tip şeklinde düzenlenerek yaptırıma bağlanmıştır.

Spor disiplin mevzuatlarında tükürme eylemi, önüne geçilebilmesi için genellikle “saldırı” suçuna yakın ağırlıkta yaptırımlara bağlanmaktadır. Bu yaklaşım suçun özel olarak düzenlenmesine neden olan hassasiyet düşünüldüğünde yerindedir. Gerçekten de, bir eylemin gerçekleşmesinin sona ermesi arzulanıyorsa ağır yaptırımlara bağlanarak caydırıcılık sağlanmalıdır.

Tükürme eylemi yukarıda “bilinçli bir şekilde, bir kişiyi hedef alarak, ağızdan tükürük sıvısı fırlatılması” olarak açıklanmıştı. Bu tanımda hedef almak özel kastı suçun gerçekleşmesi için şarttır ve özel olarak kast edilen eylemin gerçekleşmesi için elverişliliğin de bulunması gerekmektedir. Örneğin, bir futbol sahasının köşe noktasından orta sahanın ortasındaki hakeme doğru ağızdan bilinçli olarak sıvı fırlatılması tükürme olarak kabul edilemez. Bu durum somut olayın şartlarına göre “sportmenliğe aykırı hareket” ya da “hakaret” olarak değerlendirilebilecektir. Yine konuşurken bilinçli olarak yere tükürülmesi ya da konuşurken istem dışı olarak ağızdan sıvı çıkması tükürme olarak değerlendirilemez.

^[172] Kayıhan İçel, Füsun Sokullu-Akıncı, İsmail Özgenç, Adem Sözüer, Fatih Selami Mahmutoğlu, Yener Ünver, Yaptırım Teorisi, (İstanbul: Beta, 2002), 3

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu 20.03.2014 tarihli ve E.2013-2014/877, K.2013-2014/1058 sayılı kararına konu hakem raporunda “müsabakanın 86.dakikasında oyunun durduğu bir anda topsuz alanda rakip takımın 55 sırt numaralı oyuncusuna tükürdüğü” rapor edilen futbolcuyu “tükürme” suçu nedeni ile cezalandırılmıştır. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 27.03.2014 tarih ve E.2014/106, K.2015/110 sayılı dosyasından vermiş olduğu karar ile futbolcunun eyleminin Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu tarafından “tükürme” olarak değerlendirilerek ceza verilmesine ilişkin kararı onamıştır.

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu 25.12.2014 tarihli ve E.2014-2015/569, K.2014-2015/666 sayılı kararına konu hakem raporunda “müsabakanın 86.dakikasında müsabaka hakeminin vermiş olduğu penaltı kararı sonrasında hakemin üzerine doğru gelerek tükürdüğü, tükürüğün temas etmediği, “tüh Allah belanı versin Allah bunun hesabını sorsun” dediği, bu nedenlerle ihraç edildiği” rapor edilen futbolcuyu “tükürme” suçu nedeni ile cezalandırılmıştır. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 01.01.2015 tarih ve E.2014/305, K.2015/5 sayılı dosyasından vermiş olduğu karar ile futbolcunun eyleminin Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu tarafından “tükürme” olarak değerlendirilerek ceza verilmesine ilişkin kararı onamıştır.

4.8. Talimatlara Aykırı Hareket

“Talimatlara aykırı hareket” başlıklı düzenleme gerek futbol gerekse de basketbol disiplin talimatlarımızda mevcut olagelmıştır. Böyle bir disiplin suçu tipi ihdas edilmesinin sebebi; sportif alanı düzenleyen birçok talimat olması, bu talimatlar içerisindeki düzenlemelerin her birine kişi ve kulüplerce uyulması gerekmesi ve her bir zorunluluk için suçun caydırıcılığının sağlanması için bir ceza düzenlenmesi yapılamayacak olmasıdır.

Gerçekten de 2018-2019 sezonu için Türkiye Futbol Federasyonu ve Türkiye Basketbol Federasyonu düzeninde yürürlükte olan 30'dan fazla talimat mevcuttur. Bu talimatlarda ortalama 50'şer madde olduğu düşünüldüğünde, her bir talimata aykırılık için özel bir ceza hükmü düzenlemesinin imkânsızlığı anlaşılabacaktır.

Bu noktada yapılması gereken, mevcut uygulamada da olduğu gibi, kararı ceza vermeye yetkili kurullara bırakmaktır. Dolayısıyla gerek futbol gerekse de basketbol disiplin talimatlarımızda “talimatlara aykırı hareket” *“futbol/basketbol ile ilgili mevzuat hükümlerini, federasyon düzenlemelerini, oyun kurallarını ihlal eden kişi veya kulüpler, bu hususta ayrı ceza hükmü bulunmadığı takdirde bu talimatta belirlenen disiplin cezaları ile cezalandırılır.”* şeklinde genel bir ifade ile düzenlenerek uygulayıcıya geniş bir hareket alanı bırakılmıştır.

Hatta hangi talimata aykırılıkların disiplin kurullarına sevk edileceği dahi bir süzgeçten geçirilmeli ve yargı makamları angarya yüke boğulmamalıdır. Bu bağlamda talimata aykırılıklar, müsabakaya tesir etmediği müddetçe öncelikle idari makamlarca uyarı yöntemi ile giderilmeye çalışılmalı ve ancak suçta ısrar varsa disiplin kurullarının vereceği cezalar vasıtası ile caydırıcılık sağlanmaya çalışılmalıdır.

Örneğin; spor aktivitelerinin gerçekleştiği tüm alanlarda ilgili federasyonların isimlerinin yazılı olduğu görsellerin ne şekilde düzenleneceği talimatlarla belirlenmektedir. Talimatlarda yazılı ilgili düzenlemeye aykırı davranış, disiplin talimatlarında bulunan “talimatlara aykırı hareket” suçuna karşılık gelecektir. Fakat genellikle örnek verilen gibi ihmallerin cezalandırılmadığını görmeyiz. Çünkü bu gibi aksaklıklar öncelikle uyarı ile giderilmeye çalışılıp devam eden süreçte tekrarının önüne geçilmek istenmektedir. Ancak insan sağlığını ilgilendiren, spor alanlarında ambulans ya da itfaiye bulundurma zorunluluğu gibi talimat düzenlemelerine aykırılık halinde ilgili kulüplerin cezalandırıldığına çokça şahit olunmaktadır.

Bu hususta bir istatistik vermek gerekirse, Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu'nun 2018-2019 sezonu içerisinde vermiş olduğu 400 adet kararın neredeyse 150 tanesi talimata aykırılık suçuna ilişkindir. Bunlar daha ziyade; salon

standartlarına aykırılık, teknik teçhizat arızaları, ambulans bulundurmama, akreditasyon talimatındaki düzenlemelere aykırılık, tribün merdivenlerinin boş bırakılmaması gibi aksaklıklar olmuştur. Kararlar incelendiğinde Türkiye Basketbol Disiplin Kurulu'nun, talimata aykırılığın harici âlemde yarattığı neticeye göre cezalandırma yöntemi izlediği ve müsabakaya tesir etmeyen teknik teçhizat arızalarını (müsabaka öncesi salon ışıklarının sönməsi gibi) mükerrerlik olmaması halinde ihtar cezası ile cezalandırdığı, fakat müsabakaya tesir eden (müsabaka esnasında ışıkların sönüp oyunun durması, ambulansın geç gelmesi nedeni ile müsabakanın geç başlaması) aksaklıkları ilk seferinde dahi para cezası ile cezalandırdığı görülmektedir.

Talimatlara aykırılık suçu halinde verilecek cezalarda ölçülülük ve tutarlık çok önemlidir. Yukarıda açıklandığı üzere, disiplin talimatlarında genellikle geniş ifadelerle düzenlenen "talimata aykırılık" disiplin suçu açısından, suçu meydana getiren eylemlere aynı ceza verilmeli ve ceza harici âlemde meydana gelen değişiklik/yaratılan tehlike/verilen zarar dikkate alınarak belirlenmelidir.

Zira müsabakaların normal seyrinde oynanamaması ve gecikmelere sebep olunması nedeni ile organizasyonun kendisine zarar verileceği tartışmasızdır. Spor müsabakalarının gerek marka değerinin gerek seyircinin ilgisinin arttırılabilmesi için müsabakanın zamanında, planlandığı gibi ve düzenlemelere uygun olarak başlaması ve müsabakanın sağlıklı bir şekilde tamamlanması gerekmektedir. Tüm organizasyon bunun için yapılırken müsabakayı izlemeye gelen seyirciler de zamanında, planlandığı gibi ve düzenlemelere uygun olarak eksiksiz başlayan ve biten bir müsabaka izleme arzusu ile organizasyona katılım sağlamaktadırlar. Müsabakaların, bu ve benzeri teknik aksaklıklar nedeniyle sıhhatli bir şekilde seyredememesi müsabakayı düzenleyen Federasyonlar ile birlikte oyunun kendisinin değeri ve ciddiyetini zedeleyecekleri tartışmasızdır.

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu 27.03.2012 tarihli ve E.2011-2012/935, K.2011-2012/1122 sayılı kararına konu müsabaka temsilcisi raporunda yürürlükte olan TFF Medya Talimatı uyarınca kulüplerin müsabaka sonrasında yapılacak flaş röportajlarda ve basın

toplantısında teknik sorumlusu veya antrenörü ve müsabakada oynamış en az üç futbolcusu ile temsil edilmesi gerekirken sadece teknik sorumlu ve iki futbolcunun flaş röportaja katıldığı rapor edilmiştir. Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Disiplin Kurulu rapor edilen “flaş röportaja ve basın toplantısına talimatlarda belirlendiği şekilde katılmama” hallerinin münferit durumlar olduğunu tespit ederek Kulübü her iki suç dolayısıyla ayrı ayrı para cezası ile cezalandırılmıştır. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 19.04.2012 tarih ve E.2012/94, K.2012/108 sayılı dosyasından vermiş olduğu karar ile flaş röportaja talimatta belirlenen şekilde katılmama nedeni ile verilen para ceza onanmış, ancak basın toplantısına talimatlarda belirlenen şekilde katılımın sağlanmamasının sebebinin rakip kulüp teknik sorumlusunun katıldığı basın toplantısının uzaması ve makul süreyi aşan gecikme nedeniyle futbolcuların basın toplantısına katılmadan takım ile birlikte stadyumdan ayrılmak zorunda kalmaları olduğu anlaşıldığından bu hususta verilen cezayı kaldırmıştır.

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu 19.04.2012 tarihli ve E.2011-2012/1042, K.2011-2012/1245 sayılı kararına konu temsilci raporunda “Müsabakada ev sahibi kulübün itfaiye araç ve görevlilerini bulundurmamış” rapor edilmiştir. Yürürlükteki lig statüsü uyarınca ev sahibi kulüplerin, seyircilerin stadyuma alınmaya başlamasından, stadyumu terk etmelerine kadar geçen sürede itfaiye ile ambulans araç ve görevlilerini bulundurmamak zorunluluğu karşısında tespit edilen talimata aykırılık nedeni ile ev sahibi Kulüp para cezası ile cezalandırılmıştır. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 26.04.2012 tarih ve E.2012/108, K.2015/116 sayılı dosyasından vermiş olduğu kararda para cezası verilmesine ilişkin kararı onamıştır.

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu 24.05.2012 tarihli ve E.2011-2012/1188, K.2011-2012/1427 sayılı kararına konu temsilci raporunda “ev sahibi Kulüp tarafından sunulan müsabaka isim listesinde doktorun bulunmadığı ve müsabaka boyunca da teknik alanda bulunmadı”

rapor edilmiştir. Yürürlükteki Sağlık Ekiplerinin Yapılanmaları ve İşleyişleri Talimatı uyarınca Kulüplerin oynadıkları özel ve resmi tüm müsabakalarda, yedek kulübesinde görevli lisanslı bir adet takım doktoru ile lisanslı bir takım fizyoterapisti veya lisanslı bir takım masörü bulundurmak ve kulüp sağlık ekibi çalışanı olmayan kişileri, müsabaka esame listesine doktor, fizyoterapist ve masör olarak yazmamak zorunluluğu karşısında tespit edilen talimata aykırılık nedeni ile ev sahibi Kulüp para cezası ile cezalandırılmıştır. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu yaptığı yargılama neticesinde; itiraz konusu müsabakaya ait olduğunu belirterek dosyaya sunulan fotoğrafları inceleyerek fotoğraflarda görülen futbolcularının forma numaraları ile esame listesini karşılaştırmış ve delil olarak sunulan fotoğrafların itiraz konusu müsabakaya ait olduğu tespit ettikten sonra Kulüp doktorunun müsabaka oynandığı sırada yedek kulübesinde bulunduğunu, TFF Temsilcisinin de imzasının bulunduğu 20.05.2012 tarihli ilaç bildirim listesi yanında müsabakaya ilişkin akreditasyon listesi ve Kulüp doktoruna ait akreditasyon kartı incelendiğinde de Kulüp doktorunun müsabaka boyunca görevinin başında olduğunu tereddütsüz anlayarak TFF Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu'nun vermiş olduğu ceza kararını 31.05.2012 tarih ve E.2012/154, K.2012/150 sayılı dosyasından vermiş olduğu kararla kaldırmıştır.

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu 01.10.2013 tarih ve E.2013-2014/140, K.2013-2014/158 sayılı kararına konu hakem raporunda “misafir takım esame listesinde ismi yazılı ve sahaya girmesi gereken doktorun müsabakaya gelmediği” rapor edilmiştir. Yürürlükteki Sağlık Ekiplerinin Yapılanmaları ve İşleyişleri Talimatı uyarınca Kulüplerin oynadıkları özel ve resmi tüm müsabakalarda, yedek kulübesinde görevli lisanslı bir adet takım doktoru ile lisanslı bir takım fizyoterapisti veya lisanslı bir takım masörü bulundurmak ve kulüp sağlık ekibi çalışanı olmayan kişileri, müsabaka esame listesine doktor, fizyoterapist ve masör olarak yazmamak zorunluluğu karşısında tespit edilen talimata aykırılık nedeni ile ev sahibi Kulüp para cezası ile cezalandırılmıştır. Bu karar aleyhine son dakikaya kadar

beklenen doktorun başka hastalara müdahale ettiği gerekçesi ile itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 03.10.2013 tarih ve E.2013/223, K.2013/225 sayılı dosyasından vermiş olduğu kararla para cezası verilmesine ilişkin kararı onamıştır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 12.04.2019 tarih ve E.2019/121, K.2019/144 sayılı kararına konu müsabaka temsilcisi ve müsabaka hakemi raporlarında “*müsabakanın 2. çeyreğinin bitimine 07:53 dakika kala elektrik kesintisi sebebiyle maça 17 dakika ara verildiği*” şeklinde tespit edilen durum nedeniyle öncelikle elektrik sağlayan kurumdan müsabakanın oynandığı salon bölgesinde elektrik sağlanmasında genel bir aksaklık yaşanmadığı bilgisini resmi olarak aldıktan sonra ilgili Kulübü salon standartlarını düzenleyen talimat hükmüne uymaması nedeniyle “*talimatlara aykırı hareket*” suçu uyarınca müsabakanın duraksadığını da dikkate alınarak “*para cezası*” ile cezalandırılmıştır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 25.04.2019 tarih ve E.2019/163, K.2019/178 sayılı kararına konu müsabaka temsilcisi ve müsabaka hakemi raporlarında “*Müsabakanın ambulans ve sağlık personelinin gelmemesi nedeniyle 5 dakika geç başladığı*” şeklinde tespit edilen eylemi nedeniyle ev sahibi takıma ilgili lig talimatının “*Ev sahibi kulüpler, salonda ilk yardım tedbiri almak, müsabaka başlamadan 30 dakika önce sağlık ekibi ve ambulans bulunmasını sağlamak zorundadır*” hükmüne uymaması nedeniyle “*talimatlara aykırı hareket*” suçu uyarınca müsabakaya geç başlandığı da dikkate alınarak “*para cezası*” ile cezalandırılmıştır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 08.05.2019 tarih ve E.2019/195, K.2019/210 sayılı kararına konu müsabaka temsilcisi ve müsabaka hakemi raporlarında “*Müsabakanın ambulans geç gelmesi nedeniyle 18 dakika geç başladığı*” şeklinde tespit edilen eylemi nedeniyle ev sahibi takıma ilgili lig talimatının “*Ev sahibi kulüpler, salonda ilk yardım tedbiri almak, müsabaka başlamadan 30 dakika önce sağlık ekibi ve*

ambulans bulunmasını sağlamak zorundadır” hükmüne uymaması nedeniyle “talimatlara aykırı hareket” suçu uyarınca müsabakaya geç başlandığı da dikkate alınarak “para cezası” ile cezalandırılmıştır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 17.05.2019 tarih ve E.2019/209, K.2019/224 sayılı kararına konu müsabaka temsilcisi ve hakem raporunda “... takımının lig yönergesine aykırı şekilde müsabakaya 8 oyuncu ile geldiği ve müsabakayı bu şekilde tamamladığı” şeklinde tespit edilen durum nedeniyle ilgili Kulübü lig talimatının “*takımların resmi müsabaka kadrosu en fazla on iki (12) basketbolcudan teşkil edilecek ve takımlar müsabakalarda en az on (10), en fazla on iki (12) basketbolcu ile sahada yer alabilecektir.*” hükmüne uymaması nedeniyle “talimatlara aykırı hareket” suçu uyarınca “*ihtar cezası*” ile cezalandırılmıştır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 17.05.2019 tarih ve E.2019/208, K.2019/223 sayılı kararına konu müsabaka temsilcisi ve hakem raporunda “*Müsabakanın 1. çeyreğinin bitimine 6.52 kala 24 saniye cihazının arızalanması nedeniyle müsabakaya 17 dakika ara verildiği, arızanın giderilmesinden sonra müsabakaya devam edildiği ve bir daha aksaklık yaşanmadığı*” şeklinde tespit edilen durum nedeniyle ilgili Kulübü salon standartlarını düzenleyen talimat hükmüne uymaması nedeniyle “talimatlara aykırı hareket” suçu uyarınca sonucunda müsabakaya ara verildiği de dikkate alınarak “para cezası” ile cezalandırılmıştır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 25.05.2019 tarih ve E.2019/217, K.2019/232 sayılı kararına konu müsabaka temsilcisi raporunda “*takım menajerinin müsabakanın başında bir kere takmış olmak üzere müsabakanın geri kalan zamanında birkaç kez uyarıda bulunulmasına rağmen akreditasyon kartını takmaktan imtina ettiği*” şeklinde tespit edilen eylemi nedeniyle takım menajerini ilgili lig talimatının “*Takım temsilcileri (menajer, yönetici, baş antrenör, yrd. Antrenör, doktor, kondisyoner, fizyoterapist, masör, malzeme sorumlusu, vb.) müsabaka salonuna girerken*

ve müsabaka anında, sonrasında, basın toplantısında sahaya çıkış kartını takmak zorundadır.” hükmüne uymaması nedeniyle “talimatlara aykırı hareket” suçu uyarınca “ihtar cezası” ile cezalandırılmıştır.

Yukarıda değinilen kararlardan da anlaşılacağı üzere spor disiplin yargılaması yapan kurullar, talimatlara aykırılık hallerine ilişkin hüküm kurarlarken ortaya çıkan netice ve tehlikeyi dikkate alarak ceza tespiti yöntemini yerinde olarak tespit etmektedirler. Kulüplerin objektif sorumluluğu ^[173] kapsamında usulüne uygun şekilde çağırılan ambulansın vaktinde gelmemesi hallerinde dahi müsabakanın sağlık ve güvenlik içerisinde tamamlanmasından sorumlu olan ev sahibi kulüplerin cezalandırılması yoluna gidilse de, yargılamaya görevli kurullar mücbir sebep hallerini araştırmak ve varlıkları halinde takdir haklarını ceza vermemek yönünde kullanmak durumunda olmalıdırlar. Dikkat edilmesi gereken husus mücbir sebep hallerinin çok dikkatli irdelenmesi ve kulüplerin objektif sorumluluğu esasını ortadan kaldıracak biçimde bir hal yaratılmaması gerektiğidir. Bu hassas denge nedeniyle mücbir sebeplerin tespitinde sadece kamu kurumlarından gelen bilgilerin delil olarak kabul edilmesinde yarar vardır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 26.10.2018 tarih ve E.2018/277, K.2018/278 sayılı kararına konu müsabaka görevlileri raporlarında *“müsabakanın 2. periyodunda bitime 08:24 kala elektrik kesintisinden dolayı müsabakaya 11 dk ara verildiği, salon aydınlatmasının yeterli seviyeye ulaşmasıyla birlikte müsabakaya kalındığı yerden devam edildiği”* şeklinde tespit edilen durum nedeniyle istenen savunma dilekçesi ekindeki Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü’nün *“salon dışında yapılan yol çalışması esnasında iş makinası operatörünün ana elektrik hattına zarar vermesiyle elektrik trafosunda patlama meydana geldiği, 5 saniye içinde jeneratörün devreye girdiği, salon içerisinde aydınlatma sisteminin cıva buharlı olması nedeni ile elektrik kesintilerinde süre 5 saniye bile olsa sistem soğumadan tekrardan devreye giremediği, bu esnada yedek*

^[173] Bknz. Bölüm 5.4.

aydınlatmalar devreye girdiği, fakat müsabakanın oynanmasına yeterli aydınlatma için ancak sistemlerin tam kapasite devreye girmesi ile müsabakanın oynanabildiği, bu sürenin ancak 10 dakika civarı olabileceği” içerikli yazısının mücbir sebebin varlığını ispat kabul ederek -Salon Standartları ve Güvenlik Talimatı’nın 29. maddesi uyarınca Seviye-4 salonlarında UPS zorunluluğu bulunmadığında dikkate alınarak- Kulüp hakkında ceza verilmesine yer olmadığı yönünde karar vermiştir.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 10.01.2019 tarih ve E.2019/3, K.2019/17 sayılı kararına konu müsabaka görevlileri raporlarında “müsabakanın başlamasına 8 dk kala, masa görevlileri oturma yerinin sol tarafına denk gelen potanın üstündeki şut saatinin arızalanması sonucu müsabakanın saat 14:26 da başladığı” şeklinde tespit edilen durum nedeniyle istenen savunma dilekçesi ekindeki Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü’nün “salondaki skorboardun 18.10.2018 tarihinde yenilendiği, müsabaka öncesinde yapılan kontrollerde bir sıkıntı görülmediği, müsabakanın başlamasına 6 dk kala kuzey potadaki 24 saniye şut saatinin bağlı olduğu elektrik hattında kısa devre olduğu, yüksek voltaj gelmesi sebebiyle arıza oluştuğu, bu sebeple teknik ekip tarafından yeniden elektrik hattı çekilerek arızanın giderildiği, periyodik bakımların yapıldığı” içerikli yazısının mücbir sebebin varlığını ispat kabul ederek Kulüp hakkında ceza verilmesine yer olmadığı yönünde karar vermiştir.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 18.01.2019 tarih ve E.2019/23, K.2019/35 sayılı kararına konu müsabaka görevlileri raporlarında “müsabaka 16 dakika ambulansın gecikmesinden dolayı geç başladığı” şeklinde tespit edilen durum nedeniyle yapılan yargılama neticesinde “ev sahibi kulübün müsabakalar için özel bir şirket ile anlaşma sağladığını, İl Sağlık Müdürlüğü’nün ambulans hizmetleri konulu yazısı zorlamasıyla bu özel firma ile anlaşmalarını sonlandırarak İl Sağlık Müdürlüğü’nden ambulans hizmeti almak zorunda kaldığını, zorunluluk doğar doğmaz talepte bulunulduğunu, müsabaka günü de ambulans gecikince ilgisi

telefonla aranarak Kulüp tarafından üzerine düşen objektif sorumluluğun yerine getirildiği, İl Sağlık Müdürlüğü'nün tasarrufu nedeni ile oluşan duruma da derhal reaksiyon vererek ihlalin önlemeye çalışıldığı ancak tüm çabalara rağmen ambulansın gecikmesini önlenemediği” anlaşılmıştır. Meydana gelen talimata aykırılık açısından objektif sorumluluğu tamamen ortadan kaldıran üçüncü kişi eylemi tespit edildiğinden Kulüp hakkında ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 08.03.2019 tarih ve E.2019/71, K.2019/93 sayılı kararına konu müsabaka görevlileri raporlarında *“Ambulansın 35 dk. geç geldiği bu nedenle müsabakanın 17:35'te başladığı”* şeklinde tespit edilen durum nedeniyle yapılan yargılamada *İl Sağlık Müdürlüğü'ne müzekkere yazılarak olayla ilgili olarak bilgi talep edilmiş, İl Sağlık Müdürlüğü'nden gelen cevap yazısından ve yazı ekindeki vaka formundan, müsabakada hazır olmak üzere yola çıkan 41 SA 676 plakalı ambulansın acil vakaya müdahale ettiği ve bu sebeple müsabakaya geç geldiği* anlaşılmıştır. Meydana gelen gecikmenin mücbir sebebe dayandığı anlaşıldığından Kulüp hakkında ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

Spor hukuku ve spor disiplin yargılamasının kendine has yapısı gereği kimi durumlarda disiplin suçu gerçekleşse dahi bu durum başkaca daha vahim sonuçlara yol açabilecek halleri önlemek amacı taşıyorsa takdir hakkı yine ceza verilmemesi yönünde kullanılmalıdır. Zira spor disiplin yargılamasının amacı, ciddi toplumsal olaylara sahne olabilecek olan hassas dengeler üzerine kurulu spor alanları ile spor yönetiminin sağlıklı bir şekilde yürütülmesidir.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 17.11.2016 tarih ve E-K.2016/53 sayılı kararı ile önemli bir Süper Lig müsabakasında yaşanan olaylar esnasında müsabaka görevlileri raporlarında da belirtildiği ve izlenen görüntülerden de anlaşıldığı üzere görevli masasına gelip olayların yatışmasını sağlamak amacıyla taraftarlara sakin olmaları yönünde anons

yapan takım kaptanına, eylem her ne kadar izinsizse de yapılan anonsun engellenmesi müsabaka görevlileri tarafından sağlanabileceksen müsaade edilerek zımnen izin verildiği değerlendirilmiş ve görevi olmadığı halde anons yapan takım kaptanına ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

4.9. Belgelerin Haksız Kullanımı ve Sahtecilik

Belgelerin haksız kullanımı ve sahtecilik spor disiplin suç tipi, adli yargıda karşımıza çıkan sahtecilik ile benzer maddi unsurlar ihtiva etmektedir. Suçun oluşması için bir kişinin kendisine ait olmayan bir belgeyi kullanması ya da sahte olarak aldatıcı bir şekilde belgeyi üretmesi gerekmektedir.

Spor disiplin talimatlarındaki bu suç tipi genellikle akreditasyon, lisans veya sair uygunluk belgelerine duyulan güvenin korunması amacıyla düzenlenmekte ve bu amaç doğrultusunda genellikle sadece bu tip belgeler üzerindeki sahtecilik ya da haksız kullanımın cezalandırılacağı yazılı hükme bağlanmaktadır. Diğer başka belgeler üzerindeki sahtecilik ya da haksız kullanımın cezalandırılmaması tercihi yargılama alanını kısıtlar gibi görünse de aslında burada uygunluk belgelerine diğer belgelerden daha büyük bir önem atfedilmesi durumu mevcuttur. Uygunluk belgeleri aynı adli yargıdaki resmi belgeler gibi daha ziyade korunmak istenmiştir.

Futbol ve basketbol disiplin mevzuatımız incelendiğinde, aynı adli yargıdaki sahtecilik kriteri gibi burada da iğfal (yanıltma) kabiliyetinin dikkate alındığını görmekteyiz. Bu kriter kimi zaman mevzuatlarda açıkça yazmasa da suçun gerçekleşmesi için aranan özel kast genellikle “federasyon ve müsabaka görevlilerini yanıltmaya çalışılması” olarak düzenlenmekte olduğundan, iki arkadaşın şaka olsun diye iğfal kabiliyeti olmayan bir belgeyi düzenlemesi ya da iğfal kabiliyeti olmadığı ilk bakışta anlaşılır belgelerin kullanımı halinde de bu disiplin suç tipinin oluşmadığı kabul edilmelidir. İkinci suçta sportmenliğe aykırı hareketin gerçekleşip gerçekleşmediğinin değerlendirilmesi gereklidir.

Akreditasyon, lisans veya sair uygunluk belgelerinden akreditasyon kartı; ilgili federasyon yetkililerince düzenlenen, adına akreditasyon kartı tanzim edilen kişilerin müsabakaların oynanacağı tesislerde giriş yapabileceği onaylanmış alanların yazılı olduğu ve ancak adına kart tanzim edilen kişilere münhasır olarak kullanma hakkı doğuran uygunluk belgelerindendir. Dolayısıyla, akreditasyon kartını da diğer şahsa özel uygunluk belgelerinde olduğu gibi sahibi dışındaki kişilerin kullanması mümkün değildir. Uygunluk belgelerinin kullanım alanları ve hak sahipleri ancak bu belgelerin asıl sahibi ve tanzim edeni olan federasyonlar tarafından belirlenebilir.

Akreditasyon, lisans veya sair uygunluk belgelerinden lisans; ilgili federasyon yetkililerince düzenlenen, adına lisans tanzim edilen kişilerin kendi yaş kategorilerindeki müsabakalara sporcu ya da antrenör olarak katılabilmelerini sağlayan belgedir. Spor disiplin uygulamalarında da genel anlamı gibi “izin” anlamında olan “lisans” kavramı, belgelerin haksız kullanımı ve sahtecilik suçu düzenlemesinde açıklandığı üzere “sporcu ya da antrenöre müsabakaya katılma hakkı veren belge” anlamında kullanılmaktadır.

Akreditasyon, lisans ve sair uygunluk belgelerinin, hak sahibi olmayan kimseler tarafından kullanılması müsabaka organizasyonun güvenliğini ve güvenilirliğini ortadan kaldırmaktadır. Zira akreditasyon, lisans ve sair uygunluk belgeleri, özel ve resmi müsabakalar ile ilgili organizasyonların düzenlerinin en temel unsurlarıdır. Organizasyonda görevli kişilerin hak sahiplerini bilmeleri ve bu doğrultu gerekli izin ve yasakları uygulayabilmeleri açısından bu belgelerin sadece hak sahipleri tarafından görünür biçimde kullanılmaları muhakkak gereklidir.

Akreditasyon, lisans ve sair uygunluk belgeleri adlarına tanzim edilen kişilere bir kısım haklar bahsettiği gibi aynı zamanda sorumluluk da yüklemektedir. Akreditasyon, lisans ve sair uygunluk belgeleri ile hak sahibi yapılan kişiler, belgelerin başkası tarafından kullanımına izin vermemek, belgelerin korunması ve muhafazası için gerekli özeni göstermek sorumluluğu altındadırlar.

Hak sahibi olunan akreditasyon, lisans ve sair uygunluk belgelerinin bir başkası tarafından kullanılması halinde bu kullanıma açıkça rıza gösterdiği ispat edilemese dahi koruma ve muhafaza sorumluluğunu yerine getirmediği kabul edilmesi gereken belge sahibinin ihmali davranışının suça iştirak olduğunun kabulü gerekmektedir. Mevzuat düzenlemeleri incelendiğinde, iştirak halinde verilecek cezanın asli faile verilecek ceza ile aynı olduğu görülmektedir ki bu da korunmak istenen akreditasyon, lisans ve sair uygunluk belgelerine atfedilen önemin bir tezahürüdür.

Gerçekten de futbol ve basketbol disiplin mevzuatımız bu nedenle başkalarına ait akreditasyon, lisans ve sair uygunluk belgelerinin kullanımı ile bu suça iştirak edilmesi arasında fark gözetmemekte; tüm bu suçların faillerine verilmesi gereken cezaları aynı olarak belirlemiştir. Futbol ve basketbol disiplin mevzuatımızın sadece disiplin talimatı düzenlemeleri değil, diğer mevzuat hükümleriyle; akreditasyon, lisans ve sair uygunluk belgelerinin hak sahibi olmayan kişilerce kullanılması ya da bu belgeler üzerinde sahtecilik yapılması halinde mensup olunan kulüplere de çeşitli yaptırımlar düzenlenmiştir. Kulüplere de ceza verilmesini düzenleyen hükmün amacı, maddeye konu suç tipinin gerçekleşmesi halinde bir menfaat oluşacağının öngörülmüş olmasıdır. Asli fail ile iştirak edene aynı cezanın öngörülmesi cezanın özel ve genel önleme işlevlerine de uygundur. Ancak kulüpler adına bir menfaat doğmamış olması halinde faili tespit edilip cezalandırılmış ve bu anlamı ile genel önleme işlevi yerine getirilmiş kabul edileceğinden failin bağlı olduğu Kulübün ayrıca cezalandırılması suçun ihdas amacına da aykırı olacaktır.

Bu hususta son olarak belirtmek gerekir ki uygulayıcı; akreditasyon, lisans ve sair uygunluk belgelerinin hak sahibi olmayan kişilerce kullanılması ya da bu belgeler üzerinde sahtecilik yapılması hususunda yapacağı yargılamada çok hassas davranmalı, sahtecilik ile belgelerin haksız kullanımını ve bu eylemlerle sportmenliğe aykırı hareket disiplin suçlarını birbirinden ustaca ayırabilmelidir. Hatta bunu yaparken fail lehine yorum yapmak konusunda bonkör olunması gerektiği de eylemler için öngörülen cezalar incelendiğinde rahatlıkla söylenebilir. Sahtecilik eyleminin cezası başkasına ait uygunluk belgesinin kullanılması durumundan çok daha ağırken,

sportmenliğe aykırı hareket suçunun cezası daha azdır. Üstelik akreditasyon, lisans ve sair uygunluk belgelerinin hak sahibi olmayan kişilerce kullanılması ya da bu belgeler üzerinde sahtecilik yapılması halinin tespiti durumunda bağlı bulunan kulüplere de disiplin talimatları ya da sair mevzuat uyarınca ceza verilmesi gerektiği sürekli akılda tutulmalıdır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 27.04.2018 tarih ve E.2018/188-190, K.2018/188-190 sayılı kararlarına konu müsabaka görevlileri raporlarında “.....TC. nolu H.V. ve TC. nolu B.K. adlı seyircilerin protokol tribününde oturdukları, kendilerine protokol tribününe yalnızca akreditasyon kartı sahibi kişilerin burada oturabilecekleri söylendiği ve başka bir tribüne geçmeleri istendiği, aradan geçen 15 dakikanın ardından aynı kişilerin boyunlarına akreditasyon kartı takıp tekrar protokol tribününün en ön sırasına oturdukları görülmüş olup yanlarına gidildiğinde akreditasyon kartlarının isimlerin görülmemesi için ters takıldığı ve akreditasyon kartlarının kendilerine ait olmadığını görüldüğü ve sözlü olarak kartların kendilerine ait olmadığını beyan ettikleri, akreditasyon kartlarının TC nolu T.M.. ve TC nolu G.A.’a ait olduğu saptandığı, müsabaka sonrası T.M.. ve G.A.’a sözlü olarak akreditasyon kartlarını kendilerinin verip vermediği sorulduğu, kendilerinin de durumdan haberdar haberlerinin olmadığını beyan ettikleri” rapor edilmiştir. TBF Disiplin Kurulu tarafından akreditasyon kartlarını hakları olmadığı halde protokol tribünde oturmak için kullandıkları tespit edilen basketbolcular H.V. ve B.K.’ya 4 müsabakadan men ve 3.500,00-TL para cezası verilmiş, verilen ceza basketbolcuların samimi pişmanlığı ihtiva eden ikrar mahiyetindeki yazılı savunmaları mevzuatta düzenlenen takdiri indirim sebebi sayılmak sureti yarısına kadar indirilerek 2 müsabakadan men ve 1.750,00-TL para cezası ile cezalandırılmalarına karar verilmiştir. Ayrıca bu basketbolcuların kulüpleri de Disiplin Kuruluna sevk edilmiş ancak yukarıda açıklandığı üzere failler cezalandırıldığı ve bununla birlikte suçun faillerce ikasına rağmen Kulüpleri adına herhangi bir menfaat doğmadığı

anlaşıldığından kulüp hakkında ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

Yukarıda açıklanan karara konu olayda akreditasyon kartları kullanılan T.M. ve G.A. iştirak sebebi ile Disiplin Kurulu'na sevk edilirken bağlı bulundukları kulüp de mevzuat gereği Disiplin Kurulu'na sevk edilmiştir. Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 27.04.2018 tarih ve E.2018/189, K.2018/189 sayılı kararı ile T.M. ve G.A., hak sahibi oldukları akreditasyon kartının korunması ve muhafazası için gerekli özeni göstermemek sureti ile başkası tarafından kullanılmasına sebep oldukları için hak sahibi olduğu akreditasyon kartının başkalarınca kullanılması eylemine iştirak etmeleri nedeniyle 4 müsabakadan men ve 3.500,00-TL para cezası ile cezalandırılmışlar, verilen ceza basketbolcuların samimi pişmanlığı ihtiva eden ikrar mahiyetindeki yazılı savunmaları mevzuatta düzenlenen takdiri indirim sebebi sayılmak sureti yarısına kadar indirilerek 2 müsabakadan men ve 1.750,00-TL para cezasına düşürülmüştür. Ayrıca bu basketbolcuların kulüpleri de Disiplin Kuruluna sevk edilmiş ancak yukarıda açıklandığı üzere failler cezalandırıldığı ve bununla birlikte suçun faillerce ikasına rağmen Kulüp adına herhangi bir menfaat doğmadığı anlaşıldığından kulüp hakkında ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 10.05.2018 tarih ve E.2018/211, K.2018/210 sayılı kararında; 18 yaşından küçük bir basketbolcuya ait lisans belgesi üzerinde doğum tarihinin değiştirildiğinin tespit edilmesi üzerine TBF görevlilerinin yanıtılmaya çalıştığı hususunda bir şüphe bulunmayan kulüp görevlisine bu lisans ile iştirak edilen her müsabaka için ayrı ayrı ceza uygulanmış ancak bir sporcunun şahsı ile ilgili lisans işlemlerinin doğru yapıp yapılmadığını ve hangi doğum yılına ait tescilli olup olmadığını bilmesi gerektiği için cezalandırılabilirdiği düşünülebilecekse de, yaşı itibari ile küçük oluşu yanında denetim ve gözetimi altında bulunduğu yönetici ve/veya antrenörlerinin yönlendirmesi ile müsabakalara çıkmasının hayatın olağan akışına uygun olduğu gözetilerek

küçük basketbolcu hakkında herhangi bir ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi hukuka uygun görülmüştür.

Yine bir üstte değerlendirilen karara benzer bir vakıda Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 15.03.2017 tarih ve E.2017/145, K.2017/146 sayılı kararında; 18 yaşından küçük bir basketbolcunun lisansı ile bir başka 18 yaşından küçük basketbolcunun müsabakada oynatıldığının tespit edilmesi üzerine TBF görevlilerinin yanıltılmaya çalıştığı hususunda bir şüphe bulunmayan kulüp görevlilerine ayrı ayrı ceza uygulanmış ancak bir sporcunun şahsı ile ilgili lisans işlemlerinin yapıp yapılmadığını ve hangi kulübe tescilli olup olmadığını bilmesi gerektiği için cezalandırılabilceği düşünülecekse de; yaşı itibari ile küçük oluşu yanında denetim ve gözetimi altında bulunduğu yönetici ve/veya antrenörlerinin yönlendirmesi ile müsabakalara çıkmasının hayatın olağan akışına uygun olduğu gözetilerek müsabakada forma giyen küçük basketbolcu ile yaşı itibari ile küçük oluşu yanında tüm lisans ve uygunluk belgelerini denetim ve gözetimi altında bulunduğu yönetici ve/veya antrenörlerine emanet etmiş olmasının hayatın olağan akışına uygun olduğu gözetilerek yerine forma giyilen küçük basketbolcuya herhangi bir ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi hukuka uygun görülmüştür.

Türkiye Futbol Federasyonu Amatör Futbol Disiplin Kurulu 04.11.2014 tarihli ve E.2014-2015/329, K.2014-2015/412 sayılı kararına konu olayda 2014/2015 futbol sezonu için T. Spor Kulübü adına transfer olarak lisans çıkartılan ve bu doğrultuda kulüp değiştiren futbolcu Y.K'nın 23 yaşından büyük futbolcuların transfer olabilmeleri için gerekli belgelere önceki kulübü yetkilileri imza atması gerekirken onlar yerine kendisi imza attığı gerekçesi ile sahtecilik eyleminden ötürü cezalandırılmıştır. Bu karar aleyhine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 06.11.2014 tarih ve E.2014/241 K.2014/246 sayılı dosyasından vermiş olduğu karar ile Amatör Futbol Disiplin Kurulu tarafından “sahtecilik yapıp bu nitelikteki belgeleri kullanmak” olarak değerlendirilerek ceza verilmesine ilişkin kararı onamıştır.

4.10. Cezaya, Tedbire ve Disiplin Kurulu Kararına Uymama

4.10.1. Disiplin Cezaları:

Disiplin cezaları, bir faaliyetin yürütülmesi için düzenlenen kurallara uygun davranmayan kişinin, yürürlükteki kurallara uygun davranışlar sergileyen biri haline getirilmesi maksadıyla kişiye yaptığı davranışın kötü olduğunu anlatmaya çalışır. Disiplin cezaları bunu, kişiyi elindeki bazı haklardan mahrum bırakarak yapar. Bu şekilde kişi, elindeki hakları kaybetmenin olumsuzluklarına katlanırken bir yandan da haklarını bir daha kaybetmemek için gerçekleştirdiği davranışı tekrar etmemeye yönelir. Disiplin cezası, böylece özel önleme görevini icra eder. İhlali gerçekleştiren kişinin bazı haklarından yoksun kalması aynı zamanda disiplin kaideleri ile korunmaya çalışılan düzen içerisindeki herkesin adalet duygularının tatmin edilmesine yardım etmektedir. Disiplin cezası, bu şekilde de genel önleme görevini icra eder.

4.10.2. Tedbir Uygulaması:

Disiplin cezalarına konu suçlara ilişkin tedbir uygulamaları ise; hükmedilen cezanın genel ve özel önleme amacından farklı olarak, suçun ağırlığı ve harici âlemde meydana getirilen ya da getirilmesi muhtemel değişikliğin yarattığı tehlike itibarıyla disiplin kaideleriyle korunmaya çalışılan düzen içerisindeki adalet duygusunun zedelenmesinin önüne geçilmesi düşüncesine dayanmaktadır.

Tedbir uygulaması için, kuvvetli şüphe ve derhal disiplin cezası uygulanmaması halinde amaçlanan sonuca ulaşılamayacağı şartlarının birlikte aynı anda bulunması gerekmektedir. ^[174]

Böylelikle disiplin cezaları daha ziyade ıslah görevini üzerine almakta, tedbir kurumu ise; disiplin suçunun gerçekleştirildiği konusunda kuvvetli şüphelerin bulunup tedbirin derhal uygulanmaması durumunda amaçlanan sonuçlara ulaşılamayacağının

^[174] Murat Balcı ve Hüseyin Aydın, Futbolda Disiplin, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2018), 231.

anlaşıldığı hallerde, kesin bir ceza hükmü tesis edilene kadar disiplin kaideleriyle korunmaya çalışılan düzen içerisindeki adalet duygularının yara almaması sağlanarak yargılamanın yürütölmesi ve muhakeme sonucunda somut olaya uygun bir karar verilmesinin sağlanması görevlerini üstlenmektedir. Bu amaca hizmet açısından da idari tedbirler vasıtası ile mevzuatta bulunan yaptırımlardan herhangi birinin geçici olarak uygulanması mümkün olmalıdır.

Yani tedbir uygulamaya ya da ceza vermeye yetkili kurullar uygulanacak yaptırımın mahiyetini belirleyebilecektir. Yukarıda açıklanan amacı doğrultusunda hükmedilecek tedbirin faile göre özelleştirilebilmesi, cezanın bireyselleştirilmesinin disiplin hukukundaki uygulamasına da uygun düşmektedir.

Her ne kadar somut fiili yargılamaya yetkili kurulların tedbir ya da ceza belirlemesi sürecinde sübjektif ve sınırsız bir takdir hakkına sahip olduğunu düşünmek mümkün değilse de, yargılama makamları uygulanacak geçici ya da sürekli yaptırımları tüm boyutlarıyla bireyselleştirerek yaptırımın genel ve özel önleme amaçlarını bir arada hayata geçirebilmek zorundadırlar.

Bu itibarla, gerek sporcular ve kulüp görevlileri gerekse de kulüp yöneticilerinin; gerçekleştirildiğı hususunda kuvvetli şüphe bulunan suçun ağırlığı ve harici âlemde meydana getirilen ya da getirilmesi muhtemel değışikliğin yarattığı tehlike itibariyle disiplin kaideleriyle korunmaya çalışılan düzen içerisindeki adalet duygusunun zedelenmesinin önüne geçilmesi esasına dayanıp kendileri hakkında uygulanmasına karar verilen tedbirin mahiyetine göre hareket etmeleri aynı kesinleşmiş bir cezanın infazı gibi istisnası olmayan bir mecburiyettir.

4.10.3. Cezaya ve Tedbire Uymama:

“Cezaya, Tedbire Ve Disiplin Kurulu Kararına Uymama” suçu sporcu ve antrenör gibi kulüp görevlileri açısından mesleki faaliyetlerinin, kulüp yöneticileri açısından da yöneticilik faaliyetlerinin tamamını kapsamaktadır.

İhlal ile türlü şekilde karşılaşmak mümkündür. Bu hal sadece cezanın mahiyetine göre değişmektedir. Kişi ya da kulüpler ceza ya da tedbir ile neyden yasaklanmışlar iseler, yasaklandıkları eylemleri gerçekleştirdikleri anda “cezaya ve tedbire uymama” suçunun da faili haline gelirler.

Bu suç tipi ile ilgili en çok karşılaşılan durum “hak mahrumiyeti” cezasının ya da buna ilişkin tedbir uygulandığı zaman süresince görülür. Bu durumdaki kişiler genellikle cezaları ya da tedbirleri sona erene dek protokol tribünü de dâhil olmak üzere sportif kariyerlerinden veya kulüp içindeki statülerinden kazanılmış serbest giriş hakkı, davetiye ve akreditasyon belgelerini kullanamamakta ve özel izin gereken yerlere, soyunma odası koridorlarına, soyunma odasına, takım sırası ve saha içine girememekte, özel giriş kapılarını kullanma gibi özel haklardan yararlanamamakta, ilgili spor faaliyetine ilişkin sportif, idari, sair herhangi bir faaliyette bulunamamaktadırlar. İhlal ise cezalı ya da tedbirli iken yasak alanlara girilmesi ya da yasaklı faaliyetlerin ifa edilmesi ile tamam olur. Zira yasak alana adım atılması veya yasak faaliyetin gerçekleştirilmesi ile artık orada bulunmaya ya da faaliyeti gerçekleştirmeye hakkı olan diğer kimselerin haklarına tecavüz başlamış olmaktadır.

Suçun oluşması için belli bir süre devam etme yahut belli bir ağırlıkta olmak gibi özel şartlar aranmamaktadır. Bundaki temel sebep spor hukukunun düzenlediği alanın hassasiyeti ve bu alandaki sınırlı sürelerle riayeteki mecburiyettir.

Gerçekten de; spor yargı makamlarının vermiş olduğu “hak mahrumiyeti” ya da “müsabakadan men” cezaları neredeyse haftada bir gün ve ancak 3-4 saat etkisini gösteren cezalarken; bu yasakların izdüşümü olarak, belirli alanlardan yasaklı olunmasına rağmen yasaklı alanlara girilmesi ile talimatta belirtilip sınırı çizilen yasak uygulamasının ihlali gerçekleşmiş sayılmalıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere suçun gerçekleşmesi için özel kastın varlığı aranmamaktadır. Cezalı ya da tedbirli iken sahaya rakibi tebrik etmek için girilmiş olması, yönetici olarak dünyaca ünlü bir sporcunun kulüp ile gerçekleşen imza törenine katılım veya olumlu bir basın açıklaması yapılması bile bir cezasızlık nedeni

sayılamaz, ancak tesis edilecek hükmün derecesini tespit için ilgili makamlarca dikkate alınabilecektir.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 24.06.2019 tarih ve E.2019/235, K.2019/250 sayılı kararına konu olayda; Spor Kulübü yöneticisi S.Ö.'un ... Basketbol Disiplin Talimatı'nın 58. maddesinde belirtilen sınırlamalara da bağlı kalınarak, müsabakanın oynandığı salonlara, kulüpte görevli ya da yönetici olmanın yahut herhangi resmi görevin imtiyazından faydalanmak sureti ile girmek de dâhil olmak üzere basketbolla ilgili idari, sportif ve sair her türlü faaliyette bulunmaktan tedbiren men edilmiş olmasına rağmen tedbir kararının devamı sırasında ... Spor Kulübü Başkanvekili sıfatıyla 18.06.2019 tarihinde Basketbol Süper Ligi Play-Off Final serisine ilişkin basın toplantısı düzenleyerek bir kısım açıklamalarda bulunmuş olması nedeniyle tedbire uyulmaması nedeni ile talimatta belirlenen cezaların uygulanmasına hükmedilmiştir.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 23.11.2017 tarih ve E.2017/371, K.2017/370 sayılı kararına konu olayda müsabaka esnasında oyun dışı bırakılan ve yürürlükteki basketbol disiplin talimatı uyarınca ihraç anında idari tedbirli olan kulüp görevlisinin, müsabaka bitiminde saha içine girmesi eylemi tedbire uyulması olarak değerlendirilip talimatta belirlenen cezaların uygulanmasına hükmedilmiştir.

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu 21.11.2013 tarihli ve E.2013-2014/362, K.2013-2014/420 sayılı kararında futbolcu V.D.'nin cezalı olmasına ve cezası infaz edilmeden, 18.11.2013 tarihli bir müsabaka listesinde adı bulunduğu V.D.'nin ve müsabaka listesini imzalayan antrenör F.A.'nın cezaya uymamaya iştiraki nedeni ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu'nun anılan kararı üzerine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 28.11.2013 tarih ve E.2013/285, K.2013/284 sayılı dosyasından kararın onanmasına karar vermiştir.

Türkiye Futbol Federasyonu Amatör Futbol Disiplin Kurulu 05.12.2013 tarihli ve K.2013/3807 sayılı kararında futbolcu B.K.'nın cezalı olmasına ve cezası infaz edilmeden, 24.11.2013 tarihli müsabaka listesinde adı bulunduğu B.K.'nın ve müsabaka listesini imzalayan antrenör A.K.'nın cezaya uymamaya iştiraki nedeni ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Amatör Futbol Disiplin Kurulu'nun anılan kararı üzerine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 12.12.2013 tarih ve E.2013/296, K.2013/298 sayılı dosyasından kararın onanmasına karar vermiştir.

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu 27.09.2014 tarihli ve E.2014-2015/138, K.2014-2015/99 sayılı kararında futbolcu S.N.'nin cezalı olmasına ve cezası infaz edilmeden, 25.09.2014 tarihli bir müsabaka listesinde adı bulunduğu S.N.'nin ve müsabaka listesini imzalayan kulüp idarecisi A.R.Y.'nin cezaya uymamaya iştiraki nedeni ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu'nun anılan kararı üzerine itiraz edilen Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu 02.10.2014 tarih ve E.2014/216, K.2014/221 sayılı dosyasından kararın onanmasına karar vermiştir.

4.11. Milli Müsabakaya veya Federasyon Etkinliğine Katılmama

Milli Müsabakaya veya Federasyon Etkinliğine Katılmama suçunun faili sporcular, antrenörler ve diğer görevliler olabilir.

Tüm ülkenin temsil hakkının devredildiği bir alan olduğu için Milli Takımlarda görev almak sadece bir “hak” değil, aynı zamanda bir “görev” mahiyetindedir ve bu “milli görev” ulusun temsili açısından bireylerden iştiraki beklenen bir zarurettir. Zira milli müsabakaya veya federasyon etkinliğine davet edilen kişiler her ne kadar Kulüp takımlarında gösterdikleri performans ile davet alıyorlarsa da; tüm ülke vatandaşlarının desteği ile kurulan organizasyon içerisinde kendilerine

sağlanan bu kişisel gelişim imkânı karşısında, “milli görevden affın istenmesi” ancak geçerli bir nedene dayanması halinde kabul edilebilirdir.

Bir nedenin geçerli olup olmadığı ise ilgili federasyon tarafından belirlenmelidir. Yazılı bir düzenlemeye dayanan ve kazuistik metotla belirlenen geçerli nedenler olabileceği gibi, yine yazılı düzenleme ile bu sefer takdir tamamen ilgili federasyona da bırakılabilir. Bu noktada geniş takdir hakkı sağlanması açısından sınırlı sayıda geçerli neden kabul edilmesi yerine sınırlandırılmamış geçerli nedenlerin varlığının kabulü mevzuat yapımı açısından daha uygun olacaktır.

Milli Takıma ya da federasyon etkinliğine katılmamak suçunun oluşmasına engel geçerli nedenler her ne kadar sınırlı sayıda sayılmamalıysa da, uygulamada bir nedenin geçerli olup olmadığı tespit edilirken failer lehine yorumdan da kaçınmak gerekmektedir. Aksi halde düzenlemenin etrafının dolaşılmasının önü açılabilecektir.

Bu doğrultuda örneğin federasyonlar müsabakaya veya federasyon etkinliğine katılmama halini sağlık nedenlerine dayandıran bağlarından belirli sağlık kuruluşlarından sağlık raporu almalarını isteyip ancak bu şart yerine geldiğinde geçerli nedenin varlığını kabul edebilir.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 24.11.2016 tarih ve 78 sayılı kararına konu olayda; o dönem yürürlükteki mevzuat uyarınca Federasyon tarafından belirlenen bir hastanede muayene olunması ve rapor alınması gerektiği bildirilmiş olmasına rağmen bu şartı yerine getirmeyip bağlı olduğu Kulübün sponsoru olan sağlık kuruluşundan aldığı rapora dayanarak sağlık sebepleri ile davet edildiği Milli Takım çalışmalarına ve müsabakalarına katılmayan sporcunun suçunu tespit edip hakkında cezaya hükmetmiştir. Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu’nun bu kararı o dönemki ismi ile Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu’nun T.21.12.2016, E.2016/240, K.2016/344 sayılı kararı ile ortadan kaldırılmışsa da Tahkim Kurulu kararı incelendiğinde gerekçesinin “sporcunun zaten yurtdışına çıkmış olduğu ve kamp tarihine kadar istenilen

raporu alamayacağı” gibi yürürlükteki mevzuata istisna olmayacak bir sebebe dayandığı görülmektedir. Bu örnekte incelemeye konu suç tipi açısından fail lehine yorumun istismara ne denli açık olduğu görülebilmektedir.

Yine aynı doğrultuda bir sporcu aktif kariyerini bitirmiş olsa dahi çağırıldığı milli göreve iştirak etmek zorundadır. Çünkü ulusun temsili her zaman şahsi menfaatlerden üstün sayılmalıdır meğerki şahsi menfaatten mahrum kalınmasının telafisi olmayacak olsun.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 11.07.2017 tarih ve 303 sayılı kararına konu olayda; 05-13 Ağustos 2017 tarihleri arasında Macaristan’da gerçekleşecek 2017 Genç Kızlar Avrupa Şampiyonası’na katılacak olan U18 Genç Kız Milli Takım aday kadrosuna Milli Takımlar Departmanı’nın 30.05.2017 tarihli yazısı ile usulüne uygun olarak davet edildiği halde “*basketbol kariyerini sonlandırma ve eğitim hayatına ağırlık verme*” gerekçesiyle hazırlık kampına katılmayan sporcunun suçunu tespit edip hakkında cezaya hükmetmiştir.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 11.10.2018 tarih ve E.2018/259, K.2018/259 sayılı kararına konu olayda; A Milli Erkek Takım’ın 13.08.2018 tarihinde İstanbul’da başlayan hazırlık çalışmaları ve 14.09.2018 tarihinde Karadağ, 17.09.2018 tarihinde Slovenya karşısında oynanan FIBA Basketbol Dünya Şampiyonası Eleme Grubu İkinci Tur müsabakalarına bildirime rağmen “*bulunduğu ülkede eğitim vizesinin devamı için bir başka ülkeye gitmemesi gerektiği*” gerekçesiyle katılmayan sporcunun suçunu tespit edip hakkında cezaya hükmetmiştir.

4.12. Saha ve Seyirci Olayları

Saha ve seyirci olayları spor disiplin suç tipi spor disiplin talimatlarında genellikle güvenlik, düzen ve disiplinin sağlanmasına ilişkin kuralların bireysel bile

olsa ika edilmesi halinde kulüplerin olayın ağırlığına göre cezalandırılmasını düzenleyen hükümler içermektedir.

Bu hüküm uyarınca; taraftarlarının eylemleri nedeni ile kulüpler, objektif sorumluluk ilkesi gereğince cezalandırılmaktadır. Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) kararlarında kulüplerin resmi ya da resmi olmayan taraftarları arasında bir ayrım gözetilmemekte, federasyonların ve kulüplerin; makul ve objektif gözlemcinin davranışlarından bir federasyonun veya kulübün taraftarı olduğuna kanaat getirdiğini belirttiği tüm kişilerden sorumlu olduğu kabul edilmektedir. ^[175] Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)’a göre; *“bir kişinin tezahürat ettiği takım ve stadyumda nerede oturduğu, taraftarların sadakatini belirlemek için önemli kriterlerdir.”* ^[176] Yine Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)’a göre; *“Taraftar terimi kasıtlı olarak tanımlanmamış açık bir kavramdır. Makul ve nesnel bir gözlemci bakış açısıyla değerlendirilmelidir. Bireyin ırkı, uyruğu ya da ikamet ettiği yerle ya da bir bireyin maç bileti satın almak için ulusal bir dernek ya da bir kulüple yaptığı bir sözleşmeye bağlı değildir. Ayrıca, bir ekibin 'resmi' ve 'resmi olmayan' destekçileri arasında ayrım yapan Avrupa Futbol Birliği (UEFA) hükmü de yoktur.”* ^[177]

Saha ve seyirci olayları genellikle; taraftarların müsabakanın oynandığı alanlara girerek düzeni bozması, müsabakanın oynandığı alana yabancı cisim atması, belirli bir yoğunluğa erişmediği için çirkin ve kötü tezahürat spor disiplin suç tipine uyduğu kabul edilemeyecek ifadelerin bireysel olarak kullanılması gibi doğrudan kişi eylemleri neticesinde ortaya çıkmaktadır. Fakat bunun yanında ilgili talimat maddesinin düzenlenme şekline göre; müsabakanın oynandığı komplekslerde meydana getirilen bilinçli elektrik kesilmesi durumu, spor alanlarında görevli kişilerin

^[175] Hasan Petek, “Taraftarları Sebebiyle Federasyonların ve Kulüplerin Sorumluluğu; Taraftar Hangi Tarafta”, (Terazi Aylık Hukuk Dergisi, Kasım 2007), 127.

^[176] CAS 2015/A/3944 Galatasaray Sportif Sinaı A.S. & Avrupa Futbol Birlikleri Federasyonu (UEFA).

^[177] CAS 2015/A/3874 Arnavutluk Futbol Federasyonu (FAA) & Avrupa Futbol Birliği (UEFA) & Sırbistan Futbol Federasyonu (FAS).

müdahaleleri gibi ortaya çıkabilecek ani fiziki olumsuzluklar da saha ve seyirci olayı olarak değerlendirilebilecektir.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 18.10.2018 tarih ve E.2018/269, K.2018/268 sayılı kararına konu olayda; Basketbol Süper Ligi Yönetim Esasları Talimatı'nın 38.1 maddesi uyarınca görev yapan personelin müsabaka hakeminin izni olmaksızın müsabaka oynandığı sırada oyun alanına girmesi neticesinde oyunun durmasına neden olunmasını dikkate alarak ilgili kulübü saha ve seyirci olayları suç tipine göre cezalandırmıştır.

Saha ve seyirci olayları suçunun gerçekleşmesi için eylemlerin müsabakaların oynandıklarında alanlarda gerçekleşmesi zorunluluğu yoktur. İhlale neden olan eylemler müsabakanın oynandığı sahanın da bulunduğu kompleks içerisinde olabileceği gibi bu alanların da dışında olabilir. Bu noktada temel kriter; eylemlerin ilgili spor müsabakası ya da kulübü ile ilgili olmasıdır. Nitekim gerek ülkemizde gerekse uluslararası arenada, müsabaka sahasında gerçekleşmeyen (örneğin taraftar otobüsünün durakladığı dinlenme tesisinde, müsabakanın oynandığı şehrin içerisinde, deplasman takımı dönüş yolundayken havaalanında vb.) seyirci olayı vasfı taşıyan eylemlerin saha ve seyirci olayı olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 09.11.2018 tarih ve E.2018/292, K.2018/295 sayılı kararına konu olayda; *müsabaka bitiminde müsabakanın oynandığı salondan ayrıldıktan sonra salondan ancak 2 km kadar uzaklaşması akabinde taş atılmak sureti ile misafir takım otobüsüne saldırılması eylemi alelade adli bir vakıa olduğunun kabul edilmemiş, eylemin aynı gün gerçekleşen basketbol müsabakası ile ilgili olduğunun kabul edilmiş, spor disiplini yargılamasında "ihtimal dengesi (olabilirlik ihtimali)" prensibi geçerli olduğundan ve adli yargıda ihtiyaç duyulandan daha az ve etkisiz delillerle dahi karar verileceğinden cihetle misafir takım otobüsünü müsabakanın oynandığı salondan 2 km uzakta ev sahibi kulüp taraftarlarının taşıdığı kabul edilerek ev sahibi kulübü objektif sorumluluk esaslarını da dikkate alarak saha ve seyirci olayları suç tipine göre cezalandırmıştır.*

Müsabakanın oynandığı alan dışında gerçekleşen enteresan bir ihlal de ülkemizde meydana gelmiştir. 21 Şubat 2013 tarihinde BATE Borisov takımı ile Şükrü Saracoğlu Stadında önceki cezası nedeniyle seyircisiz oynadığı maçta, karşılaşmayı saha dışından takip eden taraftarlarının küçük paraşütlere bağladıkları duman çıkartan meşaleleri saha içerisine göndermiş olmaları nedeni ile Fenerbahçe Spor Kulübü, UEFA Kontrol ve Disiplin Komitesi tarafından 27 Şubat 2013 tarihli toplantısında o dönem yürürlükte bulunan disiplin talimatı uyarınca 1 yıl Avrupa'dan men edilmiş, bu ceza 2 yıl ertelenmişti. Karar aleyhine başvurulmuş UEFA Tahkim Kurulu da verilen kararı 3 Mart 2013 tarihli kararı ile onamıştı. Devamında yargılamanın taşındığı Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) da Fenerbahçe Spor Kulübü'nün itirazını redderek verilen kararı onamıştır. ^[178]

Saha ve seyirci olayları disiplin suçlarının cezalandırılması sisteminin mevzuata yansıtılmasında; adli yargıya ilişkin mevzuattan da alışkın olduğumuz gibi alt ve üst sınır belirlemek gibi bir yöntem benimsenebileceği gibi, lig usulü devam eden yarışmalarda her müsabakada gerçekleşen suçtan sonra sezon boyu devam eden kademeli bir cezalandırma sistemi de benimsenebilir. Örneğin 28.09.2017 tarihinde yürürlüğe giren Türkiye Basketbol Federasyonu "Basketbol Disiplin Talimatı", seyirci olayı suçuna ilişkin cezalandırma sistemini bir sezon içerisinde ev sahibi ve deplasmanda gerçekleşen disiplin suçları ayrı ayrı sayılmak üzere aşağıdaki tablo uyarınca düzenlemiştir.

^[178] CAS 2013/A/3139 Fenerbahçe Spor Kulübü & Avrupa Futbol Birlikleri Federasyonu (UEFA).

	1.İHLAL	2.İHLAL	3.İHLAL	4.İHLAL	5.İHLAL	6.İHLAL	7.İHLAL VE SONRAKİ İHLALLER
BSL	15.000 TL	25.000 TL	35.000 TL	50.000 TL	75.000 TL	1 MÜSABAKA SEYİRCİSİZ + 15.000 TL	2 MÜSABAKA SEYİRCİSİZ + 25.000 TL
KBSL/TBL	5.000 TL	7.500 TL	10.000 TL	15.000 TL	25.000 TL	1 MÜSABAKA SEYİRCİSİZ + 5.000 TL	2 MÜSABAKA SEYİRCİSİZ + 7.500 TL
DİĞER BÜYÜKLER	1.500 TL	2.000 TL	2.500 TL	3.500 TL	7.500 TL	1 MÜSABAKA SEYİRCİSİZ + 1.500 TL	2 MÜSABAKA SEYİRCİSİZ + 2.000 TL
ALT YAŞ	500 TL	750 TL	1.000 TL	1.500 TL	2.000 TL	1 MÜSABAKA SEYİRCİSİZ + 500 TL	2 MÜSABAKA SEYİRCİSİZ + 750 TL

Gerek ilk yöntemde (alt ve üst sınır belirlemek), gerekse de ikinci yöntemde (kademeli bir cezalandırma sistemi); uygulayıcıya olağandışı hallerde harici âlemden meydana getirilen etki dikkate alınarak olağandışı yaptırımlara hükmetme kudreti sağlanmalıdır.

Örneğin seyircilerin müsabaka alanına müdahalesi nedeni ile müsabakanın yarıda kalması, eylemlerin ağırlığı nedeni ile müsabakanın seyircisiz devam etmesi gerekmesi ya da yaralanma neticelerinin ortaya çıkması gibi hallerde uygulayıcıya; seyircisiz oynama, saha kapatma ve sair istisnai cezalara hükmetme yetkisi verilmesi somut olay adaletinin sağlanması için son derece yerinde bir uygulama olacaktır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 05.06.2018 tarih ve E.2018/248, K.2018/247 sayılı kararına konu olayda; *Müsabakanın 2. periyodunun bitimine 03:34 sn kala protokol tribününden bireysel olarak gelen hakaretlerin “adiler, şerefsizler, artistler, lan” artarak devam ettiği için protokol tribününden 3 (üç) kişinin dışarı çıkarılması istendiği, bu süreçte tribünden bireysel olarak çeşitli yerlerden hakaretlerin artmaya*

devam ettiği, salondaki güvenlik amirinin “güvenlik personelinin salonun her bölümünün kontrol edilemeyeceği” beyanı üzerine önlem alınamadığı, maçın devam etmesi için sağlıklı bir ortam bulunmadığından dolayı içeri girildiği, ilave güvenlik personelinin salona gelmesi için yaklaşık 35 dakika beklendiği ve yeterli güvenlik personeli geldikten sonra sahaya çıkılarak maça kaldığı yerden devam edildiği, şeklinde düzenlenen müsabaka görevlileri raporları sonrası yaptığı değerlendirmede ilgili Kulübü hem talimatta belirtilen kademeli ceza sistemine göre 2.500.-TL para cezası ile cezalandırmış, hem de eylemin müsabaka hakemlerini soyunma odasına gitmek zorunda bırakarak müsabakaya 35 dakika ara verilmesine neden olduğu anlaşılmakla ek ceza olarak 1 müsabakayı kendi salonunda seyircisiz oynama ve 2.000.-TL para cezası uygulamıştır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 06.12.2018 tarih ve E.2018/332, K.2018/331 sayılı kararına konu olayda; *Müsabakanın 1. periyodunun bitimine 09:21 dakika kala misafir takım taraftarlarının tribünde ses bombası attıkları ve bu sebeple baş hakem tarafından 1 numaralı anonsun yapıldığı, müsabakanın 4. periyodunun bitimine 42 saniye kala misafir takım taraftarlarının tribünde sis bombası yaktıkları, salonun içini aşırı bir dumanın kapladığı ve müsabaka bitiminde her iki takımdan da bazı oyuncular istifra ettikleri, baş hakem tarafından herhangi bir anons yapılmadığı, şeklinde düzenlenen müsabaka görevlileri raporları sonrası yaptığı değerlendirmede ilgili Kulübü hem talimatta belirtilen kademeli ceza sistemine göre 1.500.-TL para cezası ile cezalandırmış, hem de eylemin bir anons yapılmasına neden olması yanında, salonda bulunanların sıhhatini tehlikeye atıp basketbolculara da doğrudan zarar verdiği dikkate alınarak ek ceza olarak 1 müsabakayı kendi salonunda seyircisiz oynama ve 1.500.-TL para cezası uygulamıştır.*

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 25.04.2019 tarih ve E.2019/165, K.2019/180 sayılı kararına konu olayda; *Maçın ikinci çeyreği oynanırken süre saati 01:42 gösterdiği sırada “B” takımı tribünlerinden*

gelen “....’e koy, ...’e de koy” şeklinde tezahüratların rahatsızlık verecek düzeye gelmesinden dolayı 1 nolu anonsun yaptırıldığı, maçın ikinci çeyreğinin bitimine 50 Sn kala ilk anonstan yaklaşık 1 dakika sonra B takımı taraftarlarının bulunduğu tribünlerde ev sahibi takım ve taraftarlarına yönelik “Sikilmiş ... sikilmiş” şeklinde yoğun tezahürat olması nedeniyle 2. anonsun yaptırıldığı, anons sırasında amacına uygun olarak tezahüratların ve taşkınlığın durmasının tersine ev sahibi seyirciyi kışkırtıcı tezahüratlar(Sikilmiş) artarak devam ettiği, bu nedenle maçın başından itibaren kısa süren küfürlü(götveren) tezahüratlarını duymazdan gelerek anonstan kaçınmaya ve geciktirmeye çalışmasını da dikkate alarak taraftarların anonslarla durdurulabileceği izlenimi oluşmadığı ve ilerleyen sürede taraftarlar arasında daha vahim olaylar çıkabileceği nedeniyle Lig Temsilcisiinden tribünlerin bu bölümünün boşaltılmasını talep ettiği, bu sırada masada bulunan anonstan sorumlu kişiyle diyalogu uzaması nedeniyle Lig Temsilcisinin 3. Anonsun yapıldığı izlenimi edindiğini sandığı, maça B takımı taraftarlarının salondan çıkartılması ile 21 dakikalık aradan sonra devam edildiği ve öngörüldüğü şekilde olaysız bir şekilde sona erdiği şeklinde düzenlenen müsabaka görevlileri raporları sonrası yaptığı değerlendirmede ilgili Kulübü hem talimatta belirtilen kademeli ceza sistemine göre 25.000.- TL para cezası ile cezalandırmış, hem de eylemin müsabakaya 21 dakika ara verilmesine ve tribünlerin boşaltılmasına neden olduğu anlaşılmakla ek ceza olarak 1 müsabakayı deplasmanda seyircisiz oynama ve 15.000.-TL para cezası uygulamıştır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 08.02.2019 tarih ve E.2019/45, K.2019/59 sayılı kararına konu olayda; *Müsabakanın 2.çeyreğinin bitmesine 9 dakika kala ev sahibi takım tribünlerinde bulunan 30 kişilik bir grup tarafından misafir seyircilere doğru çakmak ve bozuk para atıldığı, 2. çeyreğin bitimine 5 dakika kala yine aynı grup tarafından 500ml’lik plastik bir şu şişesi fırlatıldığı ve misafir takım seyircilerinden E.K. isimli seyircinin gözüne isabet ettiği, güvenlik güçlerinin ilk müdahalesinin ardından sağlık ekiplerince seyircinin müşahade altına alındığı, yaşanan*

olaylardan sonra güvenlik koridorunun genişletildiği, ev sahibi taraftarların uzaklaştırılması ve güvenlik personeli takviyesi yapılmasıyla bahsi geçen ev sahibi taraftar grubunun kontrol altına alındığı, şeklinde düzenlenen müsabaka görevlileri raporları sonrası yaptığı değerlendirmede ilgili Kulübü hem talimatta belirtilen kademeli ceza sistemine göre 1.500.-TL para cezası ile cezalandırmış, hem de eylemin salonda bulunanların sıhhatini tehlikeye attığı ve bir seyirciye de doğrudan zarar verdiği anlaşılmakla, ihlalin ağırlığı ve yarattığı tehlike dikkate alınarak ek ceza olarak 1 müsabakayı kendi salonunda seyircisiz oynama ve 1.500.-TL para cezası uygulamıştır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 17.05.2018 tarih ve E.2018/217, K.2018/220 sayılı kararına konu olayda; Müsabakanın 3. Periyodunun 6.45 dakikasında ev sahibi takım seyircisi tarafından sahaya pet şişe atıldığı akabinde 1B nolu anonsun yaptırıldığı, müsabaka bitiminde hakemlerin soyunma odasına gittiği esnada ev sahibi takım bench tarafındaki pota arkası tribünlerinden yabancı maddeler atılmaya başlandığı, atılan maddelerden su dolu pet bardağın 1. Yardımcı Hakeminin gözüne isabet ettiği ve düşmesine sebep olduğu, hemen ardından bir diğer su dolu pet bardağın Başhakem'in boynuna isabet ettiği şeklinde düzenlenen müsabaka görevlileri raporları sonrası yaptığı değerlendirmede ilgili Kulübü hem talimatta belirtilen kademeli ceza sistemine göre 15.000.-TL para cezası ile cezalandırmış, hem de eylemin bir anons yapılmasına, müsabakanın duraksamasına ve müsabaka hakemlerinin kendilerine isabet eden yabancı maddelerden etkilenmelerine neden olduğu anlaşılmakla, ihlalin ağırlığı dikkate alınarak ek ceza olarak 1 müsabakayı kendi salonunda seyircisiz oynama ve 15.000.-TL para cezası uygulamıştır.

Uygulayıcı da somut olay adaletini sağlarken sadece daha ağır ceza verilmesini gerektiren istisnai halleri değil, cezanın hafifletilmesini gerektiren hususları da dikkate almalıdır. Spor Tahkim Mahkemesi bu doğrultuda suçun ne kadar ciddi olduğu, ilgili federasyonun (yerel düzlemde kulübün) olayı ele alma şekli ve olayın genel koşullarının ilgili federasyonun (yerel düzlemde kulübün) uğrayacağı

yaptırımın haklılığını ortaya koyacağını benimsemiştir. ^[179] Öngörülenden daha az ceza verilmesi ya da verilen cezanın azaltılmasına neden olan hallere örnek olarak başlamış ya da başlayacak bir seyirci olayına ilgili kulüp mensuplarınca doğrudan müdahale edip olayların başlamasını ya da devamını engelleyen veya daha vahim neticeler doğmasının önüne geçilmesi de gösterilebilir.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 30.01.2020 tarih ve E.2020/38, K.2020/45 sayılı kararına konu olayda; *Ev sahibi takımının seyircilerinden 3 kişilik bir grubun maçın devre arasına girilirken masa hakemlerine yönelik olarak “Allah belanızı versin, maçı adam gibi yönetsenize” şeklinde bağırdığı, sonrasında ev sahibi takım yöneticileri ve idarecileriyle görüşüldüğü, yöneticilerin kişilere kötü söylemde bulunmamaları konusunda uyarı yaptığı, maçın 3. çeyreğin bitimine 05:30 kala 2. yardımcı hakeme yönelik olarak “Ananızın amı orospu çocukları.” şeklinde bağırıldı ve bunun üstüne 1. anons yaptırıldığı, bu küfürlerin yaklaşık 1 dakika süreyle devam etmesi üzerine aynı duran zaman içinde 2. Anonsun da yaptırıldığı, müsabakanın yaklaşık 6 dakika durduğu ve müsabakanın 18:14’te tekrardan başladığı, bu arada polis ve küfür eden grup arasındaki çıkan arbedenin büyüyerek devam ettiği, gruptan 2 kişinin TBF Temsilcisi’ne yönelik olarak “Senin de ananı sikeceğim gözlemci, seni denk getirince sikeceğim.” dediği ve sahaya girmeye teşebbüs ettikleri, küfürlerin devam etmesi üzerine hakemler tarafından 3.çeyreğin bitimine 04:21 kala 3. Anonsun yaptırıldığı, küfürlerini devam ettiren grupla polis arasında arbede yaşamaya devam ettiği, güvenlik güçlerinin yetmemesi sebebiyle olayların sahaya sıçrama ihtimaline karşılık hakemlerin soyunma odasına gitmeye karar verdiği, tribündeki olayların büyümesi sonucunda polis, kulüp idarecileri ve hakemler ile yapılan görüşmeler neticesinde tüm seyircilerin boşaltılmasına karar verildiği ve tribünler boşaltıldıktan sonra 20 dakika duran müsabakanın saat 18:36 da kaldığı yerden devam ettiği, ev sahibi*

^[179] CAS 2014/A/3578 Hollanda Futbol Federasyonu (KNVB) & Futbol Birlikleri Uluslararası Federasyonu (FIFA).

idareci ve kenar yönetiminin yaşanan olumsuzların aşılması konusunda TBF görevlilerine ve güvenlik güçlerine yardımcı olabilmek adına tüm desteği verdikleri, şeklinde düzenlenen müsabaka görevlileri raporları sonrası yaptığı değerlendirmede ilgili Kulübü talimatta belirtilen kademeli ceza sistemine göre 1.500.-TL para cezası ile cezalandırmış, eylemin hakemlerin soyunma odasına gitmelerine, tribünlerin boşaltılmasına ve müsabakaya ara verilmesine neden olduğu anlaşılmakla, ihlalin ağırlığı dikkate alınarak verilen cezaya ek olarak 2 müsabakayı kendi salonunda seyircisiz oynama ve 1.500,00-TL ek ceza vermiştir. Ancak nihai olarak Kulüp görevlilerinin, müsabaka görevlileri raporlarında tespit edilen yardımları ve ihlalin önlenmesi adına ortaya konulan olumlu gayretleri Basketbol Disiplin Talimatında düzenlenen takdiri indirim sebebi sayılmak sureti ile verilen ceza yarı oranında indirilerek neticeten 1 müsabakayı kendi salonunda seyircisiz oynama ve 1.500,00-TL para cezası uygulamıştır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 05.02.2020 tarih ve E.2020/50, K.2020/56 sayılı kararına konu olayda; müsabakanın 2. Periyodu 3.40 dakikasında, protokol tribününde oturan tüm çabalarına rağmen isimlerini öğrenemediği ev sahibi kulüp yöneticisi olduğunu öğrendiği 3 kişinin misafir takım sırasına yönelerek el kol hareketleri ile bir şeyler söylediği, misafir takım sırasındaki görevlilerin de tribündeki kişilere bir şeyler söyleyerek karşılık verdiklerinin görüldüğü, karşılaşmanın başhakeminin 1 numaralı anonsu yaptırdığı, bulunduğu yerden tarafların birbirine ne söylediklerinin duyulmadığı, maç sonu baş hakem ile görüşmesinde başhakemin küfür duymadığı, olayların bir an önce sona ermesi için 1 numaralı anonsu yaptırdığını belirttiği, derhal resmi güvenlik amiri ile olaya müdahale edildiği ve kişilerin yerlerine oturtularak o bölgede ekstra güvenlik tedbirleri alındığı, ev sahibi kulüp genel menajerinin bu sırada olayların yatışması için çaba gösterdiği, şeklinde düzenlenen müsabaka görevlileri raporları sonrası yaptığı değerlendirmede ilgili Kulübü talimatta belirtilen kademeli ceza sistemine göre 5.000.-TL para cezası ile cezalandırmış, eylemin bir anons yapılmasına neden olduğu anlaşılmakla,

ihlalin ağırlığı dikkate alınarak verilen cezaya ek olarak 1.500,00-TL ek ceza vermiştir. Ancak nihai olarak seyirci olayı suçu gerçekleşmiş olsa dahi, müsabaka görevlileri raporlarında tespit edilen eylemlerin başlaması akabinde önlenmeleri için Kulüp görevlileri tarafından derhal müdahalede bulunulması, yapılan etkin müdahale ile durdurulduğu rapor edilen eylemlerin bir daha gerçekleşmemesi için seyircilerin müsabaka boyunca kontrol altında tutulmuş olması, böylelikle etkili-sürekli-olumlu gayretler neticesinde olası ihlallerin de önüne geçilmesinin sağlanması Basketbol Disiplin Talimatında düzenlenen takdiri indirim sebebi sayılmak sureti ile verilen ceza yarısına kadar indirilerek neticeten 3.125.-TL para cezası uygulanmıştır.

4.13. Çirkin ve Kötü Tezahürat (ÇKT)

Çirkin ve kötü tezahüratın cezalandırılması ile korunmak istenen hukuki değer; kişi ve kurumların onur, şeref ve saygınlığıdır. Tezahürat yahut seyircilerin kullandığı diğer ifadelerin diğer kişiler tarafından algılanabilen, duyulabilen aşağılayıcı, tahrik veya taciz edici nitelikte olması gereklidir. Dikkat edilmelidir ki; seyircilerinin sözlü tezahürat şeklinde gerçekleşen eylemleri yanında aşağılayıcı, tahrik ve taciz edici nitelikte afiş ve pankartları asmak sureti ile de bu spor disiplini suç tipi gerçekleştirilebilir.

Bu hüküm uyarınca; taraftarlarının eylemleri nedeni ile kulüpler, objektif sorumluluk ilkesi gereğince cezalandırılmaktadır.

Çirkin ve kötü tezahürat disiplin suçu mevzuatlarda düzenlenirken suçun oluşması için topluluk ya da süreklilik gibi kriterler gözetilebilir. Bu doğrultuda örneğin; müsabakaya katılan seyircilerin belirli bir yüzdesinin tezahüratlara katılması aranabileceği gibi benzer şekilde tezahüratların belirli bir süre devam etmiş olması da suçun gerçekleşme şartı olarak öngörülebilir. Bu şartlar kimi mevzuatlarda birlikte, kimi mevzuatlarda ayrı ayrı aranabilecekleri gibi kimi zaman da kriterlerin limitleri

belirlenmeden sadece uygulayıcıya genel olarak kriterlerin varlığının gözetilmesi görevi yüklenebilir. Bu durumda yapılması gereken, uygulayıcı tarafından belirli bir standart belirlenmesi ve bu doğrultuda tutarlı içtihatlar oluşturulmasıdır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 18.10.2018 tarih ve E.2018/263, K.2018/262 sayılı kararına konu olayda; *müşabakanın 4. periyodunun 5.30 dakikasında maç oynanırken A Takımı taraftarlarından yaklaşık olarak 150 kişinin “(A takımı) hepinizi siker” şeklinde tezahürat yaptığı, toplam seyirci sayısının 1777 olduğu A Takımı seyircisinin 500 kişi civarı olduğu, B Takımı seyircisinin 250 kişi civarı olduğu geriye kalan 1027 kişinin karma taraftar grubu olduğu, şeklinde düzenlenen müsabaka görevlileri raporları sonrası yaptığı değerlendirmede ilgili eylemi gerçekleştiren seyircilerinin Kulübün tüm seyircilerinin %10’undan fazla olup olmadığı rapor içeriğinden anlaşılmaması mümkün olmadığını ve yapılan tezahürat itibariyle ihlal tipine uygun olsa da topluluk unsurunu taşımak suretiyle eylemlerin çirkin ve kötü tezahürat boyutuna ulaştığı şüpheye yer bırakmayacak biçimde anlaşılamadığını tespit ederek kulüp hakkında ceza verilmesine yer olmadığına karar vermiştir.*

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 20.02.2020 tarih ve E.2020/62, K.2020/69 sayılı kararına konu olayda müsabaka temsilcisi kök raporunda vasfı itibariyle çirkin ve kötü tezahürat mahiyetindeki tezahüratlar tespit edilmiş ancak salonda bulunan seyirci sayıları ile tezahüratta bulunan seyirci sayıları rapor edilmemiştir. Temsilcinin müsabaka tarihinden sonra düzenlediği ek raporda bu sayılara yer verilmiştir. Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu “*TBF Temsilcisi Kök Raporu’nda salonda bulunan seyirci sayısı belirtilmekte fakat çirkin ve kötü tezahüratta bulunan seyirci sayısı ayrıntılı olarak belirtilmemektedir. Eylemi gerçekleştiren seyircilerin Kulübün tüm seyircilerinin %10’undan fazla olup olmadığı rapor içeriğinden anlaşılamadığından TBF Temsilcisi tarafından ek rapor sunulmuştur. Her iki rapor arasında farklılıklar bulunması ve müsabakadan bir gün sonra tezahürata katılan seyircilerin yaklaşık sayısının en sağlıklı*

şekilde tespit edilemeyip sadece akılda kaldığı kadarı ile tutanağa geçirilebileceği gerçeği karşısında atılı ihlalin sübutu için özel şart olan topluluk unsurunun somut olayda bulunup bulunmadığının kesin tespiti de mümkün olmayacaktır.” gerekçesiyle Kulüp hakkında ceza verilmesine yer olmadığına karar vermiştir.

Çirkin ve kötü tezahürat spor disiplin suçlarının cezalandırılması sisteminin mevzuatlaştırılmasında; adli yargıya ilişkin mevzuattan da alışkın olduğumuz gibi alt ve üst sınır belirlemek gibi bir yöntem benimsenebileceği gibi, lig usulü devam eden yarışmalarda her müsabakada gerçekleşen suçtan sonra sezon boyu devam eden kademeli bir cezalandırma sistemi de benimsenebilir. Örneğin 28.09.2017 tarihinde yürürlüğe giren Türkiye Basketbol Federasyonu “Basketbol Disiplin Talimatı”, çirkin ve kötü tezahürat suçuna ilişkin cezalandırma sistemini bir sezon içerisinde ev sahibi ve deplasmanda gerçekleşen çirkin ve kötü tezahürat disiplin suçları ayrı ayrı sayılmak üzere aşağıdaki tablo uyarınca düzenlemiştir.

	1. İHLAL	2. İHLAL	3. İHLAL	4. İHLAL	5. İHLAL	6. İHLAL	7. İHLAL VE SONRAKİ İHLALLER
BSL	15.000 TL	25.000 TL	35.000 TL	50.000 TL	75.000 TL	1 MÜSABAKA SEYİRCİSİZ + 15.000 TL	2 MÜSABAKA SEYİRCİSİZ + 25.000 TL
KBSL/TBL	5.000 TL	7.500 TL	10.000 TL	15.000 TL	25.000 TL	1 MÜSABAKA SEYİRCİSİZ + 5.000 TL	2 MÜSABAKA SEYİRCİSİZ + 7.500 TL
DİĞER BÜYÜKLER	1.500 TL	2.000 TL	2.500 TL	3.500 TL	7.500 TL	1 MÜSABAKA SEYİRCİSİZ + 1.500 TL	2 MÜSABAKA SEYİRCİSİZ + 2.000 TL
ALT YAŞ	500 TL	750 TL	1.000 TL	1.500 TL	2.000 TL	1 MÜSABAKA SEYİRCİSİZ + 500 TL	2 MÜSABAKA SEYİRCİSİZ + 750 TL

Gerek ilk yöntemde (alt ve üst sınır belirlemek), gerekse de ikinci yöntemde (kademeli bir cezalandırma sistemi); uygulayıcıya olağandışı hallerde harici âlemde meydana getirilen etki dikkate alınarak olağandışı yaptırımlara hükmetme kudreti sağlanmalıdır. Örneğin çirkin ve kötü tezahüratın manevi değerlere ağır tecavüzü gibi hallerde uygulayıcıya; seyircisiz oynama, saha kapatma ve sair istisnai cezalara hükmetme yetkisi verilmesi somut olay adaletinin sağlanması için son derece yerinde bir uygulama olacaktır.

Uygulayıcı da somut olay adaletini sağlarken sadece daha ağır ceza verilmesini gerektiren istisnai halleri değil, cezanın hafifletilmesini gerektiren hususları da dikkate almalıdır. Spor Tahkim Mahkemesi bu doğrultuda suçun ne kadar ciddi olduğu, ilgili federasyonun (yerel düzlemde kulübün) olayı ele alma şekli ve olayın genel koşullarının ilgili federasyonun (yerel düzlemde kulübün) uğrayacağı yaptırımın haklılığını ortaya koyacağını benimsemiştir. ^[180] Öngörülenden daha az ceza verilmesi ya da verilen cezanın azaltılmasına neden olan hallere örnek olarak başlamış ya da başlayacak çirkin ve kötü tezahüratın olayına ilgili kulüp mensuplarınca doğrudan müdahale edip olayların başlamasını ya da devamını engelleyen veya daha vahim neticeler doğmasının önüne geçilmesi gösterilebilir.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 05.03.2020 tarih ve E.2020/91, K.2020/97 sayılı kararına konu olayda; *müsabakanın 4. çeyreğinin bitimine 57 saniye kala, yaklaşık 40 kişilik bir grup ev sahibi takım taraftarının 10-15 saniye süreyle “(B takımı) ananı götünden sikeyim” şeklindeki küfürli tezahüratı, ev sahibi takım yöneticisi H.S.’nin çabasına rağmen susturulamayınca başhakem tarafından 1 no.lu anonsun yapıldığı, şeklinde düzenlenen müsabaka görevlileri raporları sonrası yaptığı değerlendirmede ilgili Kulübü talimatta belirtilen kademeli ceza sistemine göre 25.000.-TL para cezası ile cezalandırmış, eylemin bir anons yapılmasına neden olduğu anlaşıldığından, ihlalin ağırlığı dikkate alınarak verilen cezaya*

^[180] CAS 2013/A/3090 Bulgaristan Futbol Federasyonu (BFU) & Futbol Birlikleri Uluslararası Federasyonu (FIFA).

ek olarak 3.750,00-TL ek ceza vermiştir. Ancak nihai olarak Kulüp görevlilerinin, müsabaka görevlileri raporlarında tespit edilen yardımları ve ihlalin önlenmesi adına ortaya konulan olumlu gayretleri Basketbol Disiplin Talimatında düzenlenen takdiri indirim sebebi sayılmak sureti ile verilen ceza ¼ oranında indirilerek 21.562,50-TL para cezası uygulamıştır.

Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 05.03.2020 tarih ve E.2020/92, K.2020/98 sayılı kararına konu olayda; *yaklaşık 10-15 kişilik B takımı taraftarının “(B Takımı) ananı götünden siker” şeklinde 3-5 saniye süren karşılığının görevli ve yöneticilerin çabasıyla yayılmadan ve uzamadan durdurulduğu* şeklinde düzenlenen müsabaka görevlileri raporları sonrası yaptığı değerlendirmede ilgili Kulübü talimatta belirtilen kademeli ceza sistemine göre 25.000.-TL para cezası ile cezalandırmıştır. Ancak nihai olarak çirkin ve kötü tezahürat ihlali gerçekleşmiş olsa dahi, müsabaka görevlileri raporlarında tespit edilen çirkin ve kötü tezahüratın başlaması akabinde önlenmeleri için Kulüp görevlileri tarafından derhal müdahalede bulunulması, yapılan etkin müdahale ile durdurulduğu rapor edilen tezahüratın bir daha gerçekleşmemesi için seyircilerin müsabaka boyunca kontrol altında tutulmuş olması, böylelikle etkili-sürekli-olumlu gayretler neticesinde olası ihlallerin de önüne geçilmesinin sağlanması Basketbol Disiplin Talimatında düzenlenen takdiri indirim sebebi sayılmak sureti ile verilen ceza yarısına kadar indirilerek neticeten 12.500,00-TL para cezası uygulamıştır.

Yukarıda alıntılanan iki karar incelendiğinde, eylemlerin devamına engel olunması ve bir daha çirkin ve kötü tezahürat meydana gelmemesinin sağlandığı durumda temel cezanın yarısına kadar indirildiği, ancak tüm çabalara rağmen eylemlerin devamı halinde cezanın ¼ oranında indirildiği görülmektedir.

4.14. Müsabaka Sonucunu Etkileme

Müسابaka sonucunu etkileme genellikle profesyonel spor katılımcıları için en temel suç tipi olarak kabul edilir. Öyle ki, bu suç tipi sadece kazanmak için hile yapmayı değil, kaybetmek için hile yapmayı da bünyesinde barındırabilir. ^[181]

Spor disiplin yargısı düzenlemelerinde müsabaka sonucunu etkileme suçunun özel kasıt ile ika edilebileceğine vurgu yapılmaktadır. Gayet yerinde olan bu yaklaşıma göre özel kasıt müsabaka sonucunu etkilemek amacı olarak kabul edilip bu amaç uğruna bir başkasına kazanç veya sair menfaat temin edilmesi neticesinde suçun gerçekleşeceği kabul edilmektedir. ^[182]

Spor disiplin mevzuatları dışında adli yargının konusuna giren mevzuatta da müsabaka sonucunun etkilenmesi eylemini sağlayan hareketler suç olarak düzenlenmiştir. 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunun 11.maddesinde “şike ve teşvik primi” başlığı altında suç olarak kabul edilen tipe uygun eylemin unsurları; öncelikle hukuka aykırı gizli bir anlaşmadır. Bu anlaşma oyuncu, kulüp yöneticisi hakem gibi spor faaliyetinin sonucu üzerinde etkin olan kişilerle yapılmalıdır. Anlaşmada şike yapana belirli bir menfaat temin edilmelidir. Menfaatin, bir takımın ya da sporcunun rakibine yenilmesi ya da onunla berabere kalması karşılığında temin edilmesine yönelik olmalıdır. Menfaat para olabileceği başka bir değer de olabilir.

Spor disiplin yargısı açısından müsabaka sonucunun etkilenmesi suçu de 6222 sayılı Kanun düzenlemesine paralel şekilde; sadece bir müsabakanın danışıklı olarak kaybedilmesi için menfaat sağlanması halini değil, aynı zamanda bir

^[181] Andrew Smith, “All Bets are Off: Match Fixing in Sport - Some Recent Developments”, (Entertainment and Sports Law Journal, Vol. 9, Issue 1, 2011), 62.

(<https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/entersport9&i=62>, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi).

^[182] Pınar Memiş Kartal, “Türk Ceza Hukukunda Şike Suçu”, Nuray Ekşi (Ed.) (İstanbul Spor Hukuku Dergisi, Cilt I, Sayı 1, 2019), 92.

müسابakanın kazanılması uğruna daha fazla çaba gösterilmesi için teşvik amacı ile menfaat sağlanmasını (teşvik primi) da tipe uygun olarak kabul eder. Zira bu halde de başka takımların yardımları ile başarıya ulaşılmaktadır. Üstelik teşvik priminin bir başka sakıncasının sporcuların teşvik primine alışabilecekleri, onları her zaman teşvik edecek unsur (burada para) ile ilgili beklentiye girebilecekleri söylenebilir. ^[183]

Kazanç ya da diğer menfaatler; para ile ölçülebilen kıymetler olabilecekleri gibi coğrafi, dini, mezhepsel, siyasi, tarihi, samimiyete dayanan yahut herhangi başka manevi değerler de olabilecektir. Dolayısıyla bir bölge insanının ya da rakip takımda mücadele eden samimi bir arkadaşın mutluluğu için müsabaka sonucuna tesir edilmesi madde kapsamında değerlendirilecektir. Yani ekonomik, hukuki, kişisel veya toplumsal durum ya da duyguyu objektif olarak iyileştiren maddi veya manevi tüm edimler “kazanç ya da diğer menfaat” olarak kabul edilmelidir. Bu durumda genellikle her iki taraf da kazançlı çıkmaktadır. Bir taraf müsabaka sonucu ile istediğini almakta, diğer taraf ise yukarıda sayılan manevi menfaatlerden faydalanarak “hatır şikesi” ^[184] olarak da adlandırılan müsabaka sonucunu etkileme suçunu gerçekleştirmiş olmaktadır.

Suçun faili, ilgili spor branşının bağlı olduğu disiplin mevzuatının yargılama yetkisi altında olan tüm gerçek kişiler olabilir. Menfaati sağlayan da, kabul edenin de cezalandırılması, bu spor disiplin suç tipinin doğası gereğidir. Hatta tipe uygun eylemler Kulüp yöneticileri tarafından gerçekleştirildiği takdirde ilgili kulüplere de yaptırımlar uygulanması mevzuat yapımı açısından son derece yerinde olacaktır.

Sporun ruhuna aykırılığı hususunda şüphe olmayacak müsabaka sonucunun etkilenmesi suçu düzenlenirken kazanç veya sair menfaat temini hususunda anlaşılmaya varılmış olması halinde dahi “Müsabaka Sonucunu Etkileme” suçunun gerçekleştiğinin kabul edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle de suçun anlaşma uyarınca

^[183] Karaoğlu, 209.

^[184] Karaoğlu, 61.

kazanç veya sair menfaatin temin edildiği anda ve hatta menfaat temin edilmesine gerek kalmadan anlaşmaya varılması halinde dahi tamamlanacağı kabul edilecektir. Taraflar arasında anlaşmanın sağlanması veya kazanç/sair menfaat temin edilmesi, suçun tamamlanması için yeterli olacağından müsabakanın amaçlanan şekilde sonuçlanmamış olmasının suçun gerçekleşmesine bir etkisi olmaz.

Müsabaka amaçlanan şekilde sonuçlanmasa yani bu spor disiplin suçu yolunda teşebbüs aşamasında kalınmış olunması halinde dahi, amaçlanan suçun ağırlığı dikkate alınarak uygulamacıya takdir hakkı tanınmadan orantılı bir ceza düzenlemesi yoluna gidilmelidir. Önemle belirtmekte fayda vardır ki bu halde teşebbüs hali özel olarak düzenlendiğinden; gerek diğer kişiler, gerekse de kulüp yöneticileri tarafından teşebbüs aşamasında kalan suç açısından ilgili talimatta bulunan teşebbüse ilişkin genel hükümlere başvurma olanağı bulunmayacaktır.

Gerek Türkiye Basketbol Federasyonu, gerekse de Türkiye Futbol Federasyonu Disiplin Talimatlarında ana hatları ile yukarıda açıklanan şekilde düzenlenen müsabaka sonucunu etkileme suçuna ilişkin hükümler ile korunmak istenen hukuki değer; müsabakaların dürüst, güvenli ve spor etiğine uygun bir şekilde yapılacağına dair bireylerin ve kamuoyunun birlikte duyduğu inançtır. Üstelik geniş kitleleri arkasından sürükleyen sporu böylesine büyülü yapan olgulardan bir tanesi, sonucun bilinmezliğidir. Müsabaka sonucunu etkileme, yapısı itibarıyla sonucun bilinmezliğini zedelemektedir. ^[185] Dolayısıyla mağdurun da tüm spor kamuoyu hatta toplumun kendisi olduğunun kabulü gerekmektedir. Bu suçun mağdurunun toplumun kendisi olduğu Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) tarafından; *“müsabaka sonucunu etkileme ihlali müsabakaların sonuçlarının gerçekliğini ve belirsizliğini baltalamakta, adil bir şekilde rekabet etme hakkından mahrum bırakılmış temiz rakipler ile profesyonel spor topluluğunun tüm üyelerine, müsabakaları izleyen seyircilere ve*

^[185] Oğuz Sadık Aydos, “Futbolda Şike ve Teşvik Primine Kavramsal Yaklaşım”, Nuray Ekşi (Ed.) (İstanbul Spor Hukuku Dergisi, Cilt I, Sayı 1, 2019), 117.

ekonomik olarak adil müsabakaya bağlı olan kulüplere ve federasyonlara saldırı mahiyeti taşımaktadır” şeklinde açıklanmıştır. [186]

Korunan değerin kıymeti karşısında “Müsabaka Sonucunu Etkileme” suçuna ilişkin disiplin yargılamasında çok daha korumacı olunmalı ve adli yargıda ihtiyaç duyulandan, hatta zarar vereceği hukuki değerin zedelenmesinin neticesi bu denli ağır olmayacak başkaca suç tiplerine ilişkin spor disiplin yargılamasında mevzuata aykırılığın varlığı tespit edilirken adli yargıda ihtiyaç duyulandan çok daha az ve etkisiz delillerle dahi yetinilmelidir. Bu durumun neticesinde; aynı zamanda adli suç teşkil eden bir disiplin suçuna ilişkin spor disiplin yargılaması yapan makamlar “Şüpheden Sanık Yararlanır” İlkesi & “İhtimal Dengesi (Olabilirlik İhtimali)” Prensibi [187] gereği ceza verirken, adli yargıda sanığın beraat ettiği görülebilmektedir.

Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu’nun E.2018/151 K.2018/259 (Karar Düzeltme E-K.2018/43-335) sayılı kararı ile onadığı Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu, 21.06.2018 tarih ve E.2018/244, K.2018/255 sayılı kararına konu olayda şu şekilde karar verilmiştir:

“...Y.Kulübü basketbolcusu T.G.’nin rakip X.Kulübü basketbolcusu D.T.’ye maçta oynamaması karşılığında 1.000.-TL para vereceğini, bu paranın kendisinde olduğunu söylemek sureti ile menfaat teminini gerek instagram üzerinden gerekse de diğer iletişim yolları (whatsaap, telefon görüşmesi) ile teklif ettiği iddia edilmiştir. Sevk işlemi D.T.’nin mesajlara ilişkin ekran görüntüleri ile birlikte gerçekleştirdiği şikayet üzerine yapılan soruşturma neticesinde gerçekleşmiştir.

Tüm aşamalarda; gerek soruşturma gerekse de kovuşturma aşamasında Y.Kulübü basketbolcusu T.G. rakip takım basketbolcusu D.T.’ye Instagram üzerinden, D.T.’nin, Hukuk Müşavirliği’ne çıktılarını sunduğu “maçta oynamaması, oynamazsa 1.000.-TL para vereceğini, bu paranın kendisinde

[186] CAS 98/200 AEK Athens & SK Slavia Prague / Avrupa Futbol Birliği (UEFA) (AEK), 20.08.1999, paragraf. 22- 27.

[187] Bknz. Bölüm 5.2.

olduğu” vb. mesajları yazdığını kabul etmiş ancak bu yazışmaların kesinlikle gerçekten bir teklif yapmak niyetiyle gerçekleştirilmediğini savunmuştur.

Her ne kadar D.T. ile arkadaş olduğu, şaka amaçlı mesajlaştığı, müsabakada son sayıyı atması nedeni ile D.T.’nin kendisine kızdığı için şikâyetle bulunduğu savunulmuşsa da; farklı tarihlerde gerek Instagram gerekse de Whatsapp mesajları ile teklifin yinelandığı, ayrıca bu hususta telefon görüşmelerinin yapıldığı, şaka amaçlı olduğu söylenen mesajların sonradan bizzat T.G. tarafından silindiğı, anlaşılmaktadır.

Y.Kulübü basketbolcusu T.G., X.Kulübü basketbolcusu D.T. ile sıklıkla telefonla konuşacak kadar çok yakın arkadaş olduğunu ileri sürmüştür. Fakat çok yakın arkadaş olduğunu söylediğı D.T. tarafından TBF Hukuk Müşavirliği’ne “müsabaka sonucunu etkileme” gibi ciddi bir ithamla şikâyet edilmiştir. Şu halde eylemin X.Kulübü basketbolcusu D.T. tarafından şaka olarak algılanmadığı ortadadır. Şikâyet ile birlikte sunulan deliller T.G. tarafından inkâr edilmemiş, şaka olduğu iddia edilen mesajlar sonradan bizzat T.G. tarafından silinmiştir. Dolayısıyla “maçta oynanmaması, oynanmazsa 1.000.-TL para verileceğini, bu paranın kendisinde olduğu” yönündeki mesajların ve aynı içerikli diğer görüşmelerin ciddiyetinden T.G.’nin de tedirgin olduğu ortadadır. Üstelik savunulduğu gibi şaka olarak gönderilen mesajlar ve diğer tüm görüşmelerin “müsabaka sonucunu etkileme” gibi ciddi bir ithamla şikâyete konu edilmesi karşısında T.G.’nin hiçbir hukuki yola başvurmamış olması da ihlalin varlığı yönünde kanaati arttırmaktadır.

Ayrıca bizzat T.G.’nin beyanlarından Y.Kulübü’nün yabancı oyuncusunun anlaşılabilir şekilde teknik faul olarak oyundan adeta kendisini bilerek attırdığı hususunda takım arkadaşlarının dahi şüpheye düştüğü yabancı oyuncunun görüşerek oynamamasını sağlamasını bekledikleri rakip X.Kulübü’nün yabancı oyuncusunun ise müsabakanın hemen başında sakatlandığını söyleyerek oyuna devam etmediğı anlaşılmaktadır. Müsabakada gerçekleşen

ve diğer basketbolcuları da “olağan dışı bir şeyler olduğu” hususunda düşündüren bu vakıa da müsabaka açısından failleri tespit edilmesi gereken “müsabaka sonucunu etkileme” suçunun varlığı yönünde kanaati arttırmaktadır.

Kaldı ki; mağduru bir tek birey olup, hukuki değerin zedelenmesinin neticesi tüm basketbol camiasının inancının sarsılması karşısında o denli ağır olmayacak hakaret gibi bireysel ihlallere ilişkin dahi spor disiplin yargılamasında ihlalin varlığı tespit edilirken; “ihtimal dengesi (olabilirlik ihtimali)” prensibi gereği adli yargıda ihtiyaç duyulandan çok daha az ve etkili delillerle yetinilmekteyken müsabakaların dürüst, güvenli ve spor etiğine uygun bir şekilde yapılacağına dair tüm basketbol kamuoyunun birlikte duyduğu inancı sarsacak “müsabaka sonucunu etkileme” şüphesi karşısında ihlalin tespiti için “ihtimal dengesi (olabilirlik ihtimali)” prensibi gereği adli yargıda ihtiyaç duyulandan çok daha az ve daha etkisiz delillerle dahi yetinilebilecektir.

Somut olaydaysa rakip takım basketbolcusuna, müsabakaya çıkılmaması karşılığında maddi menfaat teklifinden başka şekilde anlaşılmayacak biçimde açıkça müsabaka sonucunu etkilemeye çalışıldığı, bu teklifin muhatabı tarafından kabul edilmediği, bu hali ile menfaat teklif ederek müsabaka sonucunu etkilemeye teşebbüs suçunun gerçekleştiği, sonradan duyulan korku ile bu teklife ilişkin delillerin yok edilmeye çalışıldığı hususunda Kurulumuzda tam bir kanaat oluşmuştur.

Denilebilir ki somut olayda spor disiplin yargılamasının cezalandırma için yeterli göreceğinden çok daha fazla ve çok daha etkili deliller mevcuttur.

Bu itibarla somut olayda Y. Kulübü basketbolcusu T.G.’nin, X.Kulübü basketbolcusu D.T.’ye menfaat teklif ederek müsabaka sonucunu etkilemeye teşebbüs ettiği tespit edilmiş ve Basketbol Disiplin Talimatı’nın 40/4. maddesi kapsamında cezalandırılması gerekmiştir.”

Yine aynı kararın bir başka basketbolcu ile ilgili hüküm kısmı Şüpheden Sanık Yararlanır” İlkesi & “İhtimal Dengesi (Olabilirlik İhtimalı)” Prensibi açısından daha da dikkate değerdir;

“...Y.Kulübü basketbolcusu E.Ç.A.’nın rakip X.Kulübü basketbolcusu B.K.’nu maçtan yaklaşık olarak bir hafta önce arayarak Başkanlarının oynamamasını istediğini söylediği, hatta Y.Kulübü’nün yabancı basketbolcusunun X.Kulübü sporcusu M’yi arayacağını da yine E.Ç.A. tarafından X.Kulübü basketbolcusu B.K.’na söylendiği iddiası ile TBF Hukuk Müşavirliği’ne B.K. tarafından başvurulmuştur. TBF Hukuk Müşavirliği tarafından gerçekleştirilen soruşturma neticesinde Kurulumuza sevk işlemi gerçekleşmiştir.

Tüm aşamalarda; gerek soruşturma gerekse de kovuşturma aşamasında Y.Kulübü basketbolcusu E.Ç.A. rakip takım basketbolcusu B.K.’nu aradığını kabul etmiş fakat kesinlikle müsabakaya ilişkin bir hususta konuşmadığını ileri sürmüştür. E.Ç.A. takım arkadaşı C.’den rakip X.Kulübü sporcusu M.’yi aramasının ve onunda oynamamasının istendiğini B.K.’na kendisinin telefonda söylediğini de yargılama boyunca inkâr etmiştir.

TBF Hukuk Müşavirliği tarafından 18.05.2018 tarihinde yapılan yüzleştirmede X. Kulübü basketbolcusu B.K. iddialarını yinelemiş, Y.Kulübü basketbolcusu E.Ç.A. ise görüşmeleri kabul etmiş ancak içeriklerinin iddia edildiği gibi olmadığını sadece “müsabakanın sert geçeceğini” söylediği savunmalarını ileri sürmüştür.

Yukarıda değinildiği gibi; E.Ç.A.; Y.Kulübü oyuncusu C.’den, rakip takım basketbolcusu M.’yi aramasını ve onunda oynamamasını istemesi gibi bir konuşmanın da kesinlikle olmadığı, kendisinin böyle bir şey söylemediğini tüm aşamalarda ileri sürmüştür. Fakat Y.Kulübü’nün yabancı oyuncusunun anlaşılmaz şekilde teknik faul alarak oyundan adeta kendisini bilerek attırdığı

hususunda takım arkadaşlarının dahi şüpheye düştüğü E.Ç.A.'nin kendi beyanlarından dahi anlaşılmaktadır. Bu yabancı oyuncunun görüşerek oynamamasını sağlamasını bekledikleri rakip X.Kulübü'nün yabancı oyuncusunun ise müsabakanın hemen başında sakatlandığını söyleyerek oyuna devam etmediği anlaşılmaktadır. Müsabakada gerçekleşen ve diğer basketbolcuları da “olağan dışı bir şeyler olduğu” hususunda düşündüren bu vakıa da müsabaka açısından failleri tespit edilmesi gereken “müsabaka sonucunu etkileme” suçunun varlığı yönünde kanaati arttırmaktadır.

Tüm beyanlar incelendiğinde E.Ç.A.'nın telefon konuşmalarını ve hatta müsabaka sonunda spor salonunun önündeki B.K. ile karşılaştığını kabul ettiği, kendisine isnat edilen ifadeleri ise kısmen kabul edip kısmen reddettiği anlaşılmaktadır. “Müsabakada oynama demedim ama maç sert geçecek dedim”, “tatil teklifi vardı ama o aslında bizim primimizdi” şeklinde ifadeler ile savunma gerçekleştirilmiştir. Hatta Hukuk Müşavirliği tarafından alınan ilk ifadede “tatil hususunu maçtan önce herhangi bir motive arttırıcı ya da düşürücü etkisi olsun istemediği için söylemediğini” beyan ile adeta tevil yollu ikrarda bulunmuştur.

Telefon konuşması esnasında açıkça “müsabakada oynanmaması karşılığında tatil vaadinden” bahsedilmemiş olsa da, diğer takım arkadaşlarının (Y.Kulübü'nün diğer basketbolcusu T.G.'nin ifadesinde açıkça belirttiği üzere) haberdar olmadığı tatilden müsabakadan önce rakip takım basketbolcusuna bahsetmeyi E.Ç.A. doğru bulmadığını ileri sürmektedir. Bizzat E.Ç.A.'nın beyanlarından anlaşılmaktadır ki tatil priminden sadece kendisinin ve vaadin muhatabının haberdar olduğu, diğer takım arkadaşlarının primden haberdar olmadıklarını beyan ettikleri hususunda şüphe yoktur. E.Ç.A.'ın rakip takım basketbolcusu B.K.'yı arayıp “müsabakada oynama” demiş olduğuna kanaat getirilmesine bu husus dahi yeterli olmuştur. Zira henüz hiçbir soruşturma yokken B.K.'nın TBF Hukuk Müşavirliği'ne sunduğu “oynamamam karşılığında bana tatil hediyeleri olacaktı diye E.Ç.A. bana söyledi” şeklindeki isnadına “tatil primdi ben

götüreceklim onu” şeklinde sunulan savunma bizzat kendi takım arkadaşı tarafından “benim tatil priminden haberim yok” beyanı karşısında samimi ve dikkate değer bulunmamıştır.

Sadece “müsabakada oynama” denmesi dahi “müsabaka sonucunu etkileme” neticesini doğuracaktır. Yukarıda açıklandığı gibi ihlalin gerçekleşmesi için gerekli olan teklife konu menfaat ya da vaat maddi yahut manevi bir değer olabilir. Dolayısıyla rakip takımda mücadele eden samimi bir arkadaşın mutluluğu için müsabaka sonucuna tesir edilmesi bile madde kapsamında değerlendirilecektir. Yani kişisel bir duyguyu objektif olarak iyileştiren manevi edimler de “kazanç ya da diğer menfaat” olarak kabul edilmelidir. Kaldı ki basketbol oynamayı para karşılığında gerçekleştiren ilgililerin “bu maçta oynama” denmesinin dahi bir karşı menfaat içerdiğini bilebilecek olması eşyanın tabiatı gereğidir. Dolayısıyla ister manevi menfaat vaadi şeklinde olsun, ister zimni bir maddi vaat şeklinde olsun; “bu maçta oynama” ifadesinin varlığı kabul edilirse, müsabaka sonucunu etkilemeye teşebbüs edildiği de kabul edilmelidir.

Y.Kulübü basketbolcusu E.Ç.A., X.Kulübü basketbolcusu B.K. ile sıklıkla telefonla konuşacak kadar çok yakın arkadaş olduğunu ileri sürmüştür. Fakat çok yakın arkadaş olduğunu söylediği B.K. tarafından TBF Hukuk Müşavirliği’ne “müsabaka sonucunu etkileme” gibi ciddi bir ithamla şikâyet edilmiştir. Ancak bu ciddi ithamla şikâyete konu edilmesi karşısında E.Ç.A.’ın hiçbir hukuki yola başvurmamış olması da ihlalin işlenmiş olma ihtimali yönünde kanaati arttırmaktadır.

Y.Kulübü’nün basketbolcusu E.Ç.A. aşamalarındaki tüm beyanlarında rakip takım basketbolcusuna yönelik tatil vaadine ilişkin isnada yönelik savunmasını “bizim takımın tatil primi vardı” beyanına dayandırmaktayken takım arkadaşı dosya kapsamında yargılanan Y.Kulübü’nün diğer basketbolcusu T.G. ’nin böyle bir tatil priminden ligler bitip prim için gerekli

olan ligde kalma şartı gerçekleştiği tarihte dahi haberdar olmadığını sylermesi E..A. 'nın beyanlarının güvenilirliğini zedelemektedir.

Dosya kapsamından anlaşılmaktadır ki bir topluluk yahut bir kişi, rakip takımdaki basketbolcuları tanıyan basketbolcularını aracı kılıp müsabakada oynanmaması karşılığında kazanç ya da sair menfaat teklifinin gerçekleştirilmesini sağlamışlardır. Y.Kulübü basketbolcularını bu eyleme sürükleyen kişi/kişilerin tespiti mümkün olmamışsa da müsabakanın sonucunu etkilemeye yönelik teşebbüsler olduğu konusunda şüphe yoktur.

Tüm bu şüpheler birlikte değerlendirildiğinde mağduru bir tek birey olup, hukuki değerin zedelenmesinin neticesi tüm basketbol camiasının inancını sarsılması karşısında o denli ağır olmayacak hakaret gibi bireysel ihlallere ilişkin dahi spor disiplin yargılamasında ihlalin varlığı tespit edilirken; “ihtimal dengesi (olabilirlik ihtimali)” prensibi gereği adli yargıda ihtiyaç duyulandan çok daha az ve etkili delillerle yetinilmekteyken müsabakaların dürüst, güvenli ve spor etiğine uygun bir şekilde yapılacağına dair tüm basketbol kamuoyunun birlikte duyduğu inancı sarsacak “müsabaka sonucunu etkileme” şüphesi karşında ihlalin tespiti için “ihtimal dengesi (olabilirlik ihtimali)” prensibi gereği adli yargıda ihtiyaç duyulandan çok daha az ve daha etkisiz delillerle dahi yetinilebilecektir.

Dosyaya E..A.adına vekili tarafından sunulan savunma dilekçesinde E..A. 'nın yanında vekili olduğu halde savunma alınması esnasında ağladığı beyan edilmiştir. Disiplin Kurulu'nda gerçekleşen duruşma esnasında da E..A. 'ın çok gergin olduğu, kendisini aşamalarda sürekli tekrar ettiği metnin dışına çıkartacak sorular karşısında net cevaplar veremediği gözlemlenmiştir.

Tatil priminden yalnızca kendisinin ve vaadin muhatabının haberdar olması, ciddi bir isnat karşısında hiçbir hukuki yola başvurulmamış olması, müsabakada bir takım müdahale girişimlerinin olduğunun sabit olması

(Y.Kulübü Basketbolcusu T.G.'e ilişkin değerlendirme), birbirleri ile görüştükleri söylenen her iki takımın yabancı oyuncusunun şüpheli bir şekilde müsabakaya devam etmemeleri gibi hususlar, “ihtimal dengesi (olabilirlik ihtimali)” prensibi gereği “müsabaka sonucunu etkileme” ihlalin tespiti için ihtiyaç duyulan yeterli delillerdir.

Kurulumuzda; rakip takım basketbolcusuna, müsabakaya çıkılmaması karşılığında menfaat vaadinden başka şekilde anlaşılmayacak biçimde açıkça müsabaka sonucunu etkilemeye çalışıldığı, bu teklifin muhatabı tarafından kabul edilmediği, bu hali ile menfaat vaat ederek müsabaka sonucunu etkilemeye teşebbüs suçunun gerçekleştiği hususunda tam bir kanaat oluşmuştur.

Bu itibarla somut olayda Y.Kulübü basketbolcusu E.Ç.A.'nın, X.Kulübü basketbolcusu B.K.'ya menfaat vaat ederek müsabaka sonucunu etkilemeye teşebbüs ettiği tespit edilmiş ve Basketbol Disiplin Talimatı'nın 40/4. maddesi kapsamında cezalandırılması gerekmiştir.”

Her ne kadar adli yargıda sanığın beraat ettiği hallerde dahi, Şüpheden Sanık Yararlanır” İlkesi & “İhtimal Dengesi (Olabilirlik İhtimali)” Prensibi gereği spor disiplin yargılamalarında ceza verildiği görülebilmekteyse de müsabaka sonucunun etkilenmesi gibi cezası maddi ve manevi olarak çok ağır olan disiplin suçlarında olabilirlik ihtimaline dayanarak sanık lehine yorum yapılması da mümkündür. Üstelik bir federasyon tarafından uygulanan yaptırımların orantılılığının, failin rekabet hakkı ve mali durumu üzerindeki ciddi sonuçları göz önüne alındığında, müsabaka sonucunu etkilemeye ilişkin yargılamaların en önemli unsurlardan biri olduğu söylenebilir. ^[188] Nitekim Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu, 10.08.2019 tarih ve E.2019/247, K.2019/262 sayılı kararına konu olayda şu şekilde karar vermiştir:

^[188] Giulio Palermo & Bryce Williams, “Match-fixing and the Evolution of CAS Jurisprudence”, (Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) Bulletin, 2018/2), 22.

“...Somut olayda; M.A. ve Y.B. isimli basketbolcular hakkında müsabaka sonucunu etkilemek ihlal şüphesine ilişkin soruşturma, şikayet tarihinde kendi kulüpleri olan X.Kulübü’nün başvurusu ile başlamıştır.

Başvuru ekinde X. Kulübü basketbolcusu F.N.Ş. ve o tarihte Z.Kulübü basketbolcusu olan M.Ü.’in 02.03.2019 sonucu etkilendiği iddia edilen müsabaka tarihli, taraflarca kabul edilen 2 sayfadan ibaret whatsapp görüşme görüntüleri ile X.Kulübü başkanı E.T.’in M.Ü.’ı, şikayet tarihinde X.Kulübü’nün basketbolcuları olan M.A. ve Y.B. aleyhine ifade vermeye ikna etmeye çalıştığı iki adet video görüntüsü sunulmuştur.

Yukarıda da açıklandığı üzere spor disiplin yargılamasında ihlalin varlığı tespit edilirken adli yargıda ihtiyaç duyulandan; çok daha az ve etkisiz delillerle dahi yetinilmekteyse de; yargılama boyunca tespit edilen ve bildirilen tüm tanıklar dinlenip bütün deliller toplanmıştır. Ancak M.A. ve Y.B. ile doğrudan irtibatlı bir delile rastlanmamıştır.

Spor disiplin yargılamasında “ihtimal dengesi (olabilirlik ihtimali)” prensibi geçerliyse ve spor disiplin yargılamasında adli yargıda ihtiyaç duyulandan daha az ve etkisiz delillerle dahi karar verilebilecekse de; duyum, söylenti, tahmin ve varsayıma dayanan, doğruluğu şüpheli bilgilere (istihbari bilgi) dayanarak ceza verilmesi mümkün değildir.

Dosya bir bütün olarak incelendiğinde; M.A. ve Y.B.’nin sevke konu müsabaka tarihinden sonra takımlarında yer ve ciddi anlamda süre almaya devam ettikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca delil olarak sunulan belgelerin (whatsapp görüşme görüntüsü ve video kaydı) ne şekilde ele geçirildiği hususunda tanıkların beyanlarının birbirleri ile çelişkili olduğu görülmüş, bu belgelerdeki bilgilere ilişkin M.A. ve Y.B.’nin hiçbir aşamada kabulü olmamış ve şikâyet konusu ihlal şüphesi 3.kişilerin varsayımına dayanan soyut iddialardan öteye geçememiştir.

Açıklanan nedenlerle atılı ihlalin ikâ ettiğine dair varsayıma dayanan soyut iddia dışında yeterli kanıt bulunmadığı gözetilerek M.A. ve Y.B.'un, 02.03.2019 tarihinde oynanan Y.Kulübü – X.Kulübü ..Basketbol Ligi müsabakasının sonucunu etkileyerek Basketbol Disiplin Talimatı'nın 40. maddesinin ihlali şüphesine ilişkin “haklarında ceza verilmesine yer olmadığına” karar verilmesi gerekmiştir.”

4.15. Bahis

Sporda bahis yapmak, spor sonuçlarını tahmin etme ve sonuca bahis koyma işlemidir. Tüm spor branşlarında olduğu gibi, Türkiye Basketbol Federasyonu ile Türkiye Futbol Federasyonu disiplin mevzuatlarında da yasaklanan bahis eyleminin spor disiplin suçu olarak kabul edilmesi ile korunmak istenen hukuki değer; müsabakaların dürüst, güvenli ve spor etiğine uygun bir şekilde yapılacağına dair bireylerin ve kamuoyunun birlikte duyduğu inançtır. Dolayısıyla mağdurun da tüm toplumun kendisi olduğunun kabulü gerekmektedir.

Spor müsabakaları için bahis adı altında şans oyunu oynatılmasına ilişkin düzenlemeler devlet tarafından yapılmakta ve işlemler devlet tarafından kontrol edilmektedir. Teknolojide geline nokta itibari ile spor müsabakalarına ilişkin bahisler de artık sanal platformlara taşınmıştır. Yasal düzlemde devletin denetlediği bahis platformları karşısında dünyanın birçok farklı ülkesinde merkezi olan bahis firmalarının tüm önlemlere rağmen sanal sistem üzerinden maalesef ülkemizde de illegal bir şekilde faaliyet göstermeye çalıştıkları bilinen bir gerçektir.

Günümüzde legal ve illegal yollardan oynanan bahislerin türlü çeşitleri bulunmaktadır. Özellikle illegal bahis işlemi yapılan platformlar vasıtasıyla müsabakalar ile ilgili her durum için (ilk faul yapacak oyuncu, toplam skor sayısı, müsabaka aralıklarındaki skor durumu, müsabakada gerçekleşecek ihtar durumu, müsabakaya başlayacak takımın hangisi olduğu vs.) tahmin yürütme seçeneği sunulduğu görülebilmektedir.

Spor bahislerinin temel motivasyonu yüksek kazanç beklentisi ve eğlence arayışıdır. Ayrıca spor bahis oyunlarında üyesi olunan toplum, sosyal sınıf, içinde bulunulan kültür, etkileşim içerisinde olunan grup, aile gibi değişkenler katılımcıları etkilemektedir.

Tüm spor branşlarında olduğu gibi, Türkiye Basketbol Federasyonu ile Türkiye Futbol Federasyonu disiplin mevzuatlarında da bahis eyleminin bir suç olarak ihdas edilmesinin en önemli gerekçesi elbette bahis oyunlarına katılımın ilgili spor ailesinin üyeleri açısından kısıtlanması isteğidir. Zira özellikle sporcu ve kulüp yönetici ile görevlilerinin, kendilerini de doğrudan ya da dolaylı yarışmacı olduğu adil bir müsabakaya kişisel çıkarlarını öne alınarak müdahale etmelerinin önlenmesi istenmektedir. En temel motivasyonlarından birisinin yüksek kazanç beklentisi olduğu muhakkak olan bahis ya da sair şans oyunlarına katılan bir sporcunun bu katılımı masum dahi olsa tüm spor camiasının adil oyuna inancının zarar göreceği aşîkârdır.

Hatta ilgili talimatlar kulüplerin görevlilerinin, yöneticilerinin, sporcuların, müsabaka görevlilerinin, resmi görevlilerin ve diğer kişilerin spor müsabakalarına ilişkin olarak düzenlenen bahis ve benzeri şans oyunlarına doğrudan ya da dolaylı olarak katılmasını dahi yasaklamaktadır. Yani buna göre maddede sayılan kişiler, mensubu oldukları kulübün müsabakası ya da aynı yarışma içerisinde olmadıkları başka bir kulübün müsabakasına ilişkin dahi olsa, mensubu oldukları spor branşı müsabakasına ilişkin bahis ve benzeri şans oyunlarına iştirak edemezler.

Bu yerinde düzenlemenin de sebebi yukarıda belirtildiği üzere katılımcıların sosyal çevreleri ile etkileşim içerisinde olduklarının kabulüdür. Bu kabul beraberinde; katılımcıların da üyesi oldukları toplum, sosyal sınıf, içinde bulundukları kültür, etkileşim içerisinde oldukları grupları etkileyebileceği mecburi kabulünü getirmektedir.

Genel kabul gören bu faydalı düzenleme Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu, 10.08.2019 tarih ve E.2019/246, K.2019/261 sayılı kararına

konu olmuş ve kadınlar ligindeki bir müsabakaya bahis oynadığını ikrar eden erkek liglerinde mücadele eden Z.Kulübü basketbolcusu M.Ü. “bahis ve benzeri şans oyunu oynamak” suçu nedeni ile cezalandırılmıştır.

4.16. Görevi Kötüye Kullanma veya İhmal

Çalışmamızın üçüncü bölümünde görüleceği üzere ülkemizde sporun idari yapılanması dikey ve yatay biçimde gerçekleşmiştir. Bu planlı ancak büyük yapı bünyesinde çalışanlar ve sistemin işleyişini sağlayan organlar barındırmaktadır.

Bu noktada diğer sportif yapılanmalarda olduğu gibi Türkiye Basketbol ve Futbol Federasyonları da kendi içerisinde hiyerarşik bir yapıya sahiptirler. Bu hiyerarşik yapı içerisinde istihdam edilen personel öncelikle idari disipline bağlıdır; kastedilen sportif disiplin talimatları değil, daha ziyade “personel disiplin talimatı” olarak adlandırılabilen mevzuatlarıdır.

Örneğin 19.07.2017’de yürürlüğe giren Türkiye Basketbol Federasyonu “Personel Talimatı” uyarınca talimatın kapsamı 2.maddede “iş sözleşmesi ile çalışan ve bütün çalışmalarını Federasyon’a ayıran personel” olarak belirlenmiştir. Aynı talimatın 50.maddesi Personel Disiplin Kurulu’nu düzenlemekte, devamı maddeler disiplin suçları ve cezaları ihdas etmektedir. İncelendiğinde disiplin suçlarının bir bütün olarak görevin kötüye kullanımı ve ihmali olarak nitelendirilebileceği görülecek ve ihtar-kınama-unvan indirimi-görevden çıkarma silsilesini takip eden cezalandırma sisteminin kabul edildiği anlaşılabilecektir.

Yani, Türkiye Basketbol ve Futbol Federasyonları içerisindeki muhasebe, medya, seyahat konaklama vs. gibi bir departmanın çalışanı idari üstü (müdür, direktör...) tarafından kendisine verilen görevleri layığı ile yerine getirmediği takdirde yukarıda açıklanan personel talimatı uyarınca cezalandırılabilir.

Nitekim Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu 18.05.2017 tarih ve E.2017/220, K.2017/270 sayılı kararlarında *TBF personeli R.Y.S tarafından sporcu M.A.Ö.'nün iki ayrı kulübe kaydının görevde ihmal gösterilerek yapılmış olduğu tespit edilse bile, TBF personelinin müspet veya menfi davranışlarının takdir ve tezkiyesi ile ilgili inceleme, araştırma ve soruşturmaları yapma/yaptırma ve karara bağlama görevi TBF Personel Talimatı'nın 50. maddesi uyarınca TBF Personel Disiplin Kurulu'nda olduğundan; SGK kayıtlarından da TBF personeli olduğu anlaşılan R.Y.S'nin "personel olarak ifa ettiği işlemin yargılanması" hususu Disiplin Kurulu görev ve yetkisi dışında olduğundan ilgisine ceza verilmesine yer olmadığına ve gereğinin takdiri için dosyanın TBF Genel Sekreterliğine tevdiine şeklinde karar vermiştir.*

Çalışmamıza konu spor disiplin hukuku anlamında "görevi kötüye kullanmak ve ihmal", idari anlamdaki görevi ihmalden farklıdır. Türkiye Basketbol ve Futbol Federasyonları spor disiplin mevzuatlarında düzenlenen "görevi kötüye kullanmak ve ihmal" daha ziyade yine sadece müsabakalara ilişkin olacaktır. Müsabaka görevlilerinin bu görevlerini yerine getirirken ki ihmalleri ya da sıfatlarının imtiyazlarından ölçüsüzce faydalanmaları tipe uygun eylemlere örnek olarak gösterilebilir.

Zira müsabaka görevlileri genellikle ilgili federasyona iş sözleşmesi ile bağlı olmayan fakat bir ücret karşılığı çağrı üzerine çalışan kimselerdir. Son yıllarda bir kısım müsabaka hakemi federasyonlara iş sözleşmesi ile bağlansa dahi genel itibari ile müsabaka hakemleri, müsabaka temsilci ve gözlemcileri gibi kişiler yaptıkları görev esnasındaki fiileri nedeni ile personellerin bağlı olmadığı çalışmamız konusu disiplin talimatı uyarınca yargılanacaklardır. Hiç şüphe yok ki sözleşmeli hakemler eğer aksi bir düzenleme yoksa personel disiplin talimatına göre sorumlu tutulacaklardır.

4.17. Tanıklıktan veya Belge ya da Bilgi İbrazından Kaçınma, Gerçeğe Aykırı Beyan

Hukukun üstünlüğünden bahsedilebilmesi ve yargı mercilerinin kararlarının uygulanabilir olması için öncelikle kararı alan merciin bağımsızlığı ile tüm somut deliller toplanarak tarafsız ve objektif karar vermiş olduğuna inanmak gerekir. Aksi halde daha güvenilir olduğu iddiası ile başka yapıların ortaya çıkması ve böylece yerleşik yargı biriminin itibarının sarsılması kaçınılmazdır.

Spor federasyonları bünyesindeki yargı mercilerinin kararlarını verirken mevcut tüm delilleri toplaması açıklanan sebeple elzemdir. Aksi halde somut gerçeklikle örtüşmeyen kararlar ortaya çıkar ve yargı merciinin güvenilirliği elbette zedelenir.

Bu itibarla Türkiye Basketbol ve Futbol Federasyonları, disiplin talimatları ile tanıklıktan kaçınmayı, belge veya bilgi ibrazından kaçınmayı ve gerçeğe aykırı beyanda bulunmayı bir suç tipi olarak benimsemişlerdir.

İhlal tipinin de faili elbette disiplin kurullarının görev alanı içerisinde kalan gerçek ve tüzel kişiler olabilecektir. Tipe uygun eylemlerin ancak kasten ika edilebileceği suçu meydana getiren eylemlerden dahi anlaşılmaktadır.

Burada dikkat edilmesi gereken en önemli husus ilgili mevzuatın düzenleniş şeklinin nasıl olduğudur. Mevzuat uyarınca sadece disiplin kurullarının istediği bilgi ve belgelerin sağlanmaması ile disiplin kurulları önünde tanıklıktan kaçınmak ya da gerçeğe aykırı beyanda bulunmak disiplin suç tipi olarak kabul edilebileceği gibi suçun ika edilebilme alanı daha geniş tutulabilir.

Anılan görev alanı karmaşasının önüne geçilebilmesi için ikili bir ayrıma gidilmesi yerinde olacaktır. Tanıklık veya ifade için çağırılıp bundan kaçınma ya da gerçeğe aykırı bilgi verilmesinin sadece disiplin kurulu önündeki tanıklık veya ifade halinde bu disiplin suç tipine uyduğu kabul edilmelidir. Ancak; federasyonların ilgili

Kurulları tarafından istenen bilgi/belgelerin süresinde sunulmaması veya gerçeğe aykırı bilgi/belge sunulması halinde de ilgili kişi ve kulüplerin disiplin kuruluna anılan hüküm gereğince sevki gerekmektedir.

4.18. Hükümlülük

Sporcular için müsabakalardan yasaklanma hali bir anlamda çalışma haklarını, mesleklerini icra özgürlüğünü anlamına da gelmektedir. Müsabakalardan yasaklanma, ya da spor disiplin talimatları gereği cezalar ile belirli haklardan yoksun bırakılma mesleki anlamda –*sınırlı istisnalar haricinde*- katlanılması gereken en ağır ceza olarak kabul edilebilir. Basketbol ve Futbol Federasyonları Disiplin Talimatları ile “hükümlülük” halinin bir disiplin suçu tipi olarak düzenlenmesi ve adli yargıda alınan belli sürenin üzerindeki cezalar ile belirli bazı suçlar nedeni ile verilmiş ceza halinde kişilere sürekli hak mahrumiyeti verilip sportif alandan tamamen uzaklaştırılmak istendikleri görülmesi somut olaylar bakımından çalışma hakkına ölçüsüz bir müdahale olarak değerlendirilebilecektir.

Bu muhtemel ölçüsüz müdahalenin sebebi şudur; nasıl ki suçlar (adli yargı anlamında) toplumsal ihtiyaçlar nedeni ile ihdas edilip bağlandıkları yaptırımlar ile hem özel hem genel önleme amacı hâsıl edilmeye çalışılıyorsa, spor disiplininin sağlanması için de disiplin suç tipleri belirlenirken dönemin, coğrafyanın, toplumun ve camiaların ihtiyaçları dikkate alınmaktadır. ^[189]

Sonuç olarak da her ne kadar spor hukuku doktrinde spor hukukunun adli yargıdan bağımsız olduğu şiddetli olarak savunulsa da, spor disiplin talimatlarında bazı adli yargı kararlarının spor hukukuna tesiri hiç eleştirilmemektedir. Zira adli yargı kararlarının müdahalesi genellikle devletin güvenliğine veya anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine veya milli savunmaya ya da Devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk gibi suçlara verilen cezalar için kabul edilmektedir. Dönemin, coğrafyanın ve

^[189] Bknz. Bölüm 4.6.

toplumun hassasiyetleri düşünülduğünde anılan suçları işledikleri adli yargı kararı ile sabit olan kimselerin hürriyeti bağlayıcı cezaları infaz edildikten sonra mesleklerini icra edebilmelerinin savunulması elbette ki kimi zaman cesaret isteyecektir.

Ayrıca spor disiplin mevzuatları içerisinde “şike ve teşvik eylemleri nedeni ile adli yargı mercilerinden ceza alanlara sürekli hak mahrumiyeti cezası verilir” şeklindeki hükümlerin bizzat bu düzenlemenin içerisinde yer aldığı talimatların “müsabaka sonucunu etkileme” suçuna ceza verilmesinin işlevini ortadan kaldırdığını da söylemek gerekir. Şike ve teşvik primi halinde spor disiplin yargılaması gerçekleştirilip gerekli yaptırımlar uygulanmalıdır. Buna mukabil, talimatlarla “hükümlülük” gibi bir disiplin suç tipi ihdas edip adli yargının (örneğin şike için) vereceği en ufak cezanın spor yargısı için bağlayıcı olduğunu kabul etmek, aynı eylemi düzenleyen bir disiplin suçu (örneğin müsabaka sonucunu etkileme) mevcutken spor hukukunun münhasırlığı iddiasına da aykırı düşmektedir.

4.19. Müsabakaya Katılmama ve Ligden veya Müsabakadan Çekilme

Geçerli mazereti olmadan liglere, müsabakalara, kupa ve/veya madalya seremonisine katılmayan ya da bu etkinlikler sırasında sahadan çekilen kulüpler ile bu disiplin suçlarının gerçekleşmesine sebep olan kişilere ceza verilmesi hemen hemen tüm spor disiplin mevzuatlarında düzenlenmiştir. Bu doğrultuda müsabakalara katılmayan basketbolcular ile bunların katılmasına engel olan kişilere de ceza verilmesi spor disiplin mevzuatlarında yerinde olarak öngörülmüştür.

Müsabakalara katılmama, müsabaka hiç başlamadan sahada hazır olmama durumunu ifade eder. Bazı spor branşlarında oyun kuralları içerisinde ^[190] belli bir süre takımın bekleneceği, o süre geçtikten sonra müsabaka hakemleri tarafından

^[190] Basketbol Oyun Kuralları 2018’in “Hükmen Yenilgi” başlıklı 20.1.maddesine göre; bir takım “Müsabaka başlama saatinden itibaren 15 dakika beklenmesine rağmen oynamaya hazır 5 oyuncu yoksa”, “Takım eylemleri ile oyunun oynanmasını engelliyorsa” ya da “Başhakem tarafından uyarılmasına rağmen oynamayı reddediyorsa” hükmen mağlup sayılacaktır.

müsabakanın sonlandırılacağı düzenlenmektedir. Bir kısım diğer spor branşında da müsabakaya katılmamanın talimatlarla ^[191] ayrıca düzenlendiği fakat hükmen mağlubiyete ve sair yaptırımlara bağlanan neticenin değişmediği görülmektedir.

Müsabakadan çekilme hali müsabakaya katılmama halinden, müsabaka başladıktan sonra oyun alanının terk ediliyor olması yönü ile ayrılmaktadır. Her iki eylem ağırlıkları yönünden karşılaştırıldıklarında hangisinin daha büyük hak ihlali yaratmış olduğu ve daha ciddi şekilde cezalandırılması gerektiği somut olayın özelliklerine göre değerlendirilmelidir. Örnek vermek gerekirse; müsabakaya katılmayacağını bir hafta öncesinden bildiren kulübün suçunun ağırlığı ile on binlerce taraftarın toplandığı aynı zamanda da televizyonlardan canlı yayınlanacak bir final müsabakasına son anda katılmaktan vazgeçen ya da müsabaka devam ederken sahadan çekilen bir takımın suçunun ağırlığı aynı kabul edilemeyecektir.

Ligden çekilmek hali sadece başlamış müsabakalara iştirake devam etmemek olarak değil, henüz müsabakalar başlamasa da kulüp tarafından katılım mükellefiyetlerinin (başvuru, teminat yatırma vs.) tamamlandığı durumda lige katılmamak olarak da anlaşılmalıdır.

Lige katılmama halinin, özellikle de müsabakaların başlamasından çok evvel hatta fikstürler dahi çekilmeden katılmama kararı bildirilse dahi bir disiplin suçu olarak görülmesi ilk bakışta sert bir yaklaşım olarak görülebilir. Ancak kulüplerin sadece kendi taraftarlarına ya da içerisinde bulundukları şehirlere değil, aynı zamanda bağlı bulunduğu Federasyon ve ülkelerine karşı da sorumluluğu mevcuttur. Zira milyonlarla sayılabilecek taraftarı temsil yanında yabancı takımlarla yapılan mücadelelerde ülkeyi temsil eden kulüpler; güçlü, itibarlı, güvenilir bir ülke markası inşa etmek noktasında sorumluluk sahibidirler.

Tam da bu noktada, ülkelerin uluslararası camiada saygınlığı, gücü, güvenilirliği ile sporun etkileşimine değinmekte yarar vardır.

^[191] Türkiye Futbol Federasyonu Müsabaka Talimatı 2019-2020, madde 24/1-a.

Teknolojinin ilerlemesi ve sınırların neredeyse kalkıp insanların nerede olurlarsa olsunlar birbirleri ile iletişim halinde olabilmelerinin bir sonucu olarak devletlerin gücü sadece ekonomik ya da askeri güç olmaktan çıkmıştır. Bu bağlamda bir şeyi yapabilme kapasitesi ve diğerlerinin davranışlarını etkileme yeteneği olarak açıklayabileceğimiz “güç” olgusunun mevcut teknolojik ilerleme sayesinde yerini ülkelerin “yumuşak güçlerine” bıraktığı söylenebilir. Gerçekten de ülkeler artık sahip oldukları yumuşak güç potansiyeli ile (*bilim, sanat, kültür, spor, eğitim vb.*) başka ülkeleri ve onların vatandaşlarını etkilemekte, onlar için saygın, güçlü, güvenilir bir ülke konumuna gelmektedir.

İçerisinde yukarıda tanımladığımız yumuşak güçleri barındıran uluslararası konferanslar, öğrenci değişim programları, kültür sanat etkinlikleri, sportif faaliyetler vb. ile uzun vadeli ilişkilerin kurulması, ülkelerin cazibesini artırmakta, kalıcı işbirliklerini güçlendirmektedir. ^[192] Bilim, sanat, kültür, spor, eğitim vb. gibi yumuşak güçlerin doğru ve etkin kullanımı ile itibarlı, güçlü, saygın, güvenilir ve dürüst ülke imajını oluşturan ülkeler; başta ekonomik alan olmak üzere siyasal, sosyal ve kültürel alanlarda da başka ülkelerin ilişki kurmak isteyeceği, yatırım yapma arzusu taşıyacağı, ürünlerini kullanacağı, hatta insanların orada yaşamak için çaba harcayacağı ülke haline geleceklerdir.

Yumuşak güçlerin ve özellikle sportif organizasyonların doğru kullanımının hızlı ve etkin şekilde ülke saygınlığını olumlu yönde etkilediğine ilişkin somut örnekler de vermek mümkündür. Bu nedenle kimi zaman Uluslararası Olimpiyat Komitesi tarafından tanınmak, Birleşmiş Milletler tarafından tanınmaktan çok daha önemli olabilmektedir. Çünkü spor aracılığıyla verilen mesajlar, ülkelerin tanınmasında çok etkili olmaktadır. Zaten yumuşak güçleri doğru kullanan ülkelerin spora odaklanmalarının altında yatan en önemli unsurlardan biri, global düzeyde tanınırlıklarını ve görünürlüklerini sağlama arzularıdır. Bu bağlamda ülkeler ev sahibi oldukları spor organizasyonları ile uluslararası alanda sürekli görünür olup tanınmayı

^[192] Mark Leonard, *Public Diplomacy*. (London: Foreign Policy Center, 2002), 10.

amaçlamakta, böylelikle uzun vadede başarı algısı üzerinden uluslararası düzlemde gerek bireylere gerekse topluluklara güven mesajı iletmek istemektedirler.

Örneğin, Dünya ülkelerinin katılımının sağlandığı uluslararası organizasyonlar olan Yaz ve Kış Olimpiyatlarını ülkelerinde düzenlemeyi başaran ülkelerin spor endüstrilerinde çok büyük gelişmeler gözlenmiştir. Oyunları düzenlemek maddi kâr olmaktan öte, kente ve ülkeye büyük kazanımlar sağlamaktadır. 1988 Seul Olimpiyat Oyunlarından üç ay önce ve üç ay sonra yapılan uluslararası kamuoyu araştırmasında, Güney Kore sanayi mallarına ne kadar güveniyorsunuz sorusuna verilen cevabın oyunlar sonrasında 7 kat artış göstermesi de olimpiyat oyunlarının ülkenin imajı yanında diğer alanlarda yaptığı olumlu etkiyi en iyi şekilde açıklamaktadır. Bu imaj gelişmesinden, gerek sanayi gerekse ihracat alanında ne kadar kazançlı çıkıldığı 1964 Japonya ve 1988 Kore örnekleriyle de ortadadır. ^[193]

Sadece ev sahibi olunan organizasyonlar değil, başarılı takımlar ve sporcular da ülkelerin uluslararası alanda görünür ve güvenilir olmasını sağlamakta; diğer deyişle ülkelerin imaj, saygınlık ve marka değerlerine tesir etmektedirler. Aynı doğrultuda sadece uluslararası arenada mücadele eden takımların değil sadece yerel liglerde mücadele eden takımların liglerden çekilmeleri halinde de harici alemde ciddi değişiklikler meydana gelmekte ve bilhassa bölgesel olarak taraftarlar nezdinde mağduriyetler doğmaktadır.

Ülkelerin yukarıda anılan “yumuşak güçlerden” spor ile uluslararası camiadaki saygınlığını daha da arttırabilmeleri ya da sürdürebilmeleri için elbette ki yerel düzlemde de güvenilir, saygın, öngörülebilir ve sürdürülebilir bir sportif yapıya ihtiyacı vardır. Dolayısıyla, bu yönü ile de lige katılmama veya çekilme spor disiplin suçlarının yerel düzlemdeki tesirlerinin en az uluslararası camiaya tesirleri kadar etkili olduğu kabul edilmelidir.

^[193] T.B.M.M.: 75 inci Birleşim. Tutanak Dergisi, 28.03.2001 Ankara, 657.

Şüphesiz ki, günümüzde spor ekonomisinin en önemli kaynaklarından ikisi sponsorluk ve yayın gelirleridir. Her ne kadar sponsorlar tarafından yapılan yatırımlar, kısmen toplumdan kazandığını topluma geri verme/topluma faydalı olma gayesi olarak ifade edilmekteyse de, sponsorların yaptıkları yatırımın ana amacının görünür olmak / markalarının bilinirliği arttırmak olduğu izahtan varestedir. Liglerdeki takımların sponsorluk anlaşmalarından elde edecekleri gelir liglerin yayınlanması ile doğrudan ilişkilidir.

Üstelik içerisinde sportmence, adil olarak yarışma arzusu barındıran spor; kaybetmenin de kazanmak kadar olağan sayılacağı, izleyenlere keyif vermek kadar kazananla kaybedenin dostane bir şekilde müsabakadan ayrılması gerektiğinin izleyenlere gösterileceği, zarar verici olmayan makul bir hırs ile öncelikle gençlere sportmenlik ruhu aşılıp sonunda kaybedilse dahi son saniyeye kadar saygın bir emek sarf edilmesi gerektiğinin öğretilmesini amaçlamaktadır. Dolayısıyla, kaynakların doğru kullanımıyla oluşturulmuş, emeği ile saygı uyandıracak bir takım kurulup ulusal ve hatta sadece yerel anlamda örnek olmak temel gaye olmalıyken takımın bulunduğu bölge insanının veya sair ciddi bir taraftar kitlesinin artık liglerde temsil edilmemesi gibi sonuçlara sebebiyet verebilecek olan lige katılmama kararı, sadece liglerin marka ve dolayısı ile ekonomik değerinin düşmesine neden olmakla kalmayacak, aynı zamanda sosyal barış ve huzura da olumsuz etki edebilecektir. Bu durumun da hangi seviyede gerçekleşirse gerçekleşsin, gerek yayın gelirlerini, gerekse sponsorluk gelirlerini olumsuz etkileyebileceği ve bu etkinin tüm takımlara farklı şekillerde sirayet edebileceği bir gerçektir.

Spor disiplin mevzuatlarında; lige/müsabakaya katılım sağlanmaması, başlamış bir lige/müsabakaya devam edilmemesi ya da müsabaka organizasyonu içerisinde sayılan kupa vs. seremonisine katılmama halinde kulüpler yanında suça ilişkin karar alan kişilere de ceza verileceği öngörülebilmektedir. Bu halde karar yönetim kurulları eli ile alınmışsa, kulüp ile birlikte karar yönünde oy kullanan tüm üyeler hakkında yargılama yapılması gerekecektir.

4.20. Doping

Doping, Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) ve Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA) tarafından yasaklanmış madde veya yöntemlerin sporcu tarafından bilinçli veya bilinçsiz olarak kullanımı olarak tanımlanmaktadır. ^[194] Biz başka bir ifade ile bireyin performansını yapay şekilde iyileştirmek amacı ile sağlığa zararlı olabilecek maddelerin veya yöntemlerin kullanılması olarak tanımlayabiliriz. Kullanım amacına uygun olarak daha kısa ifade etmek gerekirse doping, performans arttırıcı madde kullanılmasıdır.

Performans arttırıcı maddeler ile mücadele global bir koordinasyon dairesinde yürütülmektedir. Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA)'nın en tepede olduğu bu yapı ulusal olimpiyat komiteleri ve federasyonlar aracılığı ile yerele yayılmaktadır. Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA) Kodu uyarınca her ülkede faaliyetlerinde kamu ve spor organlarından bağımsız olması gereken bir ulusal dopinge mücadele kuruluşunun bulunması gerekmektedir. ^[195] İşte bu zaruret üzerine ülkemizde de, Ulusal Olimpiyat Komitesi bünyesinde Dopinge Mücadele Komisyonu kurulmuştur.

3885 sayılı Avrupa Konseyi Dopinge Mücadele Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun hükümleri gereği hem Türkiye Basketbol Federasyonu hem de Türkiye Futbol Federasyonu, mevzuatlarını Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA) Kodu doğrultusunda, ulusal dopinge mücadele kuruluşu olarak tek yetkili olup Türkiye Dopinge Mücadele Talimatının uygulanmasını denetlemekle yükümlü olan ^[196] Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Dopinge Mücadele Komisyonunun yayınladığı “Türkiye Dopinge Mücadele Talimatı” içeriğine uyumlu hale getirmişlerdir. Zira bilindiği üzere Dünya Anti-

^[194] Ertaş ve Petek, 168.

^[195] Nuray Ekşi, Spor Tahkim Hukuku, (İstanbul: Beta, 2015), 473.

^[196] Ümit Orhan, “Spor Uyuşmazlıklarında Tahkim ve Güncel Tartışmalar”, Yunus Emre Karakaya (Ed.), Sporda Yeni Yaklaşımlar “Güncel Konular ve Yeni Gelişmeler”, (Ankara: Gazi Kitabevi, 2017), 317.

Doping Ajansı (WADA) Kodu adeta bir Uluslararası Anlaşma niteliğindedir ve bu belgeyi kabul eden ulusal olimpiyat komitelerinin ülke ulusal spor federasyonlarının, uluslararası spor federasyonlarının; dopinge mücadele mevzuatlarını bu belgeye uyumlu getirmek mecburiyetleri vardır.^[197]

Bu doğrultuda; ulusal spor federasyonlarımızın Sağlık Kurulları, bu kurullar içerisinde ya da dışarıdan görevlendirilen Dopinge Mücadele Kurulları mevcuttur. Türkiye Futbol ve Basketbol Federasyonları, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi ve Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA), Türkiye’de müsabaka içi ve müsabaka dışı doping kontrolleri yapabilir. Pratikte liglerimizdeki kontroller şimdilik Türkiye Futbol ve Basketbol Federasyonları tarafından yapılmaktaysa da, denetimlerin federasyonların yetkisine bırakılmaması gerektiği ve ulusal olimpiyat komiteleri eliyle bu işlemin yapılmasına ve hatta dopinge ilişkin yargılamaların ulusal olimpiyat komiteleri içerisinde kurulacak münferit bir makam tarafından yapılması yönünde Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA)’ın eğilimi ve yönlendirmesi mevcuttur. Sporcu, usulüne göre kendisinden istenen numuneyi vermekten imtina ederse performans artırıcı kullandığı ispat edilmiş gibi cezalandırılır.

Önceden belirlenmiş prosedürler çerçevesinde alınan sporcu numuneleri (iki ayrı kaba konulan A ve B numuneleri) Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA) tarafından tanınan laboratuvarlarda analiz edilir. Numunelerden öncelikle A numunesi test edilir ve B numunesi saklanır. A numunesinin pozitif (yasaklı madde tespit edilmesi hali) çıkması ve sporcunun itirazı halinde B numunesi de test edilir. Her iki numunenin de pozitif çıkması halinde sporcu genellikle süreli ve süresiz hak mahrumiyeti, derecelerinin iptali (ödüllerin iadesi) ve takip eden yarışmalardan diskalifiye (ihraç) cezaları ile cezalandırılır. Bu noktada sadece sporcunun değil, yasaklı maddeyi kendisine tavsiye eden, kendisini teşvik eden, yanıltan ve yardımcı olan personelin de caydırıcı güç olarak cezalandırılması gerekmektedir.^[198] Ancak tedavi amaçlı alınacak ilaçlar için önceden alınması gerekli “Tedavi Amaçlı Kullanım İzni” alınmış ise sporcu ceza ile karşılaşmayacaktır.

^[197] Bknz. Bölüm 2.3.2.

^[198] Karaoğlu, 122.

Mevcut düzende Türkiye Futbol ve Basketbol Federasyonları Disiplin Kurulları, önlerine gelen yasaklı madde kullanımına ilişkin dosyalarda ulusal federasyon bünyesindeki Dopingle Mücadele Talimatı'na göre yargılama yapmaktadırlar. Ancak Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA) Koduna uygun olması gereken bu talimat eğer Koda uyarlık göstermiyorsa, Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA) Kodu esas alınarak yargılama yapılmalıdır.

Dopinge ilişkin verilen spor disiplin cezaları açısından Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Dopingle Mücadele Komisyonu, Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA) ve üst uluslararası spor federasyonu bilgilendirilmekte, Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA) Kodu gereği ilgililer ve bildirilen kuruluşlar tarafından da belirli süreler içerisinde Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) veya Uluslararası Basketbol Birliği (FIBA)'ya kararın gözden geçirilmesi için başvurulabilmektedir.

Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) ve Uluslararası Basketbol Birliği (FIBA)'nın vereceği kararlara karşı da Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)'a başvurulabilmektedir.

BÖLÜM V: SPOR DİSİPLİN YARGILAMALARINDA DELİLLER VE SORUMLULUĞU ETKİLEYEN NEDENLER

5.1. Deliller

Spor disiplin yargılamasında en önemli ve kesin denilebilecek delil müsabaka görevlileri raporlarıdır. Bu husus spor hukukunun evrensel olarak kabul ettiği bir durumdur ve Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) kararlarında da ifadesini bulmaktadır.

“...UEFA Disiplin Talimatının 38. maddesi, resmi UEFA raporlarında yer alan ifadenin doğru olduğuna dair bir 'düzenleyici varsayım' yaratır. Bu düzenleyici varsayım, bu durumda ispat yükünü başvurana kaydırır. İspat yükünün işlevi, belirli bir gerçeğin ispatının mümkün olmadığı riskini kimin üstlendiğini tahsis etmektir. UEFA müfettişinin raporunun doğru olduğuna dair düzenleyici varsayım, ispat yükünün başvurana kaymasına neden olur...” [199]

Ancak, müsabaka görevlileri raporlarının açıklanan ispat kuvveti karşısında içeriğinin; açık, anlaşılır ve nitelendirmeden uzak olay anlatımı içermesi beklenmektedir. Vuku bulan olayın anlatımını içerecek raporlara göre hukuki nitelendirme görevli hukuk kurullarınca yapılmalıdır.

Müsabaka görevlileri raporların aksini ispat yükümlülüğü faile yüklenmiştir ancak raporların aksinin kesin ve şüpheye yer bırakmayacak şekilde ispatı esasen güçtür. Zira en az müsabaka görevlileri raporları kadar kuvvetli olan deliller ancak güvenilir kaynaklardan elde edilen görüntüler olabilecektir. Hatta tanık beyanlarının dahi tek başına müsabaka görevlisi raporunun aksini ispat etmeye yeterli olmayacağı rahatlıkla söylenebilir.

[199] CAS 2015/A/3926 FC Gelsenkirchen-Schalke 04 & Avrupa Futbol Birliği (UEFA).

Spor disiplin yargılamalarında müsabaka görüntülerinin delil kabiliyetine ilişkin olarak referans belge Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA)'nın 01.01.2005 tarihinde yayınladığı 948 sayılı sirküleridir. Bu sirküler de dikkate alınıp geniş bir yorum yapmak gerekirse, müsabaka görüntülerinin müsabaka görevlileri raporlarına nazaran dikkate alınabilmesi için; müsabaka içinde yaşanan spor disiplin suç tiplerine uygun ciddi eylemlerin müsabaka hakemi tarafından görülmemiş olması gerekmektedir.

Zira aksi durumda müsabaka hakemi herhangi bir disiplin suçunu veya olayını görmüş, tespit etmiş ancak herhangi bir disiplin cezasına gerek görmemiştir. Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) da 08.03.2004 tarihli ve 23.08.2004 tarihli kararında; Disiplin Kurulunun hakemin değerlendirme hatasını düzeltme gibi bir görevi ve yetkisi olmadığına, ancak hakemin objektif olarak görmesinin mümkün olmadığı eylemlerin görüntülerden tespit edilebileceğine, görüntülerden tespit için eylemlerin oyunun akışı dışında olması gerektiğine dikkat çekmiştir. ^[200]

Görüntülerin taraflarca kabul edilmesi yanında, güvenilir yayıncı kuruluş, resmi makam yahut sair güvenilir kaynaktan temin edilmiş olması halinde de yukarıdaki kriterler dikkate alınarak müsabaka görüntülerinin müsabaka görevlileri raporlarına nazaran dikkate alınabileceği söylenebilir.

Spor alanlarında ya da ilgili konularda spor disiplin suçları tipine uygun eylemler sadece müsabaka içerisinde gerçekleşmemektedir. Dolayısıyla müsabaka görevlisi raporunun olmadığı haller de elbette mümkündür. Bu noktada spor disiplin yargılamalarında neredeyse sınırsız bir delil serbestisi mevcuttur, adli yargılamada olduğu gibi yasak delil yoktur. 2019-2020 sezonunda yürürlükte olan Türkiye Futbol Federasyonu Futbol Disiplin Talimatı ile Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Talimatlarında “Kurulların deliller üzerinde mutlak taktir yetkisi” olduğu açıkça belirtilmiş ve hatta Türkiye Basketbol Federasyonu, Türkiye Futbol Federasyonu’nun aksine talimatına “insan onuruna aykırı deliller reddedilir” ifadesini koymayı dahi

^[200] Adnan Türkkan, “Disiplin Hukukunda Delil ve Savunma Hakkı”, Kısmet, Erkiner (Ed.), Spor Hukuku Dersleri Yayın No:2. (İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 2007), 329

gerekli görmemiştir. Muhakkak ki mevzuat yapıcı, Disiplin Kurulu'nun deliller üzerindeki mutlak hâkimiyeti çerçevesinde insan onuruna aykırı olan ya da insan onuruna aykırı biçimde elde edilen delilleri dikkate almayacağını öngörmüştür diye düşünmek gerekmektedir.

Futbol ve Basketbol Disiplin talimatlarının delil değerlendirmesinde kanuna aykırı delillere ilişkin bir düzenleme yapmayıp bu delillerin dikkate alınması hususunda taktiri ceza vermeye yetkili kurullara bırakmış olması yerinde olmuştur. Açıklana geldiği üzere disiplin yargılaması ceza yargılamasından bağımsızdır. Bu nedenle de; ceza yargılamasında kullanılmayan veya kullanılamayan bir kısım delillerin disiplin soruşturması ve yargılamasında kullanılmasında hukuka aykırılık bulunmamaktadır. ^[201] Danıştay 12.Dairesi, T.04.02.2011, E.2010/64, K.2011/474 sayılı kararında bu durumu “*disiplin soruşturması ve yargılaması, ceza soruşturma ve kovuşturmasından bağımsız ve ayrıdır. Bu nedenle, ceza soruşturması ve kovuşturması sırasında kullanılamayan veya kullanılmayan bir kısım delillerin disiplin soruşturması ve yargılaması sırasında kullanılmasında hukuka aykırı bir durum olmadığı gibi, disiplin hukukunda kimi durumlarda kanaatin yeterli olması nedeniyle, bunu yasaklayan bir düzenlemeye de yer verilmemiştir.*” şeklinde açıklamıştır.

5.2. “Şüpheden Sanık Yararlanır” İlkesi & “İhtimal Dengesi (Olabilirlik İhtimali)” Prensibi

“*Şüpheden sanık yararlanır*” ilkesi ceza yargılaması için geçerliyse de, spor disiplin yargılamasında “*ihtimal dengesi (olabilirlik ihtimali)*” prensibi geçerlidir ve spor disiplin yargılamasında adli yargıda ihtiyaç duyulandan daha az ve etkisiz delillerle dahi karar verilebileceği gibi yargılanan kişi de olayların kendi savunduğundan başka şekilde meydana gelmesinin daha düşük ihtimal olduğunu ispat ile sorumluluktan kurtulabilecektir.

^[201] Sancaktar, Altınok Çalışkan, Dursun, Seyhan, Yağcı, 192

Bu durumun neticesinde; bir eyleme ilişkin olarak spor disiplin yargılaması yapan makamlar disiplin suçunu tespit ederek ceza verirken, adli yargıda sanığın beraat ettiği görülebilmektedir:

Dönemin Chelsea Futbol Kulübü'nün İngiliz futbolcusu John Terry, Queens Park Rangers oyuncusu Anton Ferdinand'a 23 Ekim 2011 tarihinde oynanan maç sırasında aşağılayıcı ve ırkçı küfürler içeren sözler söylemek ile suçlanmıştır. Westminster Magistrates Court (Sulh Mahkemesi; polis mahkemesi olarak da bilinen en düşük dereceli mahkeme) John Terry'nin itham edildiği suçu işleyip işlemediğine dair ciddi şüphelerin var olması ve tam olarak neyi ve hangi tonda söylemiş olduğunun kesin olarak saptanamaması üzerine “yeterli delil” olmadığından ceza verilmesine yer olmadığı kararı vermiştir. Oysa aynı eylem için İngiltere Futbol Federasyonu'nun bağımsız disiplin komisyonu futbolcuya kulüp düzeyinde 4 yerel müsabakadan men edilmesine ve toplam 220.000 pound para cezası vermiştir. Kurul değerlendirmesinde; Chelsea-Barcelona arasında 24 Nisan 2012'de oynanan Şampiyonlar Ligi yarı finali maçında Terry'nin Alexis Sanchez'e kasten tekme atarak Cüneyt Çakır tarafından oyundan ihraç edildikten hemen sonra saha kenarında bir muhabire kasten tekme atmadığını söylemesini ancak ertesi gün bunu yalanmasını, görüntülerde ise kasten tekme attığının açıkça anlaşılmasını da dikkate almış ve bu itibarla John Terry'nin sözüne güvenilirliğin zedelendiğini açıklamıştır. Disiplin yargılaması kararında bu sözüne güvenilirliğin zedelendiğine ilişkin delillerin Terry'nin kontrolünü kolayca kaybedebildiğini de gösterdiğinden cezalandırılması gerektiğine hükmetmiştir. ^[202]

Görüleceği üzere mağduru bir tek birey olup, hukuki değerin zedelenmesinin neticesi tüm spor camiasının inancının sarsılması karşısında o denli ağır olmayacak

^[202] “Column: John Terry's Case – An Overlap Of Criminal And Disciplinary Proceedings”, Jan Lukomski,

http://www.asser.nl/Default.aspx?site_id=11&level1=13910&level2=13974&textid=40466, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi).

hakaret gibi bireysel disiplin suçlarına ilişkin dahi spor disiplin yargılamasında suçun varlığı tespit edilirken; *“ihtimal dengesi (olabilirlik ihtimali)”* prensibi doğrultusunda adli yargıda ihtiyaç duyulandan çok daha az ve etkili delillerle yetinilmektedir.

O halde spor müsabakalarının dürüst, güvenli ve spor etiğine uygun bir şekilde yapılacağına dair bireylerin ve spor kamuoyunun birlikte duyduğu inancın korunmasına ilişkin hukuki değerin muhafazası uğruna; “müsabaka sonucunu etkileme”, “bahis”, “ayrımcılık” gibi ağır spor disiplin suçu şüpheleri karşısında suçun tespiti için *“ihtimal dengesi (olabilirlik ihtimali)”* prensibi doğrultusunda adli yargıda ihtiyaç duyulandan çok daha az ve daha etkisiz delillerle yetinilebilmesi evleviyetle kabul edilmelidir.

Bu noktada akla, “müsabaka sonucunu etkileme”, “bahis”, “ayrımcılık” gibi ağır disiplin suçları gerçekleştirdiğine faile hüküm giydirilmesinin *“ihtimal dengesi (olabilirlik ihtimali)”* prensibinin insafına bırakılıp bırakılamayacağı gelebilir. İlk bakışta adil yargılanma hakkının ihlali olarak nitelendirilebilecek *“ihtimal dengesi (olabilirlik ihtimali)”* prensibinin uygulamasının temelinde yargılama mercilerinin vicdani kanaatleri olduğu unutulmamalıdır.

“İhtimal dengesi (olabilirlik ihtimali)” prensibinin uygulanması her zaman sporcuların aleyhine netice vermemektedir. Konu hakkında örnek bir karar Fransız tenisçi Richard Gasquet ile Uluslararası Tenis Federasyonu (ITF) ve WADA arasında görülen 2009/A/1926 ve 1930 esas sayılı Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) kararıdır:

“Fransız tenisçi Gasquet, ABD’deki bir tenis turnuvasına katılmak üzere Miami’de bulunduğu sırada önceki bir sakatlığının nüksetmesi üzerine ilk maçına çıkmadan turnuvadan çekilir. Turnuvadan çekilme kararını ise bu kararı aldığı gün değil, ertesi gün aynı maçın oynanacağı günün sabahında turnuva komitesine bildirir. Sporcuya doping kontrolü yapılır ve bu kontrol neticesinde sporcudan alınan örnekte çok az bir miktar da olsa “kokain” maddesine rastlanır ve sporcuya ceza verilir. Fransız tenisçi bu cezaya itiraz etmek üzere CAS’a başvurur. CAS nezdinde görülen davada turnuvadan

çekilme kararı aldıktan sonra, aynı akşam koçu ve arkadaşları ile gece eğlenmeye çıktığını, burada yeni tanıştığı bir bayanla muhtelif kereeler öpüştüğünü, vücuduna yasaklı maddenin bu şekilde girmiş olabileceğini iddia eder. İddiasını ise söz konusu bayanın bir kokain bağımlısı olduğunu, kendisinin bunu bilmediğini ve bilebilecek durumda da olmadığını ispat ederek destekler. CAS heyeti; bulguları ve iddiaları değerlendirdikten sonra sporcunun kokain maddesini kasten kullanmış olma olasılığının, sporcunun iddia ettiği şekilde bulaşmış olma olasılığından daha düşük gördüğü için sporcuya verilen cezayı kaldırır.” [203]

Kimi hallerde yargılama mercii failden ve fiilin sübutundan emin olsa dahi dışarıdan bakıldığında ceza vermeye ya da ceza verilmemesi için yeterli delil yokmuş gibi görünür. İşte bu durumda adli yargıda şüpheli ceza almayacaksa da spor disiplin yargılamasında “ihtimal dengesi (olabilirlik ihtimali)” prensibi doğrultusunda fail cezalandırılabilir ya da tam tersi bir durum meydana çıkabilecektir.

5.3. Kusursuz Sorumluluk Kuralı ve Avrupa Adalet Divanı (ECJ) Meca-Medina-Majcen Kararı

Sporda performans arttıran maddelerin kullanılmasının önlenmek istenmesinin en önemli amacı adil oyunu (fair-play) korumak arzusudur. Bu temel amacın yanında, Dünya Anti Doping Ajansı'nın (WADA) sporcunun sağlığını korumak ve sporcuları kamuoyu için iyi birer örnek olarak tutmak gibi başka amaçları da vardır. Bu amaçlara ulaşabilmek için Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) Kodu kusursuz sorumluluk ilkesini benimsemiştir.

Kusursuz sorumluluk prensibi uyarınca sporcu, vücudunda bulunan yasaklı maddenin ya da değerlerindeki anormal değişimi kendisi açıklamak durumunda bırakılmaktadır. Bu maddenin sporcunun vücuduna ne şekilde girdiğinin önemi

[203] Anıl Gürsoy Artan, “Dopingle Mücadelede Adalet Kavramı”, Tacar Çağlar (Ed.), Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av.Atilla Elmas Armağanı, (Ankara: Ankara Barosu 2012), 114-115.

kusursuz sorumluluk ilkesi nedeni ile yoktur. Sporcu, ihmali davranışı veya dikkatsizliği ile vücuduna yasaklı madde girişinden “kusursuz sorumluluk” ilkesi ile sorumlu tutulmaktadır.

Kusursuz sorumluluk ilkesi, masumiyet karinesi ilkesinin ihlali gibi görünse de, sadece Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) Kodu’nda kabul edilmiş değildir; adli yargımızda da özellikle Kara Yolları Trafik Kanunundan kaynaklanan uyuşmazlıklar ile İş Kanunu’nun işverenler için öngördüğü bir ilkedir. Dolayısıyla, masumiyet karinesi mutlak değildir ve ona müdahalenin gerekçelendirilebileceğinin kabulü gerekmektedir. Fakat yine de Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) pratiğinde geçerli olmasına rağmen, spor davalarında katı sorumluluk ilkesinin uygulanmasının doğruluğu hala tartışmalıdır.

Her ne kadar başvurulması tartışmalı olsa da Dünya Anti Doping Ajansı’nın (WADA) Koduna dayanan katı sorumluluk ilkesinin istisnasız şekilde uygulanabilmesindeki asıl amaç, vücudunda yasaklı madde bulunan sporcuların bu maddelerin vücutlarına nasıl girdiğini bilmediklerini söyleyerek sorumluluktan kurtulmalarının önüne geçilmesinin sağlanmasının istenmesidir.

Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) da, Dünya Anti-Doping Ajansı’nın (WADA) Koduna dayanan ve sporcuların performans artırıcı madde kullanılmasıyla ilgili olan davalarda kusursuz sorumluluk ilkesini kullanmaktadır. George Quigley Jr. davası bu prensibin kullanıldığı davalardan biridir. George Quigley Jr., doping testinin neticesinin pozitif çıktığı Nisan 1994’te açıklanan Amerikan Skeet atıcısıdır. George Quigley Jr., performans artırıcı materyali kasıtlı olarak kullanmadığını, hasta olduğunu hissettiğini ve doktorunun söylediği öksürük şurubunu aldığı ve doktorunun şurupta yasaklı maddeler listesinde alan hiçbir madde olmadığını kendisine söylediğini savunmaları olarak ileri sürmüştür. Uluslararası Atıcılık Sporları Federasyonu (ISSF), madde performansta bir artış sağlamak için kullanılmadığı için Quigley’nin herhangi bir anti-doping kuralını ihlal etmediğine karar verdi. Ancak Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), Dünya Anti Doping Ajansı (WADA)’nın başvurusu üzerine, Uluslararası Atıcılık Sporları Federasyonu’nun (ISSF) kararını tersine çevirmiş ve “kusursuz

sorumluluk ilkesinin amacının adil bir oyun oluşturmak ve oyunun ruhunu korumak olduğunu” belirterek bu ilkenin George Quigley Jr.’ın davasında da uygulanması ve sporcunun cezalandırılması gerektiğine hükmetmiştir. ^[204]

Yukarıda bahsedilen karardan da anlaşılacağı üzere Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) Koduna göre Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)’ın kabul ettiği kusursuz sorumluluk ilkesi uyarınca, vücudunda yasaklı madde bulunan sporcu cezalandırılmaktadır, bunun istisnası genellikle kabul edilmemektedir. Sporcunun kusurunun derecesi uygulamada daha ziyade sadece verilecek cezanın ağırlığının tespitinde dikkate alınmaktadır.

Avrupa Adalet Divanı Üçüncü Dairesi; Meca-Medina-Majcen & Avrupa Toplulukları Komisyonu arasındaki davada ^[205] 2006 yılında sporcuları üzen bir karara imza atmıştır.

Kendilerine uygulanan doping yaptırımlarının, Avrupa Birliği’nin temel prensiplerinden olan adil yargılanma, çalışma hakları, özel hayat ve aile yaşamının korunması ilkelerinin bir tür ihlali olduğu iddiası ile sporcular tarafından Avrupa Adalet Divanı önünde bu dava derdest edilmiştir.

Ancak Avrupa Adalet Divanı Üçüncü Dairesi; yasaklı madde kullanımından kaynaklı olarak sporculara uygulanan yaşışmalara katılmanın yasaklanması kararları her ne kadar Avrupa Birliği ilkelerine muhalif olsa da; sporda yasaklı madde kullanılması önüne geçilmesi amacının istisnai bir durum oluşturduğuna ve Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA) Kodunun bu istisnadan yararlanması gerektiğine karar vermiştir.

^[204] CAS 94/129, Quigley & Uluslararası Atıcılık Sporları Federasyonu (ISSF) & Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA).

^[205] Meca-Medina-Majcen & Avrupa Toplulukları Komisyonu (C-519/04P) [2006] ECR I-6991.

5.4. Taraftar Eylemlerinde Kulüplerin ve Doping İhlallerinde Sporcuların Objektif Sorumluluğu

Gerek uluslararası düzenlemeler ve gerekse Türkiye Futbol Federasyonu Futbol Disiplin Talimatı ile Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Talimatlarında, kulüplerin, taraftarlarının eylemlerine ilişkin sorumluluğunu öngören hükümlerde kusur unsuruna yer verilmeden objektif sorumluluk esası kabul edilmiştir. Spor Tahkim Mahkemesi'nin (CAS) bazı kararlarında ^[206], özellikle seyircilerinin sebebiyet verdiği olaylardan ötürü Kulüplerin kusursuz sorumlu oldukları ve bu kusursuz sorumluluğun tehlike esasına dayandığının kabul edildiği görülmektedir.

Spor Tahkim Mahkemesi'nin (CAS) kararlarında tehlike esasına dayandırılıyor olsa da, kulüplerin taraftarlarının eylemlerinden doğan sorumluluğu; çevrenin kirletilmesi, motorlu araç işletenin sorumluluğu gibi örneklendirilebilecek tehlike esasına dayanan kusursuz halinden ziyade, adam çalıştıranın sorumluluğu ^[207] ve hayvan bulunduranın sorumluluğu ^[208] gibi örneklendirilebilecek özene dayanan kusursuz sorumluluk haline daha uygun düşmektedir. Çünkü Kulüpler taraftarlarını eğiterek bilinçlendirebilir ve böylece olumsuz eylemlerin önüne geçilmesini bu özenli davranışlarıyla sağlayabilirler.

Objektif sorumluluğun dayandığı sıkı sorumluluk (strict liability) ilkesi de Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) içtihatlarında da kendisine yer bulmuştur. Seyirci olayları açısından kulüplerin bağlı olduğu objektif ve sıkı sorumluluk ilkesi Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) tarafından *“spor yetkililerinin holiganizmi ve genel olarak*

^[206] CAS 2007/A/1217 Feyenoord Rotterdam & Avrupa Futbol Birliği (UEFA),

CAS 2008/A/1688 Atletico Madrid & Avrupa Futbol Birliği (UEFA),

CAS 2013/A/3090 Bulgaristan Futbol Federasyonu & Futbol Birlikleri Uluslararası Federasyonu (FIFA).

^[207] Türk Borçlar Kanunu madde 66.

^[208] Türk Borçlar Kanunu madde 67 ve 68.

tarafklararın tüm uygunsuz davran   larını cayd rmak için ellerinde bulunan birkaç yasal araçtan biri” olarak açıklanmıştır. [209]

  u halde, Kulüplerin, taraftarlarının eylemleri nedeni ile cezalandırılması gerektiğine    phe bulunmamaktadır. Bu cezalandırma mecburiyeti suçu işleyen taraftarlar tespit edilse dahi Kulüp aleyhine devam etmelidir. Zira Kulübün taraftarlarını eğitim, bilinçlendirme ve olumsuz eylemlerin   n ne geçme sorumluluğu vardır. Bir anlamda eğitim, gözetim ve denetleme yükümlülüğünün yerine getirilmemesi nedeni ile cezalandırılan Kulüplerin yanında gerçek kişi fail taraftarların tespit edilip adli merciler   n ne   kartılmaları “bir eyleme birden fazla ceza verilmez” evrensel hukuk kuralının ihlali olarak da kabul edilemez.

Zira burada taraftarın doğrudan federasyonların ba lıs  olmaması ve disiplin yargılamasında süje olarak kabul edilemeyecek olmaları yanında Kulüplerin sorumluluğunun eğitim, gözetim ve denetleme yükümlülüğünden do du unu unutmamak gerekmektedir.

Kabul edilen objektif sorumluluğun doğması için zarar ile zararın doğumuna sebep olan olay arasında nedensellik ba ının bulunması yeterlidir. Kulüplerin kendilerinden beklenen özeni gösterdiği veya gösterseydi bile sonucun de i meyece i şeklinde bir kurtuluş kanıtı getirilmesi karar vermeye yetkili makamlar tarafından dikkate alınamaz. [210]

Aynı Kulüplerin taraftarlarının eylemleri karşısındaki objektif sorumluluğuna benzer şekilde, spor disiplin yargılamalarında sporcular da dopinge ilişkin ihlallerde sert bir kusursuz-objektif sorumluluk rejimine tabi tutulmaktadırlar. Bu rejime göre yasaklı madde sporcunun bedeninde tespit edildikten sonra artık sporcunun yasaklı maddenin vücuduna girmesi noktasında bir dikkatsizlik ya da kusurunun olup

[209] CAS 2015/A/3875 Sırbistan Futbol Federasyonu & Avrupa Futbol Birliği (UEFA).

[210] Hasan Petek, “Taraftarları Sebebiyle Federasyonların ve Kulüplerin Sorumluluğu; Taraftar Hangi Tarafta”, (Terazi Aylık Hukuk Dergisi, Kasım 2007), 138.

olmadığına bakılmadan sorumluluğu cihetine gidilmektedir. Bu sert kusursuz-objektif sorumluluk rejimi adalet duygularını zedeler gibi görünse de Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) 1994/129 ABD Atıcılık Federasyonu ve Quigley & Uluslararası Atıcılık Federasyonu dosyasında verilen karar uygulamanın mantığını açıklaması bakımından önemlidir:

“...bazen kusursuz sorumluluk prensibini uygulamak adaletsizlik gibi algılanabilir. Burada olduğu gibi sporcunun yanlış etiketlenmiş veya yanlış tavsiye sonucu, kendi kusuru olmaksızın, yabancı bir ülkede geçirilen ani rahatsızlık sebebiyle alınan ilaç ve akabinde çıkan pozitif sonuç gibi... Aynı şekilde yarışmadan önceki gece besin zehirlenmesi geçiren bir sporcu için de «adil» olmayabilir. Her iki durumda da yarışmanın kuralları adaleti sağlamak için değiştirilemez. Yarışmanın sporcunun iyileşmesi için ertelenemeyeceği gibi, yanlışlıkla tüketilen doping/yasaklı madde de yokmuş gibi farz edilemez. Yarışmanın kurallarının, programının değiştirilmesi de pek çok çeşitte adaletsizliği beraberinde getirir, kazara olsun veya itibar edilmeyecek insanlar sebebiyle olsun, bu durumu hukuk onaramaz. Bir kişi için kazara adaletsiz olma durumunu onararak, diğer tüm yarışmacılar aleyhine kasti bir adaletsizliğe yol açmamak takdire şayan bir tutumdur. Kazara tüketilen yasaklı maddelerin tolare edilmesi halinde olacak olan budur. Ayrıca kastın aranması, ispatı gibi durumlarda gerçekten suç işleme kastıyla yasaklı madde kullanımı cezalandırılmaz bir hale gelebilir.”
[211]

5.5. Teşebbüs

Bir spor disiplin suçu da, adli yargıda kabul edilen suçlar gibi iter criminis [212] takip edilerek gerçekleşmektedir. Hazırlık aşaması, teşebbüs, suçun gerçekleşmesi

[211] Anıl Gürsoy Artan, “Dopingle Mücadelede Adalet Kavramı”, Tacar Çağlar (Ed.), Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av.Atilla Elmas Armağanı, (Ankara: Ankara Barosu 2012), 118.

[212] Suç yolu.

ve nihayet suçun sona ermesi aşamaları ile spor disiplin mevzuatındaki suçlar da sübut etmiş olur. Bir kişi ya da kurumun spor disiplin yargılaması yapmaya yetkili makamlarca cezalandırılabilmesi için, suçun hazırlık aşamasının tamamlanmış ve icra hareketlerine başlanmış olunması ve ilgili mevzuatta teşebbüs nedeni ile cezalandırılmanın düzenlenmiş olması gerekmektedir. Spor disiplin yargılamasında özel kasıt aranmayan çoğu suç tipi ihmali davranışla dahi gerçekleşebiliyorsa da, bir suçun teşebbüs aşamasında kaldığından bahsedilebilmesi için failde muhakkak kasıt manevi unsurunun ve suçun tamam olması için gerekiyorsa elverişli araçların mevcut olması gerektiğini bu noktada belirtmekte fayda vardır.

Spor Disiplin mevzuatlarında suçun teşebbüs aşamasında kaldığı haller düzenlenirken icraya başlanması anından itibaren iki durum mevcut olabilir. Bunlar failin elinde olmayan nedenlerden dolayı icra hareketlerinin yarıda kesilmesi (eksik teşebbüs) ve icra hareketlerinin bitmesine rağmen tipik sonucun gerçekleşmemesidir (tam teşebbüs) ^[213]. Spor disiplin mevzuatlarında da eksik teşebbüs ve tam teşebbüs ayrımı gözetilip emredici hükümler ihdas edilebileceği gibi, uygulayıcıya indirim miktarı ile ilgili olarak takdir yetkisi de tanınabilmektedir.

Teşebbüse ilişkin hükümler spor disiplin mevzuatlarında; genel hükümler, ceza sorumluluğuna tesir eden nedenler gibi başlıklar altında genel düzenlenebildikleri gibi, bazen istisnai olarak her bir eylem için ayrı ayrı ya da bazı nitelikli suç tipleri için münferit olarak düzenlenmiş olabilmektedir. Düzenlemelerde; spor disiplin suçunu oluşturan hareketlerin teşebbüs halinde kalması durumunda temel cezadan belirli bir miktar indirim yapılabileceği ya da yapılarak verilmesi gerektiği hüküm altına alınabilmektedir.

^[213] Kayıhan İçel, Füsun Sokullu-Akıncı, İsmail Özgenç, Adem Sözüer, Fatih Selami Mahmutoglu, Yener Ünver, Suç Teorisi, (İstanbul: Beta, 200), 343.

Teşebbüs kurumunun, aynı mevzuat içerisinde hem genel ^[214] hem de bazı spor disiplin suç tipleri için özel ^[215] olarak düzenlenmiş olması halinde, uygulamacı genel hükümlere başvuramayacaktır. Spor disiplin yargılamasında teşebbüs daha ziyade sahtecilik, müsabaka sonucunu etkileme ya da bahis gibi suçlar açısından söz konusu olduğundan; somut gerçeğe uygun hüküm tesis edilebilmesi amacıyla, daha ziyade bu tipler bakımından teşebbüse ilişkin özel düzenlemeler yapılmaktadır.

Spor disiplin yargılamalarında teşebbüs kurumu uygulanması, sırf hareket suçları (sonucu harekete bitişik) açısından mümkün değildir. Spor disiplin yargılamasında teşebbüsün daha ziyade sahtecilik, müsabaka sonucunu etkileme ya da bahis gibi suç tipleri açısından söz konusu olmasının sebebi de budur, bu suçlar sırf hareket suçları (sonucu harekete bitişik) değildir. Oysa spor ile ilgili disiplin yargılamalarında sıkça karşılaşılan hakaret, kavga, ciddi faul ya da saldırı gibi disiplin suç tipleri sırf hareket suçları (sonucu harekete bitişik) olduklarından, bu suç tiplerinin varlığı halinde teşebbüsten bahsetmek mümkün olmayacaktır.

Bu noktada saldırı suçundan bir kez daha bahsetmekte yarar vardır. Hatırlanacağı gibi spor disiplin yargılaması anlamında “*müsabaka içindeki olağan mücadeleye dair olmayan vücut bütünlüğüne zarar vermeye yönelmiş her türlü tehdidi içeren eylem*” olduğu kabul edilen saldırı spor disiplin suç tipinin de teşebbüs

^[214] 2019-2020 sezonunda yürürlükte bulunan Basketbol Disiplin Talimatı’nın “Teşebbüs” Başlıklı 7.maddesi teşebbüs kurumunu genel olarak düzenlemektedir: “Teşebbüse ilişkin özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, fiilin elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icrasına başlanıp elde olmayan nedenlerle tamamlanamadığı ve teşebbüs derecesinde kaldığı hallerde Disiplin Kurulu cezayı, üçte birine kadar indirebilir.”

^[215] 2019-2020 sezonunda yürürlükte bulunan Basketbol Disiplin Talimatı’nın “Müsabaka Sonucunu Etkileme” Başlıklı 40.maddesinin 3.fıkrası teşebbüs kurumunu bu disiplin suç tipi açısından özel olarak düzenlemektedir: “Kazanç veya sair menfaat vaat veya teklifinde bulunulması halinde, anlaşmaya varılamadığı takdirde, ihlalin teşebbüs aşamasında kalmış olması dolayısıyla cezaya hükmolunur. Fiilin teşebbüs aşamasında kalması halinde ilgili kişilere 1 yıldan 4 yıla kadar müsabakadan men veya hak mahrumiyeti cezası verilir. İhlale teşebbüsün kulüp yöneticileri tarafından gerçekleştirilmiş olması durumunda ilgili kulüplere puan indirme ve bir alt lige düşürme cezası birlikte veya ayrı ayrı verilebilir.”

kurumunun uygulanmasına müsait olmadığını; zira mağdura yönelen eylem ile duyulan korkunun da saldırı suçu gerçekleştirmiş olacağını; failin arzuladığı sonuç ortaya çıkmasa dahi suçun sübut etmiş olduğunun kabul edilmesi gerektiğini; suçun tamamlanma anı, suç tipi ika edildiğinde harici alemde meydana gelmiş olan netice, kastın yoğunluğu, eylemin oluş biçimi, eylemin kime ya da kimlere karşı işlendiği gibi hususların ancak verilecek cezanın alt sınırdan ne kadar uzaklaşılarak verileceği noktasına etki edeceğini hatırlatmakta yarar vardır. ^[216]

5.6. İştirak

İştirak kurumu, spor disiplin yargılamasında, birden çok kişinin spor disiplin suçunu oluşturan eylemin icrasını birlikte gerçekleştirmeleri halini düzenlemektedir. Birlikte gerçekleştirme gerçek anlamda beraber hareket edip aynı hareketleri ika etmek şeklinde olabileceği gibi suçun gerçekleşmesi için bir başkasını kullanmak, azmettirmek veya yardımcı olmak gibi hareketler de spor disiplin suçunun iştirak halinde gerçekleştirilmiş olması sonucu doğurmaktadır.

Teşebbüs kurumu ile aynı doğrultuda olacak şekilde; sırf hareket suçları (sonucu harekete bitişik), iştirak kurumunun işletilmesi açısından mümkün değildir. Spor disiplin yargılamalarında sıkça karşılaşılan hakaret, kavgaya, ciddi faul ya da saldırı gibi spor disiplin suçları sırf hareket suçları (sonucu harekete bitişik) olduğundan her fail kendi eyleminden doğrudan sorumlu olacaktır. Bu halde birlikte disiplin suçu ika etmekten değil, münferit disiplin suçları sorumluluğundan bahsedilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla spor disiplin yargılamasında iştirak daha ziyade sahtecilik, müsabaka sonucunu etkileme ya da bahis gibi spor disiplin suç tipleri açısından söz konusu olabilecektir çünkü bunlar sırf hareket suçları (sonucu harekete bitişik) değildir.

Yapılacak düzenlemelerde suçun teşebbüs aşamasında kalması durumunda iştirak nedeniyle sorumluluğun doğmasına engel olmayacağı ve ceza vermeye yetkili

^[216] Bknz. Bölüm 4.7.3.

kurumların suça iştirak edenlerin fiile katılım derecesini ve iştirakin türünü de değerlendirmek suretiyle verilecek cezayı takdir edeceğinin kabul edilmesinde yarar olduğu, böylelikle hızlı karar vermesi gereken spor disiplin yargılaması yapmaya yetkili mercilerin somut olay adaletini daha kolay bir şekilde sağlayabileceği söylenebilir.

5.7. Suçların ve Cezaların Birleşmesi

Spor disiplin yargılaması bakımından suçların ve cezaların birleşmesi kavramlarının ayrı ayrı ele alınması gerekmektedir.

Spor disiplin yargılaması konularında suçların birleşmesi; bir spor disiplin suçunun diğerinin unsurunu ya da ağırlaştırıcı nedeni olduğu haldir. Bu hale verilebilecek en güzel örnek sportmenliğe aykırı hareket suçudur.^[217] İlgili bölümde de açıklandığı üzere aslında spor disiplin yargılamasının konusunu oluşturan tüm spor disiplin suçları bünyelerinde sportmenliğe aykırılık unsuru barındırmaktadırlar. Sportmenliğe aykırı hareket suçu, spor disiplinine aykırı tüm eylemlerin temelini oluşturur, adeta spor disiplin yargılamasının konusu suç tiplerinin olmazsa olmaz unsuru sportmenliğe aykırı harekettir. Suçların birleşmesi halinde somut olayın ağırlığına uygun tek bir cezanın verilmesi hukuk mantığına uygun olacaktır.

Spor disiplin yargılaması konularında cezaların birleşmesi; Türk Ceza Kanunu'nda “fikri içtima” ve “zincirleme suç” olarak açıklanan hallere benzer hallerde mümkündür. Bilindiği gibi “fikri içtima”; tek bir eylem ile mevzuatın birden fazla hükmünün ihlali, “zincirleme suç”; değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun bir bütünlük içerisinde birden fazla işlenmesi durumunda ya da aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille gerçekleştirilmesi halidir.

^[217] Bknz. Bölüm 4.2.

Cezaların birleşmesi hallerinde eylem için belirlenen temel cezadan daha ağır cezalar Türk Ceza Kanunu içerisinde öngörülmüştür. Cezaların birleşmesi hallerine ilişkin olarak spor disiplin mevzuatlarında da benzer hükümler yer almalı, mevzuatlarda yok ise uygulayıcılar bu halleri dikkate alarak verilecek cezayı arttırmak yolunu tercih etmelidirler. Bu tercih kullanılırken topluluğa yönelen eylemlerin ne şekilde değerlendirileceği dikkate alınmalıdır. Aksi halde zaten kalabalık bir ortamda ve çok sayıda insanın doğrudan katılımı ile (hakemler, sporcular, yöneticiler, diğer görevliler...) gerçekleşen spor müsabakalarında meydana geldiğinden birçoğu topluluğa yönelik olan eylemlere verilecek cezalar ilgililer için çok ağır neticelere yol açabilecek, mesleklerini yapmayı engelleyici bir hal doğurabilecektir.

Gerek 2019-2020 sezonunda geçerli Türkiye Futbol Federasyonu Disiplin Talimatı, gerekse de aynı sezonda geçerli Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Talimatı; suçların ve cezaların birleşmesi hallerini aynı şekilde ^[218] düzenlemektedirler. Bu düzenlemeler Türk Ceza Kanunu sistematiğinden ayrılmakta, çok daha basit hükümler içermektedir. Kendine has birçok değişik yargılama nedenine konu olabilecek spor disiplinine ilişkin uyuşmazlıklar açısından uygulayıcıya hareket serbestisi tanınmak istenmiştir denebilir ki bu tercih yukarıda da açıklanan sporun kendine özgü yapısı nedeni ile nispeten doğrudur.

Türkiye Futbol ve Basketbol Federasyonları Disiplin Talimatlarının cezaların birleşmesi halinde ihdas ettikleri bu hüküm Türk Ceza Kanunu uygulamasından tamamen farklıdır. Bu hükme göre “...*fiillerin bir bütünlük arz etmesi halinde en ağır cezayı gerektiren ihlal için öngörülen cezaya hükmedilir ve öngörülen ceza yarısına kadar artırılabilir.*” Ceza hukuku yargılaması için kabul edilemeyecek olan bu düzenleme, spor disiplin yargılaması için çok gerekli bir hükümdür. Zira özellikle müsabaka esnasında gerçekleşen spor disiplin suçları tek bir eylemden oluşmamaktadır. Birbirine bağlı eylemler silsilesi şeklinde olan fakat eylemlere neden

^[218] Türkiye Futbol Federasyonu Disiplin Talimatı madde 10, gerekse de aynı sezonda geçerli Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Talimatı madde 9: “*Birden fazla cezayı gerektiren fiiller, ayrı ayrı cezalandırılır. Bununla birlikte, fiillerin bir bütünlük arz etmesi halinde en ağır cezayı gerektiren ihlal için öngörülen cezaya hükmedilir ve öngörülen ceza yarısına kadar artırılabilir.*”

olan tek bir nedene bağılı olarak gerçekleştirilen her bir suç tipi için ayrı ayrı ceza verilmesi bilhassa gerçek kişiler (sporcular, antrenörler, yöneticiler...) açısından toplamda çok ağır cezaların ortaya çıkmasına neden olabilecektir. Örneğin bir müsabaka esnasında meydana gelen kargaşada maalesef hakaret de edilmekte, fiili müdahalede de bulunmaktadır ve bu fiiller genellikle birden fazla kişiye yönelmektedir. İşte Türkiye Futbol ve Basketbol Federasyonları Disiplin Talimatlarının uygulayıcıya birden fazla spor disiplin suç tipi olsa dahi eylemler bütünlük arz ediyorsa (bütünlüğü, aynı kaynaktan doğma ve aynı duygunun neticesi olarak anlamalıyız) tek bir ağırlaştırılmış ceza verilmesi sistemini benimsemiş olması, her bir eylem için ayrı ayrı verilecek cezaların toplamda yaratacağı ağır neticeyi bertaraf etmek amaçlıdır. Gerçekten de aksi kabul, iki takım sporcularının büyük çoğunluğunun fiili ve sözlü münakaşa içerisinde girdiği hallerde sporcuların neredeyse mesleklerini yapamaz hale gelmelerine neden olacak cezalar almalarına neden olabilir.

5.8. Tekerrür

Tekerrür; mevzuatla yasaklanmış bir eylem nedeni ile bir hükümle kendisine yaptırım uygulanan bir kişinin tekrar yasaklanmış bir eylem gerçekleştirmesidir. Cezanın özel önleme amacına ulaşamadığının ispatı olan bu halde kişi, kesinleşmiş hükümden sonra ika ettiği spor disiplin suçları için de adli yargı uygulamasına benzer şekilde mevzuatta öngörülenden daha ağır bir yaptırıma maruz kalmaktadır. Bu noktada bazı sistemlerin ilk cezanın kesinleşmiş olmasını hatta infaz edilmiş olmasını aradığını belirtmekte yarar vardır.

İlk mahkumiyetten sonra işlenen ikinci suçun belirli bir süre içinde işlenmiş olmasını kabul eden sisteme süreli tekerrür; buna karşılık ilk mahkumiyetin üzerinden ne kadar bir süre geçerse geçsin, ikinci bir suçun işlenmesi halinde tekerrür hükümlerinin uygulanmasını kabul eden sisteme ise süresiz tekerrür sistemi denmektedir. ^[219]

^[219] İçel, Sokullu-Akıncı, Özgenç, Sözüer, Mahmutoğlu, Ünver, (2002), 187.

Türkiye Futbol ve Basketbol Federasyonları Disiplin Talimatları, tekerrür hükümlerine yer vermiş ve süreli tekerrür sistemini benimsemişlerdir. Buna göre fail hakkında tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi için suçun aynı sezon içerisinde gerçekleştirilmiş olması gerekmektedir.

Basketbol Federasyonu Disiplin Talimatı 2019-2020 sezonunda geçerli olan tekerrür hükümlerini *“Tekerrüre ilişkin özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, disiplin ihlaliinde bulunan kulüp veya kişinin, aynı sezon içerisinde aynı ihlali tekrar etmesi halinde Disiplin Kurulu, tekerrüre esas ilk cezasının kesinleşmiş olması kaydıyla, cezayı yarı oranında artırabilir”* şeklinde sadece suçun niteliğinin aynı olması, ika edilen ilk suç nedeni ile verilen cezanın kesinleşmiş olması ve aynı sezon içerisinde gerçekleşmesi şartlarını öngörerek düzenlemiştir.

Türkiye Futbol Federasyonu Disiplin Talimatı 2019-2020 sezonunda geçerli olan tekerrür hükümleri ise ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş ve kademeli bir arttırma sistemi öngörmüştür. Buna göre ika edilecek ilk suç sonrasında verilecek cezaların ne oranda arttırılacağı ayrıntılı biçimde mevzuata eklenmiş, ihtar ve kınama ile belirli ağırlıktan az cezaların tekerrüre esas teşkil etmeyeceği ceza vermeye yetkili Kurul tarafından benimsenmiştir. Ayrıca sadece aynı spor disiplin suç tipinin ilk ihlal nedeni ile verilen cezanın kesinleşmiş olması şartıyla tekrarı halinde tekerrür hükümlerinin uygulanması kural olarak kabul edildikten sonra, sportmenliğe aykırı hareket ile sportmenliğe aykırı açıklama disiplin suç tiplerinin birbirleri için tekerrüre esas teşkil edeceği istisnai olarak belirtilmiştir.

Sporun doğası gereği özellikle sporcuların yoğun adrenalin altında, yüksek kan basıncı ile ciddi bir baskı ortamından etkilenip sosyal hayattaki kuralların ihlali sıklığından daha sık spor disiplin suçu gerçekleştirme ihtimalleri karşısında; spor disiplin yargılamasında tekerrürün varlığının ancak aynı spor disiplin suç tipinin gerçekleşmesi halinde kabul edilmesi son derece yerindedir.

Bu noktada “talimatlara aykırılık” suç tipinden bahsetmekte yarar vardır. Bilindiği gibi böyle bir spor disiplin suç tipi ihdas edilmesinin sebebi; sportif alanı düzenleyen birçok talimat olması, bu talimatlar içerisindeki düzenlemelerin her birine kişi ve kulüplerce uyulması gerekmesi ve her bir zorunluluk için suçun caydırıcılığının sağlanması için bir ceza düzenlenmesi yapılamayacak olmasıdır.^[220] Lakin bu noktada hukuki mesele, farklı talimatlar içerisindeki farklı suç tipleri nedeni ile ilgili Disiplin Talimatının “Talimatlara Aykırılık” hükmüne dayanarak ceza veriliyor olmasının tekrür kurumunun işletilmesini gerektirip gerektirmediğidir.

Bu durumda değerlendirme harici âlemde meydana gelen değişiklik/yaratılan tehlike/verilen zarar dikkate alınarak yapılmalıdır. Salon standartlarına aykırılık, teknik teçhizat arızaları, ambulans bulundurmama, akreditasyon talimatındaki düzenlemelere aykırılık, tribün merdivenlerinin boş bırakılmaması gibi aksaklıkların her biri birincil olarak birbirlerinden farklı hukuki menfaatlere zarar vermektedir. Sağlık, güvenlik, idarenin düzeni ve benzeri farklı menfaatler farklı talimatların farklı hükümleri ile korunmakta lakin ihlalleri halinde aynı Disiplin Talimatının “Talimatlara Aykırılık” maddesine göre ceza uygulanmaktadır. Şu halde “Talimatlara Aykırılık” spor disiplin suç tipi açısından tekrürün varlığını kabul edebilmek için ihlal edilen talimat maddesinin ve hatta gerçekleştirilen eylemin dahi aynı olmasının gerektiği kabul edilmelidir. Dolayısıyla sezonun ilk haftasında merdivenlerin boş bırakılmaması nedeni ile Disiplin Talimatının “Talimatlara Aykırılık” maddesine göre ceza almış takıma sezonun onuncu haftasında müsabakanın oynandığı tesisteki ışıklandırmanın yetersiz olması nedeni ile Disiplin Talimatının “Talimatlara Aykırılık” maddesine göre verilecek ceza tekrür hükümlerine dayanılarak arttırılmamalıdır.

^[220] Bknz. Bölüm 4.8.

5.9. Haksız Tahrik

Ceza ve Disiplin yargılamasında, müeyyide ile karşı karşıya kalan kişilerin eylemlerini değerlendirirken salt suçun gerçekleşip gerçekleştirilmediğine değil; aynı zamanda failin, disiplin suçunu gerçekleştirmeden önce ve tam o sırada içinde bulunduğu psikolojik ve fizyolojik durumu da dikkate almak suretiyle ceza bireyselleştirilmeli ve failin kişiliğine uydurulmalıdır. Ceza Hukukunda ceza sorumluluğuna etki eden ve cezanın azaltılmasını sağlayan haksız tahrik kurumu, “cezayı bireyselleştiren ve failin kişiliğine uyduran” kurumlardan en önemlilerinden biridir.

Tahrik bir insan ürünü olup dış dünyada etki doğurur. Tahrikin objektif olarak mevcut olması gerekir; buna karşılık vehim (manasız korku) ve zan tahriki içermez. Türkiye Futbol Federasyonu Futbol Disiplin Talimatı ile Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Talimatlarında da ne gibi fiillerin haksız tahrik oluşturacağı belirtilmemiştir. Bu nedenle objektif olarak kabul edilebilecek herhangi bir fiil dahi haksız tahrik sayılabilir. Fiilin kasdî veya ihmali oluşu önemli değildir; ancak “haksız” olması şarttır. Bu anlamıyla spor disiplin talimatlarının kabul ettiği tahrik, haksız bir fiilin meydana getirdiği gazabın, hiddetin yahut şiddetli elemnin etkisiyle disiplin suçunun gerçekleştirilmesini; yani kusur yeteneğindeki azalmayı ifade eder. Böylece haksız tahrik, kişinin irade unsuru üzerinde etkili olan bir faktördür.

Yukarıdaki değerlendirmeler ışığında tahrikin indirim sebebi olabilmesi için şunlar gereklidir:

- a. Tahrik edici bir eylemin varlığı
- b. Eylemin haksız olma koşulu
- c. Haksız eyleme yönelik doğan tepki, şiddetli bir elem (*illiyet*)
- d. Haksız tahrik teşkil eden eylemin mağdurdan sadır olması koşulu

Özetlemek gerekirse; failin içinde bulunduğu öfke veya şiddetli elem hali tahriki oluşturan haksız fiilin sonucu olmalı, yani tahriki teşkil eden fiil ile failin sübjektif durumu arasında nedensellik bağı bulunmalıdır. “*Fail tahrik edilmese idi,*

suçu işlemeyecekti” sonucuna varıldığında, failde oluşan hiddet veya şiddetli elem ile işlediği suç arasında nedensellik bağı var demektir. Bir başka ifadeyle suç, faildeki hiddet veya şiddetli elemin neticesi olarak işlenmeli ve bu hiddet veya şiddetli elemi meydana getirene yönelmelidir.

Spor disiplin suçları açısından haksız tahrikin varlığı bilhassa sporcuların ya da diğer kişilerin müsabaka içerisindeki eylemleri için ileri sürülmektedir. Örneğin yumruk atan bir sporcu ya da hakaret eden antrenörler çeşitli sebeplerle tahrik altında disiplin suçlarını ika ettiklerini savunmalarında belirtmektedirler. Burada özellikle haksız eyleme (fiile) yönelik olan bir fiil olması ve fiilin kaynağı haksız eylem olan hiddet veya şiddetli elemi meydana getirene yönelmesi hususlarının bir arada olmasına dikkat edilmelidir. Zira hakemin bir kararına kızıp hakaret edilmesi halinde, hakem kararlarının değişmezliği ilkesi gereği hakem kararı haksız kabul edilemeyeceğinden bu halde haksız bir eyleme duyulan tepkiden bahsedilemeyecektir. Aynı şekilde bir rakip oyuncunun hakaretine kızıp bir başka rakip oyuncuya sert faulü sonrasında yumruk atılması halinde de haksız tahrik teşkil eden eylemin mağdurdan sadır olması koşulunun gerçekleşmemiş olduğunun kabulü gereklidir.

Spor disiplin suçları açısından haksız tahrikin varlığı taraftarların eylemleri açısından da tartışılmakta, bilhassa rakip takım taraftarının eylemleri ile tahrik olan seyircilerin çirkin ve kötü tezahürat ya da seyirci olayları spor disiplin suç tiplerini gerçekleştirdikleri iddia edilmektedir. Oysaki taraftarların suça varan eylemlerinin cezalandırılması ile korunmak istenen hukuki değer; kişi ve kurumların onur, şeref, saygınlığı ve elbette güvenliği olduğundan suçtan zarar gören sadece gerçek kişiler değil aynı zamanda müsabakayı izleyen diğer seyirciler ile organizasyonun kendisidir. Dolayısıyla seyircilerin neden olduğu suç tiplerine ilişkin haksız tahrik savunmalarına bu şekilde yaklaşarak itibar edilmemesi gerekmektedir.

5.10. Takdiri İndirim Nedenleri

Türkiye Futbol Federasyonu Futbol Disiplin Talimatı ile Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Talimatlarında ceza vermeye yetkili kurullara; kulüpler veya kişiler lehine cezayı hafifletici takdiri nedenlerin bulunması halinde, somut olay adaletinin sağlanabilmesi için öngörülen cezayı bir miktar indirilebilmesi yönünde takdiri indirim yetkisi vermiştir.

Cezayı azaltıcı takdiri indirim nedenlerinin bir olayda var olup olmadığı ve nelerin cezayı azaltıcı takdiri indirim nedenleri olarak kabul edilebileceği konuları, yargı merciinin mutlak takdirine bırakılmıştır.

Takdir sübjektif bir değerlendirme olduğuna göre, bunu yargılamayı yapan kuruldan daha iyi bulup çıkaracak bir kimse olamaz. Zira disiplin suçu, fail ve bununla ilgili her türlü delille karşı karşıya olan, yargılamayı yönetmekle bunlarla doğrudan doğruya temas halinde bulunan Kurulun, ilgili davada cezayı azaltıcı takdiri indirim nedenlerinin var olup olmadığını en iyi şekilde değerlendireceğinin kabulü gerekmektedir.

Gerek ceza hukukunda, gerekse de disiplin hukukunda, takdiri indirim nedeni olarak, failin geçmişi, sosyal ilişkileri, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları, cezanın failin geleceği üzerindeki olası etkileri gibi hususlar göz önünde bulundurulabilir. Bilhassa eylemden sonra gösterilen pişmanlığın takdiri indirim nedeni olarak kabul edilmesi gerekir. Elbette ki pişmanlığın samimi olması da gerekmektedir. Samimiyetin tespiti için de failin, fiilden hemen sonraki ve süreç içerisindeki davranışları dikkatle incelenmelidir.

Örneğin; müsabakada rakibine yönelik eylemi nedeni ile Disiplin Kurulu önünde yargılanan bir sporcunun savunmalarında eyleminden pişmanlık duyduğunu belirtmesi tek başına takdiri indirim uygulanması için yeterli görülmemelidir. İmkanlar el verdiği ölçüde sporcunun suçtan hemen sonraki tavrı, hatta karar verilinceye kadar devam eden eylemleri (demeçleri ve sair) dikkatle incelenmeli ve

eylemin gerçekleştirilmiş olması dolayısıyla gerçek pişmanlığın varlığından emin olunmalıdır.

Aynı şekilde, eylemin inkar edildiği ancak “yargılanıyor olmaktan dolayı pişman olunan” hallerde de pişmanlığın samimi olmadığından bahsetmek gerekir. Zira aranan nedamet yargılanıyor olmaktan değil, eylemin kendisini ika etmekten dolayı olmalıdır.

Ceza vermeye yetkili kurullar tarafından takdir hakkı kullanılırken, gösterilen gerekçenin makul olması, hukuk kurallarını zedelemeyecek, yasaların maksat ve amacına aykırı düşmeyecek, vicdanları rahatsız etmeyecek bir nitelik taşıması gerekir.

5.11. Zamanaşımı

Spor disiplin suçu oluşturan eylemlerin gerçekleştirilmelerinin üzerinden belli bir süre geçtikten sonra soruşturma başlatılması, ceza verilmesi ya da infaz işlemlerine geçilmesi; ilgili spor camiası açısından sosyal yarar kalmıyor olabilir. Gerçekten de fiilin üzerinden uzun bir sürenin geçmesinin; maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasında güçlükler doğuracağı ve cezadan beklenen amacın kaybolmasına neden olacağını unutmamak gerekir. ^[221]

Bu sosyal yarar teorisi dikkate alınarak, Türkiye Futbol Federasyonu Futbol Disiplin Talimatı ile Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Talimatlarında da genel olarak adli yargıda kabul edilen zamanaşımı uygulaması benimsenerek soruşturma ve ceza zamanaşımı düzenlenmiştir.

Soruşturma zamanaşımından anlaşılması gereken belirli sürelerin geçmesiyle fail hakkında dava açılmaması ya da dava açılmış ise davanın devam etmemesidir.^[222] 2019-2020 sezonları için gerek Türkiye Futbol Federasyonu Futbol Disiplin Talimatı

^[221] İçel, Sokullu-Akinci, Özgenç, Sözüer, Mahmutoğlu, Ünver, (2002), 337.

^[222] İçel, Sokullu-Akinci, Özgenç, Sözüer, Mahmutoğlu, Ünver, (2002), 339.

gerekse de Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Talimatlarında soruşturma zamanaşımının; “*tamamlanmış ihlallerde ihlalin gerçekleştirildiği, teşebbüs halinde kalan ihlallerde son hareketin yapıldığı, zincirleme ihlallerde ise son ihlalin gerçekleştirildiği günden*”^[223] başlayacağı kabul edilmiştir.

Ceza zamanaşımından ise esasen cezanın infazı için öngörülen zamanaşımı anlaşılmaktadır. Buna göre ceza zamanaşımı, kesinleşen bir cezanın infaz edilememesi halinde artık infazın gerçekleşmesini engelleyen kurumdur. Cezanın bir kısmının infaz edilmiş olması durumunda zamanaşımı süresi infaz edilmemiş kısma göre hesaplanmalıdır. ^[224] Ceza (infazı) zamanaşımı, disiplin cezalarına ilişkin kararlar kesinleştikten sonra, Türkiye Futbol Federasyonu Futbol Disiplin Talimatında beş (5), Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Talimatında on (10) yıl olarak düzenlenmiş bulunmaktadır.

Spor Disiplin yargılamalarında da gerek soruşturma, gerekse de ceza (infaz) zamanaşımının kesilmesi ya da durması kurumundan bahsetmekte yarar vardır. Zira spor disiplinine ilişkin mevzuatlarımızda bu hususun dikkatlice düzenlendiği anlaşılmaktadır. Buna göre Türkiye Futbol Federasyonu Futbol Disiplin Talimatı ile Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Talimatlarında ceza (infaz) zamanaşımının durabileceği ve kesilebileceği, soruşturma zamanaşımının ise sadece kesilebileceği düzenlenmektedir.

Bilindiği gibi zamanaşımı kesildiğinde, kesilmeye neden olan olay gerçekleştiği anda aynı süre süre en baştan yeniden işlemeye başlamakta; zamanaşımı durduğunda, durma sebebi ortadan kalkınca süre kaldığı yerden devam etmektedir.

Türkiye Futbol Federasyonu Futbol Disiplin Talimatı ile Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Talimatlarına göre; soruşturma ve yargılama ile ilgili işlemler soruşturma zamanaşımını, ceza kararının infazına dair işlemler ise ceza zamanaşımını

^[223]Türkiye Futbol Federasyonu Futbol Disiplin Talimatı madde 14-15-16 ve Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Talimatı madde 13-14-15.

^[224] İçel, Sokullu-Akıncı, Özgenç, Sözüer, Mahmutoğlu, Ünver, (2002), 361.

keser ve süre yeniden başlar; infazın herhangi bir nedenle durması halinde ceza zamanaşımı durur ve durma sebebi ortadan kalktıktan sonra kaldığı yerden itibaren işlemeye devam eder.

BÖLÜM VI: SPOR DİSİPLİN CEZALARI VE CEZALARIN SONUÇLARI

6.1. Genel Olarak

Disiplin cezaları, belirli bir grubun o gruba ait olmasından doğan yükümlülüklerine aykırı davranması durumunda, düzeni sağlamak amacıyla ortaya çıkmıştır. ^[225] Uluslararası ve ulusal spor federasyonlar da organizasyonlarını düzenlemek için kurallar oluşturur, uygular ve uygulatırlar. İlişkili sporcuların ve kulüplerin federasyonların mevzuatında belirtilen bu kurallara uymaları gerekmektedir. Kurallara uyulmazsa, disiplin yaptırımları uygulanabilir. Bu yaptırımlar para cezasından, belirli maçlara katılımın dışlanmasına ve aşırı durumlarda organizasyon harici bırakılmaya kadar değişebilir. ^[226]

Disiplin cezaları farklı amaçlara hizmet eder. Bir yandan yaptırım suçlu tarafından verilen zararı gidermeye yardımcı olurken, öte yandan ve daha da önemlisi disiplin cezası, failin yeniden disiplin suçu ika etmesini önleyecektir. Sonuç olarak, ciddi disiplin suçlarının ortaya çıkması halinde ya da çeşitli yükümlülüklerle defaten uyulması halinde gittikçe daha da sertleşen yaptırımlar uygulanabilecektir. ^[227]

Çalışmamız içerisinde değinilmiş olduğu üzere spor dalları arasındaki farklılıklardan ötürü her branşta farklı suç ve ceza tipleri düzenlendiği düşünülürse, bu spesifik amaca genel düzenleyici kanun yapımı faaliyeti ile erişilemeyeceği anlaşılabacaktır. ^[228] Bu nedenle de sportif disiplini sağlamaya yönelik cezaların tespiti de aynı cezaya karar verilmesinde olduğu gibi (federasyonların disiplin kurulları),

^[225] Oğuz Sancakdar, Elif Altınok Çalışkan, Gizem Dursun, Serkan Seyhan, Pınar Yağcı, Disiplin Hukuku, (Turhan Kitapevi, 2019), 28

^[226] Rosmarijn van Kleef “Reviewing Disciplinary Sanctions in Sports”, (Cambridge Journal of International and Comparative Law, vol.4, no.1, 2015), 1-2, (<https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/cajoincla4&i=9>, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi).

^[227] CAS 2017/A/5299 Olympique Lyonnais & Avrupa Futbol Birliği (UEFA).

^[228] Bknz. Bölüm 4.1.

ilgili spor federasyonunun inisiyatifine bırakılmaktadır. Çalışmamız içerisinde değinildiği üzere; uluslararası ve ulusal spor federasyonlarının disiplin talimatları, bu federasyonlar bünyesinde hazırlanarak federasyonların yönetim kurulları tarafından kabul edilmektedir. ^[229]

Gerek spor disiplin suç tiplerinin, gerekse de bu suç tiplerine uygulanacak cezaların tespitinin federasyonların kendisine bırakılmış olması kimi zaman kanunilik ilkesine aykırı olduğu yönünde eleştirilse de, sporun doğası ve uluslararası kurumların birbirleri ile bağlantısı yanında multidisipliner özelliği birlikte değerlendirildiğinde bu eleştirilere hak verilmesi mümkün görülmemektedir.

Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) yeni tarihli bir kararında, Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) tarafından uygulanan bir cezanın kanunilik ilkesi *nulla poena sine lege* aykırı ve orantısız olduğuna ilişkin bir temyiz başvurusunu incelemiştir. Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)’a göre;

“...Uluslararası Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA)’nın kulüplere yaptırım veya disiplin önlemleri uygulama hakkı Devlet tarafından yetki verilen bir yetkinin kullanılması değil, dernek ve federasyonların özgürlüğünün ifadesidir ve spor federasyonlarının disiplin işlemleri, kendi mevzuat veya kararlarının ihlal edilmesini önlemek veya temel amaçlarını korumak içindir.

Aslında, kanunilik -nulla poena sine lege- ilkesinin belirli içeriklerinin spor organizasyonları bağlamındaki disiplin hükümleri ve kovuşturmalarına da uygulanabileceği konusunda genel bir fikir birliği vardır. Özellikle Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), “öngörülebilirlik testi” (predictability test) adı verilen bir değerlendirme ölçütünü uygulamak sureti ile spor organizasyonlarının disiplin soruşturmaları ve düzenlemelerinin kanunilik ilkesine uygunluğunu denetleyebilmektedir. Öngörülebilirlik testi

^[229] İstisnaları için Bknz. Bölüm 3.2.a.

uygulamasına göre bir spor federasyonun disiplin hükümleri ve işlemleri aşağıdaki kriterleri sağlıyor ise kanunilik -nulla poena sinüs lege- ilkesine uygun olarak değerlendirilmelidir:

- (i) İlgili düzenlemeler ve hükümler usulüne uygun olarak yetkilendirilmiş kuruluşlardan sadırsa;*
- (ii) İlgili düzenlemeler ve hükümlerin anayasal olarak uygun yollarla kabul edilmişse;*
- (iii) İlgili düzenlemeler ve hükümler, muğlak bir mevzuat yapma ya da hükümleri bir araya getirme sürecinin ürünü değilse;*
- (iv) İlgili düzenlemeler ve hükümler başka düzenlemelerle karşılıklı çatışma veya çelişkili halde değilse;*
- (v) İlgili düzenlemeler ve hükümler, küçük bir gruba yönelik fiili uygulama – de facto- biçiminde yıllar boyunca devam eden pratikler olarak algılanmıyorsa;*
- (vi) İhlal ile uygulanan yaptırım arasında açık bir bağlantı varsa.*

Öngörülebilirlik ve yasallık ilkelerine uyulması için, yaptırım uygulanan paydaşın uygulanacak kesin yaptırımı önceden bilmesi gerekli değildir. Bu temel ilkeler, disiplin kuralları her uygun şekilde kabul edildiğinde, ihlali açıklar ve doğrudan veya referans olarak ilgili yaptırımı sağlar. Disiplin yönetmeliklerini uygulayan yetkili organın, bu kuralları ihlal eden bir oyuncunun bireysel davranışı için geçerli sayılan kurallarda belirtilen yaptırımı ayarlama yetkisine sahip olması, bu ilkelere aykırı değildir. Yaptırımlar uygun ve öngörülebilir bir çerçeveye düştüğü, kararın ve uygulanan yaptırımların temelini oluşturan hususlar ile müzakerelerin yeterince kesin olarak belirlenmesinin mümkün olduğu hallerde, disiplin cezası kararına ilişkin tüm müzakerelerinin ayrıntılı biçimde karar içerisinde gösterilmesi gerekli değildir.

Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), bir federasyonun yargı organının disiplin kararını, yalnızca ilgili yargı organının özerkliği ilkesine göre kendisine verilen takdir yetkisini aştığı veya keyfi hareket ettiği durumlarda

değiştirebilir. Meğer ki Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), ancak ilgili yaptırımın açıkça ve ciddi bir şekilde suçla orantısız olduğu düşünülüyor olsun...” [230]

Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) bir başka önemli kararında; *disiplin cezaları gerektiren bir ihlale ilişkin düzenlemelerin yorumlanması için aşağıdaki ilkeleri benimsemiştir:*

- a) Eğer sporcu için ya da gerekli değişiklik yapılması kaydıyla – mutatis mutandis- kulüpler için bağlayıcıysa, kesin olmalıdır.*
- b) Kurallardaki herhangi bir müphemlik kural koyucu aleyhine -kontra proferentem- olarak yorumlanmalıdır.*
- c) Herhangi bir tutarsızlığın sonuçlarına uyması için kural yapılan değil kural koyucu maruz kalmalıdır.*
- d) Kurallar sadece lafına göre değil ruhlarına göre de yorumlanmalıdır. [231]*

6.2. İhtar

İhtar cezası, ihlal edilen normun ve suçta ısrar halinde ilgili mevzuatta belirtilen diğer cezaların uygulanabileceğinin ilgisine yazılı olarak hatırlatılmasıdır.

İhtar cezası, ilk kez disiplin mevzuatı ihlal edildiğinde ve ihlal nedeniyle sportif düzenin en az şekilde etkilendiği hallerde uygulanmalı fakat harici âlemde daha ağır neticeler meydana geldiğinde infazı gereken daha ağır yaptırımlara hükmedilmesi gerekmektedir.

[230] CAS 2013/A/3139 2019/A/6278 Cruzeiro EC & Futbol Birlikleri Uluslararası Federasyonu (FIFA).

[231] CAS 2013/A/3324 & 3369 GNK Dinamo & Avrupa Futbol Birliği (UEFA).

6.3. Para Cezası

Alt ve üst sınırları spor disiplin mevzuatlarında mutlaka belirlenmiş olması gerekmekte olan para cezası; kişi veya kulüplerin tespit edilen belirli bir meblağı ilgili spor federasyonuna ödemeye mahkûm edilmesidir.

Gerek ceza vermeye yetkili Kurulların somut olay adaletinin sağlanması için, gerekse de mevzuatın emredici hükümleri gereği; para cezası ana ceza olabileceği, başka cezalarla birlikte hükmedilen ek ceza da olabilir.

Mevzuat yapımı açısından para cezalarının miktarları belirlenirken profesyonel liglerde bulunan Kulüp ve mensuplarının kendi içlerinde farklı miktarda cezalara muhatap edilebilecekleri düzenlenebilir. Takip edilirliliği en üst düzeyde olan liglerde bulunan Kulüplerin yayın gelirleri, sponsorluk gelirleri ve devlet denetimindeki şans oyunlarından kendilerine düşen payın değeri gibi gelirlerinin diğer liglerde bulunanlara oranla çok daha yüksek olduğundan; bu Kulüplerle alt liglerde çalışan Kulüp görevlileri ile sporculara nazaran daha yüksek ücret alan gerçek kişilere uygulanacak para cezalarının daha ağır olması orantılılık ilkesine uygun olacaktır.

Yukarıda açıklanan ligler arasındaki gelir düzeyi farklılığına benzer şekilde profesyonel ligler ile amatör ve alt yapı ligleri de para cezasına hükmedilmesi yönünden ayrı düşünölmeli, hatta amatör ve alt yapı liglerinde mücadele eden Kulüplerle bu liglerde çalışan görevli ile sporcularına para cezası uygulanmaması gerektiği değerlendirilmelidir. Elbette ki burada kast edilen Kulübün alt yapı müsabakaları ya da bu müsabakalara ilişkin işlemleri nedeni ile gerçekleşen disiplin yargılamalarıdır. Bir Kulübün alt yapı müsabakalarında yarışan takımına bu takımla ilgili spor disiplin suçları nedeni ile para cezasından başka yaptırımlar uygulanırken, profesyonel liglerde yarışan takımına para cezası uygulanabilecek olması tüm bu açıklamaların mantığına da uygun düşmektedir.

Spor disiplin mevzuatlarında belirtilen para cezaları zararın tazmini değildir. Bir spor müsabakasında taraftarlarının tesislere zarar vermesi nedeni ile Kulübün

objektif sorumluluğuna dayanarak uygulanan para cezası, tesislerde meydana gelen zarar ile ilişkilendirilemez. Elbette ki adli merciler önünde zararı tazmini hak sahibi tarafından ilgililerinden ayrıca talep edilebilecektir ancak spor disiplin yargılaması yapmaya yetkili makamların aynı eylem için vermiş olduğu para cezasına sportif düzenin bozulması nedeniyle hükmedilmektedir ve örneğin aynı eylem için seyircisiz oynama cezası verilmesinden teknik olarak farkı bulunmamaktadır.

Kişi ve kulüplere verilen para cezaları, yukarıda da bahsedildiği üzere ilgili federasyona ödenmek sureti ile infaz olunur. Spor disiplin mevzuatlarında genellikle Kulüp görevlileri, idarecileri ve sporcuları ile Kulüp arasında müteselsil sorumluluk olduğu düzenlenmiştir ve böylelikle federasyonlar cezaları öncelikle Kulüplerin alacaklarından mahsup etmek yöntemi ile tahsil ederler. Elbette ki Kulüplerin faillere genel hükümler çerçevesinde rücu hakkı mevcuttur. Müteselsil sorumluluk hükümleri düzenlenirken, gerçek kişi faillerin Kulüplerle bağının sona ermesinden sonra dahi bu sorumluluğun devam ettiğine ilişkin bir hüküm ihdas edilmesi federasyonların alacaklarının tahsilini kolaylaştıracaktır. Aksi halde örneğin sezon sonunda bir sporcu aleyhine hükmedilen bir para cezası o sezon için federasyondan alacağını tamamen almış olan Kulüpten tahsil edilemeyecek ve genellikle federasyonlar ile sporcular arasında mahsuba konu edilebilecek ekonomik bir bağıllık olmadığından federasyon sporcuya yönelik olarak genel hükümlere göre alacağın tahsili yollarına başvurmak zorunda kalacaktır.

Çalışmamız içerisinde spor tahkim makamlarının kararlarının kesinliğinden ve aleyhlerine adli mercilere başvurulamayacağından bahsedilmişti. Şimdi de bu mercilerin hükmettikleri para cezalarının ne şekilde infaz edileceğinin üzerinde durulması gerekmektedir.

Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu kararları kesin olsa da bu kararların ilâm niteliğinde bulunmadığı kabul edilmektedir. Bu doğrultuda burada Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun T.15.12.2004 ve E.2004/722, K.2004/707 sayılı ilamına dikkat çekmekte yarar vardır. Türkiye Futbol Federasyonu açısından Yüksek Mahkeme'nin söz konusu kararında aynen şu ifadeler yer verilmiştir: "*TFF Tahkim*

Kurulu kararlarının, ilgili kanundan ve taraflar arasındaki sözleşmeden kaynaklanan kesinliği, sadece bu kararların başka bir mercii nezdinde tartışma ve uyuşmazlık konusu yapılamayacağı anlamında olup, bu kesinlik anılan kararlara ilâm hükmünde belge niteliği kazandırmaz. Gerçekten de hangi belgelerin ilâmların icrası hakkındaki hükümlere tabi bulunduğu, İcra ve İflas Kanunu'nun 38. maddesinde tahdidi olarak sayılmış; mahkeme huzurunda yapılan sulhlar, kabuller ve para borcu ikrarını havi re'sen tanzim edilen noter senetleri, temyiz kefaletnameleri ile İcra Dairesindeki kefaletlerin, ilamların icrası hakkındaki hükümlere tabi olduğu belirtilmiştir.”

Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu kararları açısından ise daha farklı bir durum mevcuttur. Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu kararları, Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu Yönetmeliği'nin 14.maddesinin 7.fıkrası gereğince İcra ve İflas Kanununun 38.maddesinde açıklanan ilam mahiyetinde belge sayılır. Yani kararları açısından ise daha farklı bir durum mevcuttur. Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu kararları, gerektiğinde ilamlı icra yoluyla infaz edilir. Ancak spor federasyonları disiplin kurulları tarafından hükmedilip Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu incelemesinden geçmeden kesinleşmiş kararlarına ilişkin olarak ilamlı icra yoluna başvurmak olanağı bulunmamaktadır.

6.4. Ödüllerin İadesi

Spor disiplin yargılamasının amacı da adli yargılamada olduğu gibi özel ve genel önlemenin sağlanmasıdır. Bilindiği gibi özel önleme failin ıslah olmasını, genel önleme de toplumu failden korumak ve toplumun vicdanının tatmini anlamına gelmektedir.

Spor federasyonlarının düzenlediği her türlü müsabakaya katılan Kulüp ve kişiler sporun manevi tatminini tatmak yanında; ödül, başarı ve bu başarı ile doğru orantılı olacak şekilde maddi menfaat elde etmek arzusundadırlar. İşte bu ödül, başarı ve maddi menfaatlerin geri alınması cezası kişiler ve birlikte oluşturdukları kulüpler için sporun manevi tatminini de ortadan kaldıracak çok ciddi bir cezadır.

Bu ciddi cezaya bilhassa müsabaka sonucunu etkileme, bahis ve sahtecilik gibi federasyonlar yanında oyunun kendisine de duyulan güveni azaltacak, saygınlığı ortadan kaldırabilecek ağır disiplin suçlarına karşılık olarak hükmedilmelidir.

Yani spor disiplin yargılaması yapmaya yetkili kurullar; iadesi gereken kazanımlara, disiplin suçu oluşturacak eylemler ile ulaşıldığına kanaat getiriyorlarsa bu cezaya hükmetmelidirler. Tam da bu noktada ihraç kararını vermeye Disiplin Kurullarının görevli olması hususunun değerlendirilmesinde fayda vardır.

Ödüller ve sair menfaatler Kulüp ve kişilere ilgili Federasyonların Yönetim Kurulları tarafından bahşedilmektedir. İdare hukukunun temel prensiplerinden biri yetkide ve usulde paralelliktir. İdare hukukunun sisteme duyulan güveni sağlamaya yönelik bu ilkesinin mantığı uyarınca ödül ve sair diğer menfaatlerin iadesine de bu ödül ve menfaatleri sağlayan kurulların (genellikle Yönetim Kurulları) karar vermesi daha yerinde olacaktır. Yani suçun tespitini yine Disiplin Kurulları yapmalı fakat ödül ve sair menfaatleri, onları bahşeden Yönetim Kurulları iade almalıdır.

6.5. İhraç

Türkiye Basketbol ve Futbol Disiplin Talimatlarında düzenlenen ihraç cezası, gerçek kişilere uygulanabilecek müsabakadan men ya da hak mahrumiyeti cezaları ile karıştırılmamalıdır. İhraçtan kasıt Kulüplerin belirli müsabaka ve organizasyonlara katılmasının yasaklanmasıdır.

İhraç cezasına da ödüllerin iadesi cezası hususundaki açıklamalarımızda olduğu gibi ilgili federasyonların Yönetim Kurullarınca hükmedilmesi gereği değerlendirilmelidir. Zira gerçekten de ihraç, halazırda devam eden ya da gelecekte başlayacak ilgili federasyon organizasyonlarına ilişkindir ve bu organizasyonlara katılım müsaadesi hususunda tek yetkili ilgili federasyon Yönetim Kurulu'dur. İhlal halinde Disiplin Kurulları tespiti yapıp örneğin para cezası gibi yaptırımlar uygulamalı fakat organizasyonlardan ihraca, onları düzenleyen Yönetim Kurulları karar vermelidir.

6.6. Müsabakadan Men

Müسابakadan men cezası sporcuların, teknik adamların ve müsabaka listelerinde takım görevlisi olarak yer alabilen diğer kişilerin müsabakalarda görev alamamasıdır. Müsabakadan men cezasına spor disiplin talimatlarında alt ve üst sınırı belirtilerek yer verilmekte ve kimi zaman disiplin yargılaması yapmaya yetkili kurullara taktir hakkı tanınmadan bu ceza ile birlikte para cezasının uygulanacağı belirtilmektedir.

Müسابakadan men cezası alan kişi elbette ki müsabakanın oynanacağı alana seyirci olarak girebilecektir. Ancak bilhassa antrenörler açısından bu halin sınırlarının dikkatlice çizilmesi, kişilerin takımlarına müdahale edebilmelerinin önüne müsabaka öncesi ve sonrasını da kapsayacak şekilde geçilebilmesi gereklidir.

Müسابakadan men cezasının infazında en önemli kurallardan biri faillerin cezanın alındığı lig ya da yaş kategorisi dikkate alınıp alınmaksızın infaz edililmeyeceğidir. Zira kimi zaman sporcular ya da antrenörler aynı anda birden fazla ligde (üniversite ligi/profesyonel lig) ya da birden fazla kategori (büyükler kategorisi/alt yaş kategorisi) bünyesinde mücadele edebilmektedirler. Bu halde yaptırım amacına en uygun düzenleme; fail birden fazla lig ya da yaş kategorisinde mücadele edebiliyorsa ve ceza aldığı tarihten önce aynı sezon içinde ismi, diğer lig ya da yaş kategorisindeki müsabaka listesinde yer almış ise, cezanın infazında diğer lig ya da yaş kategorisindeki müsabakaların da dikkate alınması olacaktır.

Müسابakadan men cezasının infazında karşılaşılabilecek bir diğer husus da tamamlanamayan ya da yetkili kurulların kararları ile neticeleri belirlenen müsabakaların infazdan düşülüp düşülmeyeceğidir. Kanımızca, bu müsabakaların başlangıcında cezası nedeni ile görevini yapamayan kişilerin, müsabakaların sonucuna hükümle karar verilse dahi cezalarının infaz edilmiş sayılması gerekmektedir.

Yukarıdaki açıklamalardan anlaşılacağı üzere müsabakadan men cezasının infazının sürekliliği ve kesintisizliğinin sağlanması kural olarak kabul edilse de, failin kariyerlerine ara vermesi ya da herhangi bir şekilde bir kulübe dolayısıyla ilgili federasyona bağı kalmamış olması halinde infazın durmuş sayılması gerekmektedir.

Bu hususta resmi ve özel müsabaka ayrımı yapılması gerektiğini de belirtmekte fayda vardır. Buna göre spor disiplin mevzuatları düzenlenirken, müsabakadan men cezasını gerektiren eylemin özel müsabakaya ya da resmi müsabakaya ilişkin olup olmadığına bakılmaksızın sadece resmi müsabakalar dikkate alınarak infaz edilmesinin gerektiği kabul edilmeli ve böylece faillerin cezalarını özel müsabakalarda tüketmesinin önüne geçilmesi gerekmektedir. Bu hususta ceza alınan eylemin gerçekleştiği müsabakadan önce ilgili federasyona bildirilip izni alınan özel müsabakalarda infazın gerçekleşmiş sayılacağı makul bir istisna olarak kabul edilebilir.

Mevcut spor disiplin mevzuatlarından yukarıda açıklandığı şekilde uygulanan müsabakadan men cezasının infazına ilişkin farklı görüşler de mevcuttur. Cezanın, failin mağdurda yol açtığı zararı giderme amacını dikkate alan bir görüş müsabakadan men cezalarının, ceza alınmasına neden olan eylemin gerçekleştiği müsabakadaki rakibe karşı infaz edilmesine ilişkin görüşünü aşağıdaki şekilde açıklamaktadır:

“A takımı oyuncusuna ağır bir faul yapan bir oyuncu bu yüzden B-Z takımlarına karşı artık oynamıyorsa, bu takdirde eğer bu takım B-Z takımları ile rekabet içerisinde ise, bu yolla aynı zamanda faulün mağduru A takımı cezalandırılmaktadır. Çünkü B-Z takımları karşı oyuncunun yasaklanması sureti ile bundan yarar sağlamaktadırlar.

...

Oyundan atılan oyuncunun, yalnızca faul yaptığı A takımına karşı ileride yapılacak bir oyun için yasaklanması yerinde olurdu.” ^[232]

^[232] .Hans-Ludwig Günther, “Ceza Hukuku Açısından Spor Oyunlarında Kural İhlallerinin Değerlendirilmesi ve Nitelendirilmesi, (Çev.Mustafa Ruhan Erdem), Kayıhan İçel (Ed.). Spor ve Ceza Hukuku, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2004), 70.

6.7. Hak Mahrumiyeti

Hak mahrumiyeti cezası; kişilerin, kulüplerde idareci ya da görevli olmaları dolayısıyla gerçekleştirebildikleri görevlerini ceza müddetince gerçekleştirememeleri ve sıfatlarının kendilerine verdiği; sportif alanlarda bulunmak, spor federasyonlarıyla resmi iletişim kurmak, belge imzalamak gibi idari ve sportif tüm faaliyetlerden men edilmeleridir.

Hak mahrumiyeti cezasına belirli bir süreyi kapsayacak şekilde hükmedilebileceği gibi ceza sürekli olacak şekilde de verilebilir. Sürekli hak mahrumiyeti cezası verilmesi halinde fail bir daha o spor branşına ilişkin olarak hiçbir resmi görevde bulunamaz. Zira hak mahrumiyeti cezası kişiyi idari ve sportif tüm faaliyetlerden men ettiği için, örneğin sürekli hak mahrumiyeti cezası idarecilik faaliyetine ilişkin verilmiş de olsa, sonrasında aynı kişi, cezayı veren federasyon disiplin kurulunun yargılama yetkisi içerisinde olan hiçbir sıfatla görev alamayacağından antrenörlük, hakemlik, temsilcilik, gözlemcilik de yapamaz.

Hak mahrumiyeti cezası alan kişi elbette ki müsabakanın oynanacağı alana seyirci olarak girebilecektir. Ancak bilhassa antrenörler açısından bu halin sınırlarının dikkatlice çizilmesi, kişilerin takımlarına müdahale edebilmelerinin önüne müsabaka öncesi ve sonrasını da kapsayacak şekilde geçilebilmesi gereklidir.

Hak mahrumiyeti cezasının infazı açısından dikkat edilmesi gereken en önemli hususlardan birisi sezon arası boşta geçen sürelerdir. Gerçekten de, sezon usulü devam eden turnuvalarda (basketbol ve futbol ligleri gibi) yaz aylarında çoğu zaman 3 aya varan müsabaka oynanmadan geçen süre bulunmaktadır. Hak mahrumiyeti cezalarının infazının en ağır şekilde hissedildiği durum elbette ki idareci, sporcu ve diğer görevliler açısından müsabakalarda bulunamamak olacaktır. Bu sebeple müsabakaların oynanmadığı dönemlere ilişkin olarak infazın durmasına ilişkin istisnai hükümlerin kabul edilmesi cezanın genel ve özel önleme amacı açısından yerinde olacaktır.

Keza müsabakadan men cezası ile ilgili açıklandığı üzere hak mahrumiyeti cezası açısından da failin kariyerlerine ara vermesi ya da herhangi bir şekilde bir kulübe dolayısıyla ilgili federasyona bağı kalmamış olması halinde infazın durmuş sayılması gerekmektedir.

Sporcular, idareciler ve diğer görevliler kimi zaman kulüplerde yaptıkları görev dışında bağılı bulundukları federasyon faaliyetlerine de davet edilmekte ve hatta milli takımlarda görev almaktadırlar. Kanaatimizce, ayrı bir hükme gerek olmaksızın bu gibi hallerde, davet edilen görevle sınırlı olmak üzere infazın durduğunun kabul edilmesi gerekmektedir.

6.8. Lisansın ile Diğer Uygunluk Belgelerinin Askıya Alınması ve İptali

Sporcular ve antrenörler, bir Kulüp tarafından, Kulüp adına müsabakalara katılabilmeleri için ilgili federasyona uygun şekilde kayıt edilmelidirler. İşte bu işleme sporcular açısından lisanslama denir ve işlem sonunda lisans belgesi tanzim edilerek sporculara verilir. Lisans belgeleri her müsabaka öncesi müsabaka görevlilerine kontrol için tevdi edilmektedir.

Kimi zaman on binlerce kişinin bulunduğu spor alanlarında bir yerden başka bir yere geçmek için görevliler ve hatta sporcular dahil diğer kişiler kimi zaman sadece o müsabaka, kimi zaman da organizasyon boyunca geçerli olacak şekilde akredite olurlar ve akreditasyon belgesini görevlerini ifa ederken görünür şekilde üzerlerinde taşırlar. Aksi taktirde saha içerisine, soyunma odalarına ya da görevlerini ifa ettikleri diğer yerlere geçişleri mümkün olmaz. Akreditasyon belgesi gibi farklı nam ve adlarda belgeler aynı görevi görebilmektedir.

İşte spor müsabakalarındaki görevlerin ifası için gerekli olan lisans, akreditasyon ya da başka herhangi bir ad altında tanzim edilmiş belgelerinin sağladığı hakları kullanmaktan geçici olarak men edilme kararı lisansının ya da diğer uygunluk belgelerinin askıya alınması, bu belgelerin o belgenin hüküm sürdüğü süreye şamil olacak şekilde kullanılmasının tamamen yasaklanması kararı da lisansının ya da diğer uygunluk belgelerinin iptalidir.

Bu noktada ihraç, hükmen mağlubiyet, ödüllerin geri alınması bahislerinde açıklanan hususu yinelemekte fayda vardır. Lisans ve sair uygunluk belgeleri kişilere ceza vermeye yetkili kurullar tarafından tanzim edilmemektedir. Bu belgelerin tanzimi idari işlerden sayılır ve spor federasyonlarının en üst yürütme organı olan Yönetim Kurulu yetkide ve usulde paralellik ilkesi gereği icabı halinde lisans ve sair uygunluk belgelerinin askıya alınması ya da iptali hususunda tek yetkili olmalıdır. Yani suçun tespitini yine Disiplin Kurulları yapmalı fakat lisans ve sair uygunluk belgelerini onları bahşeden Yönetim Kurulları askıya almalı veya iptal edebilmelidir.

6.9. Seyircisiz Oynama ve Saha Kapatma

Seyircisiz oynama ve saha kapatma cezaları, kulüplere daha ziyade taraftarlarınca gerçekleştirilen olaylar ya da çirkin kötü tezahürat nedeni ile uygulanan yaptırımlardır. Cezanın verilmesindeki amaç hem Kulüpleri taraftarlarını eğitmeye yönlendirmek hem de taraftarları kısmen de olsa ıslah etmektir.

Seyircisiz oynama cezası, Kulübün cezanın infaz edileceği müsabakayı müsabakanın mutad olarak oynanması planlanan tesislere taraftarlarının alınmaması şeklinde infaz edilir. Ev sahibi olunan müsabakada gerçekleşen olaylar nedeniyle ceza alındıysa bir sonraki ev sahibi olunan resmi müsabakada, misafir takım olunan müsabakada gerçekleşen olaylar nedeniyle ceza alındıysa bir sonraki misafir takım olunan resmi müsabakada, müsabakanın oynandığı tesislere cezayı alan kulübün seyircilerinin alınmaması şeklinde infaz edilen seyircisiz oynama cezasına teknik alt

yapının tamamlandığı durumlarda kısmi olarak da hükmedilebileceği gibi bu halde seçenek yaptırımlar da uygulanabilir. Seyircisiz oynama cezası elbette ki spor federasyonlarının ceza vermeye yetkili kurullarının uygulayacağı bir yaptırımdır.

Spor müsabakalarının yapıldığı yerler, insanların toplu olarak bulunduğu yerlerdir. Üstelik bu yerlerde rakip taraftar grupları mevcuttur. Ayrıca spor müsabakalarının yapıldığı yerlerin çevresi ile taraftar gruplarının topluca gidip geldiği güzergâhlar da kamu düzeninin korunması açısından özellik gösteren hassas yerlerdir. Elbette bu yerlerde ve bu zamanlarda da genel kolluk yetkileri çerçevesinde idari kolluk yetkileri en geniş şekilde kullanılabilir. Fakat, tecrübeler göstermiştir ki, genel kolluk tedbirleri ile spor müsabakalarında düzen yeterince sağlanamamaktadır. Bu nedenle, küçük bir alanda on binlerce insanın karşıt dürtüler altında ve kitle psikolojisinin en yoğun biçimde yaşandığı bir atmosfer içerisinde yürüttüğü seyir faaliyeti ile böylesi bir baskısının oluşturduğu atmosfer içerisinde icra edilen müsabaka faaliyetinin şiddet ve düzensizliklerden uzak icra edilebilmesi için, olayın özelliklerini dikkate alan özel bir düzenlemeye ihtiyaç vardır. ^[233] İşte bu ihtiyacın karşılanması için 2011 yılında, 5149 sayılı *Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunu* ilga ederek yürürlüğe giren 6222 sayılı *Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun* sadece adli makamların görevi ile ilintili değil, aynı zamanda spor federasyonlarının yerine getirip takibini yapması gereken hükümler de ihdas etmiştir.

Ülkemizde 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Hakkında Kanunun 5.maddesinin 4.fıkrası ve devamında düzenlenen “*Futbol dalında en üst lig ile bir altındaki ligde seyir alanlarına girişi sağlayacak biletler, elektronik sistem üzerinden usul ve esasları Hazine ve Maliye Bakanlığınca belenen şekilde elektronik olarak*” oluşturulacak elektronik bileti düzenlemiştir. Basketbol, voleybol ve hentbol branşlarının en üst liglerinde bulunan kulüplerin müsabakalarında da elektronik bilete

^[233] Ali Akyıldız, “Sporun Kamu Düzeni:Yükümlülükler, Suçlar, Yasaklar ve Kabahatler”, Tacar Çağlar (Ed.), Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av.Akın Ataksoy Armağanı, (Ankara: Ankara Barosu 2015), 48.

geçiş amaçlanmaktadır ancak 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Hakkında Kanunun 5.maddesinin 6.fıkrası ile elektronik bilet uygulanmasına geçiş için ilgili federasyonun görüşü alınarak Bakanlık tarafından karar verilmesi hüküm altına alınmıştır.

Elektronik bilet kişisel kullanıma özel ve kişisel bilgilere havi bir sisteme bağlı olarak işler ve tarafların gitmek istediği müsabaka bileti bu sisteme ödeme sonrası kaydedilir. Kurulması gereken alt yapı gereği elektronik bilet okunarak giriş yapılan kontrollerde fotoğraflı sistem sayesinde giriş yapan taraftarın elektronik bilet sahibi olduğu görevlilerce tespit edilerek tribünlere giriş sağlanır.

Elektronik bilet sistemi, adli işlemlerde kolaylık sağlayıp 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Hakkında Kanununa muhalefetin takibini kolaylaştırma yanında yukarıda bahsedilen “kısmen seyircisiz oynama cezasına” veya “seyircisiz oynamaya seçenek yatırımlara” spor disiplin yargılaması yapmaya yetkili kurulların hükmetmesine yardımcı olur zira elektronik biletin bloke edilmesi yöntemi ile; cezaya neden olunan müsabakadan sonraki müsabakanın tamamen seyircisiz oynanması yerine, cezaya neden olunan müsabakada suçun gerçekleştiği tribün bölümündeki ^[234] taraftarların bir sonraki müsabakaya/müsabakalara girişi engellenebilir. Kaldı ki Türkiye Futbol Federasyonu tarafından Türkiye Futbol Süper Ligi ile Türkiye Futbol 1.Ligi’nde bu sistem uygulanmaktadır. Bu alternatif seçenek yaptırım sayesinde hem kulüpler tribün gelirinden mahrum kalmamakta, hem de müsabakalar en önemli unsurlarından olan taraftarın yarattığı sinerji ile daha keyifli olmaktadır.

Elektronik biletlerin bloke edilmesi gibi hakkaniyete en yakın netice veren seçenek yaptırımların uygulanamadığı durumlarda kısmi seyircisiz oynama cezası da uygulanabilecek ve suçun gerçekleştiği tribün bölümlerine takip eden müsabakalarda seyirci alınmayabilecektir. Lakin bu halde cezaya neden olan müsabakada suçun gerçekleştiren taraftarın, kısmen seyircisiz oynama cezasının infaz edildiği

^[234] Müsabakaların oynadıkları tesislerde taraftarların bulunduğu alanlar sadece oyun alanına cepheleri değil, konfor ve seyir kalitesi de gözetilerek sınıflandırılmaktadır.

müşabakada başka tribün bölümlerine girmesini önlemek –eğer elektronik bilet bloke yöntemi kullanılmıyorsa ki zaten elektronik bilet olsa diğer seçenek yaptırımlar uygulanabilecek ve kısmen dahi olsa tribün kapatmaya gerek olmayacaktır- mümkün olmayacaktır.

Saha kapatma cezası da seyircisiz oynama cezası gibi kulüplere daha ziyade taraftarlarınca gerçekleştirilen olaylar ya da çirkin kötü tezahürat nedeni ile uygulanan bir yaptırımdır ve hem kulüpleri hem de taraftarlarını ıslah etmek amacı güder.

Saha kapatma cezası ev sahibi olunan müşabakalarda infazı mümkün bir cezadır ve Kulübün cezanın infaz edileceği müşabakayı müşabakanın mutad olarak oynaması planlanan tesislerden başka bir yerde (genellikle başka şehirde) oynanması şeklinde infaz edilir.

Seyircisiz oynama cezasına göre gerek sosyal gerekse de ekonomik açıdan kulüpler için daha ağır bir ceza olarak kabul edilmesi gereken saha kapatma cezasına hükmedilmesi elbette ki seyircisiz oynama cezası gerektiren eylemlerden daha ağır spor disiplin suçlarının gerçekleştiği haller için düşünülecektir.

Bu noktada ceza vermeye yetkili kurulların sadece daha ağır spor disiplin suçlarının ortaya çıkması halinde değil, yaşanan olayların, takip eden müşabakaların aynı tesislerde oynanmasının tehlike oluşturacağı durumlarda da saha kapatma cezasını değerlendirmesi gerekecektir. Bu halde ceza vermeye yetkili kurullar saha kapatma cezası verecek ve cezanın infaz edileceği müşabakanın yeri spor federasyonlarının en üst yürütme organı Yönetim Kurulları tarafından belirlenecektir.

6.10. Hükmen Mağlubiyet

Hükmen mağlubiyet cezası, bir takımın müşabaka oynanmadan önce, oynandığı sırada ya da oynandıktan sonra ortaya çıkan sebepler nedeni ile yenik sayılıp

müsabaka sonucunun o şekilde tescil edilmesidir. ^[235] Her ne kadar hükmen mağlubiyet Türkiye Futbol ve Basketbol Federasyonları disiplin mevzuatlarında düzenlenen bir ceza ise de, müsabaka sonucu tescil makamı federasyonların Yönetim Kurulları olduğundan hükmen mağlubiyet kararlarının tamamını da Yönetim Kurullarının vermesi yerinde olacaktır. Zaten Türkiye Futbol ve Basketbol Federasyonları disiplin mevzuatlarında “hükmen mağlubiyet” şeklinde bir ceza olduğu belirtilmişse de hangi hallerin hükmen mağlubiyete neden olabileceği ayrıntılı şekilde düzenlenmemiştir. Bunun sebebinin, mevzuat yapıcı Yönetim Kurullarının, hükmen mağlubiyet gibi ciddi neticesi olan bir yaptırıma sınırsız biçimde başka bir kurulun karar verip idari dengelerin bozulmasını istememesinden kaynaklandığı söylenebilir.

Türkiye Futbol ve Basketbol Federasyonları, hangi hallerin hükmen mağlubiyete neden olacağını “Müsabaka Talimatı” isimli ve adeta müsabakaların organizasyonunun usul kurallarını içeren metinde düzenlemişlerdir. Disiplin Talimatlarında hükmen mağlubiyet cezası verilecek haller kesin olarak belli değildir, yalnızca bazı disiplin suçları öngörülemeyecek şekilde ağır netice ortaya çıkartırsa hükmen mağlubiyet cezası verilebileceği taktir yetkisi olarak ceza vermeye yetkili kurullara bırakılmış vaziyettedir.

Sadece Türkiye Futbol ve Basketbol Federasyonlarında değil, genel olarak tüm spor düzenlemeleri içerisinde; müsabaka başlangıç zamanında iştirak edilmemesi, oyun kurallarında sahada bulunması gereken asgari sayıdan az sporcu ile kalınması, müsabakayı tamamlamadan sahadan çekilme, yabancı sayısı, genç oyuncu sayısı, yeterli eğitimde olan antrenör sayısı gibi kadro yapıları için belirlenen kurallara uyulmamış olması ve kulüplere lisanslı oyuncu dışında başka oyuncuların müsabakaya katılması gibi tipe uygun spor disiplin suçlarının ika edilmesinin neticelerinin “hükmen mağlubiyet” olduğu kabul edilmektedir. ^[236]

^[235] Futbolda hükmen mağlubiyet halinde müsabaka sonucu 3-0, basketbolda ise 20-0 olarak tescil edilmektedir.

^[236] Türkiye Basketbol Federasyonu 2019-2020 sezonu için geçerli Müsabaka Talimatı madde 22., Türkiye Futbol Federasyonu 2019-2020 sezonu için geçerli Müsabaka Talimatı madde 22.

Görüleceği üzere tüm bu haller aslında bir disiplin suçundan ziyade idari düzenin usul yönünden bozulmasına ilişkindir. Dolayısıyla ödüllerin iadesi, ihraç, lisans iptal kararları gibi hükmen mağlubiyet kararlarının da ilgili federasyonun en üst yürütme organı olan Yönetim Kurulları tarafından verilmesinin yerinde olacağı pek tabi ki düşünülmelidir.

Örneğin, bir sporcunun lisansı ile kulübün sporcusu olmayan bir kişinin müsabakaya katılması halinde sahtecilik eylemi nedeni ile ilgililerin Disiplin Kurulu tarafından cezalandırılması ve bu eylem ile müsabakanın neticesini sakatlayan Kulübün hükmen mağlup sayılması kararını ilgili federasyon Yönetim Kurulu'nun vermesi, müsabakaların tescillerini yapmakla yine Yönetim Kurulları görevli olduğundan daha yerinde olacaktır.

6.11. Puan İndirme ve Bir Alt Lige Düşürme

Ödüllerin iadesi, ihraç, lisans iptal ve hükmen mağlubiyet yaptırımları gibi puan indirme ve bir alt lige düşürme kararı da elbette ki spor federasyonlarının en üst yürütme makamı olan Yönetim Kurulları tarafından alınması gereken kararlardır. Puan indirme ve bir alt lige düşürme yaptırımlarının da ödüllerin iadesi, ihraç, lisans iptal ve hükmen mağlubiyet yaptırımları gibi spor federasyonları disiplin talimatlarında muhtemel bir ceza olarak öngörülmüşlerse de, bu durumun bir öngörüden ziyade spor federasyonları yönetimleri için can simidi olduğu söylenebilir.

Gerçekten de hangi durum için kaç puan indirileceği ya da ne olup da bir alt lige düşme cezası verileceği disiplin cezası vermeye yetkili kurulların mahir olabilecekleri haller değildir. Bu gibi durumlar sportif ve idari sebepleri olup yine sportif ve idari sonuçları olacak hallerdir. Dolayısıyla da sportif ve idari sonuçları en iyi takdir edecek olan kişilerden müteşekkil olduğu düşünülmesi gereken spor federasyonları Yönetim Kurulları puan silme ve bir alt lige düşürme yaptırımlarını uygulamak konusunda münhasıran yetkili kabul edilmelidir. Bunun neticesi olarak da

puan silme ve bir alt lige düşürme yaptırımlarının spor federasyonları disiplin talimatlarında bulunmasına hiç gerek yoktur.

Bu noktada can simidi tabirini açmakta fayda vardır. Anlaşılan o ki, spor federasyonları disiplin kurullarının hakkında karar vermeye mahir olmadığı açık olan, sportif ve idari sebepleri olup yine sportif ve idari sonuçları olan puan silme ve/veya bir alt lige düşürme hallerinin disiplin talimatlarında disiplin cezası vermeye yetkili kurulların kullanabileceği muhtemel bir yaptırım olarak bulunmasının sebebi, bu yaptırımların Yönetim Kurulları eli ile kullanılmak istenmemesi olduğunu düşünmemek için bir sebep bulunmamaktadır.

Puan indirme ve/veya hükmen mağlubiyet yaptırımları açısından da; Disiplin Kurullarının bir disiplin suçu var ise bunun tespitini yapıp uygun cezayı uygulaması, gerekiyorsa Yönetim Kurullarının ek yaptırım olarak puan silme ve/veya bir alt lige düşürme yaptırımlarını değerlendirmesi gerekmektedir.

6.12. İnfazın Ertelenmesi

Failin işlediği suç sebebiyle cezalandırılması kural olmakla birlikte, bazı hallerde fail hakkında ceza davası açılmasından, dava açılmış ise duruşma yapılmasından, dava sonucu ceza verilmesinden veya hükmedilen cezanın infazından suç siyaseti gereği vazgeçilmesi kabul edilmektedir. Bu sürede failin deneme süresi denilen belirli bir süre içerisinde, yeni bir suç işlemesi durumunda hakkında ceza davası açılmakta, açılan davaya devam edilmekte veya hükmedilen ceza infaz edilmektedir. Ceza Hukukunda Erteleme bir koşullu af olarak değil, hapis cezaları için infaz kurumu olarak kabul edilmiştir. ^[237]

İnfazın ertelenmesi kurumu 2019-2020 sezonu için geçerli Basketbol Disiplin Talimatında düzenlenmemiş ancak Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) ve

^[237] Taner Ünlü, “Futbol Disiplin Talimatında Erteleme”, Tacar Çağlar (Ed.), Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av.İsmail İnan Armağanı, (Ankara: Ankara Barosu, 2013), 808.

Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) Disiplin Talimatları içeriklerine benzer şekilde aynı sezon için geçerli Türkiye Futbol Federasyonu Disiplin Talimatında düzenlenmiş bulunmaktadır.

Düzenlemede erteleme kurumuna uygun olan cezalar ve miktarları belirtilmiş, infazın ertelenebileceği en fazla süre ve bu süre içerisinde bir disiplin suçu işlenmesi halinde ertelenmesine karar verilen cezanın da infaz edilmesi gerektiği isabetle belirtilmiştir.

Düzenlemede Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) ve Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) Disiplin Talimatlarında da olduğu gibi her hal ve şartta verilen cezanın yarısının kesin olduğu caydırıcılığın sağlanması açısından emredici olarak belirtilmişken erteleme kurumunun işletilmesinin ihtiyari olduğunu belirtmekte fayda vardır. Zira kısmi veya genel düzenin korunması öngörülen yaptırımların etkin şekilde uygulanmasına bağlıdır. Ceza etkin uygulanmazsa, caydırıcılık etkisini de kaybetmiş olur. Diğer taraftan bozulan düzenin tesisi bakımından da cezanın uygulanması gerekmektedir. ^[238]

Cezanın caydırıcılığını ortadan kaldırması ihtimali gibi eleştirilebilecek yönleri olan erteleme kurumu diğer yandan cezaların bireyselleştirilmesi açısından uygulayıcı için önemli bir enstrüman görevi görebilecektir. Ancak bu konuda çok hassas davranması gereken ceza vermeye yetkili kurullar; failin geçmişteki halini, disiplin kurallarını ihlal eden eylemi sebebiyle pişman olup olmadığını dikkate alarak bir daha disiplin suçu gerçekleştirip gerekleştirmeyeceğini, cezanın alt sınırdan uzaklaşılarak tayin edilip edilmediğini dikkate almalıdır. ^[239]

^[238] Balcı ve Aydın, 211.

^[239] Balcı ve Aydın, 219.

BÖLÜM VII: SONUÇ

Ulusal ve uluslararası kararlara, yerli ve yabancı makalelere dayanıp uzun bir süreye yayılan çalışmamız neticesinde ulaştığımız ilk ve en temel tespit; spor federasyonlarının kendi branşları içerisinde yargılamayı tamamlayıp bitirebilmesi mecburiyeti ile son kararın uluslararası alanda tüm spor branşları ve hiçbir kritere bağlı olmaksızın tüm spor disiplin suç tipleri açısından Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) tarafından alınabilmesi gerekliliğidir.

Spor federasyonlarının kendi branşları içerisinde yargılamayı tamamlayıp bitirebilmesi; ilgili branş açısından doğacak uyuşmazlıklar konusunda uzmanlaşmış Kurulların vermiş oldukları kararların, ülkemiz örneğinde Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) haricindeki federasyonlarda olduğu gibi Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu tarafından başkaca branşlardaki uyuşmazlıklar referans alınarak değiştirilememesi anlamına gelmektedir. Zira örneğin bir voleybol müsabakasında oluşabilecek ihlaller ile basketbol müsabakası gibi temaslı bir sporda oluşabilecek ihlaller benzer değildir, dolayısıyla da her federasyonun bünyesindeki disiplin kurulları kendi disiplin talimatı ve uygulaması açısından uluslararası standartları belirlenmiş uygulamalar hususunda uzmanlaşarak karar vermelidirler. Fakat örneğimizdeki durumda ülkemizde son karar mercii Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu kendisine başvurulması halinde her iki branşta verilen kararı aynı süzgeçten geçirerek yorumladığında hakkaniyete aykırı neticeler ortaya çıkabilmektedir. İlgili federasyon disiplin kurulunun kararı bozulursa daha önce bu kurullar tarafından verilip kesinleşmiş cezalar doğrultusundaki içtihat birliği bozulacak ve hakkaniyete aykırı durumlar ortaya çıkacaktır. Kararlar bozulmaz ise bu kez Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu adeta bir noter durumuna getirilmiş olacaktır. Bu tespit sonrası ulusal anlamda öneri olarak; Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu'nun futbol dışındaki tüm spor branşlarının en üst yargı mercii olması yönündeki mevcut yapı tamamen değişmediği takdirde dahi, daha çok üyenin Yargıtay daireleri gibi ihtisaslaştığı bir sistem hukuk güvenliğinin tesisi ve adaletin gecikmeden tecellisi hususlarında bilhassa faydalı olacağı ileri sürülebilir.

Bu doğrultuda; gerek mali, gerek idari, gerekse de takip edilirlilik açısından belirli ölçeğin üzerine çıkmış federasyonların, Türkiye Futbol Federasyonu gibi tam bağımsız olabilip kendi içlerinde Tahkim Kurulu ihdas ederek yargılama yapabilmeleri elbette esas çözümdür. Ancak günümüzde Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın ve çoğu zaman doğrudan merkezi idarenin desteği olmaksızın finansal sürdürülebilirliğini sağlayabilecek spor federasyonlarının sayısı çok fazla olmadığından en azından yukarıdaki gibi çok dairesel bir tahkim süreci faydalı bir çözüm olabilecektir.

Yerel anlamda federasyonlarının kendi branşları içerisinde yargılamayı tamamlayıp bitirmesinin sağlanması yanında ulusal spor disiplin mevzuatlarının bağlı olunan uluslararası spor federasyonları mevzuatına uyumlu hale getirilmesi gereği de tespit edilen en önemli hususlardan biridir. Zira genellikle kendi federasyonları yönetim kurulları ile birlikte aynı seçimde göreve geldiği için zaten bağımsızlık yönünden eleştirilen ulusal spor federasyonu disiplin kurulları kararlarının keyfiyeti tartışılmakta ve harici denetimi de mümkün olmamaktadır. Tam da bu sebeple ileride de değinileceği üzere, ortak mevzuata dayanarak verilen kararların hiçbir kritere bağlı olmaksızın uluslararası denetime de açık olması gerektiğini düşünüyoruz. Bu şekilde otokontrol dışında harici kontrol mekanizması kurulların ve kararlarının güvenilirliğini tartışmasız şekilde arttıracaktır.

Bu bağlamda asıl işin ulusal değil uluslararası spor federasyonlarına düştüğünü tespit de herhangi bir sakınca olmadığını düşünüyoruz. Zira spor federasyonları yapılanması piramidinin üstünde bulunan uluslararası spor federasyonları, kendi branşlarına ilişkin disiplin suç çeşitlerini belirlemeli ve makul ceza alt-üst sınırlarını tespit ederek ulusal federasyonların mevzuatlarını bu doğrultuda düzenlenmeleri hususunda teşvik etmelidir. Bağlı tüm ulusal federasyonların uygulamasının sağlanabilmesi için hazırlanacak düzenlemede spor müsabakaları içerisinde gerçekleşip de spor karşılaşmasının somut seviyesini aşan sert ya da

saldırgan tutum ve davranışların cezalandırılacağı eylemler; “kural dışı hareket”^[240] ya da başka bir isimle tek bir başlık olarak kısaca tanımlanarak disiplin mevzuatına eklenebilir ve uygulamasında eylemlerin cezalandırılması uygulayıcıya bırakılması düşünülebilecektir. Yeri gelmişken belirtmekte fayda var ki esas alınacak düzenlemelerde sadece disiplin suçları ve makul ceza sınırları değil, yargılamada kullanılacak ölçütler de ilkesel olarak belirlenmelidir. Örneğin sıkı sorumluluk (strict liability) ya da olabilirlik dengesi (balance of probability) gibi ölçütler uluslararası spor federasyonlarınca mevzuatlarında ya da yayınlayacakları sirkülerlerinde açıklanmalıdır.

Ulusal spor disiplin mevzuatlarının bağlı olunan uluslararası spor federasyonlarınca hazırlanacak mevzuatına uyumlu halde olmaması durumunda; aynı uluslararası federasyona bağlı farklı ulusal federasyon disiplin makamlarının kararları birbirlerinden farklılık göstereceğinden, sürekli dolaşım halinde bulunan sporcular, antrenörler, menajerler ya da diğer kişiler için anlaşılabilir hale gelecek ve spor disiplin hukukuna güven sağlanması imkânı da kalmayacaktır.

Aynı branşa ilişkin spor disiplin suçları ile karşılık cezaların yeknesaklaştırılması gereğini tespit ettikten sonra oluşturulması gerektiğini iddia ettiğimiz bu düzenin olmazsa olmazı olarak tespit ettiğimiz hususları belirtmekte fayda vardır.

Öncelikle, hiçbir kritere (yabancılik unsuru, sözleşmede kabul edilmesi vs.) ihtiyaç duymaksızın tüm uyuşmazlıkların nihai karar mercii olarak Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) kabul edilmelidir. İlk bakışta devam eden lig müsabakaları içerisinde hızlı kesinleşmesi gereken kararların varlığına işaret edilebilecekse de, ülkemizde mevcut Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu uygulaması (kendisine başvurudan aylar sonra karar verebilmektedir) düşünüldüğünde futbol dışındaki branşlar için bu güne nazaran büyük bir değişiklik olmayacaktır. Hatta Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)’a başvuru için ciddi anlamda harç ödeniyor olduğu için zaten

^[240] Avrupa Futbol Birlikleri Federasyonu (UEFA) ve Futbol Birlikleri Uluslararası Federasyonu (FIFA)’nın disiplin talimatlarında “misconduct” olarak düzenlenmektedir.

birçok uyuşmazlık ulusal düzlemde çözülüyor olacaktır. Yine de tarafların ikna olmadıkları durumlarda uluslararası bir mercie başvurulmalarının kabulü, spor federasyonlarının yapısı düşünülürse adalet duygularının tatmini açısından yerinde olacağı gibi, ulusal federasyonların takip edecekleri bir içtihat kararlılığı da oluşabilecektir.

Bu halde; keyfi uygulamaların yanında ulusal uygulamaların evrensel ölçütlere uygun hale getirilmesi için Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)’ın yetkisi tüm uyuşmazlıklar açısından istisnasız kabul edilmeli ve aylar sonra ulaşılan adalet gibi gecikmelerin de önüne geçilebilmesi için belki de Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) içerisinde ulusal liglerde meydana gelip hakkında derhal karar verilmesi gereken disiplin suçlarına ilişkin ayrı bir birim oluşturulması teşvik edilmelidir.

Kurulması gereken denetim mekanizması yanında, bu mekanizmanın takip etmesi gereken bir takım kriterler de olmazsa olmazdır. Zaten aynı branş için benzer disiplin uygulamaları geliştirilecekse de, uygulamadaki müşahhas olaylar karşısında çalışmamız içerisinde ayrıntısı ile açıkladığımız olabilirlik dengesi ve kusursuz sorumluluk ilkeleri gibi spor disiplin yargılamalarında takip edilmesi gereken yorum kurallarının da kabul edilmeleri elbette ki gerekliliktir. Sadece spor disiplin yargılamasına özgü kurallar değil, evrensel bir takım ölçütlerin de önce uluslararası makamlar ve devamında ulusal makamlar tarafından tanınması muhakkak gereklidir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ni (AİHS)’nin tamamı, özellikle özel hayatın gizliliği, aile yaşamının dokunulmazlığı ve adil yargılanma ilkeleri ile Birleşmiş Milletler (BM) Sivil Hakları Sözleşmesi’nin “eşit muamele hakkını” ya da “Çalışma Hakkı” istisnasız her olayda göz önünde tutulmalıdır. Gerçekten de; örneğin Dünya Doping Mücadele Programının sıkı sorumluluk ilkesi nedeniyle, kanlarında bulunan performans arttırıcı maddenin vücutlarına giriş şeklini ispat edemeyen sporcular kasıtlı olduğu ispat edilmemiş şüpheli eylemleri nedeni ile haysiyetlerini, işlerini, gelirlerini ve belki de aile hayatlarını kaybetmektedirler. Aynı şekilde bu ve başka sebeplerle cezalandırılan sporcular müsabakadan men cezaları ile çalışma özgürlüklerini yitirebilmektedirler. Ancak evrensel hukuk ilkelerinin gözetilmesi ile spor disiplin yargılamalarının neticeleri ilgililer tarafından kabul edilebilir olacaktır.

Uygulanacak mevzuatın yeknesak düzenlenmesi yanında, spor disiplin yargılaması yapmakla görevli kurulların yapılarının da sıkı kurallar çerçevesinde düzenlenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda iki nokta çok önemlidir. Liyakat ve bağımsızlık.

Liyakat her alanda olduğu gibi spor disiplin yargılaması yapan kurulların oluşumunda da vazgeçilmemesi gereken bir ilkedir. İlgili kurulların içerisinde sporun özelliğine göre muhakkak belirli süre hakemlik, gözlemcilik, temsilcilik geçmişi bulunan kişiler olmalıdır; zira oyunun kendisi, kuralları, müsabakanın oynandığı yer ve buralara ilişkin özel durumlar ancak bu kişiler tarafından bilinebilmekte ve somut olayda adaletli bir karar alınabilmesi ancak doğru bilgilerle mümkün olabilmektedir. Hakemlik, gözlemcilik, temsilcilik geçmişi bulunan kişilerin sayısından fazla hukukçu da kurullarda bulundurulurken, karar ya salt çoğunlukla ya da hukukçuların oylarının çoğunluğu ile alınmalıdır. Ayrıca kurullarda görev alacak hukukçuların da sporcular ve kulüpler açısından uygulama yahut spor hukukunun doktrini ile ilgili ispat edilebilir somut tecrübeleri muhakkak aranmalıdır.

Bağımsızlık ilkesi ceza vermeye yetkili tüm kurullar açısından evrenselliği kabul edilen bir zarurettir. Maalesef spor disiplin yargılaması yapmaya yetkili kurullar genellikle ilgili federasyon yönetim kurulları ile birlikte göreve geldiklerinden, bağımsızlıklarına ilişkin her zaman şüphe ileri sürülmektedir. Ülkemiz açısından da durum ister istemez bu doğrultudadır. Hatta Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)'nin 28.01.2020 tarihli Ali Rıza ve Diğerleri & Türkiye kararına ^[241] konu olmuş bu meselede Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulunun, kendisini atayan Türkiye Futbol Federasyonundan yapısal olarak bağımsız hale getirilmesi gerektiğine hükmetmiştir. Bu kararın da ışığında denilebilir ki; spor disiplin yargılaması yapmaya görevli kurulların kararlarına ve kendilerine güven duyulmasının sağlanabilmesi için kesinlikle bağlı bulundukları federasyondan yapısal olarak bağımsız olmalıdır. Yapısal olarak bağımsızlık için kesinlikle atama

^[241] Ayrıntılı bilgi için bkz. dipnot 142 ve 153.

yolu kapanmalı ve spor disiplin yargılaması yapmaya yetkili kurullarda bulunacak liyakatli kişilerin seçim yolu ile göreve başlaması gerekmektedir. Seçim şüphesiz ki federasyonların genel kurulları tarafından yapılacaktır ancak seçimin yönetim kurulu seçiminden başka bir günde hem de başkan adaylarının blok listeleri ^[242] yerine çarşaf liste ^[243] adı verilen yöntemle yapılması bağımsızlık noktasındaki eleştirilerin önüne geçebilecektir. Federasyonların ceza vermeye yetkili kurullarının görev süresinin, diğer kurulların görev sürelerinden uzun olması ya da yönetim kurullarının seçildiği genel kurullarda değil de mali genel kurullarda seçilmeleri de yöntem olarak benimsenebilir.

Spor disiplin yargılaması yapmaya görevli kurulların kararlarının adaletine ikna olunması için spor disiplin yargılaması ile görevli kurulların oluşumu liyakat ve bağımsızlık ilkeleri doğrultusunda sağlanması ve mevzuatın yeknesak hale getirilmesi tek başına yeterli değildir. Ancak spor disiplin yargılaması neticesinde verilen cezaların ne şekilde uygulanıp infaz edileceğinin düzenlenmesinin yapılması neticesinde somut olay adaleti ile cezanın genel ve özel önleme amaçlarına erişilmesi sağlanabilecektir.

Spor federasyonları yönetim kurulları, kendilerini delegelerin bağlı oldukları kulüplere anlaşılabilir şekilde ceza vermek istemediklerinden, kendilerinin uygulaması gereken bir takım yaptırımını uygulama işini de farklı kurullara talimatlar aracılığı ile havale etmeyi tercih etmektedirler. Dolayısıyla birçok spor disiplin talimatında ödüllerin iadesi, ihraç, lisans iptal ve hükmen mağlubiyet, puan indirme ve bir alt lige düşürme gibi yaptırımların uygulanmasının disiplin kurullarına bırakıldığı görülmektedir. Hâlbuki spor disiplin suçlarına ilişkin hukuki tespitler disiplin kurulları tarafından yapılıp gerekiyorsa para cezası gibi cezalar verilebilmeli ancak ödüllerin

^[242] Blok Liste: Kurullarda görev alacak üyelerin Başkan adayları tarafından önceden belirlenerek liste halinde delegelerin oyuna sunularak seçildiği seçim yöntemi.

^[243] Çarşaf Liste: Aday olan herkesin isminin yer aldığı liste, adayların en fazla alınan oy sırasına göre seçildiği seçim yöntemi.

iadesi, ihraç, lisans iptal ve hükmen mağlubiyet, puan indirme ve bir alt lige düşürme gibi idari kararların federasyonların yönetim kurulları tarafından alınması gerekmektedir. Gerçekten de ödül, lisans verilmesi ve ligler ile müsabakaların tescili ilgili Federasyonların Yönetim Kurulları tarafından yapılan işlemlerdir. İdare hukukunun temel prensiplerinden biri yetkide ve usulde paralelliktir. İdare hukukunun sisteme duyulan güveni sağlamaya yönelik bu ilkesinin mantığı uyarınca ödüllerin iadesi, ihraç, lisans iptal ve hükmen mağlubiyet, puan indirme ve bir alt lige düşürme kararı da elbette ki spor federasyonlarının en üst yürütme makamı olan Yönetim Kurulları tarafından alınması gereken kararlardır. Yani suçun tespitini yine Disiplin Kurulları yapıp gerekiyorsa para cezası ve sair cezaları vermeli ancak idari anlamdaki ödüllerin iadesi, ihraç, lisans iptal ve hükmen mağlubiyet yaptırımlarını yönetim kurulu ayrıca uygulamalıdır.

Spor disiplin cezaları vermeye yetkili kurulların vermiş oldukları cezaların ağırlığı genellikle müsabakadan men, hak mahrumiyeti ve seyircisiz oynama cezaları ile ölçülmektedir. Bu bakış açısının yerinde olduğu da söylenebilir. Dolayısıyla sıkça rastlanan ve kamuoyunu da sıklıkla meşgul eden bu ceza tiplerinin uygulanışının da ceza verilmesinin amacına uygun olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Bütün spor müsabakaları seyirciler için yapılmaktadır. Seyircilerin paydaş olmadığı spor müsabakalarının gerek maddi gerekse manevi anlamda sürdürülebilmesinin mümkün olmadığı izahtan varestedir.

Bu itibarla müsabakadan men, hak mahrumiyeti ve seyircisiz oynama cezalarının uygulanış sıklığının azaltılmasına yönelik düzenlemeler yapıp alternatif yaptırım seçenekleri arttırılmalı; ceza uygulamaya görevli makamların da uygulamalarını bu yönde yerleştirmeleri gerekmektedir.

Bununla beraber müsabakadan men, hak mahrumiyeti ve seyircisiz oynama cezalarına ilişkin olarak; ceza alınan müsabakadaki rakip ile oynanacak bir sonraki müsabakada da infaz zarureti muhakkak mevzuatta öngörülmelidir. Örneğin; bir sporcu X Kulübü ile yapılan müsabakada yaptığı hareket nedeni ile 1 müsabakadan men cezası almış ise, bu cezasını hem takip eden ilk müsabakada hem de o tarihte

hangi Kulüpte oynuyorsa oynasın X Kulübü ile yapılacak bir sonraki resmi müsabakada çekmelidir. Ya da bir Kulüp Y Kulübü ile oynanan müsabakadaki saha ve seyirci olayları nedeni ile 2 müsabakada kendi evinde seyircisiz oynama cezası almış ise, bu cezasını hem takip eden ilk 2 müsabakada hem de Y Kulübü ile yapılacak bir sonraki resmi müsabaka çekmelidir. Zira hem ceza alan sporcunun eyleminden, hem de ceza alan kulübün taraftarlarının eylemlerinden birinci derecede etkilenenler olanlar X ve Y Kulüpleridir. Tavsiye ettiğimiz düzenleme X ve Y Kulüpleri açısından bir anlamda tazminat olarak düşünülebilecektir.

Kulüplerin, taraftarlarının neden oldukları saha ve seyirci olayları nedeniyle objektif sorumlulukları olması anlaşılır bir uygulamadır. Kulüpler bu sıkı sorumluluk ilkesi nedeni ile çoğu zaman yüklü para cezaları ödemekte, seyircisiz oynama cezaları nedeni ile taraftar desteğinden mahrum şekilde müsabakalara çıkmak zorunda kalmaktadır. Ancak seyircisiz oynama cezaları ile birlikte sadece Kulüpler değil, saha ve seyirci olayı spor disiplin suç tipini gerçekleştirmemiş taraftarlar da bir sonraki müsabakaya iştirak edemeyerek mağdur olmaktadır. Bilhassa tribünlerindeki koltukların çoğu sezonluk (kombine) olarak satılmış olan kulüplerin taraftarları özelinde bu mağduriyet gözle görülür bir biçim almaktadır. İşte taraftarların maruz kaldıkları bu haksız mağduriyetin en aza indirilebilmesi için seyircisiz oynama cezaları olabildiğince bireyselleştirilmelidir. Ülkemizdeki passolig sistemi sayesinde suçun gerçekleştiği tribünde bulunan kişilerin giriş kartlarının bloke edilmesi sureti ile sağlanmaya çalışılan bu bireyselleştirme ne kadar çok münferit tribün bölümü oluşturulursa o denli hakkaniyetli sonuçlar verecektir. Passolig benzeri yani tribünde bulunanların kimliklerini tespit etmeye yarayan bir sistemin bulunmadığı hallerde dahi münferit tribün bölümleri oluşturulup bu yerlere ilişkin seyircisiz oynama cezası uygulanması, tümünden mağduriyet yerine kısmi adaletin sağlanması itibari ile daha yerinde olacaktır kanaatindeyiz.

Kulüplerin, taraftarlarının neden oldukları saha ve seyirci olayları nedeniyle maruz kaldıkları cezaların en adaletli şekilde uygulanması elbette ilgili federasyonların görevidir. Ancak cezaya neden olayların önüne geçilmesi konusunda Kulüplerin sorumluluğu mevcuttur, zaten çalışmamız içerisinde aktarıldığı üzere objektif

sorumluluk da buradan doğmaktadır. Kulüpler, kimi zaman kendilerine çok pahalıya mâl olan bu objektif sorumluluktan ötürü ceza almamak için taraftarlar ile iletişimlerini arttırılmalıdır. Taraftarlar ve tüm kamuoyu disiplin talimatları, disiplin kurullarının uygulamaları konusunda eğitilmelidir. Ceza vermeye yetkili kurulların da bu samimi çabalardan haberdar edilmesi uygulanacak cezaların bireyselleştirilmesi noktasında Kulüplerin lehine olacağı kanaatindeyiz.

Kulüplerin, taraftarlarının neden oldukları saha ve seyirci olayları ya da sair nedenlerle maruz kaldıkları cezalar açısından da, sporcu ya da görevlilere verilen cezalar açısından da; gerek yazılı kurallar gerekse de kuralları uygulayıcılar ligler arasındaki seyirci sayısı, gelir düzeyi ve sair farklılıkları dikkate almalıdırlar. Benzer şekilde profesyonel ligler ile amatör ve alt yapı ligleri de para cezasına hükmedilmesi yönünden ayrı düşünölmeli, hatta amatör ve alt yapı liglerinde mücadele eden Kulüplerle bu liglerde çalışan görevli ile sporcularına para cezası uygulanmaması gerektiği değerlendirilmelidir. Örneğin süper ligde mücadele eden sporcuya bir eylemi nedeni ile para cezası verilirken, alt yapı sporcusuna aynı eylem için müsabakadan men cezası öngörölmesi mevzuat yapımı açısından daha yerinde olacaktır. Ya da bir Kulübün alt yapı müsabakalarında yarışan takımına bu takımla ilgili spor disiplin suçlarının gerçekleşmesi nedeni ile para cezasından başka yaptırımlar uygulanırken, profesyonel liglerde yarışan takımına para cezası uygulanabilecek olması kabul edilmelidir.

Sporculara ve kulüp görevlilerine verilen cezaların infazı açısından karşılaşılabilecek en önemli sorunlardan birinin failin birden fazla lig ya da yaş kategorisinde mücadele ediyor olmasıdır. Bu halde yaptırım amacına en uygun düzenleme; fail birden fazla lig ya da yaş kategorisinde mücadele edebiliyorsa ve ceza aldığı tarihten önce aynı sezon içinde ismi, diğer lig ya da yaş kategorisindeki müsabaka listesinde yer almış ise, cezanın infazında diğer lig ya da yaş kategorisindeki müsabakaların da dikkate alınması olacaktır.

Hak mahrumiyeti cezasının infazı açısından dikkat edilmesi gereken bir diğer önemli husus da sezon arası boşta geçen sürelerdir. Gerçekten de, sezon usulü devam

eden turnuvalarda (basketbol ve futbol ligleri gibi) yaz aylarında çoğu zaman 3 aya varan müsabaka oynanmadan geçen süre bulunmaktadır. Hak mahrumiyeti cezalarının infazının en ağır şekilde hissedildiği durum elbette ki idareci, sporcu ve diğer görevliler açısından müsabakalarda bulunamamak olacaktır. Bu sebeple müsabakaların oynanmadığı dönemlere ilişkin olarak infazın durmasına ilişkin istisnai hükümlerin kabul edilmesi cezanın genel ve özel önleme amacı açısından yerinde olacaktır.

İnfaz rejimlerine ilişkin dahi tespit ve önerilerimizi sıraladığımız disiplin cezalarının büyük çoğunluğu müsabaka görevlisi raporları deliline dayanmaktadır. Kulüplere yönelik para cezasını, seyircisiz oynama cezasını ya da sair cezaları gerektiren saha ve seyirci olayları disiplin suçlarına ilişkin de, sporculara ve görevlilere yönelik para cezası, müsabakadan men, hak mahrumiyeti ya da sair cezaları gerektiren müsabakalara ilişkin olan tüm disiplin suçlarına ilişkin de temel delilin müsabaka görevlileri raporları olduğu genel geçer kabul gören bir hakikattir. Müsabaka görevlileri raporlarının haricinde müsabaka görüntülerinin delil kabiliyetine ilişkin olarak referans belgenin Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA)'nın 01.01.2005 tarihinde yayınladığı 948 sayılı sirküleri olduğuna çalışmamız içerisinde değinilmişti. Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA)'nın anılan sirküleri ve Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA)'nın disiplin kurullarının hakemin değerlendirme hatasını düzeltme gibi bir görevi ve yetkisi olmadığına, ancak hakemin objektif olarak görmesinin mümkün olmadığı eylemleri görüntülerden tespit edilebileceğine, görüntülerden tespit için eylemin oyun akışı dışında olması gerektiğine dikkat çeken 08.03.2004 ve 23.08.2004 tarihli kararları ^[244] birlikte değerlendirildiğinde; müsabaka görüntülerinin müsabaka görevlileri raporlarına nazaran dikkate alınabilmesi için müsabaka içinde yaşanan ve spor disiplin talimatlarında düzenlen ve ciddi netice doğuran eylemlerin müsabaka hakemi tarafından görülmemiş olması gerektiği, böyle bir hal olmasına rağmen disiplin kurulların eylemlere müdahalesinin hakem kararına müdahale olarak algılandığı söylenebilecektir. Lex ludicia'nın ^[245] koruması altındaki hakem kararlarına müdahale

^[244] Ayrıntılı bilgi için bkz. dipnot 200.

^[245] Ayrıntılı bilgi için bkz. bölüm 1.3.

gerçekten de kabul edilemez. Ancak teknolojinin çok ilerlediği, bir sporcunun müsabaka boyunca neredeyse tüm hareketlerinin kaydedildiği günümüzde kanaatimizce geniş yorum yapılmalı, müsabaka görüntülerinin delil niteliği hususundaki kriterler esnetilmeli ve hakem kararları kesinlikle değişmeden müsabaka görüntüleri delil olarak kullanılabilmelidir. Örneğin; görüntülerin taraflarca kabul edilmesi yanında, güvenilir yayıncı kuruluş, resmi makam yahut sair güvenilir kaynaktan olması halinde de Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) sirküleri ve Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA)’nın kriterleri dikkate alınarak müsabaka görüntülerinin müsabaka görevlileri raporlarına nazaran dikkate alınabileceği kabul edilmelidir.

Doktora tezimizi hazırlarken tespit ettiğimiz hususların sonuna yaklaşırken Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) ve Türkiye Basketbol Federasyonu (TBF) Disiplin Talimatları içerisindeki “hükümlülük” düzenlemesini bir kez daha yorumlamak gerektiğini düşünmekteyiz. Her iki talimatta da “hükümlülük” bir disiplin suç tipi olarak düzenlenmiştir. Adli yargıda genellikle devletin güvenliğine veya anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine veya milli savunmaya ya da Devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk gibi suçlara verilen cezalar verildiği zaman, adli yargı kararlarının spor disiplin yargılamasına müdahalesi “hükümlülük” spor disiplin suç tipi ile kabul edilmiş olmaktadır. Dönemin, coğrafyanın ve toplumun hassasiyetleri düşünüldüğünde anılan suçları işledikleri adli yargı kararı ile sabit olan kimselerin hürriyeti bağlayıcı cezaları infaz edildikten sonra mesleklerini icra edebilmelerinin savunulması elbette ki kimi zaman cesaret isteyecektir.

Ayrıca spor disiplin mevzuatları içerisinde “şike ve teşvik eylemleri nedeni ile adli yargı mercilerinden ceza alanlara sürekli hak mahrumiyeti cezası verilir” şeklindeki hükümlerin bizzat bu düzenlemenin içerisinde yer aldığı talimatların “müsabaka sonucunu etkileme” suçuna ceza verilmesinin işlevini ortadan kaldırdığını da söylemek gerekir. Şike ve teşvik primi halinde spor disiplin yargılaması gerçekleştirilip gerekli yaptırımlar uygulanmalıdır. Buna mukabil, talimatlarla “hükümlülük” gibi bir spor disiplin suç tipi ihdas edip adli yargının (örneğin şike için) vereceği en ufak cezanın spor yargısı için bağlayıcı olduğunu kabul etmek, aynı eylemi

düzenleyen bir disiplin suçu (örneğin müsabaka sonucunu etkileme) mevcutken spor hukukunun münhasırlığı iddiasına da aykırı düşmektedir.

Son olarak; çalışmamızın ana konusu olan ülkemizdeki futbol ve basketbol disiplin yargılamalarının sıhhati yanında aynı zamanda sporun şeffaflığı, anlaşılabilirliği, denetlenebilirliği ve objektif kriterlere göre sürdürülebilir idari işleyişinin sağlanabilmesi için spor federasyonlarının yapılarının düzenlenmesi gerekmektedir. Devlete bağımlılık, özerklik, bağımsızlık gibi kavramlarla genellikle idari yapının neresinde olduğunu genellikle tanımlayamadığımız spor federasyonlarımızın hukuki niteliklerinin netleştirilmesi gerekmektedir. Örneğin Türkiye Futbol Federasyonu (TFF)’nu çalışmamız içerisinde değindiğimiz yargı kararlarına göre de özel hukuk tüzel kişisi olarak kabul etmemiz gerekse de, “özel hukuk hükümlerine bağlı tüzel kişilik” ile “özel hukuk tüzel kişiliğini” birbirine karıştırmamak gerekmektedir. Halen “özel hukuk hükümlerine bağlı tüzel kişilik” mi yoksa “özel hukuk tüzel kişiliği” mi olduğu tartışma konusu olan Türkiye Futbol Federasyonu (TFF)’nun kanun ve sair idari işlemler ile kurulmuş kamu tüzel kişisi “görünümündeki” yapısının değiştirilmesi ve tam bir özel hukuk tüzel kişiliği vasfına kavuşturulması gerekmektedir. Aynı doğrultuda; Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) dışındaki, Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB)’na bağlı federasyonlarsa kamu görevi gören özel hukuk tüzel kişileri olduğundan kamu tüzel kişisi olarak kabul edilmeli ve idari yargının denetimi altında olmalıdırlar. Zira ancak hukuki nitelikleri şüpheyi yer bırakmayacak şekilde belirli olup hukuki sınırları denetlenebilir yapılar adaletli ve güvenilir olabilirler.

KAYNAKLAR

Aktükün, İlker. Futbolun Siyasi Tarihine Kenar Notları. Cogito 3 Aylık Hukuk Dergisi, Sayı:63, 2010

Apaydın, Bahadır. Türk Spor Hukuku'nun Tarihsel Gelişimi, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2005/2

Arslan, Türker. Kocasakal, Ümit. (Ed.), TFF Tahkim Kurulu Örnek Kararları 19.01.2006-14.02.2008 Dönemi

Aslan, Zehreddin. Altındağ, Halil. Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması, Ankara: Seçkin Yayınları, 2019

Akşar, Tuğrul. Endüstriyel Futbol, İstanbul: Literatür Yayıncılık, 2005

Balcı, Murat. Aydın, Hüseyin. Futbolda Disiplin. Ankara: Adalet Yayınevi, 2018

Casini, Lorenzo. "Further Fields of Judicial Lawmaking: The ICJ and the Cas The Making of a Lex Sportiva by The Court Of Arbitration For Sport", German Law Journal Vol.12, No.05

(<https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/germlajo12&i=1338>, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi)

Court of Arbitration for Sport (CAS) Bulletin, 2019/2

Court of Arbitration for Sport (CAS) Bulletin, 2018/2

Çağlar, Tacar. (Ed.), Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av.Atilla Elmas Armağanı. Ankara: Ankara Barosu, 2012

Çağlar, Tacar. (Ed.), Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av.İsmail İnan Armağanı. Ankara: Ankara Barosu, 2013

Çağlar, Tacar. (Ed.), Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av.Ömer Remzi Arıkan Armağanı. Ankara: Ankara Barosu, 2013

Çağlar, Tacar. (Ed.), Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av.Akın Ataksoy Armağanı. Ankara: Ankara Barosu, 2015

Davanloo, Mohamad Reza. The Procedural Rules of the Court of Arbitration for Sport, Journal of Politics and Law; Vol. 10, No. 4; 2017
(<https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/jpola10&i=931>, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi)

Donuk, Bilge. Spor Yönetim ve Organizasyonlarında Etik Yaklaşımlar Fair Play, İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2011

Foster, Ken. “Lex Sportiva and Lex Ludica: the Court Of Arbitration for Sport’s Jurisprudence”, Entertainment and Sports Law Journal, (3) 2, 2015
(<https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/entersport3&i=65>, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi)

Ekşi, Nuray. Spor Tahkim Hukuku, İstanbul: Beta, 2015

Ekşi, Nuray. (Ed.), İstanbul Spor Hukuku Dergisi, Cilt I, Sayı 1, 2019

Ekşi, Nuray. (Ed.), İstanbul Spor Hukuku Dergisi, Cilt I, Sayı 2, 2019

Erkiner, Kısmet. (Ed.), Sporda Özerklik. İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2009

Erkiner, Kısmet. (Ed.), Spor Hukuku Mevzuatı Yayın No:1. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 2007

Erkiner, Kısmet. (Ed.), Spor Hukuku Dersleri Yayın No:2. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 2007

Erkiner, Kısmet. (Ed.), Spor Hukuku Tezleri Yayın No:3. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 2007

Erkiner, Kısmet. (Ed.), Spor Hukuku Kararları Yayın No:4. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 2007

Erkiner, Kısmet. Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) 2010 Değişiklikleri İçeren Açıklamalı Mevzuatı, İstanbul: 12 Levha Yayınları, 2010

Erkiner, Kısmet. Hukuk Boyutunda Doping, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2006

Erkiner, Kısmet. “Bir Hukuk Disiplini Olarak ‘Spor Hukuku’ Kavramları Ve Özellikleri”, (<http://www.sporhukuku.org/bir-hukuk-disiplini-olarak-spor-hukuku-kavramlari-ve-ozellikleri/>, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi)

Ertaş, Şeref. Petek, Hasan. Spor Hukuku, Ankara: Yetkin Yayınları, 2005

Erten, Rifat. Milletlerarası Özel Hukukta Spor, Ankara: Adalet Yayınevi, 2007

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu Kararları 2005-2009

Gölbaşı, Haydar. Osmanlı Devleti’nde Spor Tekkeleri. Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 15, 2018

Gülşen, Recep. Spor Hukuku, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013

Hoye, Russell. Nicholson, Matthew. Houlihan, Barrie. Spor ve Politika Meseleleri ve Analizi, İstanbul: Beta Yayınları, 2015

İçel, Kayıhan. (Ed.), Spor ve Ceza Hukuku, Ankara: Seçkin Yayınları, 2004

İçel, Kayıhan. Sokullu-Akıncı, Füsun. Özgenç, İsmail. Sözüer, Adem. Mahmutoglu, Fatih Selami. Ünver, Yener. Suç Teorisi. İstanbul: Beta, 2000

İçel, Kayıhan. Sokullu-Akıncı, Füsun. Özgenç, İsmail. Sözüer, Adem. Mahmutoglu, Fatih Selami. Ünver, Yener. Yaptırım Teorisi. İstanbul: Beta, 2002

İnal, Rahşan. Küreselleşme ve Spor Küreselleşmenin Spora Etkileri, İstanbul: Evrensel Basım Yayın, 2008

K Raber, Nancy. “Dispute Resolution In Olympic Sport: The Court Of Arbitration For Sport”, Seton Hall Journal of Sport Law 8 Seton Hall J. Sport Law, vol. 8, 1998
(<https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/shjsl8&i=81>, 21.07.2020 tarihinde erişildi)

Kamu Denetçiliği Kurumu (Ed.), Sporda Hak İhlalleri ve Denetim Çalıştay Raporu. Ankara, 2018

Karakaya, Yunus Emre. (Ed.), Sporda Yeni Yaklaşımlar “Güncel Konular ve Yeni Gelişmeler”, Ankara: Gazi Kitapevi, 2017

Karaoğlu, Ercan. Spor Hukukunun Temel Kavramları ve Sportif Alanda Doğabilecek Hukuki İhtilaflar, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017

Kocasakal, Hatice. Sportif Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü ve Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), Ankara: Vedat Kitapçılık, 2013

Köse, Hüseyin Alpay. Avrupa Birliği Hukuk Sisteminin Spor Hukukuna Etkileri, İstanbul: Legal Kitapevi, 2011

Kuper, Simon. Szymanski, Stefan. (2010). Futbolun Şifreleri. İstanbul: İthaki Yayınları, 2010

Leonard, Mark. Public Diplomacy. London: Foreign Policy Center, 2002
(https://www.files.ethz.ch/isn/20958/Public_Diplomacy.pdf, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi)

Nanev, Lazar. “Sports Law as an Independent Branch of Law”, 2 Balkan Soc. Sci. Rev. 167 (2013)
(<https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/bssr2&i=166>, son erişim 21.07.2020)

Özdoğan, Onur. Türkiye’de Sporun Vergilendirilmesi, İstanbul: Legal Kitapevi, 2014

Özelçi, Aytaç. Türkiye Futbol Federasyonu’nun Türk Hukukundaki Yeri, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2010

Pendlebury, Adam. “The Regulation of on-the-Ball Offences: Challenges in Court”, Entertainment and Sports Law Journal, Vol. 10, Issue 1 (2012)
(<https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/entersport10&i=14>, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi)

Petek, Hasan. Taraftarları Sebebiyle Federasyonların ve Kulüplerin Sorumluluğu; Taraftar Hangi Tarafta. Terazı Aylık Hukuk Dergisi, Sayı:Kasım, 2007

Sancakdar, Oğuz. Altınok Çalışkan, Elif. Dursun, Gizem. Seyhan, Serkan. Yağcı, Pınar. Disiplin Hukuku, Turhan Kitapevi, 2019

Serby, Tom. “Sports Corruption: Sporting Autonomy, Lex Sportiva and the Rule of Law”, Entertainment and Sports Law Journal, Vol. 15
(<https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/entersport15&i=6>, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi)

Smith, Andrew. “All Bets are Off: Match Fixing in Sport - Some Recent Developments”, Entertainment and Sports Law Journal, Vol. 9, Issue 1 (Summer 2011)

(<https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/entersport9&i=62>, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi)

T.B.M.M.: 75 inci Birleşim. Tutanak Dergisi, 28.03.2001 Ankara

Türkiye Futbol Federasyonu Faaliyet Raporları (2010-2011, 2012-2013, 2013-2014)

Türkkan, Adnan. Amasya, Serap. (Ed.), TFF Tahkim Kurulu Örnek Kararları 14.02.2008-29.06.2011 Dönemi (Cilt 1-2)

Uslu, Ferhat. Spor Hukuku Dersleri, Ankara: Adalet Yayınevi, 2016

Ülgen, Celal. Ongun, Coşgun. (Ed.), İstanbul Barosu Dergisi Spor Hukuku Özel Sayısı. İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2007

Van Kleef, Rosmarijn. “Reviewing Disciplinary Sanctions in Sports”, Cambridge Journal of International and Comparative Law, vol.4, no.1, 2015

(<https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/cajoincla4&i=9>, son olarak 21.07.2020 tarihinde erişildi)

YARARLANILAN ULUSLARARASI MAHKEME & TAHKİM KARARLARI

- Avrupa Adalet Divanı (ECJ), Meca-Medina-Majcen & Avrupa Toplulukları Komisyonu (C-519/04P) [2006] ECR I-6991
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), 05.02.2019 tarih, Mutu – Pechstein & İsviçre (Başvuru Numaraları: 40575/10-67474/10)
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), 28.01.2020 tarih, Ali Rıza ve Diğerleri & Türkiye (Başvuru Numarası. 30226/10 ve 5506/16 numaralı başvurular 30226/10 sayılı başvuru içerisinde birleşmiştir)
- Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), 94/129, Quigley & Uluslararası Atıcılık Sporları Federasyonu'nun (ISSF) & Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA)
- Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), 2009/A/1926 Richard Gasquet & Uluslararası Tenis Federasyonu (ITF) & Dünya Anti Doping Ajansı (WADA)
- Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), 2017/A/5306 Guangzhou Evergrande Taobao FC & Asya Futbol Konfederasyonu (AFC)
- Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), 2015/A/3944 Galatasaray Sportif Sınai A.S. & Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA)
- Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), 2015/A/3874 Arnavutluk Futbol Federasyonu (FAA) & Avrupa Futbol Birliği (UEFA) & Sırbistan Futbol Federasyonu (FAS)
- Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), 2013/A/3139 Fenerbahçe Spor Kulübü & Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA)

- Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), 2014/A/3578 Hollanda Futbol Federasyonu (KNVB) & Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA)
- Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), 2013/A/3090 Bulgaristan Futbol Federasyonu (BFU) & Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA)
- Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), 2015/A/3926 FC Gelsenkirchen-Schalke 04 & Avrupa Futbol Birliği (UEFA)
- Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), 2007/A/1217 Feyenoord Rotterdam & Avrupa Futbol Birliği (UEFA)
- Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), 2008/A/1688 Atletico Madrid & Avrupa Futbol Birliği (UEFA)
- Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), 2015/A/3875 Sırbistan Futbol Federasyonu & Avrupa Futbol Birliği (UEFA)
- Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), 2017/A/5299 Olympique Lyonnais & Avrupa Futbol Birliği (UEFA)
- Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), 2013/A/3139 2019/A/6278 Cruzeiro EC & Dünya Futbol Federasyonları Birliği (FIFA)
- Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), 2013/A/3324 & 3369 GNK Dinamo & Avrupa Futbol Birliği (UEFA)

SIKLIKLA ZİYARET EDİLEN İNTERNET SİTELERİ

- <http://www.anayasa.gov.tr>
- <http://www.danistay.gov.tr>
- <http://www.etimolojiturkce.com>
- <http://www.fiba.basketball/>
- <https://www.fifa.com/>
- <https://www.gsb.gov.tr/>
- <https://heinonline.org/>
- <http://www.iaaf.org/>
- <http://www.resmigazete.gov.tr/>
- <http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr>
- <http://www.sporhukuku.org>
- <https://www.tas-cas.org/>
- <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/>
- <https://www.tbf.org.tr>
- <http://www.tbmm.gov.tr/>
- <http://www.tdk.gov.tr/>
- <https://www.tff.org/>
- <http://www.thefa.com>
- <http://www.kararevi.com>
- <http://www.kazanci.com.tr>
- <https://www.uefa.com/>
- <http://www.yok.gov.tr>
- <https://www.wada-ama.org>

ÖZGEÇMİŞ		
Adı, Soyadı	Can	Yalçinkaya
Doğum Yeri ve Yılı	Bornova-İzmir	1983
Bildiği Yabancı Diller ve Düzeyi	İngilizce	İyi derecede
Eğitim Durumu	Başlama - Bitirme Yılı	Kurum Adı
Ortaokul-Lise	1995 2000	Çiğli Milli Piyango Anadolu Lisesi (İzmir)
Lise	2000 2002	Bornova Mustafa Kemal Lisesi (İzmir)
Lisans	2002 2006	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Yüksek Lisans	2012 2013	Riga Graduated School of Law
Doktora	2015	
Çalıştığı Kurum/lar	Başlama - Ayrılma Yılı	Görev
1. Serbest Avukatlık	2008	
2. Türkiye Futbol Federasyonu	2013 2014	Tahkim Kurulu Koordinatörlüğü
3. Türkiye Futbol Federasyonu	2014 2016	Tahkim Kurulu Üyeliği
4. Türkiye Basketbol Federasyonu	2016	Disiplin Kurulu Başkanlığı
Üye Olduğu Mesleki Kuruluş	İstanbul Barosu Başkanlığı (2008 -)	
Yayınlar:	1- Değişiklikten Önceki Hali ile Uzlaşma ve 6763 Sayılı Kanun ile Düzenlenen Uzlaştırma Kurumlarının Değerlendirilmesi, Fasikül Aylık Hukuk Dergisi, sayı:84, Kasım 2016	

	2- Bankacılık Kanunu Uyarınca İşlemleri Kayıt Dışı Bırakma ve işlemleri ve Gerçeğe Aykırı Muhasebeleştirme, Fasikül Aylık Hukuk Dergisi, sayı:85, Aralık 2016 3- TFF Disiplin Talimatı Çerçevesinde Saldırı ve Kavga Disiplin İhlallerinin Değerlendirilmesi, Fasikül Aylık Hukuk Dergisi, Eğitim Mühendisi Fahamettin Akıngüç Armağanı, sayı:100, Mart 2018
İletişim (e-posta):	can@yalcinkaya.av.tr
	Tarih İmza Adı Soyadı